

Leven en arbeid van JOHN KERSHAW

1792-1870

WAAR GIJ UW VOETSTAP ZET

Door J. A. SAARBERG

N.V. DRUKKERIJ-UITGEVERIJ "DE BANIER" – VIANEN 1970

**STICHTING DE GIJONBRON
MIDDELBURG
2022**

Het zegt mij niets wat men was, noch ook hoe trots en hoogmoedig men ooit was, noch ook hoe men vastbesloten vasthield aan dwaze, ijdele, zondige wegen en zich daarin verheugde. Wanneer dezelfde almachtige genade, die mij neervelde, hen gevangen neemt, zal dit hen in het stof van verootmoediging aan Jezus' voeten brengen.

JOHN KERSHAW

INHOUD

- Hoofdstuk 1. Gij bezoekt het land**
- Hoofdstuk 2. De verzenen tegen de prikkels**
- Hoofdstuk 3. Gij zijt mij te sterk geworden**
- Hoofdstuk 4. Wendt u naar Mij toe, wordt behouden...**
- Hoofdstuk 5. Het volk mijner keuze**
- Hoofdstuk 6. Die gevangenen vrijheid schenkt**
- Hoofdstuk 7. De gemeente van Rochdale**
- Hoofdstuk 8. Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten**
- Hoofdstuk 9. Predik het Evangelie**
- Hoofdstuk 10. Uw volk zal zeer gewillig zijn**
- Hoofdstuk 11. De predikant van Rochdale**
- Hoofdstuk 12. Wel moeilijk, maar de Heere zorgt**
- Hoofdstuk 13. Alzo wies het Woord**
- Hoofdstuk 14. In arbeid overvloedig**
- Hoofdstuk 15. Van strijd en beproeving**
- Hoofdstuk 16. Naar Londen en Brighton**
- Hoofdstuk 17. Kom over en help ons!**
- Hoofdstuk 18. In Trowbridge bij John Warburton**
- Hoofdstuk 19. Manchester**
- Hoofdstuk 20. Getrouwe wacht**
- Hoofdstuk 21. Wonderen van genade**
- Hoofdstuk 22. Wij zijn gewassen in dit land**
- Hoofdstuk 23. Droeve en blijde dagen**
- Hoofdstuk 24. Nogmaals in het land van het Covenant**
- Hoofdstuk 25. Het jubeljaar**
- Hoofdstuk 26. God is getrouw**

POSTSCRIPTUM

Hoofdstuk 1

Gij bezoekt het land

Iets te mogen lezen of vernemen van de wonderen van Gods ontferming, de betoning van Zijn almachtige kracht in de toebrenging van verloren kinderen van Adam, naar Zijn vrijmachtig welbehagen en verkiezende liefde, moet wel de lust van ons hart zijn. Wat is meer de naspeuring en de vermelding waard? Vooral in een tijd, waarin meer dan ooit in het licht treedt, dat de natuurlijke mens niet begrijpt de dingen, die des Geestes Gods zijn, ja dat zij hem een dwaasheid zijn (1 Kor. 2). Niets is er waar ons natuurlijk hart zich sterker tegen keert, verfijnd of op een meer grove wijze. Evenwel, alleen dit werk van God de Heilige Geest in het hart houdt stand en is ieder mens boven alle andere dingen van node tot zaligheid.

De goede ingang, welke ons boek over het leven en de arbeid van Joseph Charles Philpot, "Der Pelgrims Metgezel", vinden mocht, wekte ons op de lezers opnieuw een werk aan te bieden, handelend over het leven van een andere predikant in Engeland, één van Philpots tijdgenoten, de heer John Kershaw.

Het krachtig werk van God de Heilige Geest in die dagen komt in zijn levensgeschiedenis niet minder uit. Geen preken werden van hem in onze taal overgezet. Er zijn er ook in Engeland maar weinige door de druk verspreid. Daardoor is zijn naam in ons land uiteraard veel minder bekend. Maar de kennismaking met zijn levensgeschiedenis en arbeid zal ons doen zien, dat de Heere ook door hem de reuk Zijner kennis openbaar wilde maken aan alle plaatsen. Dat werk zal doorgaan tot aan het einde der eeuwen, ook al zijn de tijden nu donker.

Onder de dissenters in Engeland is in de loop der geschiedenis steeds veel volk des Heeren geweest. Om dit aan te tonen, is het noemen van de volgende namen zeker voldoende: John Bunyan, John Owen, Philip Doddridge, Joseph Hart, John Whitefield, Torial Joss, William Huntington, William Gadsby, John Warburton, Joseph Charles Philpot, William Tiptaft, Joseph Chamberlain, Jenkin Jenkins en John Vinall.

Niet mogelijk is in het kort bestek van dit inleidend Hoofdstuk het ontstaan en de geschiedenis van deze dissenters geheel weer te geven. Vele boeken zouden daartoe nodig zijn. Volstaan moet worden met er op te wijzen dat naast de Kerk van Engeland spoedig grote groepen afgescheidenen zijn ontstaan, wars van de in deze kerk heersende dwalingen en tirannie. Velen onder hen begeerden zich in alle eenvoudigheid te verenigen rond het Woord des Heeren. De geschiedenis leert ons daarbij ook duidelijk, dat het sterk Independentisch karakter in dit alles van grote invloed was. Wanneer men zich als gereformeerde in de geschiedenis van Englands kerk verdiept, moet men telkens weer tot de verzuchting komen: Wat is het toch jammer, dat de kracht der Reformatie, zowel wat betreft de leer naar de Schriften als aangaande lering der kerk, in Engeland zo weinig van de grond gekomen is. Dan zouden daar op kerkelijk gebied zeker andere toestanden hebben geheerst, meer in overeenstemming met het voorschrift van Gods Woord. Nimmer zou de doperse opvatting er zo diep wortel geschoten hebben, net zo min als dit in ons land het geval geweest is nadat het calvinisme in ons land doordrong.

Het Schriftuurlijk, gereformeerd standpunt: niet het kerkverband, maar de plaatselijke gemeente is de openbaring van Gods kerk op aarde, werd en wordt ook in deze

kringen aanvaard. Maar op deze wijze, dat meerdere kerkelijke vergaderingen daardoor ten enenmale uitgesloten zijn. Men spreekt rustig van een gemeente in de ene straat en van een gemeente in een andere straat in dezelfde wijk of stad. Dikwijls wel met elkaar bevriend, maar toch zonder enig verband. En hetzelfde geldt ten opzichte van gemeenten in andere steden, dorpen of gewesten. Van generatie op generatie blijft men uitsluitend op zichzelf staan. Want enig kerkelijk verband acht men nu eenmaal onschriftuurlijk. Geen meerdere vergadering wordt tot enig besluit of uitspraak bevoegd geacht, waardoor enige gemeente zou kunnen gebonden zijn of zelfs geadviseerd zou kunnen worden zich naar te richten. De opstelling van een geloofsbelijdenis, door de kerken gemeenschappelijk aanvaard, is onmogelijk. Voor een synode als de Dordtse van 1618-1619 heeft men als zodanig geen goed woord over. Opmerkelijk is, dat vele dezer zelfstandige gemeenten een eigen geloofsbelijdenis hebben, althans een verklaring wat de grondslag der gemeente betreft, min of meer te vergelijken met een huishoudelijk reglement en de statuten van een vereniging. En daarbij moet dan wel vermeld dat men de tekst daarvoor dikwijls van bestaande gemeenten overneemt, zich dus toch weer richtend naar een soort precept. De natuur gaat boven de leer.

Dit wil natuurlijk allerminst zeggen dat deze Baptisten alles verwerpen wat in de geloofsbelijdenissen van de kerken van de Reformatie is vastgelegd. Hoe zou dit kunnen? Joseph Charles Philpot spreekt na lezing van de Nederlandse geloofsbelijdenis en de Vijf Artikelen tegen de remonstranten zijn grote waardering voor de Schriftuurlijke inhoud er van uit. Ook al is hij het niet met alles eens. Maar als enkele jaren na zijn dood een Engelse vertaling van deze Vijf Artikelen het licht ziet, heeft -Men er in Baptistische kringen niet veel goede woorden voor. Daar komt dan nog bij, dat de meeste Baptisten in die dagen geen theologen zijn als Philpot en dikwijls vanuit hun uiterst bekrompen dopers standpunt bij voorbaat alles maar te lijf gaan wat niet zonder meer zich naar het Baptistisch standpunt richt. De ontmoetingen in dit boek doen op dit alles een duidelijk licht vallen.

Naast geestelijke opwekkingen zullen grote dwalingen en ketterijen ook in de kringen der dissenters opgeld doen. In de achttiende eeuw zullen tegenover de rechtzinnige Whitefield de Arminiaanse Wesleys staan, wier geweldige invloed in methodistenkringen tot vandaag toe doorwerkt. Ook in de kringen der in Engeland veelvuldig voorkomende Baptisten bestaat al spoedig het onderscheid tussen algemene (Arminiaanse) en bijzondere (rechtzinnige) Baptisten. In het Hoofdstuk "De Baptist" in "Der Pelgrims Metgezel" wordt hierop reeds een korte toelichting gegeven, daarom deze hier niet herhaald.

De verschrikkelijke armoede, welke allerwegen in de wereld die dagen, maar ook wel bijzonder in Engeland onder de gewone bevolking heerst, heeft mede tot gevolg, dat in de harde strijd om het bestaan de godsdienstzin op een zeer laag peil zinkt. Er blijft niet veel van over. Toch wordt er in die dagen steeds overal in Engeland volk des Heeren gevonden. Dan werkt de Heere een krachtige opwekking in het gebied van Coventry en later in het industrieelcentrum Lancashire door William Gadsby een arme wever - niet alleen tot bekering te brengen, maar hem ook uit te stoten in Zijn wijngaard. Deze uitzonderlijk begaafde en bekwame man heeft geweldig veel werk verzet en sluit in zijn prediking geheel aan bij William Huntington. De arbeid van laatstgenoemde heeft vooral in Englands hoofdstad en in de zuidelijke graafschappen veel vrucht gedragen. En door de arbeid van William Gadsby wordt ook John Warburton - eveneens een wever - tot het predikambt geroepen, die bijzonder in Zuidoost Engeland - Wiltshire enz. - zal werkzaam zijn.

William Gadsby is een overtuigd Baptist - in tegenstelling met William Huntington - en mede door zijn arbeid komt het Baptisme in Engeland tot nieuwe bloei. Zijn doperse instelling brengt mede dat hij wat betreft de uitwendige openbaringsvorm der kerk komt tot een sterke beperking van de bediening van het verbond der genade onder het Nieuwe Testament tot de uitverkoren en levendgemaakte gemeente. Ook richt hij zich naar Huntingtons standpunt wat betreft de wet des Heeren.

Deze wet zou geen regel des levens voor de gelovige meer zijn. Dat is alleen het evangelisch voorschrift van het Nieuwe Testament. Ook dit standpunt staat in nauw verband met de gehele Baptistische zienswijze. Een weinig werd dit reeds toegelicht in het Hoofdstuk "Een vreemde leer?" in "Der Pelgrims Metgezel", daarom ook hier niet meer er over.

Deze doperse lijn, het uiterst scherp stellen van de "onzichtbare kerk" als enige openbaringsvorm van het Koninkrijk van Christus in deze wereld, brengt mede, dat gebroken wordt met allen, die maar enigszins een ander gevoelen zijn toegedaan. De Baptistenprediker Andrew Fuller in Kettering stelt zich tegenover dit standpunt. Het gevolg is dat hij in de kringen van William Gadsby niet meer wordt geaccepteerd. Waarbij dient te worden gezegd dat deze predikant ook wat de inhoud van zijn prediking betreft bij Gods kinderen weinig ingang vindt.

Charles Haddon Spurgeon, ook een Baptist, heeft zich bij al zijn waardering voor het werk van William Gadsby nooit kunnen vinden in diens opvatting wat betreft kerk en prediking. Hij noemt zich met zekere trots een "Fullerite." Een benaming, door de Strict Baptists diep verafschuwd. Wánt het gevolg van dit alles is, dat onder de gemeenten van de Bijzondere Baptisten dan een aparte groep ontstaat, bekend onder de naam Strict Baptists. Lang niet al deze gemeenten aanvaardden in het begin deze benaming. Zelfs aan het einde van Philpots bediening in Stamford, als daar een verklaring betreffende de grondslag van deze gemeente wordt uitgegeven, gebruikt deze niet de naam Strict Baptists, maar noemt zich een gemeente van bijzondere Baptisten. Deze naam prijkt ook op de gevel van Gadsby's kapel in Manchester. Maar langzamerhand vindt de benaming Strict Baptists toch meer en meer ingang. In vele Engelse steden en dorpen treffen wij nog gemeenten onder deze naam aan.

In de eerste gemeente van John Warburton, Rochdale, niet ver van Manchester gelegen, komt een derde wever - John Kershaw - tot de bediening van Woord en sacramenten. Op bijzondere wijze wil de Heere ook hem gebruiken, de derde schakel in de keten Gadsby-Warburton-Kershaw. Wij zeiden het reeds, over deze prediker vertelt dit boek.

Nog enige opmerkingen vooraf.

Wij zijn geen Baptist. Veel minder nog voorstander van het kerkelijk standpunt van deze Strict Baptists. Van kindse dagen behorend tot dat volksdeel in ons vaderland, dat wenst vast te houden aan de oude gereformeerde beginselen, geloven wij van harte dat deze beginselen voor ons volk tot grote zegen zijn geweest. Ook dat de gereformeerde leer wat betreft de bediening van het verbond der genade onder het Nieuwe Testament meer naar het Woord van God is dan de wijze, waarop men dit in de kringen der Strict Baptists in Engeland uitlegt. Ook al stuit het lichtvaardig omgaan met het sacrament van de Heilige Doop ons zeer tegen de borst. Een beroep op Calvijn gaat naar onze overtuiging daarbij allerm minst op. Onze bezwaren tegen het dopers standpunt, waarvan wij wel veel verstaan kunnen in het licht der geschiedenis van Englands kerk, nemen niet weg dat wij hebben mogen zien dat de Heere grote wonderen van genade in het midden van hen heeft willen werken. Hun grote liefde voor de soevereine genade Gods, hun rechtzinnigheid in de leer wat betreft de gronden

der zaligheid, de zuivere blijken van het werk Gods onder hen, hun leven ver van de ijdelheden dezer wereld en hun afschuw van al wat riekt naar de god dezer eeuw ook in het kerkelijk leven, dit alles doet ons toch een liefelijke vereniging met hen gevoelen. Welk een grote plaats nemen de werken van de Strict Baptist Joseph Charles Philpot onder ons gereformeerde volk in. Wij vertrouwen dat lezing van dit boek bij velen dezelfde gevoelens van hartelijke toegenegenheid zal doen ontwaken.

Het door ons reeds meermalen aangewezen kerkelijke standpunt wat betreft de bediening van het verbond der genade bij deze Strict Baptists heeft tot gevolg gehad, dat vele dezer gemeenten thans tot uiterst kleine proporties zijn teruggebracht, ofwel geheel verdwenen zijn. De verwaarlozing van de taak ten opzichte van de kinderen der gemeente in vele gevallen moest dit op den duur wel meebrengen. Dit is geen los woord. De eerlijkheid gebiedt dit te vermelden, mede ter waarschuwing ook voor ons. We zijn nog wel eens meer Dopers dan we zelf vermoeden. Want dan ontmoeten wij een standpunt, zeker niet door allen gedeeld, voor ons onverklaarbaar, en niet minder onverteerbaar, echt dopers. Daartoe slechts het volgende genoemd.

In de Gospel Standard van december 1861 beantwoordt Philpot de tot hem gerichte vraag: "Wanneer het voor een kind des Heeren niet mogelijk is om onder de waarheid op te gaan, evenmin om met andere liefhebbers der waarheid samen te komen om te lezen en te bidden, is het dan beter dat hij, alleen voor het goede voorbeeld, naar een kerk of kapel gaat waar geleerd wordt dat het zonder meer aller plicht is tot zaligheid te geloven, of doet hij beter met thuis te blijven en daar de Bijbel en een oude schrijver te lezen?"

Het antwoord op deze vraag luidt: Naar onze mening doet een kind van God onder deze omstandigheden beter thuis te blijven met zijn Bijbel, de liederen van Hart, een oude schrijver, dan naar een kerk te gaan waar de dood heerst. De heiligen hebben het voorschrift "de onderlinge bijeenkomsten niet na te laten", en goed gesteld zijnde, is het hun lust daar te zijn. Maar nergens wordt hun bevolen samen te vergaderen met hen, die een vorm van Godzaligheid hebben, maar de kracht er van verloochenen; veeleer om zich aan hen te onttrekken. Onze vraagsteller spreekt van een goed voorbeeld. Maar voor wie is dat voorbeeld dan? Voor de Godzaligen, of voor de goddelozen? Indien voor de Godzaligen, dan zou ik Gods kinderen daarmede de voorstelling geven, dat er naar mijn gedachte geen verschil is tussen waarheid en dwaling, tussen de dienstknechten van God en de letterknechten, tussen God in geest en waarheid dienen en vormen-dienst en schijn. En indien voor de goddelozen, dan geef ik hun aanleiding om te geloven dat het naar de kerk gaan uit louter vorm hun zielen zal zalig maken. De werkelijke moeilijkheid zit daar waar kinderen zijn, of jeugdig huispersoneel, enz. Welnu, wij zijn er geen vrienden van om hen maar langs de wegen te laten dwalen in allerlei ijdel gezelschap omdat wij gewetensbezwaar hebben om onder de dwaalleer neer te zitten. Wij hebben voor hun maatschappelijk welzijn te zorgen, ofschoon wij hun geen genade kunnen geven, evenmin hun de goddelijke zaken kunnen doen zien gelijk wij zelf doen. En op grond hiervan zouden wij er op kunnen staan dat zij dan maar naar enige kerk gaan, zelfs daar waar wij zelf niet zouden kunnen opgaan. Wel wetend, dat het meest zekere gevolg van het verzuim van deze morele dwang zal zijn, dat zij onze vrijheid in losbandigheid zullen verkeren."

Dit standpunt moet afgewezen als onschriftuurlijk. Geen belijder van de gereformeerde waarheid zal er mede kunnen instemmen. Wie zou het in zijn hoofd halen, wonend in een plaats waar het niet mogelijk is zelf naar de kerk te gaan en dus de huisgodsdienst oefening onderhoudend, zijn kinderen maar naar een roomse kerk te sturen, of naar een hervormde kerk, waar een Arminiaan, grof of meer verfijnd, een

barthiaan of misschien nog erger op de kansel staat? Dit onbijbelse standpunt heeft zich ook duidelijk gewroken. Hier kunnen wij slechts met de apostel Paulus zeggen: "In deze prijs ik u niet."

Tenslotte: de vorming tot het predikambt, gelijk deze in het leven van John Kershaw en anderen in die dagen geschiedde, willen wij allermint idealiseren als begerig ook voor ons vaderland. Naar onze overtuiging is de kerkelijke opleiding van hen, die door God geroepen worden tot het predikambt, gelijk wij die onder ons kennen, een groot voorrecht en ten uiterste nuttig en gewenst, ja de middellijke weg. Veel meer is wat deze omstandigheid in Englands kerk aangaat onze persoonlijke indruk dat de Heere Zijn kinderen daar onder bijzondere omstandigheden op bijzondere wijze wilde zegenen in het geven van Zijn dienstknechten, door Hem, in de weg van zelf-studie, bekwaamd tot dat werk. Hij voegde Zich naar de gang van het werk en naar de gang van Zijn kinderen (Gen. 33 : 14).

De soevereine en ontfermende liefde van God tot Zijn uitverkorenen komt in het leven van John Kershaw helder aan het licht, Zijn grote naam tot eer. Want waarlijk, dit vernemend, zullen Sions pelgrims moed scheppen op de reis door dit Bacadal en van heler harte met de psalmdichter instemmen (Psalm 65 : 10): "Gij bezoekt het land, en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks; de rivier Gods is vol waters."

Hoofdstuk 2

De verzenen tegen de prikkels

Van het geslacht Kershaw is slechts weinig bekend. Niet meer dan John Kershaw zelf er van heeft medegedeeld.

Jonathan Kershaw, zijn grootvader, woont te Rochdale in de graafschap Lancashire en is de waarheid naar het Woord van God hartelijk toegedaan. In de Blackwater Street aldaar is een Presbyteriaanse kapel, alwaar hij steeds de godsdienstoefeningen - bijwoont. Ook draagt hij er trouw zorg voor, dat zijn kinderen deze kerkdiensten bijwonen.

Als zijn zoon William veertien jaren oud is, doet hij deze in de leer bij de schoenmaker John Matthew van Syke, eveneens tot de parochie van Rochdale behorend. Een -van verstandig en voorzichtig overleg getuigende daad, want deze John Matthew is niet de eerste de beste. Voor hem en zijn vader Richard Matthew bestaat allerwegen grote achting. De vreze Gods komt in beide mannen openbaar, het werk van de Heilige Geest.

Leermeester John Matthew draagt niet slechts zorg dat William het ambacht grondig leert, maar wil voor hem ook een trouwe gids zijn op de weg des levens. Dit heeft door Gods genade vrucht gedragen. Want ook in William Kershaws leven wordt gezien dat het krachtig werk van Gods genade hem niet vreemd is. De band tussen William Kershaw en John Matthew is zeer nauw, en deze blijft gedurende geheel hun leven bestaan. Altijd vindt men hen op de dag des Heeren in de kapel in Hall Fold bij Whitworth, waar John Matthew gedurende meer dan zes en vijftig jaren de diensten bijwoont, en ook in de week zijn zij meestal samen. In die dagen zegt men in Rochdale: "Als ge John Matthew ziet, is William Kershaw niet ver uit de buurt." Altijd spreekt William Kershaw over vader en zoon Matthew met eerbied, achting en liefde.

Gedurende veertien jaren blijft William bij de heer Matthew werkzaam. Dan besluit hij zelf een zaak te openen en vestigt zich daartoe te Lower Fold, Healy, ook tot Rochdales parochie behorend. Hij trouwt en zijn vrouw schenkt hem een zoon en twee dochters. Na de dood van zijn eerste vrouw, trouwt William ten tweeden male, uit welk huwelijk twee jongens geboren worden, waarvan John de oudste is (25 augustus 1792).

Vader William is een groot liefhebber van de Engelse oude schrijvers, als Newton, Hervey, en vooral ook de Erskines. Deze laatsten hebben wel zijn bijzondere voorliefde. Als hij daarin leest, valt het zijn kinderen meermalen op dat vaders ogen schitteren en hij zeer aangedaan is.

Als een getrouw huisvader begeert ook William zijn kinderen op te voeden in de vreze en in de vermaning des Heeren. Reeds vroeg neemt hij hen aan de hand mee naar de kapel. Toch, bij de kinderen wekt dit spoedig weerstand. John erkent later met diepe schaamte en smart, dat hij met grote tegenzin met zijn vader meeging.

"De kapel leek mij een gevangenis toe. Wat heb ik er dikwijls neergezeten met grote tegenzin, letterlijk mijn oren toestoppend om de stem van de leraar maar niet te horen. Uit louter verveling zat ik op mijn plaats maar heen en weer te schuiven. Het woordje "amen" was voor mij het meest welkome woord van de gehele dienst. Zodra de predikant dit maar gezegd had, trachtte ik zo spoedig mogelijk buiten te komen en ging met een vaart naar huis. Thuisgekomen trok ik mijn "kerkkleren" uit en mijn

daagse kleren aan, en weg was ik weer naar buiten in het veld en de omringende bossen, om daar mijn kameraden te vinden."

Voor deze jongens is dan plant noch dier veilig. Ze gedragen zich als echte vagebonden. Opmerkelijk, welk een fel verzet tegen de waarheid steeds weer in Johns hart oprijst. Als vader thuis uit de Erskines voorleest, kan John niet begrijpen dat ooit iemand zulke onzin heeft kunnen zeggen. Hoe is het toch mogelijk dat iemand dit allemaal heeft kunnen spreken en schrijven? En dan dat kerkgaan. In de hele buurtschap Lower Fold is er geen tweede huisvader te vinden, die zijn kinderen zo geregeld meeneemt naar de kerk. Alle andere jongens mogen op de zondag doen wat zij willen en kunnen zich uitleven. Enerzijds heeft hij wel achting voor zijn vader, maar wat zijn godsdienst betreft, kan hij niet anders dan met wrevel vervuld zijn tegen vaders opvattingen dienaangaande. "Mijn arme ziel was zó. begerig zich te kunnen uitleven in de zonde, dat ik niet kon verdragen wat mij daarin slechts de minste weerstand bood."

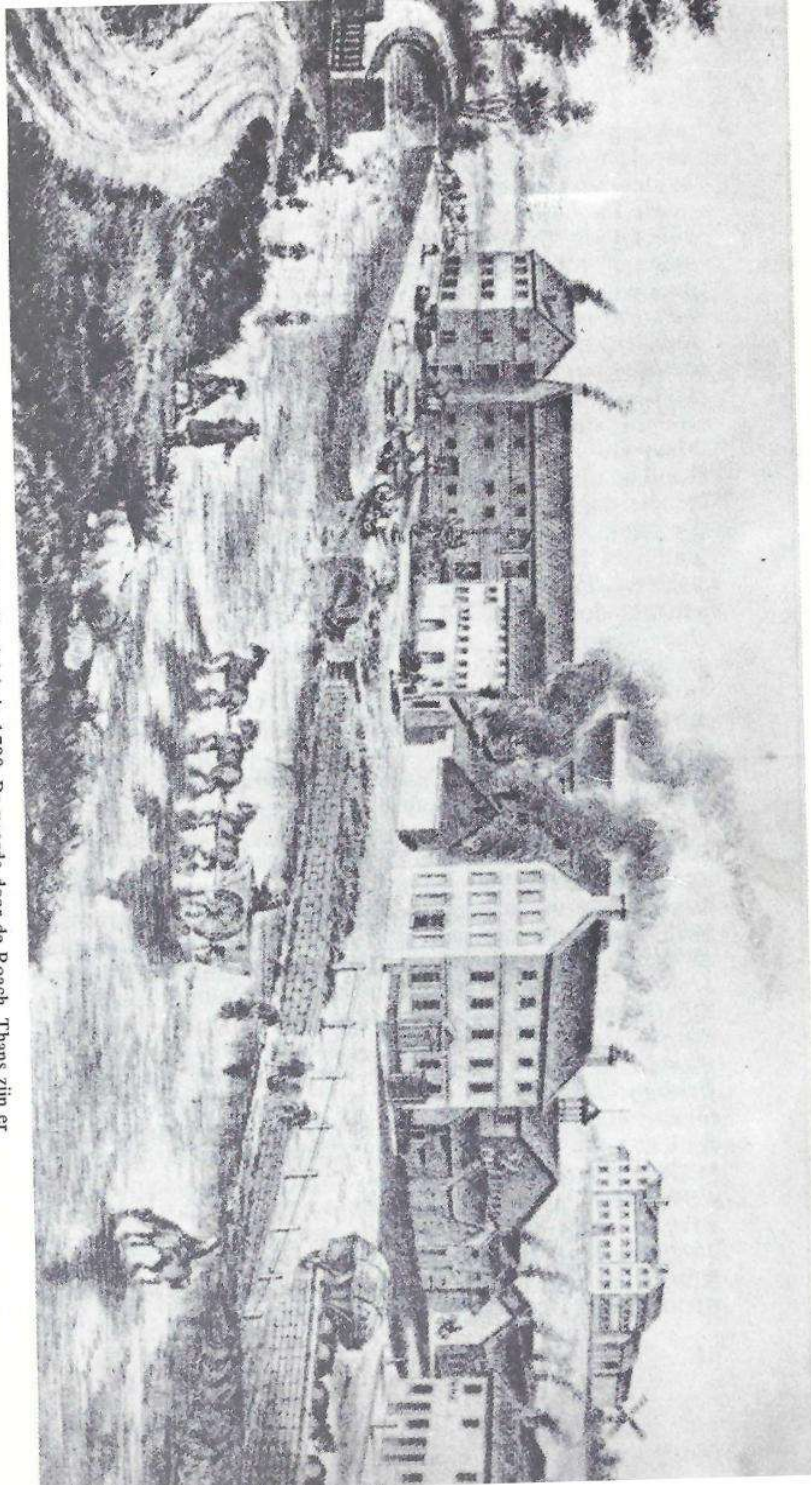
Als John veertien jaar oud is, komt zijn verzet met des te groter kracht tot uiting. Hij neemt het besluit niet meer naar de kapel te gaan terwijl zijn kameraden zich elders vermaken. Daarom staat hij vroeg in de morgen op om zich in de bossen te kunnen verschuilen, totdat zijn vader naar de kerk is gegaan. Dan is de dag verder voor hem! Maar dit is toch buiten de waard gerekend. Vader Kershaw is wel goed voor zijn kinderen, maar hij handhaaft ook de orde en weet streng te straffen. De roede wordt niet gespaard, ook die avond niet!

Maar de vorst der duisternis heeft hem in zijn macht en geeft het niet spoedig gewonnen. De lust tot het kaartspel krijgt John te pakken. En natuurlijk moet er dan om geld gespeeld worden. Zijn kameraden leren hem de kunst wel. Eens heeft hij met nog een paar kameraden wat geld bijeen gespaard en zullen zij samen gaan kaarten ten huize van een reeds enigszins bejaarde dame, die hen daartoe vriendelijk heeft uitgenodigd. Deze listige dame is heel wat handiger dan de jongens en zij verspelen al hun geld. Ze zijn zó hartstochtelijk in het spel verdiept, dat de tijd geheel vergeten wordt. Als de laatste muntstukken door de dame zijn gewonnen, is het reeds twee uur in de nacht. Grote schrik maakt zich van John meester. Hoe moet hij nu thuis komen? Hij probeert wel ongemerkt binnen te sluipen, maar vader heeft in grote ongerustheid gewacht en komt al naar beneden. Hij neemt hem mee naar de schuur en dient hem daar een kastijding toe, dat als John daarna in zijn bed ligt, hij zich van pijn nauwelijks kan omkeren.

Toch is dit avontuur voor hem het middel om hem voorgoed met afkeer van het kaartspel te vervullen. Nimmer heeft hij ze meer aangeraakt en zijn gehele verdere leven spreekt hij met afschuw over "des duivels prentenboek." Hij gelooft niet dat iemand, die geen vreemdeling van het genadewerk. Gods in de ziel is, zich daaraan kan overgeven. "Vermaken als het kaartspel mogen mogelijk passen bij dode belijders, wier godsdienst alleen op zondag gezien wordt, en welke zij met hun zondagse kleren tegelijk afleggen, maar worden niet gevonden bij hen, die de Heere de ganse dag verwachten."

Toch, zijn opvoeding maakt hem het zondigen niet gemakkelijk. Want reeds in zijn vroege jeugd zijn er steken in zijn consciëntie en diepe overtuigingen van zonde. Bij zekere gelegenheid is hij er weer zonder dat vader er iets van weet van door gegaan om hanengevechten bij te wonen, een in die tijd bijzonder geliefd vermaak. Het is er een grote drukte en John krijgt nauwelijks de gelegenheid iets te zien. Om in de tent te komen, ontbreekt hem het geld. Hij voelt zich er echter geheel thuis, ondanks het gevloek en gezwets, want dat behoort nu eenmaal bij zulke gelegenheden. Dichtbij de weg staande, temidden van het ijdel

Een oude tekening van Rochdale in 1780. De voorde door de Roach. Thans zijn er over het riviertje meerdere bruggen, in het centrum van de stad is de stroom zelfs geheel „ondergronds”.

geklap, ziet hij twee mannen voorbijgaan, op weg naar een kapel, waar hij zelf vaak met zijn vader is geweest. Hij kent beiden heel goed, want zij behoren tot vaders vrienden. Dikwijls heeft hij hen samen over geestelijke zaken horen spreken. Nu zijn zij op Gods dag op weg naar de godsdienstoefening. Een stem in Johns hart zegt: "Daar gaan Richard en Abel. Ziet ge hen wel? Zij gaan naar de kerk en zij draaien

zelfs hun hoofd niet om, om naar de goddeloosheden hier te zien. Zij zijn goede mensen, die de nauwe weg ten hemel bewandelen. Maar ik ben op de brede weg, welke naar de hel voert." Dan ziet hij wel schoonheid in de weg, welke deze mensen kozen, alsook hoe ellendig daartegenover zijn wegen zijn.

Maar de zonde bindt met sterke banden. Weer is hij er een zondag uitgebroken en met zijn kameraden op pad gegaan. De gehele dag hebben zij zich vermaakt. Dan begint het te regenen. De weg terug voert langs een kapel van de Independenten, Bamford Chapel, waar hij ook meerdere malen met zijn vader is geweest. Hij kan door het raam de predikant op de kansel zien staan - de dienst is juist begonnen - maar kan niet verstaan wat deze zegt. Toch, dit gezicht grijpt hem aan. Daar staat deze heilige en gelukkige man, zelf op de weg ten hemel en begerig ook anderen daarop te leiden. Gelukkig zijn ook zij, die naar hem luisteren. Maar hij! Dan zegt een stem in zijn hart: "Wat zou ik gelukkig zijn als ik met mijn vader in deze kapel geweest was." Want de toorn Gods over de zonde wordt hij in zijn ziel duidelijk gewaar. Het bederft al zijn vermaak.

Nee, gerust leven kan hij niet. Vooral zijn escapades op de zondagen doen hem een diepe veroordeling in zijn consciëntie gevoelen. Dan is hij meer dan eens boos op zichzelf, als in de nacht zijn zonden hem voor ogen staan en de slaap van zijn ogen wijkt. De gedachte aan God en aan de vergelding priemt zijn geweten. De twistingen van Gods Geest blijven voortduren. Het is John hard de verzenen tegen de prikkels te slaan. Telkens is zijn besluit: Later, als ik getrouwd ben, dan zal ik de Heere zoeken en mij bekeren. Nu ben ik nog te jong en wil mij uitleven! Voor ditmaal, ga heen. Als ik gelegener tijd zal hebben.

Geen wonder, dat zijn kameraden hem wel eens vreemd vinden. Met geweld wil hij meedoen, is dikwijls haantje-de-voorst, en toch ... dan wil het weer niet.

Voor allen, die weten hoe verdorven hun hart is, hoe sterk de kracht der zonde, hoe fel de greep van satan, zal het geen vreemde taal zijn en zij zullen Johns eertijds wel verstaan. Indien er niet was Eén, sterker dan de sterkgewapende, zou hij zijn hof niet in vrede bewaren?

Hoofdstuk 3

Gij zijt mij te sterk geworden

Weer is het zondag. Vader Kershaw is die morgen vastbesloten er voor te zorgen dat John naar de kapel zal gaan. Het is met de andere kinderen wat de dienst des Heeren betreft, niet veel zaaks. Maar wat moet er wel van deze jongen worden? Hij ziet nauwlettend toe en de jongen krijgt de kans niet om hem te ontglippen.

Als vader de woning verlaat, is zijn zoon reeds een eindje voor hem uit in de richting van de kapel. Daar loopt de veertienjarige jongen alleen over het voetpad door de velden. Dichtbij de kapel gekomen, is het Gods tijd. De Heere arresteert hem. Het is voor hem als legt de Heere Zijn machtige hand op zijn schouder en bevende staat hij stil. Het Goddelijk licht schijnt met grote kracht in zijn ziel. Nu ziet hij wie hij was en is voor God. Geen wonder dat daar de tranen van droefheid en schaamte hem langs de wangen vloeien. De dood, de dag des oordeels, de ontzagelijke eeuwigheid, alles wordt werkelijkheid voor hem. Op niet te beschrijven wijze wordt het alles aan zijn gemoed geopenbaard. Hij staat als aan de grond genageld.

Anderen ziet hij de kapel binnentreden. Maar hij vlucht op het rond de kapel gelegen kerkhof om zijn tranen te drogen voordat ook hij naar binnen zal gaan. Het gelukt hem niet. Met gebogen hoofd gaat hij naar binnen, het gelaat achter zijn zakdoek verborgen, opdat de aanwezigen en ook zijn vader het vooral niet zullen zien. Daar zit hij in de bank, bevend voor de hoge God. Zijn verslagenheid is zó groot, dat hij nauwelijks iets hoort van hetgeen- de prediker deze morgen zegt. Voor een ellendig zondaar als hij is, is er naar zijn gedachte toch geen woord bij. De gehele dag blijft hij geschokt. De onverschillige gevoelens, waarmede hij 's morgens is opgestaan, zijn voorgoed voorbij. Nog tracht de vorst der duisternis hem te bewegen de diepe indrukken van zich af te schudden. Moet het nu werkelijk alzo toegaan? Maar daartegen verzet zich Johns hart. Hier moet de sterkgewapende het verliezen. Bij aanvang wordt hier reeds iets gezien van de gewilligheid, welke de Heere op onweerstandelijke en overwinnende wijze werkt in het hart van Zijn verkorenen op de dag van Zijn heikracht.

In die dagen bezoekt John regelmatig de avondschoon in Rochdale. Vader Kershaw bezorgt ook het maatschappelijk welzijn van zijn kinderen. Op een vrijdagavond kort na de voornoemde zondag is John met één van zijn schoolkameraden iets eerder klaar dan de anderen en zij mogen naar huis gaan. Meester Griffith staat in de deur en zegt vriendelijk: "Wel jongens, al klaar?"

Op hun bevestigend antwoord wenst hij hun goedenavond. Zondags is John weer naar de kapel gegaan en het is gebruikelijk dat degenen, die van ver komen, na de morgendienst in één der lokalen de meegenomen etenswaren nuttigen. Ook John is daar gezeten en opeens hoort hij iemand zeggen: "Hebt ge het ook gehoord? Schoolmeester Griffith is gisteren plotseling overleden."

Diep ontroerd zit hij op zijn stoel. Het is hem even of de adem hem wordt afgesneden. Meester Griffith uit het leven weggenomen! Geheel onverwacht. Als toch hij zelf eens geheel onverwacht en onvoorbereid had moeten sterven en God ontmoeten! Het laat hem niet los. Op een avond stapt hij naar de onderwijzerswoning om nog eens de deur te zien, waar de meester in stond en hem vriendelijk groette. Dan volgt hij dezelfde weg, welke de rouwstoet naar de begraafplaats was gegaan. Bij het graf staat hij stil en in zijn hart is het telkens weer: Hoe vreselijk toch. Wat heeft de zonde toch teweeggebracht!

Enige dagen later wordt één van Johns kameraden door een kwaadaardige koorts aangetast en eveneens door de dood weggenomen. Op de andere jongens maakt het weinig indruk en één van hen zegt zelfs spottend: "Nu zal zijn ziel wel in de hel zijn!" Sidderend hoort John het aan. Want weer wordt hij herinnerd aan het groot gewicht der ziel, voor een eeuwigheid geschapen. De dag van de begrafenis is buitengewoon zwaar voor hem, want hij weet nauwelijks raad meer. Wel tracht satan hem wijs te maken dat er na de dood geen leven meer mogelijk is en dat alle gedachten daaraan niet meer dan grote dwaasheid zijn, maar zijn consciëntie getuigt wel anders. Toch, nog probeert hij de bedrieger te geloven. In grote benauwdheid vraagt hij aan zijn vader: "Vader, wanneer mijn lichaam sterft, sterft mijn ziel dan ook en is alles dan voorbij?"

Vader Kershaw ziet zijn zoon ernstig aan en antwoordt dan plechtig: "Mijn jongen, wanneer je lichaam sterft, keert het weder tot stof, tot de morgen van de opstanding. En je ziel zal eeuwig leven, in de hemel of in de hel."

Geen ander antwoord heeft hij verwacht. Zijn consciëntie getuigt ook niet anders. Verslagen zet hij zich op een stoel neer en denkt: Had de Heere mij maar nooit geboren doen worden. Of was ik maar een engel en geen mens. Want de Heere weet wie ik ben en voor Hem is niets verborgen. Hij is een God der wetenschappen en Hij onderzoekt het hart en proeft de nieren.

Meer en meer maakt de Heere Zichzelf in zijn ziel bekend als de heilige en rechtvaardige God. Daar ervaart John iets van de banden des doods en de angsten der hel, waarvan David spreekt. Toch, tot die God, tegen Wie hij gezondigd heeft en Wiens ongenoegen door zijn zonde is opgewekt, wil hij roepen en zijn ziel voor Hem uitstorten in gebed. Want is er in zijn ziel een gedurig zuchten tot Hem, voor die Heere wil hij ook uitwendig de knieën buigen en plechtig tot Hem roepen. Op zekere morgen is hij met zijn vader aan het werk. De zonde woelt in zijn hart en buigt hem diep terneer, de schrik des Heeren is in zijn geweten en nergens vindt hij rust. Voor die God, tegen wie hij zó gezondigd heeft, moet hij neervallen en Hem al zijn zonden belijden. Dan legt hij het werk even neer en vlucht naar buiten. Want in huis kan hij zich moeilijk afzonderen. In het veld, in een droge sloot, waar niemand hem kan zien, valt hij neer en bidt. Aan moeders schoot en geknield voor zijn bed heeft hij dikwijls het Onze Vader gebeden en de twaalf artikelen opgezegd, maar hier kan hij alleen maar aan de Heere vertellen welk een goddeloos zondaar hij is geweest en nog is. "O God, wees mij zondaar genadig!" Hij moet hij met de tollenaar roepen. Hij kan meer zuchten dan spreken.

Waar de Heere werkt in het hart, verandert alles. Driemaal daags gaat hij voortaan daar in die droge sloot in de eenzaamheid op de knieën om tot de Heere te roepen. Vroeger ging hij door dezelfde velden en dan was er geen plant of dier veilig voor de jeugdige vagebond. En nu? Een vogel bouwt zijn nest in de struiken, welke boven de sloot hangen, vlak bij de plaats, waar hij pleegt te bidden. Maar nu zijn vogel en nest volkomen veilig. Hij is zelfs bezorgd het nestje te verstoren en doet extra voorzichtig. Dit beestje zondigde niet tegen zijn Schepper, maar hij! De vogel wordt tenslotte vertrouwelijk met de biddende jongeling en blijft rustig op het nest zitten als deze hart en handen naar de Heere opheft. De jonge vogels komen uit en vliegen na enige tijd weg. Zij zijn de enige aardse getuigen van zijn zielsnood.

Opmerkelijk! John is opgebracht in een godsdienstig gezin. Hij heeft geleerd de Bijbel te lezen, naar de kerk te gaan en gebedssamenkomsten bij te wonen. Ook heeft hij veel godsdienstige gesprekken gehoord. Toch, zijn eigen woorden: "Ik wist niet meer van Christus en de weg der zaligheid dan een heiden, die nog nooit de Naam van Jezus heeft gehoord."

John zoekt het in verbetering van zijn leven. Hij gaat aan het reformeren. Het lijkt hem het beste straks op zijn doodbed terug te mogen zien op een welbesteed leven. Als de prediker in de kapel spreekt van dood en eeuwigheid en dit met nieuwe kracht op hem aankomt, neemt hij de plechtigste besluiten. De zonde in hem moet worden uitgeroeid met wortel en tak, dat is de veiligste weg. Doen, doen, doen! Het maakt zijn schuld slechts groter, want uit de werken der wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden voor God. Hij neemt wel het ene besluit na het andere, maar wordt gewaar dat zijn ziel een opengebroken stad is, zonder muren. Er komt van niet één besluit iets terecht.

Iedere 'zondag gaat hij minstens driemaal naar de kerk, van de ene kapel naar de andere. En in de week niet minder. Zijn vroegere kameraden hebben spoedig genoeg van hem als zij hem steeds met een Bijbel onder de arm zien lopen. Maar hier dreigt een nieuwe klip.

John begint werkelijk te denken dat hij al aardig vordert. Hij hoort zijn moeder tot enige buurvrouwen zeggen: "Wat een goede verandering toch met onze John. Eerst wist zijn vader bijna geen raad met hem om hem mee naar de kerk te krijgen. En ziet nu eens: Het gaat vanzelf!"

De jongen kent zijn hart nog niet. Als hij het hoort, is hij zo trots als een pauw en wordt al maar godsdienstiger. Aanwezig op een samenkomst, waar meerdere predikanten zijn, gevoelt hij het als een hoge eer daar te mogen zijn. Maar de anderen zullen het toch ook niet minder waarderen dat hij er zijn wil!

In een gebedssamenkomst van de Independenten is ook John van de partij. Mattheüs 6 wordt gelezen en aan een oude christen wordt gevraagd zijn gedachten er over te zeggen. Als deze het woord neemt, is het voor John of hij tot hem persoonlijk spreekt en hem de ware aard van zijn godsdienst eens laat zien. In alle eenvoud wijst de oude man op de godsdienst der Schriftgeleerden en farizeeërs, die lange gebeden plachten te doen en alles deden om maar een goede indruk op de mensen te maken, menende op deze wijze ook Gode aangenaam te zijn. Maar deze mensen zagen alleen op hun eigen doen als grond waarop zij voor God meenden te kunnen bestaan.

Door dit eenvoudige woord gaat John weer tegen de grond en wordt de toevlucht der leugens weggevaagd. Thuisgekomen, spreekt hij wanhopend tot zichzelf: "Ik heb mijn best gedaan, wat ik maar kon. Als dan al mijn kerkgaan, al mijn goeddoen, al mijn godsdienst niets helpt, ja ik met dat alles niet beter ben dan de goddeloze, weet ik het niet meer. Dan begin ik er niet meer aan ook! Want na alles wat ik volbracht heb, ben ik nog geen stap dichterbij de hemel, maar er verder vandaan dan ooit."

Daar neemt hij het besluit weer met alles te breken. Moet hij dan toch naar de hel, dan maar als al de anderen. Dan kan hij het er nu beter nog wat van nemen.

De volgende dag worden in Manchester de jaarlijkse paarden-wedrennen gehouden. John heeft besloten het oude leven weer op te vatten en dus gaat hij er ook naar toe. Het valt echter niet mee. Op de heenweg ontmoet hij een predikant der Baptisten, van wie hij gelooft dat het een godvrezend man is. Gisteren heeft hij hem nog horen spreken op een samenkomst. Deze man wandelt op de rechte weg, maar hij? De wedrennen bekoren hem niet in het minst. Al gelooft hij het niet, hij gevoelt dat bij deze ijdelheden het leven niet is. De brug is opgehaald. Veel meer vreest hij dat de aarde zich voor hem zal openen en hij levend ter hel varen, als weleer Korach, Dathan en Abiram.

Ver voor het einde der wedrennen neemt hij het besluit maar weer naar huis te gaan. De terugreis is niet meer dan een vlucht. Dichtbij huis gekomen, ontmoet hij nog enigen van Gods kinderen, ook de oude man, die over Mattheüs sprak. Verbaasd zien ze hem aan. John zit geheel onder het stof.

"Maar John, ben jij naar de wedrennen in Manchester geweest?"

Hij moet de vraag wel met ja beantwoorden, doch loopt dan meteen hard weg, opdat ze hem toch maar niet meer zullen kunnen vragen.

Maar dan de thuiskomst. Hongerig, vermoeid, geheel uitgeput stapt hij de ouderlijke woning binnen. Verbaasd ziet vader Kershaw zijn zoon aan. Wat?

Welk een teleurstelling is dit voor hem. Hij had zó gehoopt dat deze jongen zijn verkwikking zijn zou in zijn ouderdom. Er was zulk een grote verandering gekomen. En nu is hij weer op het oude pad! Zijn gehele optreden één uitdaging van zowel het Goddelijke als het ouderlijke gezag.

"Ben jij naar de wedrennen geweest?"

John kan nauwelijks antwoorden. De verbolgen vader belooft hem een geducht pak slaag en maakt zich gereed om de daad bij het woord te voegen.

Maar Johns oudere broer is dit toch te erg. Deze zegt: "Och vader, laat hem maar. Je kunt toch wel aan hem zien, dat hij er genoeg van heeft?"

Dit woord doet vader terugtreden. Inderdaad. John kan niet anders dan schreien. Zijn broer heeft de waarheid gesproken, mogelijk meer dan hij zelf weet. Hij heeft er genoeg van. Wanhopig, diep veroordeeld gaat hij naar bed, bevend over geheel zijn lichaam. Het duistere land der wanhoop is dichtbij. John moet nog andere lessen leren. Want hij verkeert in een moeilijk parket. De dienst van de wereld wordt hem onmogelijk, maar wat is zijn godsdienst eigenlijk? Niet beter dan die van de farizeeërs en de Schriftgeleerden. Dit geeft ook verandering in zijn gebed. Nu bidt hij niet alleen om ontferming en genade, maar ook om onderwijs. "Heere, leer mij Uw weg."

Weer gaan enige weken voorbij. Nu zullen ook in Rochdale de jaarlijkse wedrennen gehouden worden. De zondag er aan voorafgaand is John in de kerk en maakt een predicaat over de wijze en de dwaze maagden diepe indruk op hem. Altijd maar vervuld met "doen", ziet hij in dat hij zich haasten moet. Want spoedig kan de Bruidegom komen. Misschien deze nacht wel. En nu zijn die wedrennen er weer. In zijn verdorven hart spreekt een stem: "Anderen gaan toch ook? Die en die en die. En die gaan op zondag toch ook naar de kerk of naar de kapel. Ben jij soms beter? Het behoeft heus zo zwaar niet. Dat maakt het leven alleen maar moeilijk!"

John weet nog te goed zijn diepe ellende na de wedrennen in Manchester en hij wil alle pogingen aanwenden om er nu niet heen te gaan. Vele plechtige eden heeft hij reeds tegen de zonde gedaan. Maar ze ook alle weer gebroken. Dat komt natuurlijk omdat deze eden niet sterk en niet plechtig genoeg waren. Nu heeft hij een sterkere gevonden. Wandelend in het veld op zondagavond, op de terugweg uit de kapel, buigt hij plechtig zijn knieën en spreekt tot de Heere, Wiens tegenwoordigheid hij in zijn ziel gevoelt: "Wel Heere, indien ik deze week toch naar de wedrennen zou gaan, moet U mijn ziel maar verdoemen en naar de hel zenden."

Opgelucht staat hij op en gaat naar huis. Die wedrennen zullen het gelukkig niet van hem winnen.

Maar de week begint en geheel Rochdale gonst van de feestelijkheden. Tenten worden opgericht, kramen verrijzen, men hoort en ziet niet anders dan ijdele zaken. En weer klinkt in Johns hart de stem: "Zou het wel zo erg zijn? Ga toch ook!"

Alleen buiten lopend, wint de verzoeking het weer en plotseling loopt hij er midden tussen. Maar welk een hel brengt dit in zijn hart teweeg. Satan hoont en grote veroordeling gevoelt hij in zijn geweten. Het wordt een bange vlucht. Maar daar valt de slag. Daar moet hij als Christen de rug toekeren aan stad Verderf. Hij ziet de grote scharen volks, zingend, drinkend, spelend, vloekend - want dat hoort er allemaal bij - en mag zich er voorgoed van afwenden. Doch niet omdat hij beter is! Nooit is hij later

meer bij deze ijdele zaken aanwezig geweest. Waarom? John zal onszelf het antwoord geven:

"Ik had mijn eigen zwakheid zo duidelijk gezien en ingeleefd, dat ik niet anders meer kon doen dan de Heere vragen of Hij mij bewaren wilde. Dat kon Hij alleen, van Wie geschreven staat: Hij zal de voetstappen Zijner gunstgenoten bewaren."

Op de plaats, waar hij zijn plechtige eed voor Gods aangezicht had afgelegd, is hij later menigmaal op de knieën gezonken en heeft er de Heere ootmoedig gedankt voor Zijn ontferming.

In later dagen verrijst precies op die plaats een kapel der Independenten. Meermalen preekt John daar en mag hij er van Gods goedertieren ontfermingen getuigen.

Na dit gebeuren komt John in een kerk, waar de predikant zich in zijn predicatie richt tot degenen, die met hun eigen doen geen raad meer weten vanwege al hun tekort. John hangt aan zijn lippen. Dan zegt deze dominee: "Zulken moeten toch maar hun uiterste best doen, want voor hen is de Heere Jezus gekomen. Die vult alle tekort met Zijn verdiensten aan."

John heeft er wel oren naar, maar hij heeft één grote moeilijkheid. Hij weet dat hij zijn best niet meer kan doen! Een vloekende en veroordelende wet staat tegenover hem en eist: Betaal mij wat gij schuldig zijt! En hij heeft niets om te betalen. Het heeft tot gevolg, dat van zijn eigen gerechtigheid niet meer over blijft dan vuile vodden.

Nu is hij recht in de laagte gebracht. Geen goed woord kan hij meer van zichzelf zeggen. Geen belofte kan hij meer aan de Heere doen. Alles heeft hij verbroken. Het is nooit meer goed te maken. Met de melaatse moet hij uitroepen: "Onrein! onrein!" Met zijn eigen woorden:

"Schuldig, schuldig! Werkelijk schuldig en veroordeeld stond ik voor Hem, Die de harten en nieren der mensenkinderen proeft. Het gebod kwam met overtuigend licht en kracht. De zonde werd levend' en ik stierf aan alle hoop ooit mijzelf te kunnen verlossen. Ik gevoelde mij zinken in de bodemloze put en in grondeloze modder, in de gevangenis opgesloten en in ketenen gebonden, gelijk David zegt: "Ik ben besloten en kan niet uitkomen." Nooit zal ik kunnen vertellen hoe ik daar heb gezocht en gekreund."

Telkens weer, wanneer hij maar even kan, vlucht hij in de bossen om zijn droevig lot te overdenken en tot God te roepen. Geen wonder, dat de burens zich afvragen wat of hij daar steeds weer gaat doen. In stilte bespioneren zij hem en stellen vast dat hij er niet anders doet dan bidden en in de Bijbel lezen. Op het eenzame bospad loopt hij in zichzelf te praten. Dan zeggen deze burens tot elkaar: "Heb je het al gehoord van die John Kershaw? Ze hebben hem in het bos gezien terwijl hij daar op zijn knieën lag te bidden." En dan spreekt men natuurlijk zijn verbazing er over uit. Wanneer men hem in overspel zou gegrepen hebben, men zou niet meer verwonderd zijn geweest. En natuurlijk: de godsdienstige wereld spotte het hardst.

"Wanneer ik hem gezien had, dan had ik een kluit modder naar zijn hoofd gegooit", spreekt één, die op zondag zelf altijd naar de kerk gaat.

Als men het John vertelt, dringt het nauwelijks tot hem door. Zijn ziel is in hem neergebogen, dat hij neiging gevoelt om zelfs op de openbare weg voor de Heere neer te knielen en Hem om redding te vragen.

Anderen halen meewarig de schouders op en zeggen medelijdend: "Het zal wel een geval van verstandsverbijstering zijn." Maar hier zal de Heere Zijn Woord waarmaken: "Omdat Hij uit de hoogte Zijns heiligheds zal hebben nederwaarts gezien; dat de Heere uit de hemel op de aarde geschouwd zal hebben; om het zuchten der gevangenen te horen, om los te maken de kinderen des doods; opdat men de Naam des Heeren vertelle te Sion, en Zijn lof te Jeruzalem" (Psalm 102: 20-22).

Hoofdstuk 4

Wendt u naar Mij toe, wordt behouden...

"Doch eer het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld, en zijn besloten geweest tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden", Galaten 3 : 23.

De Heere heeft beloofd Zich te zullen wenden tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is. Dat ogenblik zal ook voor John Kershaw aanbreken. Op Gods tijd mogen ook zijn oren de klanken van het liefelijk Evangelie van Zijn genade en ontferming voor doodschuldige zondaren horen.

Ongeveer tien kilometer ten noorden van Rochdale ligt het stadje Bacup. Daar staat in die dagen de oude prediker Hurst. Al bijna drie en zestig jaar en mag hij er het Woord bedienen. Meermalen heeft John deze Baptistenprediker reeds beluisterd. Ook als deze in Rochdale soms voorgaat. Nu is John echter naar Bacup gewandeld en heeft zich onder zijn gehoor gezet.

De tekst voor die morgen is Jesaja 45 : 22: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde, want Ik ben God en niemand meer." En onder deze prediking opent de Heere Johns oor en hart, dat hij acht mag nemen op dit Woord der prediking. Nu mag hij zien de bekwaamheid van de Zaligmaker om de voornaamste der zondaren volkomen zalig te maken. Jezus Christus heeft de wet van God, door de mens verbroken, weer volkomen vervuld. Hij alleen verlost van de vloek der wet, want Hij is Zelf een vloek geworden voor zulken. Hij heeft volkomen volbracht het werk, dat de Vader Hem gegeven had om te doen. Alles wat John in zijn grote nood en ellende nodig heeft, is bij deze Zaligmaker te vinden. Met grote kracht en veel licht wordt het aan zijn ziel geopenbaard, Het is een onvergetelijke ure.

Geheel anders dan hij deze zondagmorgen gekomen is, gaat hij naar huis. Nu mag hij het weten: er is een verse en levende weg, Jezus Christus, waarin God rechtvaardig verloren zondaren kan zaligen. Wat worden de Naam, het bloed en de gerechtigheid van de Zoon van God daar dierbaar voor zijn ziel. Telkens moet hij het herhalen: Dit is de Christus en dit is de zaligheid, welke ik nodig heb! Oneindige waarde krijgt deze Christus voor de ziel van hem, die geleerd heeft door Goddelijk onderwijs enkel zonde te zijn en het alleen maar erger te kunnen maken, ja een albederver.

Naar die Christus en Zijn gerechtigheid mag zijn ziel nu hongeren en dorsten.. Hij leest zijn Bijbel met nieuwe ogen en de prediking hoort hij met nieuwe oren. Diep is hij er van overtuigd dat deze Christus ook hem kan zaligmaken. Maar is Hij daartoe ook gewillig? "Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen." Gedurende vele maanden mag hij op deze wijze voortgaan. Meer en meer wordt hij overtuigd van de gepastheid, de dierbaarheid, de bekwaamheid en de algenoegzaamheid van Jezus Christus, de door God geopenbaarde Zaligmaker. Doch daarmee is hij niet gered. Het persoonlijke getuigenis, de persoonlijke verzekering dat deze Zaligmaker ook voor hem is, mist hij. En daar is het hem juist om te doen. Niet dat deze openbaring buiten hem is omgegaan. Integendeel. Wanneer hij nu onder de prediking neerzit en de prediker de bevindingen van een waarlijk overtuigd zondaar verklaart, de honger en dorst naar de gerechtigheid van deze Middelaar, vindt hij zijn ziel verklaard en vat hij menigmaal moed.

Grote liefde tot de broeders vervult nu zijn hart. De Bijbel is zijn voornaamste gezelschap. Menigmaal mag hij tot de troon der genade zijn toevlucht nemen, ofschoon er ook wel tijden zijn dat het duister voor hem is.

Wat zijn de inzetten des Heeren hem dierbaar geworden. Nu gaat hij er niet meer heen om te proberen het daarmee goed te maken. Nu weet hij dat het de middelen der genade zijn, welke de Heere gebruikt om Zijn kerk te bouwen door Zijn krachtige hand. Geen gebedssamenkomst slaat hij over als hij er enigszins kan aanwezig zijn. Al zijn dan de wegen slecht en de avonden duister, het deert hem niet. Hart en ziel dorsten naar de levende God.

En begrijpelijk, het liefst gaat hij dan bij de heer Hurst in Bacup ter kerke. Want deze is voor hem op bijzondere wijze een dienstknecht van de allerhoogste God geweest. Ook daar is tussen de diensten gelegenheid de meegebrachte etenswaren te nuttigen. Met verwondering heeft de oude prediker de jongeling wel eens gadeslagen. Als hij zijn boterham zit te eten in een hoekje van het vertrek, stapt de heer Hurst op hem toe en vraagt: "Wel mijn jongen, ik zie je hier dikwijls, waar kom je eigenlijk vandaan? "

"Uit Rochdale, mijnheer."

"Zo, en wie ben je eigenlijk?" vraagt de heer Hurst weer.

"Ik ben John Kershaw. Mijn vader heet William Kershaw."

Dan zegt de heer Hurst: "Wel mijn jongen, ik kende je vader en je moeder reeds voordat je geboren werd. Maar wat beweegt jou om telkens weer helemaal hierheen te komen?"

Dan vertelt John welk een zegen hij onder de prediking van de heer Hurst heeft mogen ontvangen. Geen wonder, dat een innige band van wederzijdse genegenheid ontstaat. Velen verbazen zich er wel eens over dat deze oude prediker zó grote vriendelijkheid jegens de jonge Kershaw bewijst.

Wat ziet hij toch wel in hem?

De heer Hurst is ook geboortig uit Rochdale. Reeds vroeg had de Heere hem uit de duisternis geroepen en hem als een wachter op Sions muren geplaatst. Veel vrucht mocht hij op zijn prediking te Bacup ondervinden. Aan het einde van zijn leven telt zijn gemeente meer dan achthonderd zielen. Zijn prediking kenmerkt zich door grote getrouwheid, en in zijn levensopenbaring is hij een voorbeeld voor de kudde. De laatste keer in zijn leven dat hij Rochdale bezoekt, heeft hij nog een aangenaam gesprek met zijn jonge vriend John en vertelt hem enige zaken uit zijn leven.

"Men heeft mij meer dan veertig jaren voor antinomiaan gescholden. Mijn prediking was anders dan men hier gewend was. Ik geloofde niet dat Adam voor zijn val geestelijke zegeningen bezat. Want deze schatten zijn immers opgelegd in Christus, het Verbondshoofd van Zijn kerk, en kunnen nooit verloren gaan.

Dan wat betreft de uitgebreidheid van de roeping en de nodiging van het Evangelie. Ik geloof dat deze bijzonder en particulier is. De aard daarvan vinden wij omschreven in Matth. 11 : 28 en Jesaja 55 : 1. De nodiging komt tot de beladenen en de vermoeiden, tot de naar Christus en Zijn gerechtigheid hongerenden en dorstenden.

En wat de voortgaande heiligmaking betreft, sommigen beweren wel dat de oude mens der zonde blijft, zo lang wij in dit lichaam zijn. En daar leggen zij zich bij neer. De Schrift zegt: "Want het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze staan tegen elkander, also dat gij niet doet hetgeen gij wilde." En: "Wat ziet gijlieden de Sulammith aan? Zij is als een rei van twee heiren." De oude mens, die verdorven is door de kwade begeerlijkheid, zal het kruis van de christen zijn zo lang hij het stof bewoont. Maar de nieuwe mens is naar God geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid, en die zal strijden tegen de oude mens totdat genade door gerechtigheid zal heersen tot in het eeuwige leven."

Die avond heeft John zijn oude vriend nog een eindweegs vergezeld. Als ze eindelijk scheiden, kijkt hij hem zo lang mogelijk na. Welk een diepe genegenheid heeft hij

voor hem uit oorzaak van het gewichtig ambt, waartoe de Heere hem riep en waarin de Heere hem gebruiken wilde, ook voor hem.

Op zekere zondag gaat John met zijn vader en oom, een broer van .zijn moeder, in Rochdale naar de Independentenkapel. Daar zal de voorganger van de Independenten in Manchester, de heer Roby, 'voorgaan.

In zijn prediking die morgen legt de heer Roby grote nadruk op de predestinatie, en gewaagt van de grote troost, welke voor de kerk van God in dit leerstuk is gelegen.

Na de kerkdienst wandelen ze samen huiswaarts en vader en oom praten nog na over het liefelijk onderwijs, dat zij deze morgen onder de prediking mochten ontvangen. Het was hun zoeter dan honing geweest. Maar John begrijpt er niet veel van. Niet eerder heeft hij er van gehoord, althans, niet eerder is hem dit leerstuk opgevallen. Maar hij krijgt de gelegenheid niet er eens bij vader naar te informeren.

Toch laat het hem niet met rust. Wat troost toch konden die oude pelgrims putten uit een leerstuk als dit? Hij besluit daarom er eens naar te informeren bij zijn neef, die enige tijd bij zijn vader heeft gewerkt en tot de Baptistengemeente in Rochdale is overgegaan. John heeft hem die morgen bij de heer Roby in de kapel zien zitten. Hij stapt er 's maandags maar direct op uit. Zijn neef komt juist naar buiten als hij wil aankloppen. Deze vraagt:

"Hallo John, kom je me eens opzoeken? 'k Moet juist naar de markt. Loop maar even mee. Is er iets bijzonders?"

"Ja, ik wilde je eens iets vragen. Ik heb je gisteren bij de heer Roby in de kapel gezien, wel?"

Neef antwoordt: "Inderdaad, daar was ik. En hij hield een zeer goede predicatie."

Dan zegt John: "Toen we naar huis gingen waren je vader en de mijne er zeer verheugd over dat hij op zo krachtige wijze de leer der verkiezing had gepredikt. Nu kwam ik je eens vragen wat deze verkiezing toch eigenlijk inhoudt."

Enigszins verbaasd antwoordt zijn neef: "Maar heb je dat dan nooit in het Nieuwe Testament gelezen? Daar staat toch: "Maar om der uitverkorenen wil zullen die dagen verkort worden" (Matth. 24 : 22)? En ook staat er van de valse profeten en valse christussen geschreven: "Alzo, dat zij (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen zouden verleiden." En: "Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen?" En: "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods?" Petrus zegt: "De uitverkorenen naar de voorkennis van God de Vader." Voorts staat er geschreven: "Opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast blijve: niet uit de werken, maar uit de Roepende" (Rom. 9 : 11). En: "Alzo is er dan ook in deze tegenwoordige tijd een overblijfsel naar de verkiezing der genade" (Rom. 11 : 5). En: "Maar de uitverkorenen hebben het verkregen, de anderen zijn verhard geworden" (Rom. 11 : 7). En ook: "En Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, van het ene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve" (Matth. 24 : 31). Moet ik er nog meer noemen?"

Het blijkt wel dat deze neef niet de eerste de beste is, maar een man, machtig in de Schriften.

John antwoordt daarom: "Neen, al die teksten heb ik reeds meermalen gelezen, maar ik weet er de betekenis niet van. Wil je mij die eens verklaren?"

Dan gaat zijn neef verder: "Wel, de uitverkorenen zijn het volk van God, dat Hij heeft liefgehad en verkoren in Christus vóór de grondlegging der wereld. Hij heeft hen verordeneerd tot het eeuwige leven en de zaligheid door Christus. En Hij heeft dit gedaan naar Zijn vrije wil en soeverein welbehagen, gelijk Hij tot Mozes sprak: "Ik

zal Mij ontfermen diens Ik Mij ontferm, en zal barmhartig zijn die Ik barmhartig ben." Daarom zegt Paulus: "Zo-is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods" (Rom. 9 : 16). Ge ziet hieruit dus, dat alleen diegenen zalig worden, die Hij heeft liefgehad en verkoren, en anders niemand, zoals wederom Paulus het zegt: "Maar de uitverkorenen hebben het verkregen, de anderen zijn verhard géworden."

Verslagen stapt John naast zijn neef voort. Er wordt enige ogenblikken niet gesproken. Het grootste verzet tegen deze leer rijst in zijn hart: Dit is de meest onrechtvaardige en onredelijke leer, welke ooit kan worden ter sprake gebracht! Want ik moge lezen en bidden, naar de kerk gaan en alles doen wat ik kan, wanneer ik niet ben uitverkoren, ga ik tenslotte toch verloren. In deze verkiezing kan en wil ik niet geloven. Bijna heeft hij zijn mond geopend om harde dingen tegen deze leer te spreken. Maar de gedachte aan de blijdschap van vader en oom over dit onderwerp, alsook dat een waardig dienstknecht des Heeren, de heer Roby, er in gelooft, weerhoudt hem.

Zijn neef ziet wel dat John er geheel door verslagen is en hij tracht hem te troosten.

"Jammer dat je laatst de heer Gadsby in Manchester niet hebt horen preken. Hij zette dit leerstuk toen duidelijk uiteen en bewees uit Gods Woord dat er nog duizenden uitverkorenen onwedergeboren zijn. Zij liggen nog in de lendenen der vaders, moeten nog geboren worden, door genade geroepen en tot heerlijkheid gebracht. Wanneer de Heere het getal Zijner uitverkorenen vergaderd heeft, is het einde der wereld daar."

Diepe indruk maken deze woorden op Johns hart. Het is dan toch wel een zaak van zeer groot gewicht. Zijn neef vervolgt:

"John, je moet maar even mee naar huis lopen, dan zal ik je een boek lenen, waarin deze zaken duidelijk worden uiteengezet. Veel duidelijker dan ik het kan. Je moet het maar eens goed lezen en de Heere vragen of Hij je in Zijn waarheid leiden wil. Neem de Bijbel er maar naast."

Zodra hij de gelegenheid er toe heeft, neemt John het geleende boek ter hand om het biddend naast het Woord des Heeren te onderzoeken. Het is het bekende boek van Elisha Coles: *"De soevereiniteit Gods."*

Het heeft op Johns gemoed een wonderlijke uitwerking. En het gevolg is, dat hij het leerstuk der verkiezing als een heldere lichtstraal ziet schijnen op iedere bladzijde van de Bijbel, van Genesis tot Openbaring. Ook ervaart hij de Goddelijke waarheid ervan krachtig. Hij mag zien dat alle vleselijk verzet te meer de Goddelijke authenticiteit er van aanwijst. Duivel noch mens vermag er iets tegen.

De grote vraag rijst in zijn gemoed: Ben ook ik één dergenen, welke de Heere van eeuwigheid heeft liefgehad en verkoren? Ja één, die door Christus met Zijn bloed uit het menselijk geslacht is verlost? Dat getuigenis kan hij in zijn ziel niet gewaar worden.

Op zekere avond vlucht hij weer het bos in. Alles wat in hem is verzet zich weer tegen de leer van Gods verkiezende liefde. En toch, een stille begeerte is er in zijn hart om voor de Heere te buigen, zich aan Hem te onderwerpen en door Hem te mogen worden onderwezen.

En onder dat gebed mag hij toch iets van dit buigen onder God ervaren. De Heere laat hem zien dat er in hem niet één reden is, waarom Hij naar hem kan omzien. Integendeel, alleen het liefdeoog des Heeren blijft er over, dat reeds op hem zag toen hij nog dood was in de zonden en misdaden. Wanneer het waar is dat hij door God krachtig geroepen is, dan is dat een bewijs van zijn verkiezing. Deze roeping is het onweerstandelijk werk des Heeren geweest en niet het zijne, want hij heeft er zo lang tegen gevochten als hij maar kon.

Waarom heeft de Heere hem niet laten wandelen als zijn kameraden en de anderen van zijns vaders huis? Hij is toch werkelijk niet beter geweest. De Heere heeft met hem naar zijn zonden en ongerechtigheden niet gehandeld. Wanneer hij ooit zalig wordt, het zal alleen genade zijn, vrije, soevereine ontferming Gods, naar Zijn welbehagen. Op deze wijze wordt het leerstuk der verkiezing ook voor John een bron van grote vertroosting.

Niet minder mag hij inzien dat deze leer geen goddeloze of zorgeloze mensen maakt. Wat zal de ziel meer naar heiligheid doen staan dan te mogen weten dat de heilige Heere omzag naar een om eigen schuld verloren mensenkind? Deze genade alleen verruimt het hart en geeft de ziel een innerlijke begeerte om te wandelen in de weg van Gods geboden. Dit wordt John in zijn ziel ook duidelijk gewaar.

Later spreekt hij: "Men moge dan wel zeggen dat de verkiezing aan de mens geen kans overlaat om zalig te worden, maar ik heb het ondervonden, dat wanneer het, alleen maar een kans was, overgelaten aan mijn zogenaamde vrije wil, ik dan voor eeuwig verloren zou zijn geweest. Mijn vrije wil als verloren zondaar zou mij alleen maar ten verderve hebben gevoerd, gelijk dit met het ganse geslacht van Adam het geval is. Alleen het eeuwig voornemen Gods in onze verkiezing, welk voornemen was in onze Heere Jezus Christus, verzekert onontkoombaar de zaligheid van ontelbare miljoenen van Adams gevallen geslacht."

Hoofdstuk 5

Het volk mijner keuze

Het kerkelijk leven in Engeland draagt in die dagen een eigenaardig en gecompliceerd karakter. En nu nog wel. In ons eigen land is dit ook niet geheel vreemd. Maar hier kennen wij op het gereformeerde erf niet als in Engeland de Baptistengroepen, die streng vasthouden aan de doop der gelovigen. En dan uiteraard uitsluitend door onderdompeling. Zij wensen nauw de beide sacramenten (inzettingen) als één geheel te zien en mogen alleen diegenen gedoopt worden, die van hun persoonlijke bekering tot God verslag weten te geven, welk verslag dan door de vergadering der gemeente is overgenomen, en dus voortaan ook aan het Avondmaal des Heeren zullen deelnemen. En opmerkelijk, enerzijds is er grote verdraagzaamheid en waardering voor en omgang met andersdenkenden op het calvinistisch erf, anderzijds is de scheiding streng. Over het algemeen staat de niet-Baptist scherp afkerig tegenover het Baptisme; de Baptisten zelf moeten uiteraard wel scherp afwijzend staan tegen elke andere vorm van openbaring der kerk. In de kringen der staatskerk was men van het Baptisme uiterst afkerig en werd het eenvoudig verafschuwed.

In ons boek "*Der Pelgrims Metgezel*" hebben wij getracht in het kort de ontwikkeling van dit Baptisme in Engeland weer te geven. Hier komen wij er opnieuw mede in aanraking. Enerzijds met de scherpe afwijzing van iedere andere vorm van kerkelijk leven; anderzijds - en bijzonder wel bij John Kershaw - met een grote soepelheid ten aanzien van het standpunt van anderen. Het is voor ons als Hollanders, van geslacht op geslacht verankerd in de gereformeerde leer, wel eens minder eenvoudig er in te komen op welk een sterke wijze het Baptisme met het Engelse kerkelijke leven is verweven. Slechts een langdurig contact en onderzoek van de historische beweegredenen zal ons dit enigszins doen begrijpen. Wijzen we er slechts op, dat in het begin van de negentiende eeuw in Engeland naast de ongeveer driehonderd kapellen der Algemene Baptisten er meer dan tweeduizend kapellen van de Bijzondere Baptistten zijn.

Het Baptistisch standpunt vloeit voornamelijk voort uit het niet zien van Doop en Avondmaal als sacramenten, gekomen in de plaats van Besnijdenis en Pascha. De Baptisten spreken niet van sacramenten, maar uitsluitend van *inzettingen*. In het boek van Wilson: "Scriptual Manual upon Baptism" vinden wij de verklaring, dat de Doop veel meer als een uitbeelding, voorstelling van het lijden van Christus moet worden gezien. De ondergang in de dood (onderdompeling), gevolgd door de opstanding tot een nieuw leven (de opkomst uit het water). Dus niet als verbondsteken, gelijk dit met de besnijdenis wel het geval was. Beide inzettingen, Doop en Avondmaal, stellen uitsluitend het lijden en de dood van Christus voor, en in het gelovig gebruiken er van beleeft de gemeente iets van het "Zijn dood gelijkvormig wordende." Sacramenten - aldus dit betoog - behoren bij de ceremoniële wet. Paulus zegt: "Indien gij u laat besnijden, dan zijt ge schuldig de gehele wet te doen." Is de Doop dan in de plaats der Besnijdenis gekomen, welnu: Indien gij u laat dopen (als sacrament) dan zijt ge schuldig de gehele wet te doen. Dan zijt ge weer onder het oude verbond.

Vader Kershaw staat afwijzend tegenover het Baptisme - hoeveel hij er veel vrienden onder heeft - en behoort tot een Independentenkerk. Als kind behoort ook John er toe en dus zal hij daar wel "dooplid" zijn, hoewel hij hiervan zelf nooit spreekt. Begrijpelijk vormt dit voor hem in de eerste tijd in het geheel geen probleem. Al spoedig echter gebeurt er iets, dat voor hem grote verandering brengt.

Johns neef, met wie hij het ernstig gesprek over de verkiezing gevoerd heeft, gaat de laatste tijd bij de Baptisten van de Town Meadows kapel in Rochdale ter kerk en sluit zich daarbij aan. Met andere woorden: hij wil zich laten dopen op der Baptisten wijze. Bij de Baptistengemeente blijkt hiertegen geen bezwaar te zijn. Hun voorganger, de heer Littlewood, is een godvrezend man. John besluit uit genegenheid voor zijn neef - en toch ook wel een weinig uit nieuwsgierigheid - deze doopplechtigheid bij de Baptisten bij te wonen.

De heer Littlewood geeft bij deze gelegenheid eerst een duidelijke uiteenzetting van de inzetten des Doops, vooral er de nadruk op leggend uiteraard, dat alleen de ware gelovigen deze ontvangen mogen en dan uitsluitend door onderdompeling. Deze uiteenzetting doet John echter niet veel. Hij heeft wel eens meer dit standpunt horen toelichten. Vader Kershaw denkt er als Independentist anders over en heeft zijn mening in de gesprekken in de huiselijke kring zeker niet onder tafel gehouden. Maar dan komt de plechtigheid zelf. De prediker verlaat de kansel, er wordt een toepasselijk lied gezongen. Even later komt de predikant met de doopkandidaten uit de kerkenraadskamer en zij stellen zich op bij het doopbassin. Na nog een kort toepasselijk woord tot de doopkandidaten daalt de heer Littlewood in het water af en doopt hen vervolgens door onderdompeling in de Naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.

Deze plechtigheid grijpt John sterk aan. Duidelijk meent hij daar te zien dat dit de rechte bediening van de Doop is, geheel naar de Heilige Schrift. Op deze wijze werd ook de Heere Jezus Zelf door Johannes de Doper in de Jordaan gedoopt. Daar in de kapel is John op eenmaal overtuigd Baptist geworden en nimmer heeft hij dit standpunt prijs gegeven of zelfs ook maar een ogenblik er aan getwijfeld.

Een vriend leent hem het reeds genoemde boek van Wilson en deze eenzijdige Baptistische voorlichting is alleen maar geschikt om hem nog meer de juistheid van het Baptistisch standpunt wat betreft de inzetten te doen inzien.

"Nu weet ik dat dit de wil van God is, omdat dit het duidelijk voorschrift der Heilige Schrift is. Het antwoord van een goede consciëntie voor God, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden. Ook heb ik in later tijden zelf menigmaal de Doop op deze wijze aan Zijn kinderen bedienend en er de duidelijkste goedkeuring des Heeren op ontvangen. Andere mensen, zelfs kinderen van God en dienaren van Jezus Christus, mogen anders spreken - dit is mijn vaste overtuiging. Hiervan wijk ik nimmer af."

Doordat John verschillende kerken en kapellen bezoekt, begint hij ook ander verschil op te merken. Hij leert onderscheid kennen wat betreft de prediking. De Independentenkapel te Hall Fold, waar hij met zijn vader gewoonlijk opgaat en waartoe hij dus ook behoort - daar zette de Heere hem eenmaal op die vroege zondagmorgen stil - kan hem wat de prediking betreft maar slecht voldoen. Niet alleen dat hij onder deze prediking weinig voedsel voor zijn hongerige ziel vindt, de bezoekers voeren naar Johns gedachten te veel wereldse gesprekken. In zijn eigen ziel is het geheel anders. Dit stelt hem bijzonder teleur, al is het ook dat hij zich aan enigen onder hen toch wel verbonden voelt.

De voorganger der presbyterianen in Rochdale, Dr. Threlkald is overleden en Dr. Barnes zal de begrafenisdienst leiden. John krijgt van zijn vader toestemming deze dienst bij te wonen. De preek is hem echter veel te geleerd en hij wordt er weinig door gesticht. Na de dienst zegt de man, die naast hem zit, hij kent John wel en maakt een praatje met hem: "Ik heb mijn paraplu in de Baptistenkapel laten staan. Loop je even mee? Dan gaan we samen naar huis, dat is dezelfde richting."

John doet het en in deze kapel zijn nog enige vrienden aanwezig. Er ontwikkelt zich een aangenaam geestelijk gesprek. John hoort hen spreken van het werk des Heeren in

de zielen Zijner kinderen. Dit is wat hij begeert en zoekt. Hier wil hij zijn, wat er ook tegenop komen moge. In zijn hart is wat Ruth tot Naomi doet spreken (Ruth 1 : 16-17): "Val mij niet tegen, dat ik u zou verlaten, om van achter u weder te keren; want waar gij zult heengaan, zal ik ook heengaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten; uw volk is mijn volk, en uw God mijn God. Waar gij zult sterven, zal ik sterven, en aldaar zal ik begraven worden; also doe mij de Heere en also doe Hij daartoe, zo niet de dood alleen zal scheiding maken tussen mij en tussen u!"

Regelmatig gaat John dan de diensten in de Baptistenkapel te Rochdale bijwonen. De prediking van de heer Littlewood doet hem goed en de omgang met de broeders niet minder. Het bezoek aan de Independentenkapel te Hall Fold staat hem steeds meer tegen. Maar dit geeft toch ook weer moeilijkheden, want vader Kershaw is geen Baptist en is met Johns verandering allerm minst ingenomen. Hij wil er niet van weten zelfs. Daarom zegt hij op zekere zondagmorgen:

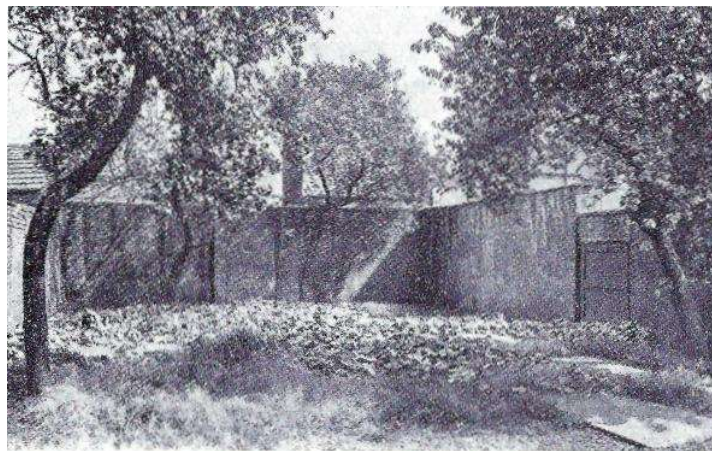
"Je gaat met mij mee naar Hall Fold, begrepen?"

"Ja vader, maar ik vind daar zo weinig voedsel en troost voor mijn ziel."

Vader kijkt hem bedroefd aan en spreekt: "Jongen, de meesten van mijn gezin zijn groot geworden en kijken naar geen godsdienst meer om. En jij, die mij eerst zoveel moeite bezorgd hebt, en van wie ik hoopte dat je me tot troost in mijn ouderdom zijn zou, gaat nu ergens anders naar de kerk en laat mij alleen gaan. Het is toch hard!"

John begrijpt de pijn in vaders hart wel, maar moet antwoorden: "Ja vader, maar de Heere zegt: Waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. Wanneer ik naar Hall Fold ga, is mijn hart in Rochdale."

In dit opzicht begrijpt vader ook zijn zoon wel en na dit gesprek legt hij hem nimmer enige moeite in de weg, tot Johns grote vreugde. De vereniging tussen vader en zoon is te groot. Maar de band met de broeders in Rochdale is niet minder. Als hij eens langs de kapel en het er bij behorende kerkhof loopt, gevoelt hij in zijn hart de begeerte oprijzen daar ook eenmaal begraven te mogen worden. Maar in korte tijd zal hierin toch ook weer verandering komen.

Het kerkhofje bij de Town Meadows kapel Deze kapel werd in maart 1833 voorgoed gesloten en is reeds lang afgebroken. De resten van het kerkhofje zijn nog te vinden bij de huidige Bucledey Place.

Niet lang duurt het of ook onder de vrienden van de Baptisten-kapel te Rochdale ontstaat scheiding.

Eén der leden van deze kapel aan de Town Meadows is de heer William Robinson. De Heere heeft grote genade in hem verheerlijkt en predikant en gemeente dragen hem grote achting toe. Op zekere dag zegt één van de bezoekers van de kapel tot hem: "Ik heb een oude vriend in Manchester, die tót de Independentenkapel van de heer Roby aldaar behoort. Deze schreef mij onlangs een brief en vertelde daarin dat er in de Baptistenkapel in de St. Georges Road een nieuwe voorganger is, een goede en rijkbegenadigde man, William Gadsby geheten. Met grote zegen heeft hij hem mogen beluisteren en hij wenste dat ik ook eens overkomen zou om hem te horen. Dat heb ik verleden zondag gedaan, en werkelijk, ik moet zeggen dat dit de beste prediker is, welke ik ooit hoorde. Niet eerder mocht ik groter zegen voor mijn ziel onder de prediking ontvangen. Hij brengt geen nieuw evangelie. Het is het oude evangelie, maar gebracht op een wijze, dat de- noden van Gods beproefde kinderen er in worden aangewezen en dierbaar de vervulling er van verkondigd. Daarom zou ik wel willen dat ge ook eens ging om hem te horen."

William Robinsons nieuwsgierigheid is er door gaande gemaakt en hij onderneemt de volgende zondag reeds de tocht naar Manchester om deze William Gadsby eens te horen. En dat valt niet tegen. Beter gezegd: De prediking van William Gadsby doet zijn ziel goed en hij brengt er een goed gerucht van voort. Geen wonder daarom dat het bij het ene uitstapje naar Manchester niet blijft. En anderen dit vernemend, gaan met hem mee.

Na een dienst in de kapel in Rochdale hoort één der diakenen enige leden met elkaar praten. Het is allen opgevallen, dat de laatste tijd meerdere plaatsen van anders trouwe kerkgangers leeg zijn. Die zijn dan natuurlijk naar William Gadsby in Manchester. En nu zeggen deze leden: "Zullen wij bij leven en welzijn aanstaande zondag ook eens gaan?"

De diaken vindt het werkelijk jammer dat er steeds weer afwezig zijn. Toch zou hij deze William Gadsby zelf ook wel eens willen horen. Daarom zegt hij: "We kunnen veel beter hier blijven en aan mijnheer Littlewood vragen of hij aan de heer Gadsby wil toestaan hier eens voor te gaan wanneer hij zelf elders zijn moet. Dan kunnen wij hem allemaal horen, zonder dat wij onze eigen diensten verwaarlozen."

Dit voorstel vindt bij deze leden en ook bij vele anderen blijde instemming en de diaken brengt zo spoedig mogelijk het verzoek aan de heer Littlewood over. Maar dat valt tegen. Heeft de diaken niet anders verwacht dan dat er geen bezwaren zullen zijn, de heer Littlewood wordt rood van kwaadheid en zegt verstoord: "Deze mijnheer Gadsby is een antinomiaan en een vijand van het kruis van Christus! Nooit zal hij één voet op mijn kansel zetten."

De lege plaatsen in de kapel hebben geen goed gedaan om hem wat gunstiger te stemmen. Een scherper afwijzing is niet mogelijk en de diaken moet aan de vrienden een wel uiterst teleurstellend antwoord overbrengen.

Maar Baptisten zijn niet minder Independenten dan de anderen. De botte weigering van hun prediker heeft alleen maar tot gevolg dat nog veel meer hoorders hun plaatsen leeg laten en naar Manchester trekken. Meer nog, zij nodigen William Gadsby uit naar Rochdale te komen en in een woning van één der vrienden voor te gaan. Deze stemt er in toe en op een maandag in mei 1807 gaat hij de eerste maal in Rochdale voor. De deel van een boerderij is er voor in gereedheid gebracht, maar de toeloop is dermate groot, dat een weiland achter de schuur moet worden gebruikt.

De eerste dienst vangt aan namiddags half drie uur. De tekst is Jakobus 1 : 25: "Maar die inziet in de volmaakte wet, die der vrijheid is, en daarbij blijft, deze, geen vergetelijk hoorder geworden zijnde, maar een dader des Woords, deze, zeg ik, zal gelukkig zijn in dit zijn doen."

Ook John is aanwezig en de prediking grijpt ook hem sterk aan, niet minder de grote aandacht, waarmede door de aanwezigen wordt geluisterd.

Na de middagdienst staan velen nog wat na te praten. Onder hen is ook een zekere John Law, een geoefend christen, reeds op hoge leeftijd gekomen. Meer dan een halve eeuw heeft hij reeds Sionwaarts mogen reizen.

"En hoe vond u de preek?" wordt hem gevraagd.

Het antwoord luidt: "Nooit eerder heb ik een prediking beluisterd, welke mij meer aanstond. Dit is de dierbare Goddelijke waarheid, waarbij ik wens te leven en te sterven."

Dan steekt hij zijn wandelstok onder zijn arm, grijpt in zijn zak en roept: "Vrienden, dit is één van Gods knechten en hij mag niet op eigen kosten in de krijg dienen. Deze moeten worden vergoed en daaraan wil ik ook bijdragen. Ik ben oud en zwak en moet nog een grote afstand afleggen. Het spijt mij dat ik vanavond niet aanwezig kan zijn."

De tweede dienst vangt 's avonds half zeven uur aan en is uiteraard nog drukker bezocht dan de middagdienst. Gods kinderen mogen er een grote zegen onder ontvangen. De tekst is dezelfde als in de eerste dienst. Aan het slot wordt een hymne van Dr. Watts gezongen:

*Verhinder toch, o almachtige Heer',
dat ooit die geruchten van ons gaan:
Hun zonden zijn gekruisigd,
maar weer doen zij die uit de doden opstaan.*

Sinds die dag blijft William Gadsby eens in de maand in Rochdale voorgaan. Steeds meer leden van de Town Meadows gemeente bezoeken de diensten, tot grote teleurstelling voor de heer Littlewood. Deze kan er niet over uit dat deze "antinomiaan" zo veel volk trekt. Wat moet hij er tegen doen? Hij besluit eens naar Bacup te gaan en het advies in te winnen van de ons reeds bekende prediker daar, de oude heer Hurst.

"Wat vindt u, moet ik degenen, die naar hem toegaan, als leden van mijn gemeente excommuniceren?"

Maar de heer Hurst antwoordt: "Welneen man, in geen geval. Tracht beter te preken, dan lopen uw toehoorders vast naar niemand anders."

Juister advies is nauwelijks mogelijk. De heer Hurst kent de prediker uit Manchester beter. Doch als enige tijd daarna een zekere heer Winterbottom, ook een voorganger van de Baptisten, Rochdale bezoekt en de heer Littlewood ook hem zijn vraag voorlegt, antwoordt deze: "Doe dat maar, ook al zou u maar een dozijn toehoorders overhouden. Het zijn toch maar de parasieten van het evangelie."

Deze raad staat de heer Littlewood heel wat meer aan. Nu is hij vastbesloten en hij belegt direct een gemeentevergadering. Al degenen, die niet beloven willen het optreden van de heer Gadsby in Rochdale niet langer te zullen aanmoedigen, kunnen onmogelijk lid van de gemeente blijven. "Ik ben niet langer hun pastor." En dit besluit moet dezelfde avond reeds in werking treden.

Begrijpelijk is de verwarring groot en de kerkenraad voorziet grote verwoesting. Daarom zegt men tot de prediker: "Dit is een zaak van te groot gewicht om op één avond over te beslissen. Ge moet de gemeente gelegenheid geven hierover na te denken, en niets forceren." De heer Littlewood moet zich hierbij wel neerleggen en

stemt toe dat de beslissing wordt uitgesteld tot de eerstvolgende vergadering na de kerkdienst.

Als deze dag gekomen is (2 december 1808), blijkt dat negen leden der gemeente niet bereid zijn de gevraagde belofte te geven. Zij worden daarom zonder meer afgevoerd als leden van de Baptisten gemeente, welke in Town Meadows vergadert.

Een grote beproeving voor deze mensen, want zij hebben prediker en gemeente van Town Meadows lief, ja velen hunner zijn van kindse dagen af daar reeds opgegaan. Nu staan zij alleen. Maar anderen sluiten zich in korte tijd bij hen aan en in een kamer van een boerderij in Casson Gate - dezelfde waar William Gadsby de eerste maal vooring - worden regelmatig godsdienstoefeningen gehouden. Later vergaderen zij in een schoollokaal in de Drake Street, waarna tenslotte een eigen kapel wordt gebouwd. Diep wordt deze scheuring door allen betreurd. De heer Littlewood is een godvrezend man en heeft niet zonder zegen in Rochdale gearbeid. Reeds drie en dertig jaren staat hij er en vele zielen zijn toegebracht. Maar de opgang, welke William Gadsby maakt, stemt de oude man bitter. Het grootste bezwaar bij de heer Littlewood is het bekende standpunt van William Gadsby wat betreft de wet als de regel des levens voor de gelovige, in navolging van William Huntington. Dit standpunt kan hij niet aanvaarden en verklaart hij zonder meer als antinomiaans.

John Kershaw is nog geen lid van de gemeente van Town Meadows. De afgevoerde leden behoren tot zijn intiemste vrienden en de prediking van William Gadsby is hem persoonlijk tot grote zegen. Daarom voegt hij zich van het begin af bij wat we hier nu even noemen "de groep van William Gadsby." Wanneer wij daarbij bedenken dat hij dan zestien jaar oud is, wordt ons wel duidelijk dat reeds in zijn vroege jeugd de moeilijkheden in het kerkelijk leven hem niet voorbijgegaan zijn. Maar hij weet van het begin af ook duidelijk positie te kiezen.

De eerste pagina's van het notulenboek der gemeente van Hope Chapel: 16 april 1809. Dit boek is bedoeld als notulenboek voor die leden van Christus, die in de vergadering der gemeente op vrijdag 2 december 1808 uit de gemeente van Town Meadows zijn verdreven, en wel door de onschriftuurlijke aanmatiging en eis van hun predikant, de heer Littlewood, terwijl toch niemand zich als meester over Gods erfenis behoort te gedragen, want Eén is hun Meester, namelijk Christus. Hij is hun Wetgever en zij zijn allen broeders. Doch mogelijk wordt gevraagd: Waarom werden zij van de kerk afgesneden? Was dit om enig slecht gedrag of afwijkende gevoelens in de leer? Neen, alleen omdat zij er niet van wilden afzien de heer Wm. Gadsby te gaan horen, die vanuit Manchester hier eens per maand voorgaat. Terwijl zij toch zelf moesten toestemmen en ook geloofden dat hij het Evangelie predikt en de inhoud van zijn prediking slechts heel weinig verschilt met de hunne. Hier volgen de namen van degenen, die werden afgesneden: James Brearley, William Wilson, Benjamin Tweedale, Samuel Lord, Peggy Hardman, Samuel Ormerod, James Brearley Jr., James Stott, Mary Brearley (nu overleden). Deze personen zijn het, die overeengekomen zijn in de vreze des Heeren zich te verenigen en tot openbaring te komen als een geïnstitueerde evangelische gemeente, die haar samenkomsten houdt in het schoolgebouw van de heer Greenwood aan de nieuwe weg naar de gaskoolfabriek. 16 april 1809.

James Brearley Senr.
Benjamin Tweedale
Wm. Wilson
James Brearley Junior
James Stott
Samuel Ormerod

Tevens zijn op deze zelfde dag twee diakenen aangewezen, James Brearley Sr. en Samuel Lord. Welnu, moge het grote Hoofd van de kerk over ons toezicht houden, en ons bewaren voor ketterij in leer en in leven. En mogen wij bekwaamd worden om standvastig te blijven bij en te strijden voor het geloof, dat eenmaal de heiligen is overgeleverd. Ja voor die leer, welke zondige mensen in het stof legt en Christus verhoogt als de Overste Leidsman en Voleinder des geloofs, en voor iedere waarheid, welke overeenstemt met Gods soevereine, eeuwige, onveranderlijke, verkiezende liefde, en voor de voorschriften van Gods Evangelie, de Doop der gelovigen en andere inzettingen, te veel om ze hier allemaal te noemen. Dit getuigen wij met onze handtekening: Samuel Lord, James Brearley Sr., Benjamin Tweedale, James Brearley Jr., Samuel Ormerod, John Warburton, predikant, die het pastoraat over deze gemeente aanvaardde. 1810.

Hoofdstuk 6

Die gevangenen vrijheid schenkt

In de nieuw ontstane vergadering der Baptisten te Rochdale gevoelt John zich geheel thuis. Daar heeft hij zijn vrienden, daar vindt hij genoeglijke en stichtelijke samenspreking over de zaken van het Koninkrijk Gods. En daarin ligt zijn leven. Toch, er is in zijn leven een gebrek. Hij is een buitenstaander.

Door Goddelijk onderwijs heeft hij de weg der zaligheid gezien buiten zichzelf in de Heere Jezus Christus. Zijn ziel is daardoor getroost geworden in haar grote nood en naar deze gerechtigheid van Immanuël mag hij hongeren en dorsten. Maar de vraag is gebleven: "Is Hij nu ook mijn Zaligmaker en Verlosser, door de Heere Zelf ook aan mij geschonken?"

Er zijn wel ogenblikken dat hij al zijn zaligheid in Hem zien mag, maar er staat ook zo veel tegenover! Zijn harde hart, een koude, dodige en onvruchtbare ziel, daarbij de werkingen der zonde in hem. Dan moet hij zich wel met Rebekka afvragen: "Is het zo? Waarom ben ik dus?" Waarom ben ik toch zo flauw en onvruchtbaar?

Het bezet zijn ziel met duizend vrezten. Dikwijls komt de vraag op: Is het wel ooit waar geweest? Is mijn berouw wel oprecht? Dan zouden mijn gebeden zeker ook wel hartelijker zijn! En wanneer hij zijn knieën buigt, dwalen zijn gedachten soms zo ver weg; kan dat er mee bestaan een kind van God te zijn? De anderen zullen het ook wel spoedig merken hoe het bij hem gesteld is! De vijand zit niet stil.

Eens wordt hij bemoedigd als op een zondagmiddag in de dienst een gedicht van John Newton wordt voorgelezen, waarin de toestand van zijn ziel wordt verklaard in haar worstelingen: Ben ik wel oprecht? Maar daarmee is de zaak voor hem niet opgelost. Want het harde hart blijft en hij wordt wel gewaar dat hij alleen maar treuren kan wanneer de Heere hem de genade van een verbroken en verslagen geest geeft en hij aan de voeten van de Heere Jezus wordt gebracht. In diepe afhankelijkheid moet hij het leren dat hij alleen geloven kan wanneer de Heere geloof geeft en het in zijn hart werkt. De ware bevinding van al Gods heiligen. *Uit genade zalig als een vrije gift van God. Niet uit de werken, opdat niemand roeme!*

Op deze wijze mag hij meer en meer het eenzijdig karakter van het werk des Heeren in Zijn kinderen zien. Al zijn verwachting wordt daarop gegrond, want dat werk staat als een onwederstandelijke kracht tegenover de totale hulpeloosheid en onbekwaamheid van de mens. Dan ziet hij zichzelf als de geworpene op het vlakke des velds. Alleen vrije, eenzijdige Goddelijke ontferming kan het doen. En deze is er, dat heeft de Heere hem doen zien.

Wat wordt in deze dagen het Woord des Heeren hem dierbaar. Vele uren kan hij daarin lezen met een levendige behoefte aan Goddelijk onderwijs en leiding. Duivel, wereld en eigen vlees staan met uitgetrokken zwaard tegenover hem. Oneindige waarde mag hij zien in de Middelaar. De gevangene mag wel hopen. Deze Middelaar is hem dierbaar boven alles, en toch ... Toch is er een ledigheid in zijn ziel, een gebrek in zijn leven. Want de Schrift zegt duidelijk: "Zoek en gij zult vinden. Klop en u zal opengedaan worden." En dat nu kan hij bij zichzelf niet vinden. Het is voor hem alles juist zo gesloten. En de Schrift is waar, daaraan twijfelt hij geen ogenblik. Dus moet er bij hem iets haperen. Beter gezegd alles,...

Hier is voor hem geen opening en daarom weigert zijn ziel getroost te worden. Het doet hem een lage plaats onder de vrienden innemen. Dezen merken het wel en het wekt bij hen grote verwachtingen, maar John kan dit zelf onmogelijk bezien. Zijn ziel is niet gered.

Menigmaal wordt hij onder de prediking van William Gadsby bemoedigd, maar terugvallend in zichzelf wordt hij gewaar dat zijn zak niet ontbonden is. Schuldig, onrein, gans melaats, onbekwaam tot enig goed, geneigd tot alle kwaad, dat is John Kershaw voor God!

De boze valt hem aan: Voor jou is er toch geen genade. Je bent en blijft geheel in mijn macht. Hoe eerder je er maar een einde aan maakt, des te beter is het!

Wel moet John zuchtend zijn weg gaan. Want het is alles waar: Zo'n goddeloos, verdorven, onrein, de Heere vergetend en verlatend iemand als hij is, zo geheel verkeerd, voor zulk één kan het niet. Wanneer de Heere hem voorbij gaat, dan kan hij de Heere geen ongerijmdheid toeschrijven. Iemand met een hart als hij ...

Weer is hij op de zondag onder de prediking opgegaan. De leraar bedient het Woord en John ziet het volk verheugd onder deze

prediking. Maar in zijn ziel is alleen duisternis. Het Woord der prediking gaat hem voorbij. Zijn hart wordt niet verbroken. Als een vreemde zit hij tussen de diensten onder hen als hij bij één der vrienden de maaltijd gebruikt. Hij kan niet meepraten van genoten vertroosting en onderwijzingen.

Weer valt satan hem aan: "Zie je dan niet hoe gelukkig deze mensen zijn? Zij zijn het volk des Heeren en worden door Hem getroost, maar gij zijt daarvan uitgesloten. Gij zijt een verworpen. Uw gebeden zijn alle tevergeefs. Het heeft geen enkel nut dat ge u onder hen begeeft: Maak toch een einde aan uw ellendig bestaan en neem de proef op de som!"

In grote verslagenheid vlucht hij het huis uit en begeeft zich naar de brug over het riviertje, dat door de plaats stroomt. Enige

minuten staat hij daar met knikkende knieën. Dan besluit hij langs de stroom het bos in te gaan. Daar is de rivier wat dieper. Maar als hij in het bos loopt, overlegt hij: Het ogenblik, dat de ziel uit de tijd in de eeuwigheid overgaat, is plechtig en ontzagwekkend. Ik wil eerst trachten te bidden.

Op een haag leunend, tracht hij zijn ziel voor de Heere uit te storten, doch het gaat niet. In zijn hart is alleen maar duisternis en opstand. Weer loopt hij naar de waterkant, maar voordat hij daar is, gevoelt hij zich als in de tegenwoordigheid Gods geplaatst. Bevend vlucht hij weer het bos in. Niemand is te zien. Hij wil achter een boom knielen, misschien wil de Heere hem nog horen. En daar voor de Heere nedervallend, gevoelt hij dat de Heere zijn hart verbreekt. De duisternis moet wijken. De Heere schenkt hem weer een verbroken en verslagen geest. Daar mag hij al zijn zonden belijden en de Heere ootmoedig om genade bidden. Ook kan hij de Heere daar hartelijk danken voor Zijn liefelijke bewaring in dit vreselijke uur van verzoeking. "O Heere, begeef, verlaat mij niet!"

Daar heeft hij een goede ure. John weet zelf niet hoe lang hij geknield onder dezē boom gelegen heeft. Waar de Heere afdaalt in de ziel, gaat de tijd vlug en zoet voorbij.

Plotseling verbreekt een hevig geschreeuw de stilte. Een man, die langs de rivier wandelt, heeft hem ontdekt.

"Kijk daar eens, een methodist! Een methodist, die achter een boom ligt te bidden!"

John hoort het gehoor wel, maar het doet hem niets. Rustig staat hij op en gaat naar de stad terug. De vogel is uit de strik van de vogelvanger ontsnapt!

Wel is de Heere op tijd verschenen, want de nood was groot. Toch, het is niet de bevrijding van vloek en oordeel, waarnaar zijn ziel hongert en dorst. Weliswaar is de kracht van deze vreselijke verzoeking gebroken, maar zijn ziel vindt geen rust. Een veroordelende wet staat tegenover hem. Het terugzien op zijn afgelegde levensweg doet hem het hoofd schuldig buigen. En geen goed ding kan hij in zichzelf vinden. De

beschuldigingen van satan, de veroordelingen van zijn eigen hart, hij kan ze niet tegenspreken. Het is allemaal waarheid.

Dan zijn er ook wel die tot hem zeggen: "Maar man, waarom geloof je niet? Dat is toch de weg!" Het brengt hem alleen maar in groter duisternis. Wanneer David vermocht had zijn eigen ziel te bevrijden, dan zou hij niet gebeden hebben: "O Heere, ik smee U, bevrijd Gij mijn ziel." Wie ze ook zijn mogen, die geloven kunnen wanneer zij maar willen, hun geloof vloeit slechts voort uit eigen kracht en eigen wijsheid, en is niet in de wijsheid en kracht Gods. Dat is niet het geloof van Gods uitverkorenen, doch slechts de zandgrond van de mens, en het houdt geen stand in de ure der verzoeking. De wijsheid en de kracht Gods, daar komt het voor hem op aan. Toch, hier leert hij ook - later zal hij dit duidelijker zien - dat deze kracht van God hem bewaart tot het ogenblik der bevrijding.

Weer heeft hij op een dag des Heeren driemaal de godsdienstoefening bijgewoond. Meer veroordeeld dan ooit tevoren is hij 's avonds weer naar huis gegaan. Hij is niet meer dan Simon de Tovenaar, geen lot of deel heeft hij in de zaak van Gods kerk. Enkel zonde, enkel schuld, enkel veroordeling. Het is een prachtige zomeravond, maar John heeft er geen oog voor. Hij gevoelt zich zó ellendig, dat alle hoop hem ontzinkt. De verklager der broederen is nabij en hoort: "Ge moet maar nooit meer naar de kerk gaan, want wat helpt het? En is het geen grote dwaasheid en hovaardij om nog te bidden? Ziet ge dan niet dat hoe meer ge het doet, hoe ellendiger of ge wordt?"

John meent het te moeten toestemmen. "Ja, ik zal al mijn godsdienst maar opgeven, want het is toch niet meer dan een stank in mijn eigen neusgaten. Wat moet het dan wel zijn voor de Heere der heirscharen?"

Het doet hem stilstaan op de weg naar huis, want wat moet hij doen? Ondanks zijn overleggen, hij weet wel dat hij niets kan. Teruggaan naar de wereld? Ten enenmale onmogelijk. Meer dan eens heeft hij het geprobeerd, maar haar gezelschap kan hem niet meer bekoren. Zijn hart is brandende in hem, maar hij weet het niet. Hij denkt: Ik moet maar een tussenweg bewandelen, noch bij de kerk, want daar hoor ik niet, noch bij de wereld, want dat gaat ook niet. Dan maar als een eenzame mus op het dak, als een kraanvogel in de woestijn. En het me dan maar zo aangenaam mogelijk maken. Helaas, helaas, waar zal mijn schuldige, onreine ziel ooit rust vinden?

Dit alles overwegend, zinken de woorden van de apostel Paulus met grote kracht in zijn ziel: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" Het is voor hem of het gesproken wordt met hoorbare stem. John staat verbaasd stil en kijkt rond zich. Dan zegt hij tot zichzelf: Dit zijn de woorden van Paulus in Romeinen 7. Hij was een goed en begenadigd man, een dienstknecht van de Heere Jezus Christus, de grote apostel der heidenen. Wanneer hij moest klagen over zonde en ellendigheid, wie zal mij dan zeggen dat ik toch niet een kind van God kan zijn, ondanks al mijn vrezen en verzoeken?

Het laatste gedeelte van dit Hoofdstuk breekt zich als een rivier baan in zijn gedachten. Hij kan werkelijk zeggen: "Want hetgeen ik doe, dat ken ik niet; want hetgeen ik wil, dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik. Want het goede dat ik wil, dat doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik. Zo vind ik dan deze wet in mij; als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt."

Hier vat Johns ziel moed. De grote apostel Paulus is zijn broeder en metgezel op dit pad van inwendige beproevingen en christelijke bevinding. Met grote haast spoedt hij zich huiswaarts om daar dit Hoofdstuk van de Romeinenbrief nog eens door te lezen. Hij leest het met meer licht, meer kracht en meer troost dan hij ooit eerder gevoelde. Het daalt als een liefelijke regen in zijn vermoeide ziel. Dan leest hij verder in Hoofdstuk 8: "Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus

zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest." Hier werkt de Heere. De woorden worden zaken in zijn ziel. De heiligheid, dierbaarheid, gepastheid en gewilligheid van de Zaligmaker worden hem toegepast in de ziel. Niet minder de reinigende en heiligende kracht van Zijn dierbaar lijden en sterven. Nu mag hij zien dat ook hij in Christus Jezus is, verlost met een eeuwigdurende verlossing. De last der zonde is verdwenen, zijn consciëntie gereinigd door de toepassing van het dierbaar bloed van Jezus Christus. Nu mag hij het verzekerend en verzegelend getuigenis van de Heilige Geest gevoelen, dat hij volmaakt en aangenaam is bij God in de Geliefde. Met onbeschrijfelijke vreugde leest hij het gehele Hoofdstuk door. Nu weet hij dat ook hij door God is uitverkoren. Geen beschuldiging kan er ooit weer tegen hem worden ingebracht, want Christus is voor zijn zonden gestorven en is uit de dood weer opgestaan tot zijn rechtvaardigmaking. Christus leeft om altijd voor hem te bidden en zal hem straks in Zijn heerlijk Koninkrijk ontvangen. De liefde van Christus is uitgestort in zijn hart. Hij ziet en voelt dat niets hem zal kunnen scheiden van de liefde van God, welke is in Christus Jezus, zijn Heere.

John gaat die avond wel naar bed, maar van slapen komt niet. Menige nacht heeft hij wakker gelegen met een beschuldigend geweten, maar nu is alles nieuw. Het jubeljaar is gekomen. De gevangene is uit de kerker in het paleis gebracht en de liefde is nu de banier over hem. Nu kan hij antwoord geven op de vraag: "Waar zijn al uw zonden, waaronder gij zo lang gebukt ging en die zulk een zware last voor uw ziel waren?" Want door het geloof mag hij zien dat die dierbare Christus ze alle heeft weggedaan door de offerande van Zichzelf. Hij heeft een einde aan de zonde gemaakt, gelijk geschreven staat (Jer. 50 : 20): "In die dagen en te dier tijd, spreekt de Heere, zal Israëls ongerechtigheid gezocht worden, maar zij zal er niet zijn, en de zonden van Juda, maar zullen niet gevonden worden; want Ik zal ze degenen vergeven, die Ik zal doen overblijven." Zijn zonden waren wel rood als karmozijn en scharlaken, maar nu hij in Christus is, is hij witter dan sneeuw en witte wol. De volmaakte liefde drijft alle vrees buiten. Het goede werk, door

Christus in hem begonnen, zal Hij zeker voleindigen.

Vele maanden lang mag John in deze gezegende toestand verkeren. Het Woord des Heeren is hem dierbaarder dan het fijnste goud. De heerlijkheid des Heeren straalt hem van iedere bladzijde toe. Het zijn de woorden van zijn Verbondsgod en Vader. , , in zijn Heere Jezus Christus. Ja, Christus en Zijn aangebrachte gerechtigheid zijn de verheuging van zijn hart. De Heilige Geest is in zijn ziel als een Geest van lof en dank en doet hem met de psalmist telkens weer uitroepen: "Loof de Heere, mijn ziel, en al wat binnen in mij is Zijn heilige Naam. Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest. Die uw leven verlost van het verderf, Die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden."

Staande in de vrijheid van het Evangelie, als één der schapen van Christus' kudde, voelt hij de opwekking in zijn hart: "Wanneer gij Mij liefhebt, houd Mijn geboden." En we zagen het reeds, sinds de tijd dat hij voor de eerste maal een doopsbediening der Bijzondere Baptisten bijwoonde, is hij ook zelf een overtuigd Baptist. Daarom begeert hij nu zijn Heere ook in deze plechtige inzetting gehoorzaam te volgen.

Na de in de gemeente van de heer Littlewood ontstane scheuring is William Gadsby regelmatig in Rochdale blijven voorgaan. Meerderen begeren zich te voegen bij deze kleine groep, opdat een gemeente zal ontstaan, want de woorden van William Gadsby zijn voor hen woorden des levens. Toch voelt men anderzijds de scheiding van de Town Meadows kapel als pijnlijk, want er liggen vele banden. De nog jeugdige John - hij is nog geen zeventien jaar - woont de voorbereidende vergaderingen om tot

instituering te komen alle bij en hij neemt zelfs mede aan de besprekingen deel. Diep is de indruk in zijn hart dat dit de weg des Heeren is.

Maar er zijn ook wel bezwaren. Hij gevoelt ze zelf en ook van de zijde van zijn vader. Niet dat diens bezwaren tegen het Baptisme zo overwegend zijn, maar hij kent zijn zoon.

"Mijn jongen, je bent nog zo jong. Gaarne zou ik zien dat je wachtte tot je wat ouder bent. Wanneer je zondige lusten je weer zouden aftrekken, wat dan?"

John is zich zijn zwakheid in deze wel bewust en begrijpt vaders bedoeling en vermaning heel goed. Toch, de Heere heeft grote dingen aan zijn ziel gedaan en de hartelijke liefde in zijn hart wint het van alle bezwaren. Zal het later soms beter gaan dan nu?

Als de dag aanbreekt, waarop degenen, die begeren gedoopt te worden, zich zullen verklaren voor de nieuw te vormen gemeente, woont ook John deze bijeenkomst bij en hij mag met veel vrijmoedigheid zijn beweegredenen uiteenzetten. Het maakt op allen diepe indruk en er is veel overname van het werk des Heeren, in hem gewrocht.

William Gadsby zal de plechtigheid verrichten. Maar hij heeft de wens te kennen gegeven. eerst ook met de doopkandidaten zelf kennis te mogen maken.

Ook deze dag komt. William Gadsby is vergezeld van een predikant uit Londen. De begroeting is buitengewoon hartelijk, maar John ziet hoog op tegen deze ambtsdragers. Als het zijn beurt is om te spreken, trilt zijn stem wel een weinig. Maar de Heere geeft licht in zijn ziel en dan mag hij zijn begeerte ootmoedig en vrijmoedig vertellen.

William Gadsby hoort hem met veel genoegen aan en stelt hem diverse vragen omtrent de leer enz. Tenslotte is zijn vraag:

"John, je bent nog erg jong en je zult nog menigerlei verzoeken moeten doorstaan. Wat denk je, zul je staande blijven? Zul je geen schande over jezelf en over de zaak des Heeren brengen?"

Een diep ernstige vraag. Maar John heeft deze ook zichzelf reeds gesteld. Met vrijmoedigheid klinkt zijn antwoord: "Ja mijnheer, wanneer de Heere mij staande houdt. Dan is het voor mij gelijk Paulus zegt: Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft."

William Gadsby glimlacht en wendt zich tot zijn Londense kollega: "Hebt u nog iets aan deze jongen te vragen?"

Het antwoord luidt: "Neen, hier is waarlijk alles wat wij zouden kunnen begeren. Ik ben er mede tevreden dat het goede werk van Gods genade in. zijn ziel is aangevangen."

Op woensdag na Pinksteren, 24 mei 1809, zal de plechtigheid plaats hebben, waai-Mede dan tevens de gemeente van Rochdale zal worden geïnstitueerd. Maar er is nog geen kapel, veel minder nog een doopbassin. Geen nood, één der vrienden is landbouwer. Achter zijn land loopt een beek, voor het doel wel geschikt.

Een doopplechtigheid der Baptisten in de open lucht! Als een lopend vuurtje gaat dit rond. Heel Rochdale gonst er van en op de bewuste dag zijn enige duizenden mensen samengestroomd om dat' ook eens te kunnen zien. William Gadsby staat op een William Gadsby van Manchester. Een reproductie van het schilderij, dat nog steeds in de kerkenraadskamer van de kapel aldaar aanwezig is.

verhoging aan de waterkant, de mensen in het weiland. Zijn tekst is Joh. 5 : 39: "Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben: en die zijn het, die van Mij getuigen."

Het is wel eens enigszins rumoerig, maar de prediker William Gadsby heeft een stem, die overal bovenuit klinkt. Later wordt verteld dat men hem tot op anderhalve kilometer ver horen kon, al kon men de woorden daar niet meer verstaan. Zeven personen worden gedoopt, waaronder ook John. Na afloop komt men samen in de boerderij en wordt na de plechtige instituering der gemeente het Heilig Avondmaal gevierd. Met vijftien personen is men daar vergaderd en het is een goede dag.

Hoofdstuk 7

De gemeente van Rochdale

Nauw met de levensgeschiedenis van John Kershaw verweven is de geschiedenis van de nieuw ontstane gemeente der Bijzondere Baptisten te Rochdale, waartoe hij van het allereerste begin af heeft behoord. Nog steeds vergadert men in een kamer van een boerderij, toch wordt het besluit genomen een eigen herder en leraar te beroepen. Daarbij wordt het oog gericht op John Warburton, die door de gemeente van William Gadsby tot leraar is geordend en overal uit spreken gaat. In zijn boek "Weldadigheden van een Verbondsgod" heeft hij zijn bekering en roeping tot het ambt uitvoerig beschreven, daarom kunnen wij er hier aan voorbijgaan. Welnu, op deze eenvoudige dienstknecht des Heeren, van wie vooral William Gadsby zelf grote verwachtingen had, wordt door de kleine gemeente van Rochdale een beroep uitgebracht (24 mei 1809). En de heer Warburton meent deze roepstem te moeten beantwoorden. De gemeente te Manchester geeft haar toestemming en in korte tijd treedt hij als de eigen herder en leraar van de jonge gemeente op. Spoedig verhuist de gemeente dan naar de Drake Street.

Uiterst eenvoudig gaat alles toe, maar vooral ook: uiterst armoedig. Want de vergoeding, welke de gemeente aan haar herder en leraar geven kan, is niet meer dan een paar kwartjes per week. De toeloop wordt echter groter en dan wordt een wonderlijk besluit genomen: Er zal een kapel worden gebouwd. Het is of de vrienden gevoelen dat de Heere in Rochdale een groot werk zal doen. Want men is niet met een kleine kapel tevreden. Met dat werk Gods voor ogen waagt men de zwaarste lasten. De grond wordt gekocht, en het werk neemt een aanvang. John Warburton zegt er van: "Er werd in hoop begonnen, in hoop zette men het werk voort, en in de hoop dat de Heere Zelf aldaar zou willen wonen, werd het werk voltooid en de kapel in gebruik genomen." Geen wonder dat men de kapel de naam Hope Chapel gaf. De leden en vrienden dragen naar uiterst vermogen bij, verder wordt een hypotheek aangegaan, welke nog menig onrustig uur bezorgen zal.

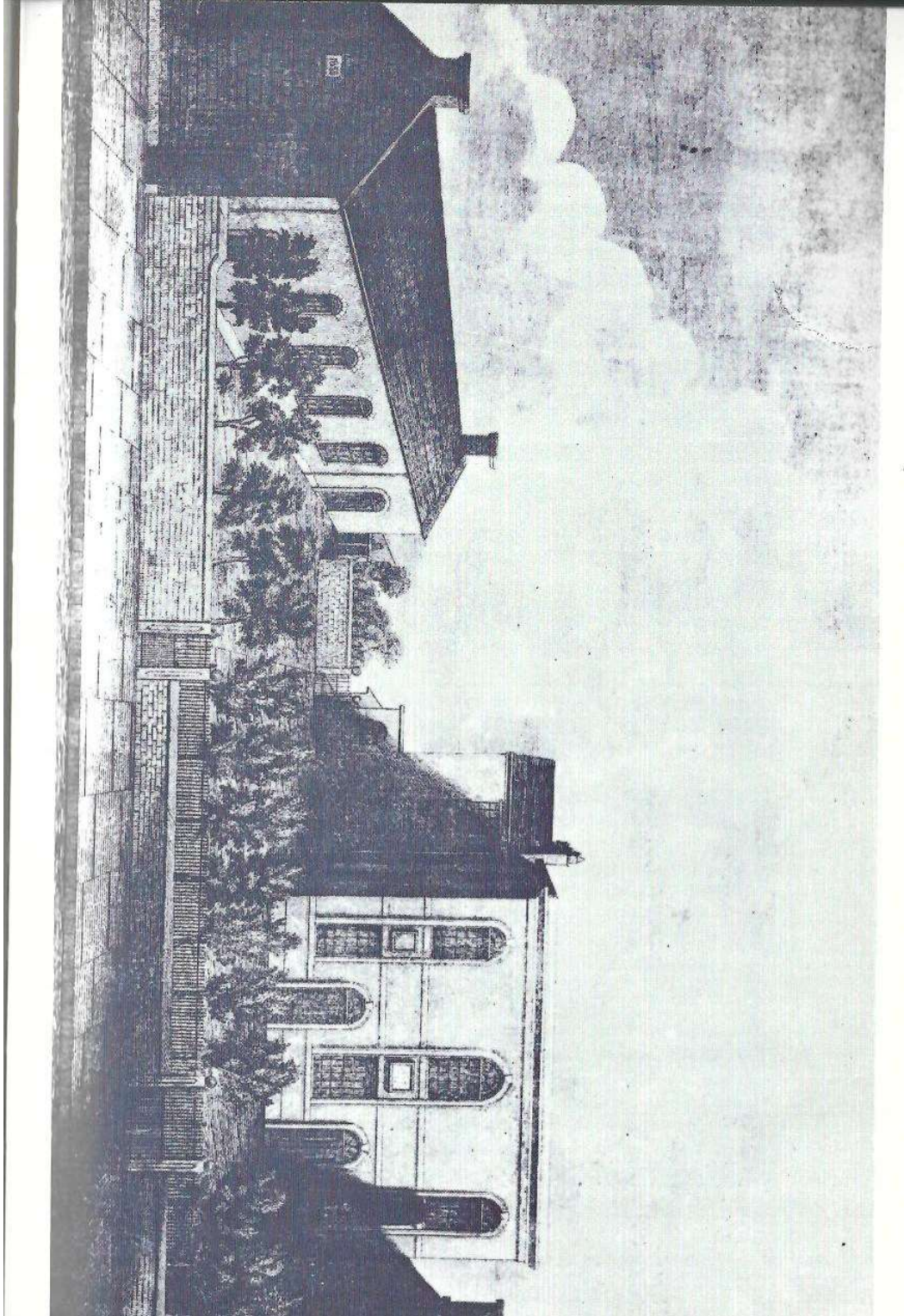
Het fundament voor de kapel wordt gelegd in 1810. In de week van Pinksteren 1811 wordt deze in gebruik genomen in een plechtige kerkdienst, waarin William Gadsby voorgaat. Bij deze gelegenheid preekt hij over de woorden (Jes. 60 : 7): "Ik zal het huis Mijner heerlijkheid heerlijk 'maken.'"

Tevens is bij de kapel een pastorie gebouwd. Het is de tijd van de napoleontische oorlogen en alle materiaal is duur. De totale kosten bedragen meer dan 1600 pond sterling, een geweldig bedrag voor die tijd, vooral voor deze meest arme mensen.

Als deze kapel gebouwd wordt, staat deze geheel buiten Rochdale in het land. De stad groeit en in korte tijd behoort ook dit gedeelte tot het bewoonde gebied. De straat, waaraan de kapel gelegen is, krijgt dan de naam Hope Street, genoemd naar deze kapel.

Een architecten tekening van Hope Chapel met de pastorie en de zondagschool (1855).

Banieren zondagschool

Als de pastorie klaar is, komt op aandringen van de gemeente John Warburton met zijn gezin uit Manchester naar Rochdale over. Maar dat valt niet mee. John Warburton, wiens enig bezit bestaat uit schulden bij diverse winkeliers, is wel heel blij dat nu ook zijn eigen gezin bij de diensten in de kapel aanwezig is, maar verder is het niet veel beter dan in Manchester, namelijk armoede lijden. Men doet wat men kan om te helpen, maar het gaat niet. Napoleons continentale stelsel drukt zwaar op Englands handel en nijverheid. Alles is duur. Meermalen komt de gemeente samen onder de zorgelijkste omstandigheden. Ontroerende gedachte. Dan zijn de vrienden bijeen, met grote liefde voor de zaak van Gods kerk in het hart, gedwongen om geld bijeen te brengen voor rentekosten enz., voor een schuld van meer dan duizend pond. En daarbij ook de zorg voor de predikant met zijn nog toenemend gezin. Dan wordt er geld op tafel gebracht door mensen, die dikwijls zelf thuis niet anders dan bittere armoede kennen, ja de eindjes niet aan elkaar weten te knopen.

Een lichtpunt bij alle zorgen en problemen voor de vrienden in Rochdale is dat in die moeilijke dagen zich een man bij de gemeente voegt, afkomstig uit Schotland, Thomas Niven genaamd. Deze godvrezende man is niet zonder aardse bezittingen, en de nood dezer gemeente ziende, neemt hij de financiële zorgen wat de kapel betreft, voorlopig voor zijn rekening, totdat betere dagen zullen aanbreken. Al het geld, dat ontvangen wordt door collecten en huur van zitplaatsen, stellen de diakenen hem ter hand. Dan zorgt Thomas Niven verder voor alles, inclusief het honorarium voor de predikant, zo veel hij althans kan.

Wonderlijke uitkomst! Want het is voor de vele vijanden niet verborgen gebleven in welke grote zorgen de jonge gemeente verkeert. Men verheugt zich reeds op haar volledige ondergang. Maar de zorg des Heeren over deze gemeente wordt gezien. De vijand heeft geen "Heah!" kunnen roepen, ook al gaat het langs beproevende wegen.

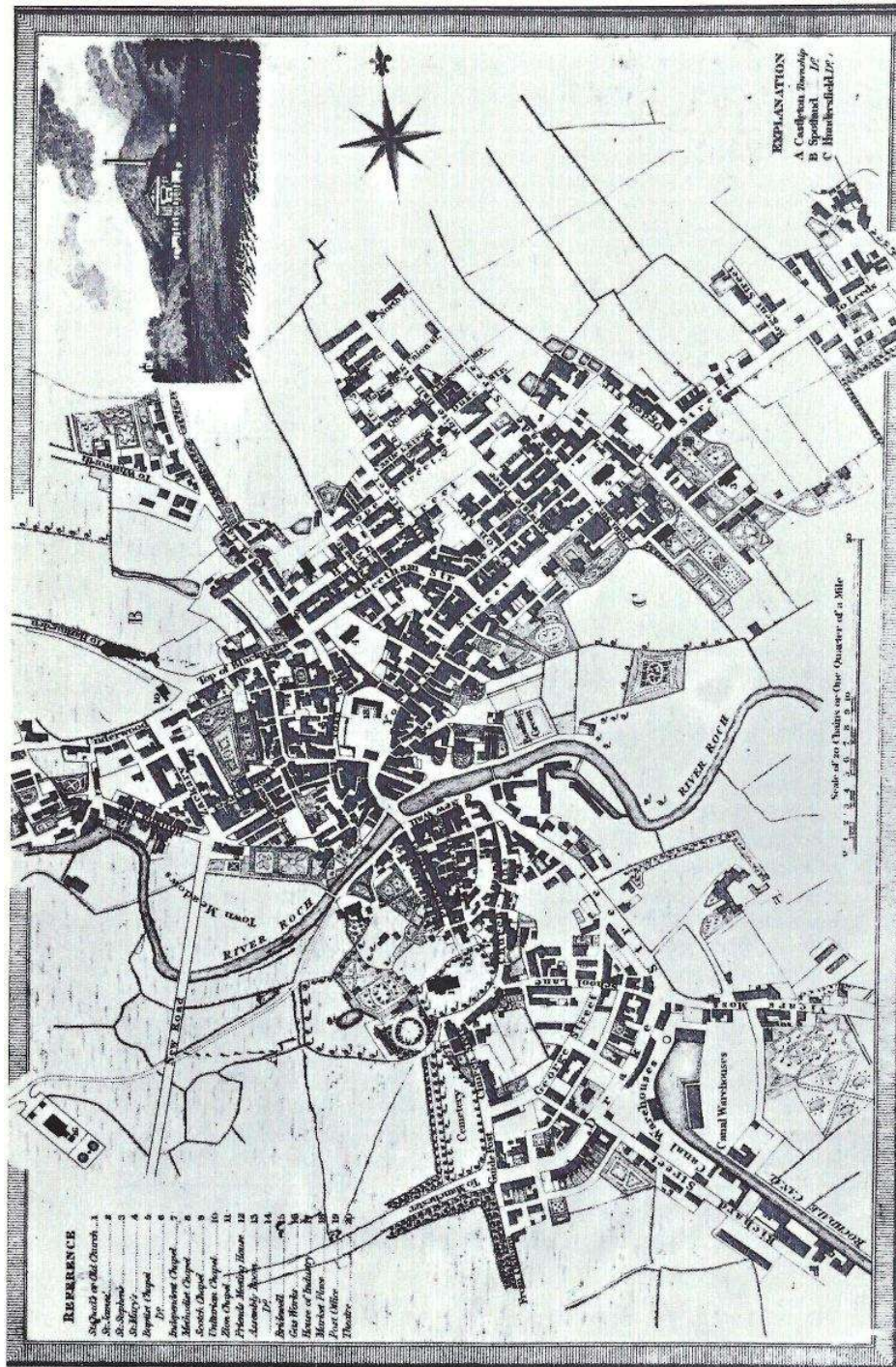
Thomas Niven is voor deze gemeente belangrijk genoeg om hier eerst iets omtrent hem mede te delen. Vooral ook omdat hij in het leven van John Kershaw telkens weer moet worden genoemd en hij op diens leven en arbeid van grote invloed is geweest. Zijn jeugd brengt hij in Dumfriesshire door. Als jongeman gaat hij naar Engeland en vindt daar werk als handelsreiziger.

Meerder Schotse jongemannen deden dit. Denk maar aan Philpots voorganger als redacteur van de Gospel Standard, McKenzy. Gedurende veertig jaren blijft Thomas Niven op deze wijze werkzaam, waarna hij zich als importeur van Iers linnen in Rochdale vestigt.

Reeds in zijn jonge jaren is de Heere hem te sterk geworden. Gedurende vele maanden verkeerde hij onder zware overtuigingen. Naar hij zelf vertelde, werd hij er door tot aan de rand van de hel gebracht. Besluit op besluit tegen de zonde neemt hij, telkens met eed na eed het bevestigend dat hij de zondedienst opgeeft. Maar zijn verdorven hart blijft en de wet des Heeren grijpt hem telkens weer bij de keel: "Betaal mij wat gij schuldig zijt." Wat hij ook belooft en doet, hij wordt het wel gewaar: "Geen penning om te betalen", en dus: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen."

Het is hem menigmaal alsof hij reeds in de hel is. De grote tegenstander dringt er ook bij hem op aan om er maar een einde aan te maken. Op een zondagmorgen komt hij tot het vreselijke besluit aan deze verzoeking maar gevolg te geven. Hij zoekt een plaats bij een rivier tussen de rotsen. Als hij daar afspringt, is er geen terug meer mogelijk. Maar de Heere heeft naar Thomas Niven omgezien en wil hem daar Zijn genade en ontferming tonen. Staande op de rotsen en starend in de diepte, onder het luide geraas en gehoon van satan, troost de Heere zijn ziel: "Gij arme en verlegen ziel, gij kunt niets meer doen en gij behoeft niets meer te doen om uw ziel te redden, want dit heeft Mijn geliefde Zoon voor u gedaan."

Door het geloof ziet hij daar de Heere Jezus in al Zijn beminnelijkheid. De Heilige Geest wijst hem op de Jordaan, op de hof van Gethsémané en op het kruis van Golgótha.

Fen c
als de

Oude kaart van Rochdale, begin vorige eeuw. Zowel de kapel van Town Meadows Hope Chapel is er duidelijk op aangegeven.

Door het geloof ziet hij de Heilige Geest op Jezus nederdalen in de gedaante van een duif en dan hoort Thomas Niven de Vader getuigen: "Deze is Mijn geliefde Zoon, in Dewelke Ik al Mijn welbehagen heb." Zijn geloofsoog ziet de volmaakte

gehoorzaamheid van Immanuël, zijnde het einde der wet voor een iegelijk, die gelooft. Hij ziet Jezus in de hof van Gethsémané waar Zijn zweet als grote druppels bloed op de aarde neervalt. Hij ziet Hem aan het kruis, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen. Zoals Manoach en zijn vrouw mag hij het oog opslaan en de Heere toont hem dat Hij voor verzoening heeft gezorgd, dat de wet volkomen bevredigd is en dat door het bloed des kruises de weg ten hemel is geopend.

Daar verliest Thomas Niven met Bunyans pelgrim zijn zware last. Daar wordt hij met David uit die vreselijke jammerkolk opgetrokken en op de Rots gezet. Daar mag hij een nieuw lied zingen. Christus en Zijn volbrachte middelaarsarbeid worden hem daar zo dierbaar, dat hij de gehele morgen bij de rivier blijft zitten om het maar te kunnen bewonderen.

Opgewekt komt hij thuis. Zijn kostbaas begrijpt er niets van. Is dat dezelfde jongeman, die steeds zo bedrukt zijn weg gaat? Thomas probeert hem iets te vertellen, maar hij kan slechts wenend stamelen: "Ik heb heden ongelofelijke dingen gezien" (Lukas 5 : 26).

Als Thomas Niven later in Engeland komt, kan hij het onmogelijk vinden in kerken, waar geen ander evangelie dan van doen en laten wordt verkondigd. Te Rochdale zich vestigend, gevoelt hij zich het meeste thuis onder de prediking van de heer Banford en later van de heer Hurst te Bacup. Dan hoort ook Thomas Niven het gerucht van William Gadsby te Manchester. De één zegt dat het een goede man is, de ander noemt hem een bedrieger. Maar als een vriend hem een door William Gadsby uitgegeven predicatie leent, yndt Thomas Niven daarin woorden naar zijn hart en wordt hij één van William Gadsby's warmste vrienden.

Als John Warburton naar Rochdale komt, gaat ook Thomas Niven bij hem ter kerk en treedt tenslotte als lid van de gemeente van Hope Chapel toe. John Warburton gewaagt in zijn "Weldadigheden van een Verbondsgod" met de grootste achting en waardering van deze man. Nimmer tracht deze tamelijk welvarende man op de voorgrond te treden. Ootmoedig en stil gaat hij zijn weg. Hij woont wel alle vergaderingen van de gemeente bij, maar spreekt meestal niet eerder dan wanneer men hem zijn mening vraagt.

Als er meningsverschil dreigt en het te heftig toegaat, tracht hij steeds weer de vrede te bewaren en spreekt: "Lieve broeders en zusters, de vijanden omringen ons en zijn verheugd wanneer zij ons horen twisten. Wij zijn één familie, dezelfde Liefde beminde ons, dezelfde prijs kocht ons, dezelfde genade riep ons, en wij wachten dezelfde erfenis in. Wij reizen als christelijke pelgrims door dit aardse tranendal naar een beter vaderland, waar wij samen een gelukkige eeuwigheid hopen te verkeren. Zullen we nu langs de weg struikelen en een stekende doom voor onze naaste zijn, zijn beker der beproevingen nog bitterder makend? God verhoede dat. Laat ons zoeken wat ons vrede en onderwijs geeft, vriendelijk en hartelijk voor elkander, de één de ander uitnemender achtende dan zichzelf."

Hij vleit niemand en wenst ook door niemand geveleid te worden. Een groot voorrecht wanneer een gemeente zulke mensen onder haar leden tellen mag.

Hoofdstuk 8

Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten

Tegelijk met John wordt door William Gadsby ook een jong meisje gedoopt, Margaret geheten. Regelmatig samen onder de middelen der genade verkerende, groeit er bij John voor dit ernstige, stille meisje een grote genegenheid. Hij is nog vrij jong en verzet zich in het begin tegen deze opkomende gevoelens, vooral omdat hij meent te bespeuren dat het niet bevorderlijk is voor zijn geestelijk leven. Het onderscheid niet ziende, meent hij dat zijn liefde dan moet worden gedeeld.

Maar hoe gaat dit, al sterker zich er tegen verzettend, worden ook de liefdebanden, welke hem aan Margaret binden, slechts sterker. Na een half jaar van vruchteloos "vechten" biecht hij maar eerlijk aan haar op wat er bij hem aan de hand is. Hij vindt een uiterst gewillig oor bij haar, want de genegenheid is wederzijds. Samen mogen zij de Heere vrezen en ervaren dat de Heere Zelf hen samenvoegt.

Met het huwelijk wordt dan niet lang meer gewacht. Maar het is een barre tijd en de woorden, waarmede ons huwelijksformulier begint, "dat de gehuwden gemeenlijk velerhande tegenspoed en kruis vanwege de zonde overkomt", zullen ook in dit huwelijk duidelijk worden bevestigd. Want deze zijn er van het begin van het huwelijk af. Een dure tijd, weinig verdiensten, geen enkele sociale voorziening of bescherming, en aan de andere zijde een zich uitbreidend gezin. Het legt op de nog jonge Margaret en John een zware druk. Meermalen is het voor hen of de Heere hen vergeet en van hun noden niet meer weet. Dan is grote duisternis hun deel. Satan laat niet na de Heere van alles te beschuldigen. En als dat niet lukt, wel, dan gooit hij het over een andere boeg: dan deugt John zeker zelf niet. Dan is het zaad bij hem zeker toch nog op een steenachtige aarde gevallen. Dan is hij toch nog niet meer dan een dode belijder, en daarom zendt God hem al die tegenheden.

Onder dit alles gaat hij menigmaal dagenlang treurend zijn weg. De verzoeker wekt hem zelfs op zijn vrouw en kinderen maar in de steek te laten. Steeds die diepe armoede en nood. Steeds ook maar in de schuld, het is zo ontmoedigend. Toch maakt de boze hier een grote vergissing. Want een nauwe band bindt John en Margaret samen en geheel zijn hart verzet zich tegen de gedachte haar in de steek te laten. Daardoor kan hij ook duidelijk voor zichzelf vaststellen, dat dit niet anders dan een duivelse verzoeking is. Zijn listen worden er door bekend. Dikwijls is John diep ontroerd als hij zijn lieve vrouw dapper tegen de voortdurende armoede ziet vechten. En de kinderen hebben in Johns vaderhart een niet minder grote plaats.

Is John eerst enige tijd bij zijn vader in de leer geweest, het is niet mogelijk dat alle zonen in de schoenmakerij werk vinden. Daarom heeft hij het weven geleerd en staat in de kleine werkplaats in zijn huis het weefgetouw, waarvoor hij praktisch van de vroege morgen tot de late avond is gezeten om de aangenomen arbeid te verrichten. Maar de verdienste is uiterst gering en volkomen ontoereikend voor de noden van het groeiend gezin.

In die dagen staat John op zekere morgen vroeg op, niet wetend hoe het ook die dag weer zal moeten gaan. Met grote kracht zinken de woorden van Asaf in zijn hart (Psalm 73 : 14): "Dewijl ik de ganse dag geplaagd word, en mijn straffing is er alle morgens." Dit woord geeft hem grote moed. Was deze man op deze wijze beproefd, dan zal het kunnen zijn dat de Heere ook met hem aldus handelt. Weer mag hij een

metgezel vinden in 's Heeren heilig Woord. Zal het dan ook voor hem mogen zijn (Job 23 : 10): "Hij beproeve mij, als goud zal ik uitkomen"?

Lower Fold, de geboorteplaats van John Kershaw en waar hij ook woont tot h gezin in de pastorie van Hope Chapel trekt. De foto toont enige oude "cottages" Onder de dakrand ziet men de vensters van de "werkplaatsen." Daar stonden de handweefgetouwen, waarop het aangenomen werk werd vervaardigd. (foto niet aanwezig)

Duren de moeiten en zorgen daarna nog lange tijd voort, in Johns hart is toch verwachting gewekt. Hij ontvangt de "vreugde zijns heils" terug. Zelf getuigt hij van deze tijd dat doet alle moeiten en zorgen van het tijdelijke leven zijn banden niet minder sterk waren dan de banden van Petrus, die tussen twee soldaten geboeid lag achter tal van gesloten deuren.

Deze beproevende omstandigheden doen John de Heere aankleven en dag en nacht tot Hem roepen. En in dit geroep wordt hij gewaar dat het geen ijdel roepen is, maar dat de Geest Zelf zijn zwakheden te hulp komt. Anderzijds verkeert hij door dit alles ook wel in moedeloosheid en duisternis, want John kan het niet beredeneren, veel minder nog het bezien. Het geeft hem voortdurend werk aan de troon der genade. Menigmaal moet hij de bidplaatsen in de bossen weer opzoeken. Als hij daar op zekere dag weer ligt neergeknield, wil de Heere hem liefelijk sterken met de woorden uit Psalm 34: "De ogen des Heeren zijn op de rechtvaardigen, en Zijn oren tot hun geroep." Dan komt de Heere Zelf over en John mag weten dat de Heere van al zijn noden weet. In een vloed van tranen roept hij uit: "Dierbare Heere, zijn Uw ogen dan open over zulk een zondige, onreine, jammerlijke ellendeling als ik ben? Neigt Gij uw oor tot mijn armelijke gebeden en zuchten; mijn verlangen naar U?" En de Heere antwoordt: "Ja, Mijn ogen zijn over u open; Mijn oor luistert naar uw geroep, ondanks al uw vrezen en wantrouwen."

John ervaart daar dat de getrouwe Verbondsgod in Jezus Christus zijn hemelse Vader is. En de Geest getuigt met zijn geest dat hij een kind des Heeren is. Alles mag hij daar in de Heere verliezen. Dan is zijn beker overvloeiende. De dierbaarste beloften zinken in zijn ziel. Geen wonder dat hij in zijn later leven dikwijls zegt: *"De Heilige Geest is de beste onderwijzer."*

In zoete gemeenschap met de Heere verkeert hij daar lange tijd. Hoe lang weet hij zelf niet, maar hij heeft niet de minste behoefte om weg te gaan. Opstaande loopt hij door bos en veld, in blijdschap der ziel uitroepend: "Mijn Liefste is blank en rood, en Hij draagt de banier boven tienduizend. Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk: Zijn gehemelte is enkel zoetigheid, van vergeving en vrede sprekend tot een doodschuldig zondaar!" Jezus Christus, de eeuwige Zoon van God, is zijn Profeet, zijn Priester en zijn Koning. Bij Hem is hij volkomen veilig en zalig. Hem ziet Hij als de Overwinnaar aan het kruis, in de kracht van Zijn opstanding, in de heerlijkheid van Zijn hemelvaart en Zijn triomferende intocht in de hemel als het Hoofd van Zijn kerk, vol van genade en zaligheid. "Ik ben mijns Liefsten, en mijn Liefste is mijn."

De gedachte aan thuis, dat Margaret niet weet waar hij blijft, doet hem tenslotte huiswaarts gaan. Wat er verder gebeuren moet en hoe het zal gaan, hij weet het niet. Dit weet hij wel, hoe het ook gaan moge, de Heere zal het voorzien. Want de Heere weet van zijn weg, Hij kent zijn moeiten en zal het alles hem doen gedijen tot zaligheid. John is met de weg des Heeren, door welke diepten het ook gaan moge, volkomen verenigd.

Dat is een goed thuis komen. Margaret staat verbaasd over de grote ommekeer en luistert getroost toe als John alles vertelt wat hij van de Heere mocht ervaren: Duidelijk is het reeds te zien, dat de Heere hem in deze moeilijke wegen bijzondere lessen leert en het alles dienstbaar maakt tot Zijn oogmerk: hem te gebruiken in Zijn dienst tot stichting van Zijn gemeente op deze aarde, Zijn Naam tot lof en eer.

Hoofdstuk 9

Predik het Evangelie

De overvloedige en dierbare vertroosting en bemoedigen brengen weliswaar voor John niet direct uitkomst in de moeilijkheden, dat deze worden weggenomen, ze zijn hem evenwel tot grote steun en bemoedigen hem om alles aan de Heere over te geven en zijn verwachting alleen van Hem te doen zijn.

Dan komt daarnaast iets anders naar voren. De Heere heeft hem dermate liefelijk getroost en onderwezen, dat in zijn hart een sterke begeerte rijst het evangelie van deze dierbare Heere te mogen verkondigen aan zijn medezondaren. En dit niet slechts als iets voorbijgaands. Zijn gehele hart wordt uitgebreid om de getrouwheid Gods, welke hij in ruime mate ondervonden heeft, te verhalen aan de gevangenen der hoop in al hun zielsellenden. Het middel te mogen zijn om de treurigen Sions te troosten en hen te wijzen op een gebedhorend en gebedverhorend God.

John wordt daarbij in zijn hart de duidelijke opwekkingen van God de Heilige Geest Zelf gewaar.

Met grote nadruk moet hierbij gewezen worden op de onaantrekkelijke omstandigheden wat het tijdelijke leven betreft, hieraan verbonden. De predikanten van die tijd, althans bij de dissenters, delen in de algemene armoede. Het voorbeeld van de prediker van Rochdale, John Warburton, die tenslotte ook vanwege de armoede en ellende de plaats zelfs verlaten moet, is duidelijk genoeg. Er is niet de minste reden dit ambt te begeren om daardoor aan armoede en ellende te ontkomen. Nog minder om daardoor tot enige welstand te komen. Dit speelt bij de overleggingen van John niet de minste rol. Alleen de door God hem geschonken genade wekt de begeerte in hem op het instrument te mogen zijn, waardoor de Heere de gevangenen opening der gevangenis wil verkondigen. Grote liefde tot Gods verkoren erfenis drijft hem daartoe uit. Hij krijgt er zichzelf geheel voor over. Hij is overtuigd dat moeite en ellende blijven zullen, maar weegt dit op tegen het voorrecht, profijtelijk voor de kerk des Heeren op aarde te mogen zijn?

Een grote liefde voor het Woord des Heeren wordt in zijn hart gewerkt. Daar kan hij mee bezig zijn, dag en nacht. Hij neemt de Bijbel mee naar zijn werkplaats beneden in het huis en zet deze dan open neer naast zijn weefgetouw, opdat hij er af en toe maar een blik in kan slaan en enkele woorden lezen, om onder het werk deze te kunnen overdenken. Van de vroege morgen tot de late avond is hij op deze wijze met het Woord Gods bezig. Gedurig onderzoekt hij bij dat Woord zichzelf, of het in zijn hart alzo is gelijk hij daar leest. 's Nachts legt hij zijn dierbare Bijbel onder zijn hoofdkussen, opdat hij kan voelen dat het in zijn nabijheid is. Niet als iets magisch, maar slechts als tastbaar bewijs, want de gedachte aan het Woord Gods vervult zijn ziel. Dit is zijn schat, dit heeft zijn hart.

Wanneer hij over de wegen gaat, ziet hij in zijn gedachten de huisbijbel in de woonkamer op de schoorsteen liggen en bewondert hij het voorrecht, het Woord des Heeren in zijn woning te mogen hebben. Als hij thuis komt en de kamer binnenstapt, is zijn eerste blik op de Bijbel gericht. Dan springt zijn hart op van vreugde. En steeds is er de opwekking in zijn hart, dat Woord te mogen prediken onder de mensen. Het gaat gepaard met een kracht, welke John zelf niet onder woorden brengen kan. Dikwijls gevoelt hij zich als een kruik, welke dreigt te barsten vanwege de druk. De woorden van Paulus zijn in zijn hart (Efëze 3 : 7-8): "Waarvan ik een dienaar geworden ben, naar de gave der genade Gods, die mij gegeven is, naar de werking

Zijner macht. Mij, de allerminste van al de heiligen, is deze genade gegeven, om onder de heidenen door het Evangelie te verkondigen de onnaspeurlijke rijkdom van Christus."

Dit alles gaat gepaard met een niet minder groot gevoel van eigen onwaardigheid. Hij gevoelt zich de grootste der zondaren, de minste der heiligen, onbekwaam tot dit grote werk. Maar wanneer hij daartegenover de ontfermingen Gods over zulk één mag zien en gevoelen, is ook dat mede dienstbaar om hem op te wekken het heil in Christus Jezus te gaan verkondigen. Het Woord des Heeren wordt in zijn binnenste een vuur (Jes. 20 : 9). Bijzonder spreken in deze dagen de beide brieven van de apostel Paulus aan Timotheüs tot hem, waarin deze zijn geestelijke zoon onderricht betreffende de prediking en van zichzelf zegt (2 Tim. 1 : 11-12): "Waartoe ik gesteld ben een prediker en een apostel, en een leraar der heidenen; om welke oorzaak ik ook deze dingen lijd, maar word niet beschaamd; want ik weet Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag."

Onder al deze werkzaamheden is in Johns ziel een niet minder sterk besef, dat het noodzakelijk is dat de Heere Zelf hem daartoe zal uitzenden. Zichzelf daartoe aan te bieden en door mensen daartoe te worden geordend, is onvoldoende. De Heere Zelf moet hem afzonderen en bekwaam maken. De Heere toch is de Koning in Zijn kerk. Als Paulus in 1 Tim. 3 : 1 schrijft dat het een getrouw woord is: "Zo iemand tot eens opzieners ambt lust heeft, die begeert een treffelijk werk", brengt dit hem op de knieën en doet hem vragen of de Heere Zelf hem dan tot zulk een opziener wil maken en hem daartoe uitzenden, om in heilige vreze de kudde Gods te mogen weiden. "Heere, wil U mij dan als Barnabas een goed man maken, vol van Uw Geest." Meermalen buigt hij zijn knieën met de Bijbel geopend voor zich. Dan wijst hij met zijn vinger aan hoe de Heere deze Barnabas wilde gebruiken als een zoon der vertroosting voor de heiligen van de allerhoogste God, en als een zoon des donders tot het ontwaken van hen, die dood zijn in misdaden en zonden.

Sterker en sterker wordt zijn geroep, dat de Heere Zelf hierin toch opening geven zal. Want is zijn gehele ziel hiermede vervuld en gevoelt hij duidelijk de opwekkingen daartoe, eigen onbekwaamheid, zwakheid en onwaardigheid staan er duidelijk tegenover. Van zijn zijde is liet onmogelijk dat hij er ooit toe zal komen. Het enige wat hem voor ogen staat is nuttig te mogen zijn voor Gods Sion. Daarom vertelt hij de Heere dat Hij toch zijn hart kent. "Heere, Gij weet alle dingen. Gij weet dat het in mijn hart is door U gemaakt te worden als één, die U eert. Doe mij Uw heilige wil weten mij aangaande in dit opzicht, opdat dit tot een beslissing kome." Het is echter 's Heeren tijd nog niet. Veel meer maakt de Heere hem zijn zwakheid bekend en moet hij ook in het natuurlijke door velerlei beproevingen. Luther zegt: "Verdrukking, vervolging, meditatie en gebed maken een predikant." Dit zal John ook ervaren.

De verzoeker komt op hem aan met zijn listige redeneringen. En deze heeft alles mee als hij op een mens aanvalt. "Wat, zulk een onbetekenend schepsel, vol van onwetendheid, armoede en ellende, door de wereld veracht en vervolgd, en ook zonder enige ontwikkeling. Je kunt nauwelijks lezen en schrijven! Zou jij predikant kunnen zijn om anderen te onderwijzen? Het gehele land zal op zijn achterste benen staan en ze zullen je op de straat naschreeuwen wanneer het ooit gebeuren zou dat jij een eigen gemeente zou hebben!"

En daar kan John niet veel tegenin brengen. Op zichzelf ziend moet hij eerlijk bekennen, dat hij er precies zo over denkt. Dus durft hij de verzoeker geen leugenaar te noemen. Voordat hij het weet, ligt hij weer in satans boeien geslagen. Als hij tot de Heere om uitkomst roept, hoont de vijand: "Ge gelooft zelf niet eens dat de Heere u tot één van Zijn dienstknechten kan maken. Wat is het toch dwaas en vergeefs om iets

te vragen, waarvan ge zelf niet gelooft dat de Heere het doen kan of doen zal! Die tot God komt, moet geloven dat Hij is en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken. Dat gelooft ge niet eens; wat heeft het voor zin langer er om te vragen?"

Geen antwoord kan hij er op geven, maar het bidden en roepen kan hij toch niet laten. Wel verandert er iets in zijn zuchten. Met Mozes moet hij nu zeggen: "Heere, wie ben ik dat U mij zou zenden? Ik ben geen man wel ter taal, noch van gisteren, noch van eergisteren, noch van toen af dat Gij tot Uw knecht gesproken hebt; want ik ben zwaar van mond en zwaar van tong. Och Heere, zend dan toch door de hand dergenen, die Gij zoudt zenden." En met Jeremia moet hij getuigen: "Heere, ik kan niet spreken, want ik ben jong." Maar als John daar moet uitroepen: "Wie is tot deze dingen bekwaam?" bemoedigt de Heere hem met de geschiedenis van Gideon: "Ga in deze uw kracht." Dan zal al zijn roem alleen in de Heere kunnen zijn. Weer vindt hij in de Bijbel zijn metgezellen, die door dezelfde diepten heen moesten, maar toch door de Heere werden gebruikt.

De verzoeker laat hem echter nog niet los. Op het laatst valt deze hem zelfs aan wat betreft de waarheid van de Heilige Schrift. "Hebt ge er wel eens op gelet hoeveel tegenstrijdigheden er in de Bijbel staan?" Dit werpt hem helemaal tegen de grond. De benauwdheden worden zó groot, dat hij meermalen naar buiten vluchten moet om op de bekende plaatsen tot de Heere te roepen om uitkomst en onderwijs.

Dit alles zet een stempel op zijn leven. Zelfs voor zijn burens blijft zijn worstelen niet verborgen. De meesten verklaren hem zonder meer voor krankzinnig. Dat heb je nu van al dat bidden en Bijbellezen. Gelukkig heeft John er zelf weinig last van. Belangrijker zaken houden hem bezig dan hoe de burens over hem denken. Zijn grote vraag is: "Wil de Heere mij tot Zijn dienst afzonderen, of komt dit slechts uit mijn eigen gedachten voort?"

Met niemand durft hij er over te spreken. Margaret merkt wel dat John het uiterst moeilijk heeft, toch weet ook zij niets van de zware last, welke hij torst en waarmede hij gedurig werkzaam is.

Weer is hij in de avond naar zijn eenzame bidplaats in het bos gegaan. Meermalen reeds heeft de Heere hem daar liefelijk getroost en bemoedigd. Dan kan hij daar als een kind zijn hart wel eens uitstorten voor zijn hemelse Vader. Want ten diepste verootmoedigd onder alles, de zaak van het predikambt blijft op zijn ziel gebonden. Hij kan niet meer vragen of de Heere hem er van bevrijden wil, maar bidt slechts dat de Heere Zelf Zijn grote kracht zal tonen. Hij vermag toch alles en kan hem bekwamen tot de verkondiging van het dierbare Evangelie. "Heere, wilt U Uzelf daartoe in nog groter heerlijkheid openbaren in mijn ziel? Met nog meer majesteit, kracht en heerlijkheid dan ik ooit tevoren ervaren mocht?" Dan dalen met grote kracht de woorden van David in zijn ziel (Psalm 68 : 18): "Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen; ja ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o Heere God!"

De Heilige Geest verheerlijkt Christus in zijn hart en doet hem op Hem zien als het onsterfelijke Woord, Dat hemel en aarde geschapen heeft met alles wat er in is. "En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond, en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader, vol van genade en waarheid." Hij ziet de Zoon van God in al Zijn schoonheid en heerlijkheid als het einde der wet, tot rechtvaardigheid voor een iegelijk, die gelooft. Weer ziet hij Hem in de hof van Gethsémané, ten bloede toe tegenstaande, strijdende tegen de zonde. Zijn geloofsoog ziet Hem aan het kruis hangen, al de wonden in Zijn lichaam, de vloek der wet dragend, een vloek geworden zijnde voor ons. De Heilige Geest getuigt dat al zijn zonden, en de daaraan verbonden vloek der wet voor eeuwig

zijn weggedaan door dit offer van de bloedstorting van Jezus Christus, zijn Zaligmaker en Verlosser. Hij heeft de wereld overwonnen, dood en hel teniet gedaan en de dood verslonden tot overwinning. John mag Christus kennen en de kracht van Zijn opstanding, en dit verheft hem boven al zijn zonden, schulden en vrezen. Zijn geloofsoog ziet met grote kracht Christus in triomf ten hemel varen en dat Hem gegeven is alle macht in de hemel en op de aarde. En als de Heere des oogstes is Hij bevoegd arbeiders in Zijn wijngaard uit te stoten. Want: "Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen, ja ook de wederhorigen om bij U te wonen, o Heere God!" John mag het gelovig zien: Ook predikgaven. "Die nedergedaald is, is Dezelfde ook Die opgevaren is ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou. En Dezelfde heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars: Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwning van het lichaam van Christus" (Ef. 4 : 10-12).

Diep verootmoedigd buigt John zich daar voor de Heere in het stof neer, dat hij zo zeer door ongeloof heeft getwijfeld aan 's Heeren macht en trouw. Nu kan hij de leugenaar van den beginne antwoorden: "Ik geloof dat God is en dat Hij een Beloner is dergenen, die Hem zoeken. Ziet ge het wel?" Nooit wil hij meer twijfelen of de Heere hem wel bekwamen kan tot het predikambt. Op overvloedige wijze heeft de Heere zijn gebed verhoord.

John staat op en wandelt door de velden. Zijn ziel is liefelijk vertroost en bemoedigd. Nog meer wil de Heere hem tonen. Zijn zielsoog mag op de Drieënige God zien en de waarheid van het woord van de psalmist ervaren: "De verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen, en Zijn verbond om hun die bekend te maken." Het eeuwigdurend, welgeordineerd verbond der genade en zaligheid wordt voor zijn ziel ontsloten. Het oogmerk van de liefde des Vaders, waarin Deze Christus Jezus als het Hoofd van het verbond verkoos. De wijsheid des Vaders in het uitdenken van het plan der zaligheid, waarin Hij rechtvaardig zijn kan en goddeloze zondaren rechtvaardigen, waarbij Hij alle eer en glorie ontvangen zal en Zijn verkorenen alle geestelijke zegeningen. Zijn gehele ziel verheugt zich in deze heerlijke Zaligmaker en ziet Hem in al Zijn verbondsbetrekkingen, ook in Zijn vleeswording. Deze Christus is zijn Oudste Broeder, zijn Profeet, zijn Priester, zijn Koning, ja zijn Vriend, Die te allen tijde liefheeft. Deze is hem voorgegaan naar de hemel om de verkregen erfenis in bezit te nemen. En Hij is machtig Johns gebed te verhoren, want Zijn beloften zijn dat Hij nabij hem zal zijn in al zijn noden en moeiten. En niemand kan Hem weerstaan, dus zal niemand ook John kunnen weerstaan. Weer ziet Hij de grote Christus, Die arbeiders uitstoot in Zijn wijngaard naar Zijn wil.

Al is hij dan gering en onbekwaam, het Woord des Heeren luidt toch: "Want gij ziet uw roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou, en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen; en het onedele der wereld, en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is teniet zou maken; opdat geen vlees zou roemen voor Hem" (1 Kor. 1 : 26-29). Daar ziet hij zichzelf ten voeten uit getekend. Meer dan ooit tevoren ziet hij de noodzakelijkheid van het onderwijs van God de Heilige Geest. Deze is niet alleen de Beginner van het werk der genade in de ziel van Zijn volk, maar ook de Voortzetter, ja de Voleinder er van. Hij zalft Zijn predikers en Hij heeft beloofd dat het door hen gesproken woord des Heeren niet ledig zal wederkeren, maar doen zal al hetgeen Hem behaagt.

John ontvangt door dit alles grote moed. Mocht hij daar in het eenzame bos niet een voorproef van het hemelleven smaken?

De allergrootste gewilligheid is er in zijn hart om voor de Heere alles te lijden waartoe hij zou worden geroepen. De gehele tijd van zijn leven wil hij de Heere offeren. Het is maar een ogenblik, ook al zou hij zestig, zeventig of zelfs tachtig jaren oud worden. Het aardse werk zal spoedig zijn gedaan, en dan zal hij eeuwig bij zijn dierbare Heere zijn.

Toch verandert er ook na dit alles de eerste tijd in zijn levensomstandigheden niet veel, al zijn de werkzaamheden in zijn hart geheel anders geworden. Nu weet hij de wil des Heeren en dat Hij alles vermag en hem als Zijn dienstknecht kan en wil gebruiken. Nu is het zijn gebed of de Heere dan Zelf de weg wil banen en het bekend maken ook in de harten van Zijn kinderen.

Want hij kan er toch moeilijk zelf mee bij de mensen aankomen? De band aan het volk des Heeren is door dit alles sterker geworden in zijn ziel. John raakt zijn zaken bij de Heere kwijt en leert geheel op Hem wachten. "Heere, U weet nu al wat er in mijn hart is. Ik wacht op U." Diep zinken dan de woorden van Christus in zijn hart: "En ziet, Ik zend de belofte Mijns Vaders op u; maar blijf gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte." Als een klein kind mag hij bedelen, dat de Heere alles zal doen dat het meest strekt tot Zijn eer. Nu is het algeheel een zaak van de Heere Zelf. En dit doet hem nauwlettend staren op de weg des Heeren.

En de Heere voorziet, want Hij is de altoos getrouwe God. Nog steeds worstelt de kleine gemeente met de kolossale schuld, welke rust op kapel en pastorie. En zoals in die tijd gebruikelijk: John Warburton is weer eens op tournee gegaan, tot in Londen toe, om voor de gemeente wat geld bijeen te bedelen. Daartoe bezoekt hij in Londen ook William Huntington, welke ontmoeting hij in zijn reeds meerdere malen genoemde boek op schone wijze beschrijft.

Gedurende zijn verblijf in Englands hoofdstad schrijft John Warburton een brief aan zijn gemeente te Rochdale. Op een zondagavond wordt deze na de dienst in de gemeente voorgelezen. Maar één der diakenen, de scriba der gemeente, is door ziekte verhinderd aanwezig te zijn en daarom vragen de vrienden aan John de brief bij hem thuis te brengen. En daarbij hem ook mede te delen welk antwoord de gemeente aan haar leraar wenst te zenden, opdat de scriba dit gereed kan maken. Het is meer dan een uur lopen, dus begeeft John zich direct op weg, zonder eerst naar huis te gaan. De diaken is blijde hem te zien en er ontstaat een genoeglijk gesprek nadat John zijn boodschap heeft gedaan. Maar ze zijn niet alleen in de kamer. Daarom verzoekt de diaken even met hem naar boven te gaan, want hij wil hem gaarne even alleen spreken. Daar gekomen zijnde, biedt de diaken John een stoel aan, gaat zelf ook zitten en vraagt plotseling:

"Zeg John, denk je wel eens over de prediking?"

John antwoordt zonder verder aan iets te denken: "Ja natuurlijk, anders zou ik er niet zo vaak naar gaan luisteren. Ik beluister wel graag een goede evangelieprediking."

"Jawel John, dat weet ik wel en behoefde ik niet te vragen. Maar dit bedoel ik nu niet. Is er niet een begeerte in je hart om zelf te gaan prediken?"

En weer antwoordt John: "Ook dat. En ik denk dat er maar weinig volk des Heeren zijn zal, dat daar geen zin in heeft als de Heere hen liefelijk in Zijn Woord inleidt. Dan houden ze voor zichzelf stilzwijgend wel eens een hele predicatie."

De diaken lacht hartelijk om dit antwoord. Hij kan het geheel met John eens zijn. "Ja, dan heb ik werkelijk wel gepreekt op mijn werk en als ik langs de weg liep. Toch ben ik tevreden dat de Heere mij nooit tot het werk der prediking afzonderde."

Dan wordt de man hoogst ernstig en wendt zich plechtig tot John: "Maar vriend, kunt gij eerlijk voor God en mensen zeggen, dat er in uw hart niet meer werkzaamheden zijn wat het predikambt betreft dan wat naar ge zelf zegt gewoonlijk wel eens in het hart van al Gods kinderen is?"

John ziet hem verbaasd aan en weet niet anders te antwoorden dan met een wedervraag: "Wat doet u toch zo beslist en onderzoekend tot mij spreken?"

Dan antwoordt de diaken: "Ik zal het u eerlijk alles vertellen.

Voordat onze predikant wegging, woonde ik een vergadering van de gemeente bij, waarbij u niet tegenwoordig was. En op deze vergadering zei John Warburton dat hij geloofde dat de Heere u tot het predikambt wil afzonderen. Hij had er nog wel niet met u over gesproken, maar hij was overtuigd dat u er dag en nacht mede werkzaam was. En ja, zei hij verder, wij vragen steeds of de Heere arbeiders in Zijn wijngaard wil uitstoten. Wordt het niet hoog tijd dat wij hier eens iets aan doen?"

John luistert met open mond toe.

De diaken vervolgt: "Ik geloof niet dat er iemand daar aanwezig was, die niet hetzelfde dacht. En omdat allen wisten dat wij bijzonder vriendschappelijk met elkaar omgaan, droegen zij mij eenstemmig op als eerste hierover toch eens met u te spreken, zodra hiertoe de gelegenheid zich voordeed."

Johns eerste reactie is de vraag: "Hoe is het mogelijk dat de predikant en ook de gemeente deze gedachten aangaande mij koesteren, daar ik toch nimmer tot enig levend schepsel ook maar met één woord er over heb gesproken?"

Glimlachend antwoordt de diaken weer: "John, we hebben wel acht geslagen op de handelingen des Heeren met u, zowel in de genade als in het natuurlijke. Mijn broeder diaken zei op de genoemde vergadering: 'Wanneer John onder ons zijn mond opent, hetzij om te bidden of in onderling gesprek, gaat dit altijd gepaard met grote plechtigheid, met aangename zalving, met licht, leven en kracht in alles wat hij zegt. Ik gevoel mij er van overtuigd dat de Heere hem tot het werk der bediening afzondert'. En ronduit gezegd: Ik ben hetzelfde gevoelen toegedaan."

Onder dit spreken van deze diaken mag John verbaasd de arm des Heeren duidelijk geopenbaard zien, als van de gebedhorende en gebedverhorende God. Nu kan hij het niet langer inhouden en hij stort zijn gehele hart uit. Hij begint waar God begon hem dienaangaande te onderwijzen.

Het wordt een lang gesprek. De Heere Zelf geeft opening en doet opnieuw onder het vertellen er van de kracht ervaren. De broeders vergeten de tijd geheel en als zij eindelijk eens op de klok kijken, wijst deze al twee uur in de morgen aan. John moet nodig naar huis. Wat zal Margaret wel ongerust zijn!

Haastig nemen de broeders afscheid. John moet nog ruim een half uur lopen, maar zijn ziel vloeit over. Heeft de Heere niet alles gegeven wat hij kinderlijk heeft gevraagd? Getuigt ook hier de Heilige Geest Zelf niet?

Als hij tegen drie uur in de nacht eindelijk thuis komt, treft hij Margaret in een allesbehalve vriendelijke stemming aan.

"Maar John, hoe kun je nu toch zo lang wegblijven? Er moet nog heel veel werk klaar morgen. Als je nauwelijks geslapen hebt, krijg je het vast niet klaar. En wat moeten we dan beginnen? We hebben slechts voor enkele centen voedsel in huis."

John kan op dit moment onmogelijk Margarets zorgen delen.

Maar hij kan haar wel begrijpen. Daarom is het hem ook niet mogelijk haar een boos antwoord te geven. Hij gaat maar gauw nog een paar uur naar bed om tegen vijf uur weer op te staan en zijn uiterste best te doen met het werk. De Bijbel staat weer naast zijn weefgetouw en werkend, lezend en biddend gaat hij aan de gang tot aan de middag. Margarets boosheid is spoedig gezakt. Ze kent haar John wel en ze ziet ook

zijn ijver. Met diep medelijden ziet ze hem zwoegen. Maar ja, die armoede ook! Ze stapt naar hem toe en zegt vriendelijk: "John, er is helaas niets in huis om te eten. Maar nu moet je toch eerst eens een paar uur gaan rusten. Dan ga ik zo lang wel verder met het weven."

John staat op en zij neemt zijn plaats in aan het weefgetouw. Maar in plaats van even te gaan liggen, stapt hij naar buiten en gaat regelrecht naar zijn vaste plaatsje in het bos, zijn Bijbel onder de arm. De Heere Zelf heeft getuigenis gegeven. De Heere Zelf heeft het in het hart van Zijn kinderen geopenbaard wat in Johns hart is geweest. Nu is het zijn smeken of de Heere verder alle wegen wil banen. Met grote vrijmoedigheid mag hij kinderlijk de Heere vragen: "Heere, hier is Uw Woord, wilt U mij nu ook verder onderwijzen?" Dan slaat hij zijn Bijbel open en leest 2 Kor. 1 : 3-6: "Geloofd zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, de Vader der barmhartigheden, en de God aller vertroosting; Die ons vertroost in al onze verdrukkingen, opdat wij zouden kunnen troosten degenen, die in allerlei verdrukking zijn, door de vertroosting, met welke wij zelf van God vertroost worden. Want gelijk het lijden van Christus overvloedig is in ons, alzo is ook door Christus onze vertroosting overvloedig. Doch hetzij dat wij verdrukt worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid, die gewrocht wordt in de lijdzaamheid van hetzelfde lijden, hetwelk wij ook lijden, hetzij dat wij vertroost worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid."

Duidelijk laat de Heere hem onder het lezen zien dat alle moeiten en verdrukkingen, in de natuur zowel als in de genade, voor hem nu Gods leerschool zijn. Het zal niet alleen goed zijn voor hemzelf, maar eveneens profijtelijk voor de kerk van God, waarvoor de Heere hem als Zijn instrument zal gaan gebruiken. Bevend van vreugde valt hij plat op de grond voor de Heere neer en roept uit: "Heere, is dit mijn leerschool, waarop U mij wilt onderwijzen tot dit grote werk, om straks een ambassadeur des hemels te zijn?" Hij gevoelt en gelooft dat de Heere hem zal gaan gebruiken als één der apostelen, die slechts eenvoudige vissers waren. Het doet hem geen universiteit of welke leerschool ook verachten, maar dit is anders. En hij heeft er al zo velen met een trots hart en grote zelfingenomenheid van de onderwijs-inrichtingen vandaan zien komen.

Als hij van de grond opstaat getuigt de Heilige Geest weer in zijn hart met grote kracht van zijn zalig aandeel in Christus. Met de apostel kan hij zeggen: "In Welke wij hebben de verlossing door Zijn bloed, en de vergeving der zonden naar de rijkdom Zijner genade." Hij ziet zijn krachtige roeping even helder als de zon op de middag. En vooral mag hij daarbij nu letten op de wegen Gods in zijn leven. Want wat is de Heere voor hem goed geweest. Anderen heeft Hij laten gaan op hun zelfgekozen wegen, en hij werd liefelijk getrokken uit deze tegenwoordige boze wereld en gebracht tot het zaligmakend geloof in de Heere Jezus Christus!

Graag had hij daar nog wat in het bos gebleven, maar zijn plicht roept hem naar huis. Daarom droogt hij zijn tranen en neemt even later zijn plaats achter het weefgetouw weer in. Het is alsof hij nieuwe kracht ontvangen heeft, ook tot de dagelijkse arbeid. Nog steeds is er geen eten in huis, maar het woord des Heeren: "De mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat de mond Gods uitgaat", leeft in zijn hart, en daarmee is hij geheel verenigd en voelt hij zijn honger op dat ogenblik niet.

Het werk komt klaar en John maakt zich gereed om het naar zijn opdrachtgever te brengen. Weer een wandeling van ruim een uur. Blijmoedig begeeft hij zich op weg. De Heere heeft alles opgeklaard, nu zullen er ook wat het tijdelijke betreft zeker wel betere omstandigheden aanbreken. Als hij zijn werk heeft afgeleverd, en zijn wegever hem betalen wil, kijkt deze eerst eens in zijn boeken, of er nog niet wat staat. Dan zegt hij:

"Mijnheer Kershaw, ik zie dat ge me nog veertien shilling schuldig zijt."

Inderdaad, dit moet John toestemmen. Toen hij in mei de huur van zijn huis betalen moest, had hij twintig shilling van hem / geleend en er nog slechts zes terugbetaald. Dan zegt zijn werkgever:

"Ik kan zo echt niet doorgaan. Het spijt mij voor u, maar ik kan zelf nauwelijks de mensen betalen, die mij niets schuldig zijn." De man is onvermurwbaar en met slechts zes shilling op zak moet John de terugweg weer aanvaarden. Er staat zeker ook nog wel twintig shilling schuld bij de kruidenier. En die man is ook al arm en heeft zijn geld hard nodig. Die zal ook wel niet langer willen helpen. De gedachte aan Margaret en de kinderen ontroert hem. Wat zullen ze toch moeten beginnen?

Onderweg komt hij een buurman tegen. Deze lacht hem uit, want hij weet heel goed dat het het gezin Kershaw niet voor de wind gaat. Wat een armoedzaaier! Hij kan niet nalaten met John te spotten en hem aan zijn armoede te herinneren. "Wat heb je nu toch aan zo'n God, man!"

John geeft de man geen antwoord. Maar de Heere geeft hem een liefelijk antwoord in zijn ziel, de woorden van Habakuk krachtig toepassend in zijn gemoed: "Alhoewel de vijgenboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan de wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geen spijs voortbrengen; dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zal; zo zal ik nochtans in de Heere van vreugde opspringen, ik zal mij verheugen in de God mijns heils."

Al zijn de omstandigheden moeilijk en pijnlijk, verheugd in zijn hemelse Vader, in de God van zijn zaligheid, overtuigd dat deze Heere van al zijn noden weet, gaat hij verder. Met slechts zes shillings in zijn zak, gebogen onder een zwaar pak materiaal, dat geweven moet worden, vermoeid en hongerig, staat hij enige malen stil om tot zijn Heere te zeggen: "Heere, ik zou zelfs niet willen ruilen met de koning van Engeland." Dan springt zijn ziel op van vreugde. Want de God van hemel en aarde, de Machtige Jakobs, is zijn God en Zaligmaker. Hij zal hem geleiden tot de dood toe, en daarna hem in heerlijkheid opnemen.

Thuisgekomen vertelt John zijn wedervaren en geeft Margaret de zes shilling. Onthutst kijkt ze hem aan en zegt: "Wat moeten we toch beginnen? Als ik niet meer meebrenge, geloof ik niet dat ik bij de kruidenier enige levensmiddelen loskrijg. En ik val bijna flauw van honger. Zal ik met deze zes shilling maar naar een andere kruidenier gaan en daar wat kopen?"

John begrijpt haar wel, maar zegt rustig: "Doe dat liever niet. Neem de zes shillings maar en breng ze waar we schuld hebben. Vertel de waarheid en laat het maar voor de Heere."

Margaret doet naar het woord van haar man, maar komt spoedig terug met de mededeling, dat ze de zes shillings aan de kruidenier gegeven heeft. Maar deze wil niets meer leveren voordat de overige veertien shillings ook zijn betaald.

Bedroefd vraagt zij weer: "Man, wat moeten we nu toch beginnen?"

Het is ook voor John een nieuwe beproeving. Maar hij is ook praktisch ingesteld en zegt: "Wel, het enige wat er voor ons op zit, is weer aan het werk te gaan en het volgende stuk klaar te maken. We hebben nog werk."

Aan nog meer geld lenen, durft hij niet te denken. Er zijn zeker nog wel vrienden, die zullen helpen. Maar wanneer zal hij het geleende kunnen terug betalen? En onder de schuld zittend, zal hij zijn vrienden niet meer onder de ogen durven komen. Zelfs naar John Warburton of één der diakenen durft hij niet te gaan. Ze zijn toch nog jong en gezond, bekwaam tot de arbeid. Er zijn genoeg anderen, die ziek en onbekwaam zijn, of oud en verzwakt.

Noch John, noch Margaret heeft in vroeger dagen thuis deze dagen van diepe armoede gekend. Maar beiden dragen het dapper en zonder morren, bereid hun uiterste best te doen om met de hulp des Heeren er doorheen te komen.

Tot laat in de avond blijven zij samen aan het werk. Het is midden in de zomer, dus lang licht. Als zij eindelijk ophouden, pakt John zijn Bijbel en leest voor de deur van zijn werkplaatsje bij het schemerlicht er nog even in, voordat het helemaal donker is. Maar dan komt een buurvrouw voorbij en pakt hem zijn Bijbel plotseling uit de handen.

"Jij leest maar in de Bijbel en verdiept je maar in de godsdienst. Alle burens zeggen dat je verstand er door beneveld wordt. Ik wil het niet langer zien!"

Daarmee stapt ze weg. John staart haar verbaasd na en gaat zijn woning binnen, regelrecht naar de slaapkamer. De gedachte aan de zwaar zwoegende Margaret vervult hem met innig medelijden. Ze zoogt haar jongen van negen maanden en valt bijna in zwijm van honger. De kamer op en neer lopend, vindt hij in de vensterbank een andere Bijbel. Hij neemt deze op en slaat hem open, begerend dat de Heere ook in deze moeilijkheden zijn gids zal zijn. Hij leest de woorden: "Maar David sterkte zich in de Heere zijn God." Dan ziet hij Davids moeite, nog veel groter dan de zijne. Hij heeft vrouw en kinderen nog, Davids vrouwen en kinderen waren in handen van de vijand. De mensen wilden hem zelfs stenigen. Wat deed David op de Heere hopen? Alleen deze wetenschap, dat Hij alles vermag en uitkomst kan geven ook in de grootste noden. Daar vindt ook John troost en kracht. Ook herhaalt de Heilige Geest de Goddelijke beloften in zijn ziel, de één na de ander.

In de woonkamer vindt hij vrouw en kinderen bedroefd bijeen. John kan het nauwelijks langer aanzien en neemt het besluit naar zijn vader te gaan, of die helpen wil. Daar aangekomen stapt hij binnen, legt zijn hoed neer en gaat zitten. Hij weet niet goed hoe te beginnen, maar voordat hij zijn mond kan open doen, vraagt vader Kershaw al: "Zo John, dat is goed dat je even langs komt. Kom je me wat geld brengen?"

Op deze vraag heeft hij helemaal niet gerekend. Het is waar: Vader heeft laatst schoenen voor hem gemaakt en dat heeft hij nog niet betaald. Maar vader weet ook dat hij werk heeft weggebracht en dus geld moet hebben gebeurd. Hij krijgt de gelegenheid niet de omstandigheden nader toe te lichten, want als hij dat probeert, roept vader geërgerd uit: "Je hebt voor iedereen geld, maar voor mij niet. Ik wil ook mijn geld hebben."

Nooit tevoren is vader tegen zijn zoon zo scherp geweest. Ontzet ziet deze hem aan en weet niet beter te doen dan maar vlug zijn hoed te pakken en naar buiten te vluchten. Bijna automatisch slaat hij de weg naar het bos weer in. Daar in de eenzaamheid, op zijn oude plekje, buigt hij weer zijn knieën om voor de Heere al zijn nood uit te schreien. En weer wil de Heere hem daar troosten, bijzonder met de woorden: "Mijn vader en mijn moeder hebben mij verlaten, maar de Heere zal mij aannemen."

De hemelse Vader is niet toornig en drijft hem niet uit, maar lacht hem toe en wijst hem op Zijn dierbare Zoon, Die al zijn schulden heeft betaald. Het zijn wederom ogenblikken van innige en zoete gemeenschap. Maar hoe zal het thuis zijn met Margaret en de kleinen? De buurvrouw, die Johns Bijbel heeft afgenomen, heeft uit medelijden inmiddels aan Margaret wat meel gegeven, zodat ze voor zich en de kleinen wat meelpap kan klaarmaken. Ze bewaart ook wat voor John, want ze weet hoe moeilijk hij het heeft en de gedachte daaraan vervult haar met innig medelijden. Maar Johns maag is door het vasten zó verzwakt, dat hij de weinig smakelijke pap niet eens verdragen kan.

Blijde dat vrouw en kinderen iets gegeten hebben, gaat hij zelf hongerig naar bed, het oog gericht op Hem, Die op aarde getuigen moest geen plaats te hebben, waar Hij het hoofd mocht neerleggen.

De volgende morgen gaat Margaret zelf maar eens naar moeder Kershaw en vertelt haar grote nood. Het moederlijk hart ontroert en ze helpt direct. Dan is ook het weefwerk weer klaar en Margaret maakt zich ditmaal gereed om het naar de werkgever te brengen. John spreekt haar bemoedigend toe: "Vertel hem maar precies hoe we er voor staan. Misschien wil hij ons nu helpen."

Als zij weg is, blijft John biddend achter, of de Heere toch Zelf als de Doorbreker voor haar wil uitgaan. Eerder dan hij verwacht heeft, is ze weer terug. Nieuwsgierig vraagt hij: "En?"

"Wel, toen ik het magazijn binnenstapte, trof ik de baas alleen aan. Hij keek mij lachend aan en zei: 'En mevrouw Kershaw, wat kom je al zó vroeg doen?' Ik heb hem daarop precies alles verteld en gezegd dat we dringend enige hulp nodig hadden. Hij opende een lade, nam daaruit een eenpoundsbiljet en vroeg: Ben je hiermede gered?"

Samen mogen John en Margaret de Heere erkennen. Hij heeft haar weg voorspoedig gemaakt, aan hen gedacht in hun grote nood en 's mans hart geneigd.

Het zijn dagen van zware beproevingen.

John Warburton schrijft uit Londen dat daar inmiddels **William Huntington** is overleden (31 juli 1813): "Huntington is afgereisd naar de plaats, waar de bozen ophouden van beroering, en waar de vermoelden van kracht mogen rusten."

Deze woorden grijpen John bijzonder aan. Heeft hij niet in de boeken van William Huntington gelezen dat deze dienstknecht des Heeren een zelfde moeilijke en beproevende leerschool moest doorlopen?

In die dagen gaan twee jongens uit Rochdale naar de hogeschool. Eén van hen behoort tot de Independentenkapel, waarvan ook vader Kershaw lid is, en John kent hem heel goed. Misschien is er wel even enige jaloezie in zijn hart. Zo te mogen studeren! Maar als deze jongeman na enige tijd weer eens in Rochdale is en zijn oude vrienden bezoekt, blijkt hij door de verworven kennis zó hoogmoedig en opgeblazen, dat John bij zichzelf zegt: "Als dat het resultaat van deze studie is, wil mij er dan maar voor bewaren, Heere." In later dagen heeft hij hen nauwlettend gadegeslagen. Beiden kregen een plaats in Englands staatskerk, maar uit niets heeft hij ooit kunnen zien dat de Heere hen werkelijk in Zijn dienst gebruiken wilde.

Tenslotte heeft John Warburton zijn reis er weer op zitten en is hij met de "buit" behouden in Rochdale teruggekeerd. Allen zijn verblijd en de diaken vertelt hem van het gesprek, dat hij met John Kershaw gehad heeft. In de beste stemming hoort hij het aan en heeft er kort daarna met John zelf ook een ernstig gesprek over.

Als daarna in de week een gebedssamenkomst gehouden wordt, draagt Warburton aan John op een lied op te geven en met gebed te eindigen, waaraan deze voldoet. De volgende morgen stapt Thomas Niven de pastorie binnen en vraagt: "Wie is toch die jongeman, aan wie ge gisteravond vroeg te willen eindigen?"

John Warburton vertelt het hem, waarna Thomas Niven opmerkt: "Let op mijn woorden. De Heere gaat deze jongeman gebruiken in Zijn kerk."

John Kershaw zelf heeft de gewoonte, voordat hij aan het werk gaat, in de vroege morgen een kleine wandeling door de velden te maken. Op zekere morgen is het een heldere sterrenhemel en John wordt bij de aanblik daarvan opgeleid tot de Heere Zelf, Die hemel en aarde heeft gemaakt. Ook de sterren zijn het werk van Zijn handen. En die almachtige, heerlijke Schepper is nu zijn God, zijn Zaligmaker en zijn Vriend. Diep mag hij voor die Heere buigen, getroost en ootmoedig wachtend om Zijn weg te gaan.

Hoofdstuk 10

Uw volk zal zeer gewillig zijn

Zondag 30 december 1813.

John Warburton heeft in zijn gemeente het Woord bediend en bevindt zich met enige vrienden 's avonds in de huiskamer van de pastorie. Ook John Kershaw is aanwezig. Als het gesprek even stukt, zegt de predikant vrij onverwacht: "Vrienden, indien de Heere wil en wij leven, zullen wij volgende week woensdagavond niet de gebruikelijke gebedssamenkomst hebben, maar een gewone kerkdienst."

Daar kijkt men van op, want dit is niet de gewoonte. Eén der aanwezigen vraagt: "Maar wie preekt er dan?"

Het antwoord luidt: "Het lot viel op Jona."

Dat brengt niet veel duidelijkheid. Maar direct daarop keert de heer Warburton zich tot John en zegt op ernstige toon: "John, ge behoeft heus niet met bezwaren te komen, want het mag niet langer worden uitgesteld. Telkens wanneer ik mijn knieën buig voor de Heere gevoel ik het als een schuld op mijn consciëntie dat wij er nog langer mee wachten. We bidden steeds tot de Heere des oogstes dat Hij arbeiders in Zijn wijngaard uitstoten zal, en er zijn vele vacante gemeenten onder ons, welke ook tot de Heere roepen of Hij hun een herder geven wil naar Zijn hart om hen te hoeden met wetenschap en met verstand. Daarom heb ik besloten, indien de Heere wil, dat gij op deze avond voor ons zal voorgaan."

John Warburton spreekt dit op een manier, welke tegenspreken uitsluit. Zwijgend hoort John hem aan. Voor de predikant is dit voldoende: Wie zwijgt, stemt toe. Er wordt die avond verder niet veel meer gesproken.

Dan gaan allen huiswaarts en ook John spoedt zich naar de zijnen. Het is ongeveer een half uur gaan naar Lower Fold, maar ditmaal doet hij er wel anderhalf uur over. Telkens blijft hij staan, leunend tegen een heg en de Heere smekend hem te helpen. Ook de wegen des Heeren bewonderend, daar Hij Zelf het gebed gehoord had en alle wegen geëffend.

Hij is het zich bewust: dit zal opzien baren. Nu vertelt hij alles thuis ook aan Margaret. Enerzijds kijkt ze wel verwonderd, maar ze heeft toch meer gezien dan John wel eens gedacht heeft. Ook acht hij het zijn plicht het eerst zijn vader te vertellen.

John Warburton, de eerste predikant van Hope Chapel.

De verstandhouding tussen vader en zoon, vooral wanneer het de zaken van het geestelijke leven betreft, is te goed om hem daarvan niet in kennis te stellen, dat vader het van anderen zou moeten vernemen. John acht dit eenvoudig kinderplicht en gaat in de loop van de week daarom naar het ouderlijk huis.

Vader Kershaw stapt juist de tuin in als zijn zoon aan komt lopen. Deze gaat achter hem aan en zegt eenvoudig: "Vader, ik wilde u eens iets vertellen."

"En dat is, mijn jongen?"

"Vader, onze predikant, de heer Warburton, en mijn vrienden in de kapel willen niet langer uitstellen, dat ik in de Naam des Heeren tot hen spreken zal. Zij hebben daarom vastgesteld dat ik de volgende week woensdag mijn eerste predicatie zal houden."

Diep ontroerd ziet vader Kershaw zijn zoon aan. Zijn gevoelens overweldigen hem en hij draait zich bruusk om en loopt de tuin verder in. Even weet John niet wat hij er van denken moet. Dan komt vader weer tot zichzelf en zegt tot zijn zoon: "John, hetgeen je me nu zegt, verwondert mij niet. En ik hoop dat de Heere je genoeg onderwijs gegeven heeft, dan dat hetgeen ik je nu ga zeggen je ijdel zou maken. Want deze zaak is van de Heere en ongetwijfeld zult ge een goede opgang maken en tot zegen gesteld worden voor de kerk van God in de bediening van het Woord."

"Maar vader, hoe weet u dat? Nimmer tevoren heb ik hierover met u gesproken?"

Vader antwoordt: "Ofschoon noch jij, noch iemand anders in de wereld met mij over deze zaak gesproken heeft, heb ik toch twee redenen om in deze zaak zeer vrijmoedig te spreken.

Ten eerste: Ik heb gelet op de handelingen Gods met je, zowel in Zijn voorzienigheid als in Zijn genade. Op de vele beproevingen en moeilijkheden waar je doorheen moet, alsook op de vertroosting en ondersteuning, welke je te midden van dat alle ontvangt. Ik heb duidelijk mogen waarnemen, dat je daardoor zichtbaar toeneemt in de kennis van en bekendheid met de diepe dingen Gods. En de Heere heeft je gezegend met het vermogen om te kunnen spreken van hetgeen je van het Woord Gods getast hebt, met een gevoel en een smaak, welke Gods volk maar zelden ten deel valt, behalve wanneer Hij hen tot de bediening bestemt.

En ten tweede: Ik gevoel in mijn eigen ziel een geest des gebeds uitgestort om deze zegen, en mag daartoe bij ogenblikken ook een geopende toegang bij de Heere vinden in het smeken daarom! Ook heb ik treffende antwoorden op mijn gebeden mogen ontvangen, waardoor ik weet dat deze zaak van God is. Op een keer kwamen de volgende woorden met grote kracht in mijn gemoed: "U geschiede naardat gij geloofd hebt." Dit gaf mij de verzekering, dat de Heere het op Zijn tijd en in Zijn weg zou openbaren. Ik achtte het mijn plicht het voor Hem te laten en er met niemand over te spreken, het aan Hem Zelf overgevend. Nu is dus de bestemde tijd gekomen. De Heere Zelf zal je uitstoten en je een zegen voor Zijn volk doen zijn."

John is door dit woord van vader bijzonder getroost en gesterkt. Nooit heeft hij kunnen denken, dat de zaken, waarmede hij lange tijd geworsteld heeft in het verborgene, ook zijn lieve vader niet onbekend waren.

De dag nadert snel dat John zijn arbeid in 's Heeren wijngaard zal aanvangen. Hij smeekt de Heere hem een tekst te geven, waarover hij uit eigen ondervinding zal kunnen spreken. De Heere wijst hem dan op de woorden (Psalm 110 : 3): "Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraacht."

Biddend is hij er mede werkzaam en in het onderzoek van dit gedeelte van Gods Woord mag hij zelf de zoetheid smaken, welke deze tekst openbaart.

Dan breekt woensdag 9 januari 1814 aan. John heeft het oog op de Schepper van hemel en aarde gericht, dat Hij hem zal helpen en nabij zijn.

De vrienden zijn bijeen en de dienst wordt begonnen met het zingen van een lied en gebed, waarin de Heere veel opening geeft. Als John daarna zijn tekst voorleest, gevoelt hij meer dan ooit tevoren de kracht en het gewicht er van. Hij voelt de Geest van God op hem rusten om een goede tijding van een aangebrachte zaligheid te brengen aan omkomende zondaren.

Als de dienst is afgelopen, zijn allen ernstig en rustig. John hoort geen woord over de preek spreken. Wel wordt afgesproken dat hij over veertien dagen weer zal voorgaan. Dan gaat hij huiswaarts. Buiten woedt een zware sneeuwstorm, waar hij slechts met moeite tegen op kan tornen, terwijl innerlijk ook een storm opsteekt. John Warburton heeft in een gesprek eens tegen hem gezegd, dat het voornaamste bewijs voor de roeping van een evangelieprediker is, dat het gesproken woord kracht doet in de harten van het volk. Maar niemand heeft iets gezegd, en dus?

John is gelukkig voorzichtig genoeg om niets uit te lokken en ook naar niets te vragen. Wat zou dat voor waarde hebben? Maar de volgende zondag gaat John Warburton weer in de gemeente voor en dan hoort John na de morgendienst een eenvoudige man van het platteland aan Warburton vragen: "Hoe was de preek op woensdagavond?"

John Warburton weet niet dat John zelf dicht achter hem staat. Hij antwoordt eenvoudig: "O, het ging heel goed, want het was niet alleen maar in woorden, welke de menselijke wijsheid leert, doch ook in kracht en in de Heilige Geest en in veel verzekerdheid."

Een oude vader in Israël voegt er nog aan toe: "Het was beslist een goede prediking en het deed mijn ziel goed deze te horen." Dit alles is voor John tot opbeuring en steun, want om dit getuigenis heeft hij gevraagd.

De dag breekt aan dat John voor de tweede maal zal voorgaan. Het regent en als hij zich gereed maakt om te vertrekken, bemerkt hij dat zijn schoenen in geen al te beste conditie verkeren.

"O Margaret, mijn voeten zullen doornat zijn voordat ik halverwege ben."

Margaret zegt glimlachend: "Welnu, wanneer dan de" weg en je schoenen beide niet deugen, en het nog maar steeds regent, kun je misschien beter thuis blijven en wachten tot je een paar laarzen hebt, opdat je voeten warm blijven."

John kent haar wel en zegt: "Jaja, vrouwtje, zo arm als we zijn, je zult de dag nog beleven, dat ik zal preken in de laarzen, die mij nu goed van pas zouden komen."

Die avond spreekt hij over Rom. 8 : 14: "Want zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods."

Gedurende een half uur spreekt hij met grote vrijmoedigheid over dit woord, maar dan wordt hij een beklemming in zijn ziel gewaar. Hij besluit niet verder te gaan en zegt rustig: "Vrienden, het is duister voor mij geworden. Ik gevoel mij besloten en kan er niet uitkomen, daarom zal ik nu ophouden. Het spreekwoord zegt: Pompen heeft geen zin als de bron droog is."

Deze eerlijke bekentenis doet de vrienden veel genoeg. Inderdaad, dit is het beste. Veel beter dan in gezochte herhalingen te vallen. Later zal hij zeggen: „Het is beter dat de mensen begerig luisteren, dan dat ze er een afkeer van krijgen."

Diezelfde dag is John Warburton naar Trowbridge vertrokken om daar gedurende zes weken voor te gaan. Hij heeft voor een plaatsvervanger gezorgd. Maar op zaterdagmorgen begint het te sneeuwen. Na het middageten vraagt Margaret aan John een emmer water voor haar te putten. Hij gaat met de emmer naar buiten, maar er ligt zo'n laag sneeuw, dat hij naar de put moet zoeken. Terwijl hij de akker in zijn emmer leeggiert, bedenkt hij opeens, dat het door deze plotselinge sneeuwval voor de plaatsvervanger van John Warburton wel eens niet mogelijk zal zijn naar Rochdale te

komen: Zullen ze hem dan vragen voor te gaan? Deze gedachte laat hem niet meer los en hij begint te overwegen welke tekst hij dan zal nemen.

De gehele verdere middag is hij er onder zijn werk mede bezig. Hij heeft nu tweemaal gepreekt en de boze fluistert hem in: "In die twee predicaties heb je alles gezegd wat je weet. Als je nu nog meer gaat preken, zul je alleen maar in herhaling vallen."

En dat is nu precies wat hij zelf ook denkt. Daarom probeert hij de gedachte aan 's zondags te moeten voorgaan van zich af te zetten, maar het gelukt hem niet. Om negen uur 's avonds houdt hij op met zijn werk, gaat naar boven en buigt op zijn slaapkamer de knieën. "Heere, wanneer ik morgen moet preken, wilt U mij dan niet alleen een tekst geven, maar ook dat ik mag spreken tot Uw eer en tot nut voor Uw volk? U weet wel welk een duister, onwetend, leeg en hulpbehoevend schepsel ik ben. Ik gevoel mij enkel zonde, zwakheid en ellende."

Met licht, leven en kracht dalen de woorden uit Psalm 102: 18 in zijn ziel: "Hij zal Zich wenden tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is, en niet versmaden hunlieder gebed."

Twee zaken mag hij duidelijk zien: Een arm, leeg, ontbloot zondaar, en een rijke Christus. Ofschoon wij in onszelf enkel zonde en zwakheid zijn, is alles wat wij nodig hebben in Hem opgelegd, want het heeft de Vader behaagd dat in Hem al de volheid wonen zou, en dat wij uit Zijn volheid ontvangen genade voor genade. Voordat John van zijn knieën opstaat, heeft hij een preek: *Een verloren zondaar en een volbrachte zaligheid*. Een naakte zondaar en het kleed van de gerechtigheid van Christus. Een schuldig zondaar en Christus' vergevende liefde. Een onrein en bezoedeld zondaar, en de fontein van Christus' bloed om hem van al zijn zonden te reinigen. Een zwak en hulpeloos zondaar, maar sterk in de Heere. Een duister en onwetend zondaar, en Christus, de wonderlijke Raadsman. Een hongerig zondaar, en Christus, het Brood des levens. Een dorstig zondaar, en Christus, het Water des levens. Een flauwhartig zondaar, en Christus als de Wijn van het Koninkrijk om zijn kwijnende ziel te vervrolijken. John ziet en gevoelt dat Christus alles is en in allen. Het doet hem van vreugde wenen en Christus er voor danken: "Heere, wil U dan geven dat ik dit aan de mensen mag zeggen tot verkwikking voor hun zielen?" John heeft wel geen concordantie, maar de tekst heeft hij toch spoedig gevonden. Hij legt een vouw in het blad, dankt de Heere voor al Zijn weldaden en begeeft zich ter rust.

Op zondagmorgen is het prachtig weer, maar er ligt het dikke pak sneeuw. Als hij dicht bij de kapel is gekomen, staat één van zijn vrienden in de deur van zijn woning en zegt: "Er is geen predikant gekomen. Nu zult gij moeten prediken."

Dat is hetgeen hij verwacht heeft. Toch, nu het zo ver is, doet de gedachte hem beven. De man vraagt John even binnen te komen. Daar zit ook Thomas Niven. Deze glimlacht, knikt hem vriendelijk toe en zegt: "Ge ziet het, mijnheer Kershaw, in Gods voorzienig bestel zijn wij vandaag zonder hulp. Ge hebt tweemaal onder ons gesproken en de Heere heeft het gesprokene voor u en ons gezegend. Daarom, waar de Heere u de bekwaamheid geeft, moet u vandaag tot de gemeente spreken. Ik twijfel er niet aan of de Heere zal met u zijn in het spreken, en met ons in het luisteren, opdat we samen getroost mogen zijn. Hier heb je mijn liederenbundel. Zoek de liederen maar vast op."

Bevend pakt John het boek aan, de Heere vragend. Hij slaat het boek open bij Psalm 23:

De Heere wil mijn Herder zijn, Ik mag bij Hem vertoeven.

Hij is van mij, ik ben van Hem, wat kan ik meer behoeven?

Dan gaan de vrienden op weg naar de kapel en tot aller verbazing betreedt John de kansel. Nadat Psalm 23 gezongen is, doet hij met veel vrijmoedigheid het gebed en de Heere bekwaamt hem om een plechtige predicatie te houden over Psalm 102 : 18, tot verkwikking van het erfdeel des Heeren.

John ziet echter weer tegen de middag op, want hij weet nog niet waarover hij dan zal spreken. Daarom stapt hij naar de oudste diaken, die vroeger wel eens vaker, wanneer er geen leraar was, van de kathedr een Hoofdstuk gelezen heeft en daarna enige verklarende woorden gesproken. "Dat moet ge vanmiddag ook maar doen, want ik zie tegen deze tweede keer heel erg op."

Maar de diaken spreekt op besliste toon.: "Neen, de Heere heeft mij niet tot het werk der bediening afgezonderd. Maar ik geloof dat de Heere dit u wel doet, daarom, gij moet het werk doen waartoe de Heere u roept."

John ziet het wel: er is geen ontkomen aan. Hij stapt door de besneeuwde velden en roept tot de Heere om hulp. "Wil U mij dan weer geven wat ik daartoe nodig heb?" In gedachten gaat hij Psalm 102 opnieuw na en komt bij de woorden: "Maar Gij zijt Dezelfde, Uw jaren zullen niet geëindigd worden." Die avond preekt John over de veranderlijkheid van al de geschapen dingen, en de onveranderlijkheid Gods.

Na de dienst gaat hij naar het huis van één der broeders, waar anders de predikant logeert en gebruikt daar het avondeten. De gemeente heeft 's avonds nog een bijeenkomst, waar de zaken der gemeente besproken worden - in deze kringen gebruikelijk - en ook John gaat er heen. Als hij binnentreedt, liggen allen geknield en één der vrienden gaat voor in gebed. Ook John knielt neer. Daarna worden de voorkomende zaken besproken. Eén der vrienden wil een lied opgeven, maar dan spreekt één der oudste aanwezigen: "Broeders, kunnen wij, voordat wij de vergadering sluiten, niet beter eerst aan John Kershaw vertellen wat wij besloten hebben?"

Allen stemmen daarmede in en één der diakenen richt zich tot hem: "Mijnheer Kershaw, voordat wij de besprekingen vanavond begonnen, hebben we eerst eens over u gesproken en over uw prediking van deze dag. Met groot genoegen mag ik zeggen, dat wij allen verheugd zijn dat de Heere u tot dit werk der bediening heeft geroepen, en dat nu de tijd komt dat gij zult moeten voortgaan om de herderloze gemeenten te dienen. Maar uw kleding is niet zo geschikt voor de kansel, en wij weten heel goed dat gij geen andere kunt kopen. Daarom hebben we onderling wat bijeengebracht, waarvoor ge een nieuw pak kopen kunt."

Ontroerd dankt John de vrienden voor hun hartelijkheid en hun voorzien in deze nood. Hij spreekt nog een kort woord over 2 Kor. 1 : 3-6, waaruit de Heere hem heeft onderwezen wat zijn roeping betreft. Ook in dit korte woord geeft de Heere grote opening en het is voor allen goed daar te zijn.

Als John Warburton uit Trowbridge is teruggekeerd en alles heeft gehoord, zegt hij: "Laten we ons houden aan de orde in de kerk: John moet zijn proefpreek houden."

Meestal gebeurt dit in een besloten bijeenkomst, maar Warburton laat hem 's zondagsavonds gewoon in de kapel voorgaan. Als tekst heeft hij dan 1 Kor. 15 : 57: "Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus."

Na de dienst vraagt men John zich even te willen verwijderen, opdat nader door hen kan worden overlegd. Even later wordt hij weer binnen geroepen en dan zegt John Warburton plechtig: "Mijnheer Kershaw, de gemeente is er unaniem van overtuigd, dat de Heere u tot het werk der bediening heeft geroepen. Daarom vergezellen onze gebeden en beste wensen u, dat de Heere met u moge zijn en Zijn zegen zal rusten op uw arbeid. Gij zijt nu vrij om het Evangelie te prediken waar u daartoe maar een geopende deur geboden wordt, en ge hebt de belofte des Heeren: "En ziet, Ik ben met ulieden, al de dagen, tot aan de voleinding der wereld."

Het maakt op allen een diepe indruk. Plechtig wordt één der liederen van Dr. Watts gezongen, de lastbrief wordt geschreven en John Warburton eindigt met gebed en dankzegging.

Spoedig wordt dit in het land bekend. De eerste plaats, waar hij buiten Rochdale zal voorgaan, is het nabij gelegen Royton, gedurende enige tijd eens per maand. Ook ontvangt hij een uitnodiging om te Slaithwaite een zondag voor te gaan. John belooft het. Hij moet daartoe 's zaterdags een wandeling van ruim 5 uur maken, want het is meer dan vijf en twintig kilometer van Rochdale gelegen. Er valt veel sneeuw, de wegen zijn slecht en het gebied is zeer heuvelachtig, hij is volkomen uitgeput als hij bij het huis van diaken Edmund Sykes aankomt. Er is afgesproken dat hij daar zal overnachten.

De diaken zelf is het weekeind echter niet thuis en mevrouw Sykes ontvangt de jongeman met verwondering en zeer terughoudend.

"Wat zegt u? Zou u morgen hier voorgaan in de kapel? Voor zover ik weet, is overeengekomen dat er een andere predikant zijn zal."

Ze laat hem in de woonkamer achter de winkel, waar haar kleine kinderen druk aan het spelen zijn.

John is wel geschrokken van haar mededeling. Hij blijft echter kalm en zegt: "Mevrouw, dan moet er een fout gemaakt zijn, maar niet door mij. Want met mij is de afspraak gemaakt, dat ik hier morgen zou voorgaan. Maar wanneer er een andere voorganger is, dan zal ik morgen vroeg wel weer teruggaan. Als u me dan voor vannacht maar onderdak geven wilt."

Mevrouw Sykes haalt haar schouders op.

"We zullen wel eens zien wat de andere diaken zegt. Wacht hier maar, want ik moet verder met de meisjes in de winkel de klanten helpen."

John blijft met de kinderen alleen in de kamer achter. Gedurende vijf uren komt niemand meer binnen en hij weet zijn tijd niet beter te besteden dan met de kinderen bezig te houden. Deze kunnen het best met hem vinden. Waarschijnlijk vindt mevrouw Sykes hem daarvoor meer geschikt dan om in de gemeente voor te gaan. Met weinig woorden wijst zij hem de plaats waar hij kan slapen.

Geen wonder dat de jonge prediker zich maar weinig op zijn gemak gevoelt. 's Morgens vroeg aan het ontbijt verzoekt hij opnieuw hem maar naar huis te laten gaan. Maar mevrouw laat hem nauwelijks het woord en verklaart eenvoudig: "Ge zijt nu hier. Ga maar mee en dan zullen we wel horen."

Na het ontbijt stapt hij nog even naar buiten en wandelt langs het kanaal. Hij ziet er weinig opgewekt uit, want iemand die hem ziet lopen, denkt niet minder dan dat hij van plan is in het water te springen. Deze man houdt hem maar een weinig in de gaten totdat hij ziet dat John het stadje weer ingaat.

Dan gaat hij met zijn gastvrouw naar de kapel. Mevrouw is nog steeds terughoudend en gesproken wordt er onderweg niet. Dicht bij het gebouwtje komt de andere predikant, Charles Lodge van Lockwood, hen tegemoet. Dan zegt zij: "Dit is de predikant, die hier vandaag zal voorgaan. Ziet ge nu wel?"

In de konsistorie blijkt aldaar, dat er inderdaad een fout is gemaakt. Besloten wordt daarom dat zij ieder een keer zullen voorgaan deze dag. Welwillend stemt de heer Lodge toe dat John 's morgens zal preken.

Na al deze tegenspoeden en verwikkelingen staat hij tenslotte bevend op de kansel. Hij geeft een lied op uit de bundel van Dr. Watts:

*Sta op mijn ziel en droog uw tranen,
gord het evangeliewapen aan.*

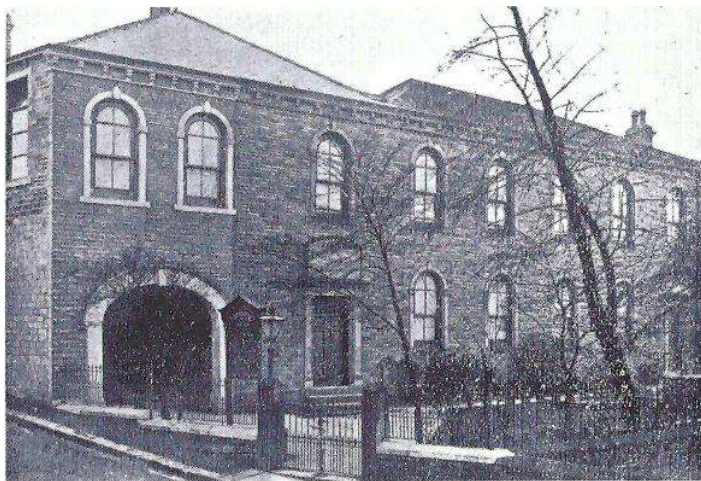
De woorden verkwikken hem en alle vrees valt weg. Met ruimte doet hij het gebed en preekt vervolgens over Rom. 8 : 35: "Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of gevaar, of zwaard?" De jeugdige prediker spreekt met grote vrijmoedigheid en zalving over de liefde van Christus. Het maakt diepe indruk en bij vele oude pelgrims naar Sion staan de tranen in de ogen. Na de dienst komt Charles Lodge naar hem toe. De blijdschap straalt van zijn gezicht. Hij grijpt hem bij de hand en zegt: "Mijn vriend, gij zijt vandaag de arbeid begonnen, nu moet ge ze maar afmaken ook. Het zal mij een groot genoegen zijn vanavond weer tot uw toehoorders te behoren."

Samen gaan zij dan naar de woning van de familie Sykes, waar ook Charles Lodge het middagmaal zal gebruiken. Als ze binnentreden kent John de koele en afgemeten mevrouw Sykes niet meer terug. Ook haar gelaat straalt van vreugde en ze betoont hem nu de grootste toegenegenheid. Johns prediking heeft grote weerklank in haar hart gevonden. Zij is een voortreffelijke vrouw, waarin de Heere grote genade verheerlijkt heeft, een sieraad in de kerk van God. Er ontstaan nauwe vriendschapsbanden, welke tot aan haar dood toe voortduren. Niet minder met diaken Sykes. Nooit kan de prediker uit Rochdale genoeg naar Slaithwaite komen. Als de heer Edmund Sykes in 1848 overlijdt, is het zijn uitdrukkelijke wens dat John Kershaw hem zal begraven. Deze mag hieraan met blijdschap voldoen.

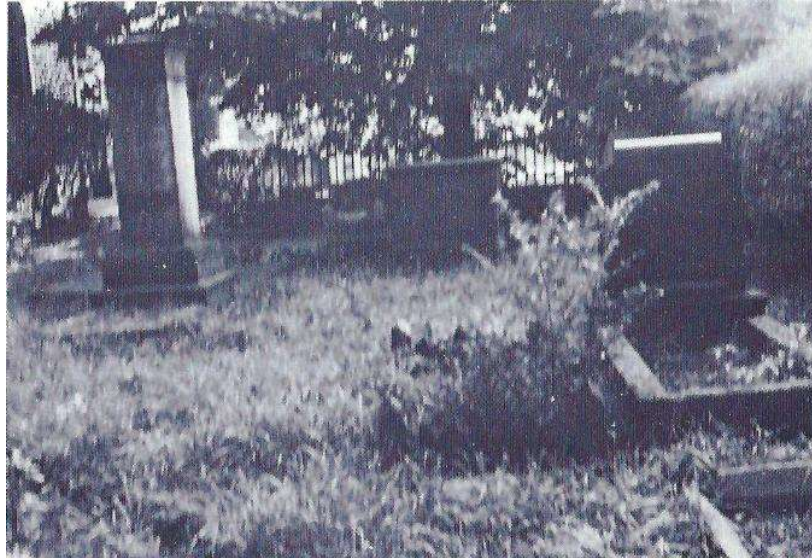
Ook met de heer Charles Lodge blijft een nauwe vriendschapsband bestaan. Deze overlijdt in oktober 1852 en op zijn nadrukkelijk verzoek leidt John ook zijn begrafenis en houdt in zijn kapel te Lockwood de rouwpredicatie.

John zelf getuigt van hem dat hij een man was, die de Heere vreesde boven velen. Ook William Gadsby achtte hem bijzonder hoog. "Ik weet niemand die meer bekwaam was om de Schriften te openen." Evenwel, hij was een man van weinig talent wat spreken betreft, waardoor slechts weinigen hem konden volgen.

De stof voor zijn eerste predicatie te Slaithwaite doet John kort tevoren op. De armoede duurt nog steeds voort en deze moeitevolle omstandigheden hebben hem gemelijk en prikkelbaar gemaakt. De opstand is in zijn hart gekomen. Maar hij is er niet gelukkig mee. Voor de nacht is het zijn vaste gewoonte zich enige tijd af te zonderen voor het gebed. Maar die avond durft hij niet voor Gods aangezicht te verschijnen. Satan spot met hem en zegt dat het de allergrootste goddeloosheid zou zijn nu nog te bidden.

De kapel in Slaithwaite, in later tijd meermalen vergroot, met zondagsschool enz. De gemeente werd in 1810 gesticht, William Cooper was de eerste predikant. Diaken Edmund Sykes gaat later zelf regelmatig als hulpprediker voor. Eén zijner zonen werd predikant. Na anderhalve eeuw komt de naam Sykes nog veelvuldig in de registers der gemeente voor.

Het kerkhof bij de kapel van Slaithwaite, met het graf van Edward Sykes en zijn vrouw (rechts).

Maar ook weet hij dat het zijn plicht en voorrecht is aan te houden bij de Heere, tijdig en ontijdig. Bevend buigt hij voor de Heere neer en mag vertellen welk een schuldige, onreine, bezoedelde en opstandige ellendeling hij zich gevoelt. Daar breekt zijn hart en de Heere troost hem: "Ik, de Heere, word niet veranderd; daarom zijt gij, kinderen van Jakob, niet verteed." Dan getuigt hij: "Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?" Een geheel andere John verlaat het bidvertrek.

Is het een wonder als hij later verklaart: "Wanneer alle drijvers van de vrije wil tot mij zouden zeggen dat de uitstorting van de onveranderlijke liefde Gods door de Heilige Geest in het hart van een arme zondaar tot de zonde leidt, dan ben ik een getuige tegen hem voor God. Want het verootmoedigt de ziel, het verruimt het hart, het doet de voeten liefelijk en plechtig gaan in de weg van Gods geboden."

Regelmatig gaat John daarna eens in de maand in Slaithwaite 's zondags voor. De afstand is groot en de weg er heen moeilijk. Want deze weg voert over bergen en langs moerassen, het beruchte Badger's Slack, en menigmaal gebeurt het ook dat hij er doornat van de regen aankomt. Ook is deze weg buitengewoon eenzaam. Over een afstand van tien kilometer staat er geen huis, alleen een kleine herberg, de "Horse and Jockey." Daar rust hij soms om tevens wat te drinken. Maar spoedig wordt het hem duidelijk, dat dit een echt roversnest is. De vrouw van de waard is van Schotse afkomst en spreekt meermalen met hem. Als ze weet wie John is, vertelt ze hem dat haar eerste man de Heere vreesde, maar na diens dood is alles verkeerd gegaan. Eens droomt John zelfs dat de waard hem achterna zit en hem zijn weinige geld en horloge af wil nemen. Dit doet hem deze herberg in het vervolg mijden. Later blijkt dat er vanuit dit roversnest regelmatig overvallen en inbraken worden gepleegd. In de stal

staat een paard met lederen hoeven. Tenslotte grijpt de overheid in en de meesten van hen worden in het openbaar in York opgehangen. Door de voorspraak van machtige vrienden onder de adel weet de waard zelf dit verschrikkelijk lot met moeite te ontgaan.

Eens overvalt John op weg naar Slaithwaite een hevige onweersbui. Geheel alleen zijnde, verwacht hij niet anders dan dat dit het einde is. De ene kletterende slag volgt de andere op en overal is het vuur. Het brengt hem tot de vraag: Welke is mijn staat voor de eeuwigheid? De Heere geeft te midden van dit alles licht over Zijn werk en John mag dan in de hevige onweersslagen de stem van zijn hemelse Vader horen en verkwikt verder gaan.

Steeds meer deuren gaan voor hem open. Ook in de streek van Rossendale. Op verschillende plaatsen gaat hij daar in de meestal kleine kapellen voor. Maar de afstanden zijn groot en het gaat alles te voet onder steeds wisselende weersomstandigheden. Eens ligt er zo veel sneeuw, dat hij er haast niet meer door kan en tenslotte van vermoeidheid even gaat zitten. Bijna valt hij in slaap, hetgeen een zekere dood betekend zou hebben. Maar de Heere wekt hem op en geeft hem krachten om weer verder te gaan.

Als hij op een schone zondagmorgen in mei weer eens naar Rossendale wandelt om daar voor te gaan, komt hij twee heren tegen, die hem vriendelijk groeten. John groet terug en stapt verder. Maar als hij enige meters verder is, roepen deze heren hem terug.

"Mijnheer, wanneer wij ons niet vergissen, hebben we u laatst te Newchurch horen preken."

John antwoordt: "Daar heb ik inderdaad gepreekt."

Dan zegt één der heren: "Gij zijt een calvinist, maar wij zijn Arminianen. We willen wel eens met u daarover praten, dan zullen wij eens bewijzen wie er gelijk heeft."

John neemt zijn horloge uit zijn zak en zegt: "Heren, het is nu half tien, en ik moet om half elf preken, terwijl ik nog bijna een uur nodig heb om er te komen. Het zou verkeerd van mij zijn als ik hier bleef praten en de mensen liet wachten."

Dan vragen zij: "Wanneer preekt u weer in Newchurch? Misschien is er dan gelegenheid om eens met u te spreken."

John vertelt dat hij daar in de loop van de volgende maand weer hoopt voor te gaan, indien dit de wil des Heeren is.

Het blijkt dan dat deze heren op deze dag een samenkomst hebben belegd, waar ook één van hun predikanten aanwezig is. De heren nodigen John uit ook te komen en inderdaad bewilligt hij er in.

Hij opent zelfs het gesprek en vertelt in het kort zijn kennismaking met deze heren, en dat dit tot deze bijeenkomst heeft geleid. Zich tot de predikant wendend, zegt hij dan: „En waarover wilde u nu diskussiëren?"

Deze predikant antwoordt: "Ik geloof dat Christus Zijn leven heeft gegeven en Zijn bloed gestort voor het gehele gevallen geslacht van Adam. Dus worden leven en zaligheid aan alle mensen aangeboden. Allen die maar willen, worden zeker gered."

John vraagt dan: "Bedoelt u daarmee, dat u gelooft dat Jezus Christus de eisen van Gods heilige, rechtvaardige en goede wet voor allen en een iegelijk van Adams gevallen geslacht in het bijzonder heeft voldaan?"

"Inderdaad", zegt de predikant weer.

John vraagt weer: "Maar op grond waarvan worden er dan toch nog mensen verdoemd?"

Het antwoord luidt: "Vanwege hun zonde van ongeloof natuurlijk!"

Batiger Slacks. Door dit troosteloze gebied in het Pennines Gebergte voerde Johns
weit naar Slaithwaite. Op de voorgrond de restanten van de beruchte herberg.

Dan zegt John: "Maar wanneer Christus voor alle zonden van elk kind van Adam in het bijzonder is gestorven, moet Hij toch ook voor deze zonde van ongeloof gestorven zijn?"

Op deze vraag blijft de Arminiaanse predikant het antwoord schuldig. Hij wordt verward, maar wil zijn onmacht om het te beantwoorden niet bekennen. Daarom begint hij er omheen te praten, maar daartoe geeft John hem weinig gelegenheid. Tenslotte zegt deze: "Mijnheer, ik zal trachten het door een vergelijking voor ieder duidelijk te maken. Dan kunnen alle aanwezigen zelf oordelen. Wanneer ik u vijftig pond schuldig ben, hebt gij het recht uw geld op te eisen. En wanneer ik dan in gebreke blijf, geeft de wet u het recht mij wegens schuld te doen gijzelen. Maar als dan, terwijl ik opgesloten zit, één mijner vrienden ongevraagd mijn schuld betaalt en u algehele genoegdoening geeft, houdt dit naar recht en wet mijn bevrijding in. Recht en billijkheid staan niet toe dat ik gevangen blijven jou voor een voldane schuld."

Eén der in de zaal aanwezigen roept zelfs: "Het zou immoreel zijn u langer gevangen te houden, ja een schurkenstreek!"

John vervolgt rustig: "Als zondaar staan wij schuldig tegenover de wet en het recht van God. Onze Heere gebruikt Zelf dit beeld in Lukas 7 : 41 in Zijn gesprek met Simon betreffende Maria Magdalena. "Een zeker schuldeiser had twee schuldenaars." Christus is de grote Betaalmeester voor al de schulden van Zijn volk. Hij gaf het rantsoen van Zijn eigen bloed, daarom kan Hij getuigen: "Verlos deze, dat hij in het verderf niet nederdale, want Ik heb verzoening gevonden." Nogmaals: God de Vader heeft uit de handen van Christus voldoening ontvangen voor de zonden van Zijn volk en zegt (Zach. 9 : 11): "U ook aangaande, o Sion, door het bloed uws verbonds heb Ik uw gebondenen uit de kuil, daar geen water in is, uitgelaten." Christus moet de vrucht van de arbeid Zijner ziel zien rondom Zijn troon, anders zal Hij niet verzadigd zijn. Het recht kan noch wil tweemaal betaling voor één schuld eisen: eerst uit de bloedende handen van de Middelaar en dan nogmaals van ons. Dus kan niet één ziel, waarvoor de Heere Christus Zijn bloed stortte, ooit verloren gaan."

Duidelijker uiteenzetting is moeilijk mogelijk, maar de Arminiaanse predikant verklaart toch dat de logica van het betoog hem ontgaat. Daarmede eindigt de bijeenkomst. De meesten der aanwezigen verklaren dat de predikant de nederlaag geleden heeft, maar deze is niet bereid dit te erkennen.

De twee-en-twintigjarige prediker is al vroeg in de strijd gewikkeld geweest. Niet alleen krijgt hij er veel vrijmoedigheid door, maar zijn strijdlust wordt er ook door aangewakkerd. In diezelfde tijd geraakt de oude Presbyteriaanse gemeente te Koolcy Moor. Deze weg moest John regelmatig gaan om in Rossendale te preken. I vos liep hij hier tot aan zijn middel in de sneeuw en kon hij nauwelijks verder. I venwel, de Heere hielp, want er was nog werk voor hem

Rochdale - waar zijn grootvader nog toe behoord had - in Sociniaanse dwalingen verstrikt. De kerkenraad verspreidt circulaires, waarin deze openlijk worden geproclameerd, als de loochening van de Drieëenheid, de verwerping van de Westminster Catechismus, de loochening van de algehele verdorvenheid van de menselijke natuur, enz. Het geeft een hele opschudding in Rochdale, vooral omdat zelfs discussie-avonden worden belegd, waar over de in de circulaires geponeerde sociniaanse stellingen wordt geredetwist.

John voelt er weinig voor deze vergaderingen te bezoeken, maar op zekere avond ziet hij er zo veel mensen heengaan, dat hij toch ook wel eens wil horen wat men daar klaar maakt. Het is echter allerm minst zijn bedoeling aan enige discussie deel te nemen.

Maar ja, hoe gaat dat! Als daar op de meest smadelijke wijze over de verzoening door het bloed van Christus gesproken wordt, ontsteekt zijn geest in hem en hij kan onmogelijk zwijgen.

Als hij het woord neemt, gaat er een schok door de vergadering. Er zijn er ook van Gods kinderen aanwezig, die met diepe smart de sociniaanse beweringen hebben aangehoord. De Heere Zelf geeft hem kracht en gordt hem aan en op onweerstaanbare wijze doet hij daar in die vergadering de goede belijdenis. De socinianen zijn er zo door in het nauw gedreven, dat één van hun predikanten tenslotte verklaart minstens een maand tijd nodig te hebben voordat hij hierop van antwoord kan dienen. Dit wordt afgesproken. Velen zien begerig naar de komende samenkomst uit, nieuwsgierig hoe dat zal aflopen.

Ook aan John Warburton en Thomas Niven komt ter ore wat er in de kapel van de Presbyterianen is voorgevallen. Beiden zeggen tot John, dat zij liever zien dat hij verder niet aan deze besprekingen deelneemt. Het spijt hem wel even, maar hij acht het zijn plicht hun te gehoorzamen. "Gij jongen, weest uw ouderen onderdanig." Toch draagt deze gebeurtenis veel er toe bij om hem meer bekendheid te geven.

Korte tijd daarna heeft hij weer een zondag in Rossendale gepreekt en is op weg naar huis. Eén van de sociniaanse predikanten, die ook op de bewuste discussie-avond in Rochdale aanwezig was, heeft eveneens in Rossendale gesproken en loopt met John mee naar huis.

Het heeft hard gevroren, maar het begint nu te regenen. Gevolg is dat de weg spiegelglad wordt en zij maar moeilijk op de been kunnen blijven. Toch voeren zij samen een gesprek. Eerst over meer algemene dingen, maar dan vraagt de sociniaanse predikant hem: "En vriend Kershaw, we hebben vandaag beiden in Rossendale gepreekt. Geloofst ge nu werkelijk dat gij geroepen zijt door de Heilige Geest om het Evangelie te prediken?"

John antwoordt: "Ik hoop en vertrouw dat dit zo is, want anders zou ik geen recht hebben om het Woord des levens aan arme zondaren te verkondigen."

De sociniaan aarzelt niet om dan openlijk te antwoorden, dat hij van enige bevinding dezer zaken persoonlijk niets kent en er ook niet in gelooft.

Gedurende twee jaren gaat John eens per maand een zondag in Rossendale voor. Daar wonen de heer en mevrouw Henry en Betty Hogle. Het zijn zeer welvarende mensen en de Heere heeft in beider hart Zijn genade verheerlijkt. Betty heeft in haar huis, als weleer de Sunamitische voor Elisa, een kamer ingericht, waar de predikanten kunnen verblijven, die in Rossendale voorgaan eveneens in haar ruime woning. Meestal komen William Gadsby en John Warburton er, nu ook regelmatig John Kershaw. Door diepe overtuigingen heen, die haar zelfs tot aan de rand van het graf brachten, heeft de Heere in Betty's jeugd reeds Zijn genade aan haar grootgemaakt. Al haar zaligheid heeft zij mogen vinden in het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, dat van alle zonden reinigt. Henry en Betty gebruiken van hun geld niet meer voor zichzelf dan nodig is. Verder besteden zij alles ten goede van de dienst des Heeren en van Zijn arme volk. Want daar ligt de liefde van hun hart.

Reeds kort nadat John in Rossendale regelmatig voorgaat, wordt Betty ernstig ziek en na zwaar lichamelijk lijden - kanker in de keel - mag zij liefelijk door de Heere getroost in vrede inslapen. John leidt haar begrafenis en spreekt op Betty's uitdrukkelijk verzoek over de woorden (Col. 2 : 10): "En gij zijt in Hem volmaakt, Die het Hoofd is van alle overheid en macht." Henry Hoyle mag haar spoedig volgen, zich verheugend en al zijn lust hebbend in het eeuwig verbond, dat in alles welverordeneerd en bewaard is. Hun heengaan is voor Rossendale een groot verlies, maar te

Rossendale is inmiddels een gemeente ontstaan, waar de "drie wevers" regelmatig gedurende vele jaren voorgaan.

In Bolton gaat John eveneens voor en in de zomer van 1814 wordt door deze gemeente een beroep op John uitgebracht om als hun eigen herder en leraar naar hen over te komen. Gedurende zes maanden preekt hij er dan zondags om de veertien dagen, in welke tijd de gemeente sterk toeneemt. Toch kan John niet zien dat zijn weg naar Bolton voert. Hoe meer hij er over nadenkt, of het in gebed voor de Heere neerlegt, des te verder Bolton van hem af komt. Daarom bedankt hij tenslotte toch voor Boltons roepstem.

Hoofdstuk 11

De predikant van Rochdale

John Warburton geeft er in zijn boek "Weldadigheden van een Verbondsgod" een uitvoerig verslag van: het gaat niet zo heel voorspoedig in Rochdale. Deze predikant met zijn groot, nog groeiend gezin lijdt er de bitterste armoede. Dit kan op den duur onmogelijk voortgaan, en welke weldaden de Heere ook schenkt in de bediening des Woords, door deze omstandigheden wordt toch duidelijk dat het de weg des Heeren niet is, dat John Warburton uiteindelijk te Rochdale blijven zal. Ondanks de nauwe banden, welke hem aan vele vrienden daar binden, begint hij ook zelf naar een andere gemeente te verlangen.

De vrienden te Rochdale komen tot dezelfde overtuiging. Het is de wil des Heeren niet dat John Warburton hun predikant zal blijven, hoe gaarne zij het ook gewent hebben. Enige opmerkingen, welke Warburton in zijn boek maakt, wijzen er op dat één der diakenen zelfs minder oorbare pogingen aanwendt om het verblijf voor de leraar onmogelijk te maken. Het is alles ook bijzonder teleurstellend voor hen. Toch geloven wij dat als Old John nu zijn boek nog zou moeten schrijven, hij "deze pijnlijke beschuldigingen achterwege zou laten.

Thomas Niven is tenslotte ook van mening, dat de weg des Heeren anders is en geeft hem de raad een andere plaats te zoeken. De Heere baant hem de weg naar Trowbridge in Wiltshire en het beroep daarheen neemt hij spoedig aan. In korte tijd vertrekt de leraar dan met zijn gezin derwaarts (voorjaar 1815). Meer dan veertig jaren - hij overlijdt in 1857 is hij daar in het ambt werkzaam, door de Heere overvloedig gezegend.

Daarmede is de kleine kudde te Rochdale vacant. Het ziet er maar somber uit. Velen vrezen zelfs dat met het vertrek van John Warburton de gemeente wel teniet gaan zal. En de vijanden hopen het.

94

De diakenen trachten in de ambtelijke nood te voorzien en nodigen verschillende predikanten uit. Uit de gemeente van William Gadsby in Manchester komt om de andere zondag de heer William Leather preken. Voorts wordt afgesproken dat William- CO-Oper, de predikant van Royton, en John Kershaw er samen voor zullen zorgen dat de diensten in de Hope Chapel kunnen doorgaan.

John ziet er steeds bijzonder tegen op in de eigen gemeente voor te gaan. Hij smeekt de Heere zelfs dat toch een ander daar de plaats mag innemen. Het gebeurt nogal eens dat de predikers door ziekte of anderszins verhinderd zijn en dan staat hij er herhaaldelijk alleen voor. Dan kan hij in grote verslagenheid des harten bijna geen hap eten door zijn keel krijgen.

Dit is wel te verstaan. De Heere Jezus Zelf moest het in Nazareth ervaren (Lukas 4 : 24): "Voorwaar, Ik zeg u, dat geen profeet aangenaam is in zijn vaderland." "Een profeet is niet ongeëerd, dan in zijn vaderland en in zijn huis" (Matth. 13 : 57).

Hij heeft het wel gemerkt, dat wanneer hij Rochdale's kansel heeft beklommen, sommigen de kapel verlaten. Ja, dat er zijn, die als zij bij de deur vernemen dat John Kershaw zal voorgaan, terstond rechtsomkeert maken. Niet dat ze direct iets op zijn persoon of op zijn leer hebben aan te merken, maar och, het is nu eenmaal: "Het is die arme John maar, die onder ons is opgegroeid en wiens vader en moeder wij kennen."

We hebben gezien, dat John er meermalen mee verblijd is geweest zich in goed gezelschap te mogen weten wanneer het

zijn bevindingen betreft. Gezien het getuigenis van de Heere Jezus Zelf, verkeert hij hier in niet minder goed gezelschap. Toch, dit ziet hij niet en het blijft telkens weer een zware beproeving voor hem.

Dit komt vooral door het karakter van de Baptistische kerken. De gemeente zelf, ongeveer twintig leden, waardeert hem zeer, maar de samenkomst moet gevoed worden door de meelevenenden. Daarvoor is ook de grote kapel gebouwd. En die velen hebben maar weinig waardering voor de profeet uit hun eigen stad. Eén der bezoekers zegt zelfs onomwonden tegen de diakenen: "Wanneer ge deze John laat optreden, dan zult ge eens zien wat er van wordt. Het duurt niet lang of de kapel wordt voorgoed gesloten."

Grote moeilijkheden zijn voor de gemeente op komst. Men heeft weinig schik met de prediking van William Leather en na enige tijd blijkt dat hij leringen voorstaat, geheel in strijd met de waarheid der Schriften. De letter der waarheid is tenslotte voldoende. De kracht of bevinding er van in het hart is niet nodig.

Op zekere zondag komt dit in zijn prediking zelfs aller-duidelijkst uit en het veroorzaakt grote ongerustheid bij de hoorders. John heeft elders gepreekt en weet er niets van. Toch brengt de Heere met grote kracht in zijn gemoed (Hand. 20 : 30): "En uit u zelf zullen er mannen opstaan, sprekende verkeerde dingen, om de discipelen af te trekken achter zich." Hij vraagt zich af wat dit wel kan te betekenen hebben, want de woorden laten hem niet los. Aanstaande zondag is het zijn beurt weer om in de Hope Chapel voor te gaan en dit doet hem de Heere om onderwijs vragen. De Heere wijst hem op de woorden (Gal. 6 : 14): "Maar het zij verre van mij, dat ik zou roemen, anders dan in het kruis van onze Heere Jezus Christus, door Welke de wereld mij gekruisigd is, en ik der wereld."

Met veel vrijmoedigheid en grote kracht mag hij over deze woorden spreken. Eerst wijst hij aan wie het is, die alleen in het kruis van Christus roemt: de arme zondaar, die met Salomo de ledigheid, dwaasheid en ijdelheid van al wat onder de zon is heeft ingezien. Die met David in alle volmaaktheid zelfs een einde heeft gezien, omdat Gods gebod zeer wijd is. Bij wie, als bij Paulus, door de kracht van de Heilige Geest de wet in de ziel is ingekomen, door de kennis waarvan de zonde weder levend is geworden, maar die daardoor is gestorven aan alle hoop om zichzelf door zijn eigen werken of rechtvaardigheid ooit te kunnen verlossen. Dezen, en dezen alleen, zijn de besnijdenis, die God in de Geest dienen, zich in Christus Jezus verheugen, en geen vertrouwen hebben in het vlees. Hetgeen zij eens gewin achtten, achten zij nu schade te zijn vanwege de uitnemendheid der kennis van Christus en Die gekruisigd. Zij roemen met Paulus in Hem alleen.

Met grote ruimte wijst John in deze predicatie voorts op het de zonde verzoenend Lam, de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde van de zaligheid van Zijn uitverkorenen, Dat alle zonden wegneemt door Zijns Zelfs offerande, en Dat de vloek der wet wegdraagt, een vloek geworden zijnde voor ons. Hij doet ons triomferen over de dood, want Hij is de grote Vernieler ervan. Hij opent de weg ten hemel door het gescheurde voorhangsel van Zijn eigen vlees en Hij leeft om altijd voor Zijn volk te bidden en voor hen te zorgen. De kennis van deze zaken, in het hart geopenbaard door de Heilige Geest, doet de kerk op aarde met de apostel roemen: "Het zij verre van mij, dat ik zou roemen, anders dan in het kruis van onze Heere Jezus Christus." Het kruis van Christus is en zal ook tot in eeuwigheid zijn de roem van de triomferende kerk: "Hem, Die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewassen heeft in zijn bloed. En Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijn Vader; Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen."

Deze predicatie maakt in de gemeente diepe indruk. 's Avonds na de dienst roepen de diakenen de gemeente samen en geven de volgende verklaring:

"Als opzichters der gemeente willen wij standvastig blijven bij een bediening als wij vandaag hebben gehoord. En wij willen onze aangezichten als een keisteen zetten tegenover de nieuwe en vergiftige leerstellingen, welke de heer Leather verleden zondag verkondigd heeft."

Dan staat Thomas Niven op en zegt: "Nooit zal ik enige steun geven, noch door mijn aanwezigheid, noch door mijn bijdragen, aan een prediking als wij de vorige zondag gehoord hebben. De prediking, welke wij vandaag beluisterden, is de blijdschap van mijn hart en de troost voor mijn ziel, en geen andere kan ik verdragen."

De apostel Johannes zegt: "Indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en zegt tot hem niet: Wees gegroet." Dit mag deze gemeente verstaan en terstond gaat er een brief naar de heer Leather, dat zijn diensten in Rochdale niet langer worden begeerd. Zegt ook Paulus niet betreffende de valse broeders: "Dewelken wij ook niet één uur hebben geweken met onderwerping, opdat de waarheid van het Evangelie bij u zou verblijven"?

Toch heeft de heer Leather zijn aanhang in Rochdale en de onrust blijft. Dan komt William Gadsby en houdt een krachtige predicatie tegen de verkondigde dwaalleer. Tenslotte maken slechts enkelen zich van de gemeente los of komen niet meer ter kerk. Zij laten de heer Leather bij hen thuis voorgaan en huren zelfs nog een zaaltje voor hem, maar het loopt op niets uit. Opmerkelijk is, dat het juist de mensen zijn, die over John Kershaw geringschattend spreken en weigerden bij hem in de kerk te komen. Het waren dezelfden die het ook John Warburton uiterst moeilijk maakten. De Heere heeft hen beschaamd en in het leven van meerderen van hen is het ongenoegen Gods later duidelijk zichtbaar geweest. Die Gods dienstknechten aanraakt, zal niet voorspoedig zijn. Dan rekent de gemeente van William Gadsby in Manchester ook met de heer Leather af. Ook daar treden enkelen uit.

John zegt zelf van de heer Leather: "Ik heb hem dikwijls horen preken, maar onder zijn bediening nooit een kruimel van het brood des levens geproefd. Hij was een geleerde man en beheerste de Griekse en Hebreeuwse taal. Maar voor mij was hij een droge fontein."

Er is een brief bewaard gebleven, welke **John Warburton** in die tijd vanuit Trowbridge aan John richt. Overduidelijk komt daarin niet alleen uit de nauwe band, welke hen samenbindt, maar ook John Warburtons zorgen aangaande Rochdale. Daarom laten wij deze hier eerst volgen.

"Geliefde broeder - Ik ontving uw vriendelijk schrijven en was blij te mogen vernemen dat alles goed gaat en de Heere met u is. Het deed mijn hart goed te mogen horen dat ge u bewust blijft van uw eigen zwakheid, en de noodzakelijkheid zien moogt te mogen staren op de Rots, Die hoger is dan gij zelf zijt. Want ik ben er van overtuigd, dat gij in de Heere Jezus altijd overvloed zult vinden voor al uw noden. Gij moogt soms wel ten einde raad zijn, toch heeft Hij beloofd dat Hij u nooit begeven of verlaten zal.

Wat de gemeente van Rochdale betreft, dat deze wenst dat gij u nergens elders zult verbinden, ik hoop dat de Heere u zal leiden om in deze te doen wat goed is. Wat mij betreft, ik ben van oordeel dat ge de gemeente in deze ter wille moet zijn, en wanneer het hun begeerte is dat gij bij hen voorgaat, dan hoop ik dat gij hiertegen geen weerstand biedt. Het doet mijn ziel werkelijk goed, te mogen horen dat zij begeren dat gij bij hen voorgaat. Want dit is voor mij een bewijs, dat zij nog steeds de eenvoudigheid van het Evangelie beminnen. Er is

voor mij geen groter vreugde dan te mogen horen dat zij vast staan in de waarheid en niet door de letter worden weggevoerd. Want ik weet dat gij niets te prediken hebt dan wat God u Zelf geleerd heeft. Mijn geliefde zoon in het geloof, ik hoop en bid, dat ge nooit iets anders voor de mensen zult kunnen prediken, dan wat God de Heilige Geest u onderwijst. En ook, dat ge nooit moogt worden ontmoedigd door mensen van een verkeerde geest, die van de waarheid verstoken zijn. Zij zullen u en allen tegenstaan, die het Woord door en in de kracht van de Heilige Geest prediken, en zij zullen u altijd met verachting behandelen en tweedracht onder de broeders trachten te zaaien. Maar dat gij dan verdrukking moogt lijden als een goed krijgsknecht van Jezus Christus, altijd de gehele wapenrusting Gods dragend en altijd gezegend met een mond, welke de tegenstanders nooit zullen kunnen stoppen.

Wat betreft de gaven en bekwaamheden, welke gij als predikant behoeft, God heeft deze in Zijn eigen hand. En ik hoop dat de Heere u altijd zal zegenen met een geest van gebed en een geest van onvermogen in uzelf. Hij heeft u niet uitgezonden om op uw eigen kosten in de krijg te dienen. Neen, neen, Hij, Die u tot het werk geroepen heeft, is machtig u met alles te zegenen, in voorzienigheid en in genade. Heb daarom goede moed, want ge hebt een bekwame Overste, Die al uw strijd gestreden en al uw vijanden overwonnen heeft. Hij zal u nooit begeven. Gij hebt een vaste Rots om op te rusten en Deze bezwijkt nooit. Gij hebt een dierbare Schuilplaats ter verbergung, geen vijand kan u daar bereiken en ge zijt er beschermd voor elke storm. Van alle zijden mogen er beproevingen zijn, dat ge soms gereed staat om te denken dat ge er nooit doorheen komt, toch, Hij heeft verzekerd dat Hij het kromme tot recht en wat hobbelachtig is tot een vallei zal maken. En ge hebt altijd ervaren dat Hij zo goed is als Zijn Woord.

Steeds moet ik Zijn wonderlijke goedheid jegens mij bewonderen, welke Hij mij in al mijn wederwaardigheden bewees, want Hij heeft mij op de rechte weg geleid. Welk een wonder, wanneer ik nu terug zie en let op de armoede, waarin ik verkeerde, van alle zijden ingesloten, terwijl de mensen op mijn ondergang wachtten en bergen van vrees mij bezetten dat dit waarlijk het geval zou zijn. Toch, geloofd zij de Heere, Hij heeft mij uit al mijn vrezes gered. En Hij, Die mij verlost heeft, verlost mij nog, en ik vertrouw dat Hij mij steeds verlossen zal.

Alles is hier bijzonder goed en het Woord des Heeren is voorspoedig. Drie personen van de andere kerk hebben zich bij ons aangesloten en nog drie anderen hebben eveneens hun bewijs van lidmaatschap daar opgevraagd. Dit zijn er dus zes, en in veertien dagen tijds zijn er veertien personen gedoopt. En wat betreft de opkomst, deze is op de dag des Heeren dermate, dat het uiterst moeilijk is voor allen een plaats te vinden. De tegenstanders zijn verwoed en schelden mij voor een volbloed antinomiaan, een kerkrover, een dwaas en een stoker. Zij vinden dat de mensen wel dwaas moeten zijn, anders zouden zij mij nooit gaan beluisteren.

Ik heb ook een brief aan de gemeente van Rochdale geschreven en ik denk dat zij deze wel al ontvangen hebben, maar ik verwacht niet dat zij mij terug zullen schrijven. Wel, al is dit het geval, ik blijf hen niet minder liefhebben. Wanneer ik denk aan mijn eerste optreden onder hen, de zware arbeid welke wij gehad hebben in het bouwen van Hope Chapel, de smarten en vreugden, welke wij samen beleefden, dan wordt het te veel voor ons gemoed. Dan ben ik als Jozef, ik zoek het verborgene om aan mijn gevoelens ruimte te geven.

Ik moet nog weg en ga dus stoppen. Ik verwacht spoedig van u weer een brief te ontvangen. Vertel mij al het nieuws."

Het behoeft niet te verwonderen dat na het gebeuren met de heer Leather de gemeente van Rochdale er meer en meer voor begint té gevoelen John Kershaw als haar eigen herder en leraar te mogen bezitten. Want de Heere geeft op kennelijke wijze Zijn zegen over diens arbeid aldaar. In korte tijd worden onder zijn bediening vijf personen toegebracht, die een duidelijk verslag van het werk Gods in hun ziel mogen geven. Zij zijn de eersten, aan wie John op uitdrukkelijk verzoek der gemeente de Heilige Doop bedient. Bij die gelegenheid is de ruime kapel overvol. John ziet er eerst wel bijzonder tegen op, maar de Heere ondersteunt hem en alles mag met grote stichting verlopen. Later getuigt hij er van dat hij bij die gelegenheid de Geest en de kracht des Heeren op zich voelt rusten, als de verhoring van zijn gebed. Dit alles legt een sterke band en de vrienden zijn zeer verblijd. De vijanden briesen weliswaar en zij overstroomden hem zelfs met anonieme brieven, maar dit deert hem al heel weinig, want de goedkeuring des Heeren is hem alles.

In augustus 1846 heeft hij een zondag in Bolton gepreekt en na de vermoeiende wandeling terug naar huis gaat hij 's avonds bij één der diakenen van Hope Chapel langs. Als John daarna naar huis wil gaan, zegt de diaken hem een eindje te willen vergezellen.

"En, mijnheer Kershaw, wat uw beroep naar Bolton betreft, hebt ge daar al definitief van afgezien?"

John antwoordt: "Ja, dat is inderdaad het geval. Ik geloof niet dat dit de weg is."

"Welnu, dan zal ik u eens iets vertellen. Er is vanavond na de dienst nog een samenkomst der gemeente gehouden, en men heeft mij opgedragen u mede te delen, dat de gemeente unaniem voornemens is een beroep op u uit te brengen. Ge moet het maar eens ernstig overwegen, want de gemeente zal in deze zaak zeker doorzetten."

John weet nauwelijks een woord te antwoorden, want deze mededeling grijpt hem te sterk aan. In grote verbaasdheid gaat hij huiswaarts.

De andere zondag gaat hij weer in Hope Chapel voor en 's avonds is er weer een samenkomst van de gemeente aangekondigd. Nadat er gezongen en gebeden is, wordt hem gevraagd zich even te verwijderen. Twijfelde hij eerst nog aan het doel dezer vergadering, nu wordt alles hem duidelijk. Hij wandelt de tuin in en vraagt de Heere de gemeente en hemzelf te willen leiden naar Zijn welbehagen.

Even later reeds vraagt één der diakenen of hij weer wil binnen komen. De oudste diaken zegt dan plechtig:

"Mijnheer Kershaw, de gemeente is eensgezind overeengekomen u als haar herder en leraar te beroepen."

John antwoordt: "Broeders, ik verzoek u dringend in deze niets overhaast te doen. Wil mij dan toestaan gedurende zes maanden onder u voor te gaan, waarbij ik iedere laatste zondag van de maand vrij ben. En moge het dan vooral voor ons allen een zaak des gebeds zijn, dat we in de juiste weg geleid worden in deze zaak van groot gewicht. Laat ons er dan nauwkeurig acht op slaan of de Heere ons zegent en met ons is gedurende deze periode."

Thomas Niven staat op en verklaart: "Met dit voorstel stem ik van ganser harte in."

Alle aanwezigen gaan met Johns voorstel akkoord en aldus wordt besloten. Er wordt een officiële beroepsbrief opgesteld, door alle leden eensgezind ondertekend.

Stadhuis van Rochdale.

Op de voorgrond het gedenkteken voor de gevallen in wereldoorlogen I en II.

Modern Rochdale. Deze flats staan in de onmiddellijke nabijheid van Hope Street.

Meer en meer neemt de Heere alle bezwaren weg, welke eens in Johns hart tegen het prediken te Rochdale zijn geweest. En in het nu volgend halfjaar wordt hij de nabijheid des Heeren in zijn ambtelijke arbeid bijzonder gewaar, gepaard gaande met grote opening in de bediening des Woords. Dit is ook zijn gedurig vragen. Want daarin meent hij de wil des Heeren het duidelijkst te kunnen zien. Hoe meer hij de Heere in deze ootmoedig smeekt, des te meer wordt Rochdales gemeente op zijn hart gebonden. Geen stap wenst hij te gaan tegen de wil des Heeren in. "Heere, ik ben Uw eigendom, doe mij gaan in de weg, welke gij wilt." En hij voelt zich ook het eigendom van de gemeente van Rochdale, waarin hij van het begin af verkeren mocht. Op deze wijze wordt hij overtuigd en hartelijk gewillig gemaakt het opzicht over de kudde des Heeren te Rochdale op zich te nemen. En bij de gemeente is het niet anders. De Heere geeft grote geestelijke zegeningen en verkwikt de harten van Zijn kinderen onder Johns prediking. Daardoor wordt de band nauwer en de begeerte steeds sterker,

dat hij hun eigen herder en leraar zal mogen zijn. Alles tezamen genoegzame tekenen dat dit de wil des Heeren is.

Als de zes maanden om zijn en John beslissen moet, is de aandrang der gemeente sterker dan ooit tevoren. En John weet nu wel welk besluit hij nemen moet. Hij vertelt alles wat er in zijn hart is ten opzichte van deze zaak.

"Als predikant ben ik uw dienaar om Jezus' wil, daarom hoop ik u iiii uw begeerte te dienen in het ambt, met alle vermogens welke de Heere mij zal willen verlenen."

Met grote blijdschap wordt deze verklaring aangehoord en de overeenkomst is spoedig tot stand gebracht.

Op de eerste zondag in maart 1817 verbindt John zich in een plechtige predicatie aan zijn gemeente. De tekst is Psalm 118: 25: "Och Heere, geef nu heil; och Heere, geef nu voorspoed." En ook op deze dag geeft de Heere veel opening en de gemeente luistert met grote blijdschap. Duidelijk geeft de Heere Zijn hoge goedkeuring over de genomen stappen.

Kort tevoren ontvangt John het bericht uit Bacup dat de heer Hurst daar stervende is en nog naar hem heeft gevraagd. Hij haast zich erheen, maar bij aankomst blijkt dat deze reeds overleden is.

Hoofdstuk 12

Wel moeilijk, maar de Heere zorgt

In de eerste week van maart 1817 verhuist het gezin Kershaw van de buurtschap Lower Fold naar de stad Rochdale en neemt intrek in de pastorie van Hope Chapel.

Een verandering, welke in veel opzichten niet meevalt. Allen zijn gewend aan het meer landelijke leven en de overgang naar de stad is een ware beproeving. Daarbij, de armoede is nog steeds groot en de inrichting van de tamelijk ruime pastorie een veel te zware opgave. De kinderen gaan praktisch in lompen gehuld. Een groot voorrecht is, dat de vrienden hen niet in de steek laten in dit opzicht. Een nicht van Thomas Niven, mevrouw Potts, ziet wel wat grote zorgen er zijn. Regelmatig bezoekt ze de pastorie en doet wat in haar vermogen is om de zorgen te verlichten. Daardoor kan het gezin toch wat beter voor de dag komen. Mevrouw Potts wordt in hetzelfde jaar als lidmate der gemeente aangenomen en gedoopt. Op hoge leeftijd gekomen, gaat zij weer naar Schotland terug, waar zij op 21 maart 1849 overlijdt.

Eerst is John het zelfs niet van plan geweest zijn intrek in de pastorie van Hope Chapel te nemen. Maar vooral Thomas Niven dringt er sterk bij hem op aan. Johns grootste bezwaar is dat hij geen kans ziet zonder schulden Lower Fold te verlaten. Het gezin telt vier kleine kinderen en dat brengt heel wat kosten mede. Maar bij zijn salaris behoort ook dat hij vrij in de pastorie kan wonen. Op de kapel rust nog steeds een schuld van meer dan zeshonderd pond sterling. Zijn verder salaris zal bestaan uit, hetgeen overblijft na het betalen van de rente van het geleende geld, de grondlasten enz. Het bedraagt nog geen twintig pond per jaar.

Geen wonder daarom, dat er dikwijls praktisch geen eten in huis is. En wij hebben reeds gezien dat John er grote hekel aan heeft zijn armoede te doen blijken, ofwel geld te lenen, dat hij waarschijnlijk nooit zal kunnen terugbetalen. Daarmede zal hij alleen maar een blaam op de gemeente leggen, op Gods Naam en zaak.

Het moet nog door diepe wegen heen voordat de pastorie te Rochdale betrokken wordt. Zijn eigen woorden: "God alleen weet wat we moesten doormaken." De Heere troost en bemoedigt hem ook daarin met de woorden: "Laat af en weet dat Ik God ben." Dan kan John alles weer in Gods handen geven, gelovende dat de Heere Zelf de uitkomst geven zal. En dat doet de Heere ook.

Nog in Lower Fold wonende, blijft John naast zijn ambtelijke werkzaamheden de eenvoudige wever, die door deze arbeid tracht in de noden van zijn gezin te voorzien. Er is weer vermeerdering van het gezin op komst - de vierde wordt verwacht - en John en Margaret overleggen samen toch te proberen iets opzij te leggen tegen die tijd. Maar er komt niets van, want de economische omstandigheden zijn slecht. Het weefloon gaat omlaag, de prijzen stijgen. En ook de huur voor het huis moet weer worden voldaan, om over de noodzakelijke kleding maar niet te spreken. Geloof en geduld hebben handenvol werk. Toch mag John na alle ervaren goedertierenheden des Heeren vertrouwen dat achter de donkere voorzienigheden een vriendelijk aangezicht Gods verborgen is.

De kleine wordt voorspoedig geboren. Er is echter nauwelijks voedsel in huis en de verschuldigde drie pond huur nog minder. Waar zal dat vandaan moeten komen? In de buurtschap wonen velen, die met bittere vijandschap en verachting op de "vrome" John neerzien. Ze weten heel goed hoe hij er voor staat en verheugen zich er reeds op, dat de uitkomst zal zijn, dat deze man, die in de prediking des Woords heerlijke

getuigenissen van de goedheid en de trouw Gods verkondigt, als een bankroetier zal worden aan de kaak gesteld. Wat zal er dan wel van zijn godsdienst overblijven?

Op zaterdagavond ligt John op gebogen knieën voor Gods aangezicht in het verborgene te worstelen of de Heere de volgende dag met hem wil zijn in de bediening des Woords. Dan hoort hij dat de deur geopend wordt en iemand de woning binnen stapt. Het is één van zijn diakenen, die zaken in Lower Fold heeft gedaan en nog even bij hem aanwipt. Hij weet van de grote nood en vraagt John hem een eindje te willen vergezellen. Dan informeert de diaken naar één en ander en John moet wel erkennen dat het niet al te best gaat. Tenslotte keert John weer naar huis terug. De diaken kan hem ook niet helpen. Maar na de dienst op zondagmiddag roept deze diaken de gemeente samen. John weet niet wat de man eigenlijk wil en voegt zich ook bij de vergadering, maar dan zegt de diaken: "Neen, u moet maar vast naar huis gaan, of naar het huis van één der vrienden hier in de buurt, dan hoort u wel meer."

Na enige tijd komt de diaken samen met Thomas Niven in het huis, waar John heeft gewacht. Zij leggen daar een bedrag op tafel, ruim voldoende voor de verschuldigde huur.

John moet dezelfde avond nog elders voorgaan en komt eerst maandagmorgen thuis. Als hij het geld op tafel legt, huilt Margaret van vreugde. Nu kan de huurschuld nog op tijd betaald en ook in de dringendste behoeften van het gezin worden voorzien. Het is precies op tijd, want op dinsdag moet de huur betaald worden. Het is gebruikelijk dat dit gebeuren met enige feestelijkheid gepaard gaat. De huiseigenaar laat dan een tafel aanrichten en trakteert zijn huurders. Al de burens hebben op John gelet. Zal hij zijn huur kunnen betalen? De huiseigenaar staat als streng bekend en zij gnuiven reeds bij de gedachte dat het gezin Kershaw in gebreke blijft. Maar John komt gewoon aan zijn verplichtingen voldoen. De huiseigenaar is best tevreden, de vijanden druipen beschaamd af. In Johns hart is grote blijdschap en hij mag de Heere danken voor Zijn goedertierenheden.

Het vertrek naar Rochdale is nu spoedig op handen. Toch is in korte tijd de nood weer groot. John heeft een zondag in Yorkshire gepreekt en voor zijn diensten daar ontvangt hij tien shilling. Daarmede thuis gekomen, moet eerst de brandstof worden betaald: zes shilling. Nog vier shilling is er over, verder is er niets in huis. Daarmede moet het gezin van zes personen het de verdere week doen. Er wordt wat haveremout voor gekocht voor de morgen- en middagmaaltijd en 's avonds is alles op. Het gaat John bijzonder aan het hart, vooral omdat Margaret ook de kleine moet voeden en zij sterk verzwakt.

Op woensdag komt er een brief van enige vrienden in Manchester van de volgende inhoud:

"Geliefde broeder in de Heere - Wij hebben vernomen dat ge in hulpbehoevende omstandigheden verkeert. Uw Heere en Meester heeft het in ons hart gegeven uw schrale tafel in een wat ruimer voorziene te veranderen. Daarom zenden wij u een voorraad haveremout. Rochdales bode zal wel langs komen.. De uwe in de Heere."

De vreugde is groot, want het is dringend nodig dat er wat komt. Maar waar blijft het toch? Nu is het alweer zaterdag en nog is er niets aangekomen. John stapt met de brief naar een vriend. Deze is met de bodediensten uit Manchester beter bekend dan hij en samen lopen zij alle adressen af, waar mogelijk het meel kan zijn aangekomen. Er is echter niets te vinden. De vriend bemerkt Johns teleurstelling heel goed. De nood is hoog gestegen! Hij zegt:

"Kom John, niet te somber nu. Ge gaat niet met ledige handen naar huis."

Hij stapt naar een slagerswinkel, koopt daar een flink stuk vlees en geeft dit aan John. Blij gaat deze huiswaarts. Daar wacht Margaret reeds op hem en toont hem een briefje. Eén der bodes heeft het gebracht, alsmede een groot stuk spek. Het briefje luidt:

"Geliefde broeder in de Heere - De uitgestelde hoop krenkt het hart. Ik bedoel: het meel is nog niet klaar, daarom zenden wij nu een stuk spek om de aardappelen smakelijk te maken tot het meel komt. Dit kunt ge dinsdag verwachten. In haast geschreven. De uwe in waarheid en liefde."

John en Margaret kunnen niet meer doen dan de goedertierenheden Gods bewonderen. Was er niets meer in huis, nu is er een grote voorraad vlees en dinsdag komt er een lading meel. John kan in zijn prediking de bedrukte en beproefde kudde op de trouw des Heeren wijzen. Hun hemelse Vader zal te allen tijde voor hen zorgen, want Hij weet wat zij voor tijd en eeuwigheid nodig hebben.

De bode, die de voorraad meel bij John bezorgd heeft, laat zich als gebruikelijk op de zondag bij de kapper scheren. Daar zitten enkelen van Johns burens, en als gewoonlijk steken zij weer de spot met zijn godsdienst en met zijn armoede. Dan zegt de bode:

"Mensen, ik heb jullie al vaak horen lachen en met John Kershaw horen spotten. Dan zeggen jullie wel: Hij is gek met al zijn Bijbellezen, bidden en kerkgaan. Maar jullie kunnen er op aan, dat het zal uitkomen dat hij de verstandigste van ons allen is. Ik heb een voorraad levensmiddelen bij hem moeten brengen, en ik heb me er over verbaasd met welk een achting en toegenegenheid de afzender tot mij over hem sprak toen zij vernamen dat ik hem kende. Reken er maar op dat hij ons allen voorbij streeft, ondanks alle tegenstand. Het wordt mij duidelijk, dat hij datgene in zich heeft, dat niet kan worden onderdrukt."

De anderen zwijgen beschaamd. Hier wordt openlijk gezegd wat de anderen ondanks hun spotterij en vijandschap toch ook moeten toestemmen.

De man, van wie John het huisje in Lower Fold gehuurd heeft, is uiterst zakelijk, maar ook strikt eerlijk in al zijn handelingen.

Hij bezit een grote boerderij en heeft daarnaast ook nog een flanelweverij. Geen wonder dat hij zichzelf een man van gewicht acht, ver boven de anderen uitstekend. Reeds als kind heeft John iedere morgen op deze boerderij voor thuis de melk gehaald. De grote verandering, welke in Johns leven plaats heeft als de Heere hem te sterk wordt, is deze man niet ontgaan. Als de gelegenheid zich daartoe voordoet, vraagt hij hem persoonlijk naar de reden. Dan doet John ook voor deze man de goede belijdenis, doch dit staat hem maar slecht aan, want hij is zelf een man van "doen en laten." John spreekt van de zaligheid door genade alleen en van de verkiezende liefde Gods, waartegen 's mans vijandschap ontstellend groot is. Wanneer hij er maar de gelegenheid toe vindt, houdt hij John aan en redetwist met hem over de waarheid. Hij gevoelt evenwel telkens weer dat hij tegen John niet op kan, daarom tracht hij zelfs bij zijn vrienden argumenten te verzamelen om ze maar tegen hem te kunnen gebruiken. Doch John heeft weinig moeite om de waarheid, welke kracht hij in zijn ziel heeft mogen ervaren, tegenover deze man staande te houden.

Eens gevoelt de man zich dermate in het nauw gebracht, dat hij verbolgen zegt: "Hoe lang is het nu geleden dat gij over deze zaken zijt begonnen na te denken?"

Het antwoord luidt: "Ongeveer twee jaren."

"Maar zeg mij dan toch eens hoe het komt, dat gij de Schriften nog beter verstaat dan ik, die de waarheid reeds beleed en de Bijbel las en bestudeerde voordat jij geboren werd?"

Dan antwoordt John eenvoudig: "Ik weet wèl hoe dit komt. Maar gij zijt een oude man en ik ben nog maar een jongen. Gij hebt mij van mijn vroegste jeugd af gekend en ik zou u niet gaarne grieven."

De man zegt: "Grievend of niet grievend, vertel me hoe dat komt."

"Mijnheer, dan kan ik u geen andere reden noemen dan de eigen woorden van onze Heere (Matth. 11 : 25-26): "Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard. Ja Vader, want also is geweest het welbehagen voor U."

Dit antwoord grijpt de man sterk aan en is voor hem zó beschamend, dat hij er daarna nimmer over spreekt.

Thomas Niven zorgt er dan voor dat John met zijn gezin zonder enige schuld het huis te Lower Fold kan verlaten. Dit waardeert de huiseigenaar bijzonder en altijd spreekt hij met achting over zijn vroegere huurder. Soms komt hij hem zelfs in de kapel in Rochdale beluisteren.

In later jaren bezoekt een kleindochter van deze man de kapel, uit nieuwsgierigheid om eens een doopplechtigheid te zien. Dan wil de Heere voor haar het gepredikte Woord tot zaligheid doen zijn. In later jaren wordt ze nog lidmate der gemeente en bij haar sterven verzoekt ze John haar te begraven met de woorden (Judas 21): "Verwachtende de barmhartigheid van onze Heere Jezus Christus ten eeuwigen leven."

Is de vijandschap in de buurtschap Lower Fold tegen John en zijn gezin bij velen groot geweest, de burenen vlak naast hen hebben daarin de kroon gespannen, vooral de buurvrouw. Onbeschrijfelijke vijandschap woont in haar hart tegen John en zijn gezin vanwege de godsdienst. Als John zijn huis verlaat staat zij altijd honend in de deur en roept zelfs zijn kleine kinderen allerlei verwensingen na. Ze hitst haar kinderen op om de kinderen Kershaw zo veel mogelijk te plagen, uiteraard tot grote verbolgenheid van Margaret. Als deze buurvrouw weet dat John in de week naar een gebedssamenkomst gaat, roept ze zelfs de andere burenen te hulp om hem na te kunnen jauwen.

John blijft er de meeste tijd bijzonder kalm onder en gaat rustig zijn weg. Er is in zijn hart veeleer een gebed voor degenen, die hem haten en geweld aandoen, dan dat hij op hun vijandschap reageert. Als het gezin reeds enige jaren in de pastorie van Hope Chapel woont, komt deze buurvrouw tot hun grote verbazing op een zondag de kapel binnen stappen. Ze is er niet eerder geweest en kijkt wel wat onwennig rond. Margaret opent de deur van haar bank en zegt: "Kom hier maar zitten."

Daarna blijft ze trouw komen, zondags en in de week, weer of geen weer. En ook in haar hart verheerlijkt de Heere Zijn wonderlijke genade. Ze heeft alle kerken en kapellen in de stad al bezocht voordat ze in de Hope Chapel komt, maar tevergeefs. Nergens heeft ze rust gevonden voor haar schuldige ziel. Tenslotte dringt de nood haar dermate, dat ze besluit de man te gaan horen, tegen wie ze zich vroeger zo misdragen heeft. De Heere wil Johns prediking ook voor haar gebruiken om haar ziel te troosten en haar te doen schuilen in de Rots der eeuwen. In het midden der gemeente doet ze later belijdenis van haar geloof en wordt door John gedoopt. Toch moet ze in haar leven de waarheid der woorden ervaren: "Met de maat, met welke gij meet, .zult gij weder gemeten worden." Want haar eigen man is zó verbolgen dat zij naar de Hope Chapel gaat, dat hij alles in het werk stelt om haar daarvan te weerhouden. Hij slaat haar, verstopt haar kleren, maar niets helpt. Hij dreigt haar zelfs te vermoorden, maar ook dat heeft geen invloed. Na korte tijd wordt deze man door de dood weggenomen, een overtuigd sociniaan.

De vrouw verhuist daarna met haar kinderen naar Manchester, in de hoop voor haar kinderen er beter werk te vinden. Daar begeeft zij zich onder de prediking van

William Gadsby en neemt zij onder het volk des Heeren een grote plaats in. Doch de sombere industriestad Manchester is een te ongezonde plaats voor de vrouw, die het buitenleven gewend is, en in korte tijd is het met haar gezondheid gedaan. Ze komt op het ziekbed terecht, dat weldra haar sterfbed wordt. Als enige vrienden haar bezoeken, geeft zij aan hen haar dringende begeerte te kennen, dat John Kershaw haar nog eens bezoeken zal. De vrienden brengen deze boodschap zo spoedig mogelijk aan John over en deze komt direct. Daar heeft hij nimmer spijt van gehad, want het is voor beiden een goede ure. Samen mogen zij spreken over de dingen van het Koninkrijk Gods en John leest haar nog een gedeelte uit Gods Woord voor, waarna hij met haar het gebed doet. Kort daarna ontslaapt zij zalig in haar Heere en Heiland. Begin september 1817. John is reeds enige maanden de eigen predikant van Hope Chapel. Ook de gemeente van de heer Littlewood bestaat nog steeds, doch de opkomst daar is niet groót meer. Deze zondag is er echter al bijzonder weinig volk in zijn kapel. Dit bedroeft de heer Littlewood en in de consistorie zegt hij tegen zijn diakenen: "In lange tijd heb ik niet zo weinig mensen in de kapel gezien. Zou het komen doordat ik oud word?"

Het antwoord luidt: "O neen, mijnheer, wees daarvoor niet bang. De enige reden is dat de heer Gadsby vandaag in de Hope Chapel voorgaat en velen zijn hem ditmaal wezen beluisteren." Deze mededeling is voor de heer Littlewood een grote opluchting. Dan stuurt hij een boodschap naar John Kershaw, waarin hij te kennen geeft het bijzonder op prijs te stellen wanneer de heer Gadsby de volgende morgen bij hem wil ontbijten. William Gadsby zegt verheugd toe dit zeker te zullen doen. Voordat deze echter de volgende morgen is opgestaan, komt het bericht dat de heer Littlewood die nacht plotseling is overleden. Het ontbijt gaat niet door, maar wel gaat William Gadsby de familie condoleren. Menselijk gesproken, jammer dat het .zo verlopen moest, wanfde ontmoeting tussen William Gadsby en de heer Littlewood zou zeker veel moeilijkheden onder de vrienden van Town Meadows en Hope Chapel hebben opgelost en weggenomen.

Hoofdstuk 13

Alzo wies het Woord

Mede door de opkomst van de gemeente van Hope Chapel is de gemeente in de Town Meadows tot kleine proporties teruggebracht en na het overlijden van de heer Littlewood is er niet veel meer van over. Maar direct na zijn dood komt de heer Stephens uit Manchester om daar voor te gaan. Deze trekt meer volk en al spoedig brengt de gemeente een beroep op hem uit, hetwelk hij ook aanneemt.

In korte tijd trekt deze heer Stephens veel hoorders, zó veel zelfs, dat de zitplaatsenhuur wordt verdubbeld. Onder de heer Littlewood hadden de armen gratis plaatsen, maar de vraag is nu groter. De armen kunnen kiezen tussen ook zitplaatsengeld betalen of hun plaatsen op te geven.

Velen dergenen, die regelmatig bij John ter kerk gaan, begeven zich ook onder de prediking van de heer Stephens. Dat is dikwijls het geval: een nieuw geluid wekt de nieuwsgierigheid. En tenslotte is John voor hen toch maar de profeet in zijn eigen vaderland. Wat echter de leden van zijn gemeente betreft, laat niet één hem in de steek.

Toch gaat in korte tijd onder de bezoekers van de kapel aan Town Meadows het gerucht reeds, dat Hope Chapel spoedig zal moeten sluiten. Weer spot de vijand: Zo'n kleine gemeente ook, de predikant een arme wever met een groot gezin, een zware schuld op de kapel en de meeste leden behorend tot de armste burgers van de stad; dat kan niet goed gaan. Het is niet anders te verwachten dan dat spoedig ook de weinigen, die er nog ter kerk gaan, zich onder het gehoor van de heer Stephens zullen begeven. Geruchten doen zelfs de ronde, dat er al voelhorens zijn uitgestoken om eventueel Hope Chapel maar te verkopen.

Die geruchten zijn weliswaar maar uit de lucht gegrepen, toch is dit alles voor de broeders deprimerend. De diakenen, die de zorg voor alles hebben, worden ook wel eens wankelmoedig. Zou het wel mogelijk zijn stand te houden?

En de jeugdige predikant is niet minder met vrees bezet. Het doet hem dag en nacht tot de Heere zuchten en ook brengt het hem tot nauw onderzoek des harten. Hij mag toch geloven dat de Heere hem Zelf afzonderde tot dit werk en hem er een plaats gaf. Evenwel is deze terugslag gedurende vele maanden voor hem een zeer zware beproeving. Hij kan het maar moeilijk vasthouden.

Eens wordt het hem te machtig en hij stapt naar Thomas Niven om met hem over zijn zorgen te praten. De oude man begrijpt hem wel. Glimlachend antwoordt hij: "Mijnheer Kershaw, laat ons slechts bidden of de Heere onze vrienden daar in de Town Meadows wil zegenen en voorspoedig doen zijn, in zo verre het hun waarlijk is te doen om de eer en de verheerlijking van de Heere, om de zuiverheid van Zijn waarheid en om de vrede en het welzijn van Sion. En als hun kapel dan zó vol is, dat ze er allemaal niet meer in kunnen, misschien komen er dan enkelen, die geen plaats kunnen krijgen, wel bij ons."

John kijkt Thomas Niven wat verwonderd aan. Deze wacht even met spreken en gaat dan verder: "Maar of de Heere hen zegenen zal of niet, dat moeten wij aan Hem overlaten. Dit weet ik wel: Ons zal Hij zegenen. Want de Heere heeft mij zulk een geest des gebeds gegeven voor u als predikant, en voor ons als volk en gemeente. Ook heb ik de kracht van Zijn tegenwoordigheid onder de middelen der genade dermate bespeurd, de beantwoording van mijn gebed voor u en uw bediening onder ons, dat ik weet dat de Heere ons zeker zegenen zal, ook temidden van alles wat tegen ons

opkomt. Wij hebben er slechts naar te staan rustig te zijn en ons met onze eigen zaken te bemoeien, te vragen dat 's Heeren tegenwoordigheid en zegen met ons zijn mogen, en de zaak verder in Zijn handen te laten. De Heere der heirscharen zal het zeker bevestigen, dat Hij in ons midden is om ons te zegenen."

Deze door de godvrezende Thomas Niven gesproken woorden zijn voor John beschamend, maar ook bemoedigend. Maar ja, toch is er voor hem een tekort in. De verzoeker komt en zegt: Thomas Niven is ook maar een mens en hij kan zich best vergissen! De eer des Heeren is in deze op Johns hart gebonden en alleen de Heere Zelf kan hem onder deze omstandigheden werkelijk troosten.

Dat doet de Heere ook. Als hij op zekere dag, peinzend over deze zaken, langs de weg gaat, wordt hij bepaald bij de woorden (1 Sam. 16 : 7): "Want het is niet gelijk de mens ziet; want de mens ziet aan wat voor ogen is, maar de Heere ziet het hart aan." Ook Samuël vergiste zich meermalen, maar de Heere 'toonde dat Hij David verkoren had om koning over Israël te zijn. John ziet dan dat de Heere niet op de uitwendige omstandigheden let, maar op het hart. En hij mag met diepe vreugde getuigen, dat zijn hart met de Heere is. De grote dingen, welke de Heere door de verachte David werken wilde, bemoedigen zijn hart. Davids God is zijn God, en Zijn oor is niet zwaar geworden om te horen. Zijn arm is niet verkort om te kunnen verlossen. Dan is John van zijn zorgen in dit opzicht verlost.

Meermalen ook is het woord des Heeren hem tot troost: "Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?" En: "Die met ons zijn, zijn meer dan die met hen zijn." Als weleer de vissers aan het meer van Gennesaret wil hij de Heere onvoorwaardelijk volgen, niet meer op de omstandigheden ziende, maar deze alle voor de Heere latend. "Zaai uw zaad in de morgenstond, en trek uw hand des avonds niet af; want gij weet niet wat recht wezen zal, of dit, of dat, of dat die beiden tezamen goed zijn zullen." De Heere bevestigt in korte tijd dat Hij in het midden der gemeente van Hope Chapel werken wil, het Woord bevestigende door de tekenen, die er op volgen. In korte tijd keren velen, die eerst naar de kapel van de heer Stephens zijn gegaan, weer terug. Sommigen getuigen openlijk en met ootmoed in de samenkomst der gemeente - dus niet in de openbare eredienst - van de hoop, die door genade in hen is gewerkt, maar ook dat ze eerst vol bezwaren waren geweest tegen de eenvoudige John Kershaw, uit hun midden voortgekomen. Maar de kracht des Heeren gaat dermate met Johns woorden vergezeld, dat zij in hun ziel gevoelen dat alle bezwaren worden weggevaagd, gelijk de noordenwind de regen verdrijft (Spr. 25 : 23). Het woord der prediking is in de betoning des Geestes en der kracht en blaast al hun vleselijke gevoelens weg. Met tranen belijden zij hun smart, dat zij tegen John bittere dingen hebben gedacht en gesproken. Geen wonder, dat dit alles hem bemoedigt en de gemeente er door wordt gesterkt en gebouwd.

Steeds meerderen keren terug en nieuwen voegen zich bij hen. Ja, tot Johns grote verwondering komen zelfs enkele leden van de Town Meadows kapel, alsook twee van de diakenen, die de steunpilaren van deze gemeente zijn geweest. Ze onttrekken zich er nu aan en verenigen zich met de gemeente van Hope Chapel. Op 5 maart 1820 doopt John tien personen, negen mannen en een vrouw, en op dezelfde dag worden ook twee leden van de Town Meadows kapel, alsook de twee diakenen, bij de gemeente gevoegd, een toename van veertien leden.

Met verbazing ziet de buitenwereld toe. John zelf mag met verwondering opzien tot de Heere, vanwege Zijn grote werken in het midden der gemeente. En de opkomst neemt in die mate toe, dat de toch ruime kapel iedere zondag praktisch geheel gevuld is.

Het gebouw is maar slecht afgewerkt en een goede onderhoudsbeurt heeft het wel nodig. Eén van de van de Town Meadows kapel overgekomen diakenen is niet geheel

onbemiddeld en vraagt toestemming hiervoor te mogen zorgen. In het schip van de kapel staan slechts wat losse, lage banken zonder leuning. Als de commissie van gebouw der kapel vergadert, meent genoemde diaken dat het hoog tijd wordt dat daar ook kerkbanken worden geplaatst. Thomas Niven maakt hiertegen bezwaren. De gemeente gaat toch reeds onder een zeer zware last gebukt.

Dan zegt deze diaken: "Wel Thomas Niven, gij en ik, wij kunnen samen wel voor die banken zorgen, zonder dat de gemeente ook maar iets bijdraagt. Daar komen wij wel weer overheen."

Maar Thomas Niven antwoordt: "Het verheugt mij, mijn vriend, deze geest van gewilligheid bij u te zien om de gemeente goed te doen. Maar de gemeente is mij al gedurende jaren zestig pond schuldig, waarvoor ik nooit enige interest ontving en ook niet ontvangen wil. Welnu, als gij de helft hiervan overneemt en geen rente vraagt totdat het u wordt terugbetaald, dan doe ik met u mee, gegeven of geleend, net zoals u wilt."

De man kijkt verbaasd op en vraagt Thomas Niven vergeving, dat hij getracht heeft in deze enige pressie op hem uit te oefenen.

"Ik wist zelfs niet, dat de kerk u iets schuldig was. Maar als het goed gevonden wordt, zal ik de banken in het middenschip geheel alleen bekostigen."

De onderlinge liefde onder deze mensen is groot en de Heere is met hen. In de zogenaamde christelijke wereld vraagt men zich met verwondering af hoe het mogelijk is, dat de ongeleerde John in zijn gemeente zó voorspoedig kan zijn. Sommigen zeggen dat het vooral komt door die oude Schot, Thomas Niven, die hem onderricht geeft.

John zelf merkt later dienaangaande op: "Daar zit zeker waarheid in, want deze dierbare oude, godvrezende man was onvermoeid bezig om mij onderricht te geven, zowel in het Woord des Heeren als in het werk van de Geest van God."

De reden, dat velen de prediking van de heer Stephens de rug toekeren, is hierin gelegen, dat deze prediker meerdere dwalingen is toegedaan, hetgeen meer en meer in zijn prediking duidelijk wordt. Hij loochent het werk der wet in het hart van de zondaar voordat Jezus Christus in het hart als Heiligmaker is geopenbaard en door het geloof omhelsd. Voor die tijd kan er geen waarachtige bekering of droefheid naar God zijn. Ook spreekt hij met verachting over de nodiging van het Evangelie voor vermoeiden en belasten. En een oprecht christen mag volgens hem nimmer twijfelen ten aanzien van zijn staat voor God.

Eens geeft hij een predicatie uit over de woorden (1 Joh. 5 : 1): "Een iegelijk, die gelooft dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren", waarin hij zijn leerstellingen nader ontvouwt. William Gadsby heeft in een brochure hiertegen de dwaalgevoelens van de heer Stephens duidelijk aangetoond.

Een eenvoudige, godvrezende man, die altijd in de Town Meadows kapel gekerkt heeft, komt op een morgen verslagen bij John langs lopen en verklaart dat hij onmogelijk langer bij de heer Stephens ter kerk kan gaan.

"Waarom toch niet?" vraagt John hem.

Het antwoord luidt: "Ik ben naar de kerk gegaan, verslagen en benauwd, gevoelende de plaag van mijn hart, de verzoeken van satan, alsook enige moeilijkheden in de weg der voorzienigheid. Maar de heer Stephens zegt mij dat ik mijn voorrecht moet vasthouden, dan zal ik gelukkig en getroost zijn. Ik heb mijn leven slechts te richten naar de wet als de regel daarvoor. Wanneer ik niet gelukkig ben, dan is het mijn eigen schuld." Geen wonder, dat het volk des Heeren het onder zulk een prediking niet houden kan. De heer Stephens is wel bijzonder geleerd en in het natuurlijke een voortreffelijk mens. Hij gaat er onder gebukt dat velen hem in de steek laten.

Gedurende meer dan twintig jaren staat hij nog in de kapel aan de Town Meadows. Dan is de gemeente zeer klein geworden, en degenen, die er nog komen, zijn hem zó zat, dat ze er gaarne in bewilligen als hij zijn ambt wil neerleggen. Korte tijd daarna sterft hij. Johns vader gaat gedurende de laatste zeven jaren van zijn leven ook steeds bij zijn zoon ter kerk. Hij wordt zelf nimmer Baptist, dus ook geen lid van de gemeente, maar wel verheugt hij zich hartelijk in het werk Gods en zegt telkens met verbazing: "Welk een wonderen heeft de Heere gewrocht." Vooral met de twee diakenen, die van de Town Meadows kapel naar Hope Chapel zijn overgekomen, gaat hij in nauwe vriendschap om. De band tussen vader en zoon is niet alleen bestendig gebleven, maar steeds nauwer geworden. Nooit zal vader 's maandags van Lower Fold naar de markt te Rochdale gaan, zonder even in de pastorie aan te wippen.

Op een zondagavond groet hij na de dienst zijn zoon nog even. Het is regenachtig weer en John zegt: "Vader, ik ben bang dat u doornat zult zijn vóór u thuis komt."

Vader antwoordt: "Dat denk ik ook wel, jongen."

Hij kijkt eens rond en zegt dan: "John, wanneer er niet genoeg zijn om je te helpen met het onderwijzen van de kinderen op de zondagsschool, zal ik het doen."

Lachend zegt zijn zoon: "Ga maar naar huis, vader. U bent nu zeven en zeventig jaar en prakkiseer er maar echt niet meer over om nog zondagsschoolonderwijzer te worden."

Ook vader Kershaw lacht dan en gaat daarop naar huis. Hij heeft gehoord dat zijn zoon gevraagd heeft of niet enkelen wilden helpen bij het werk op de zondagsschool, en de oude man leeft dermate met alles mede dat hij desnoods zich er nog voor zou hebben gegeven.

Maar de weg des Heeren is geheel anders. De ontmoeting op deze zondagavond is de laatste maal, dat vader en zoon elkaar hier op aarde hebben gezien.

De maandag er op regent het ze) hard, dat vader maar niet langs de pastorie gaat. Hij neemt de kortste weg huiswaarts. Meer dan anders zijn Johns gedachten met hem bezig, en in de nacht van maandag op dinsdag droomt hij dat vader is overleden en hij de begrafenis niet kan bijwonen omdat hij te Halifax moet preken. Dit benauwt hem en hij weet niet wat te doen. Alles in zijn-droom overwegend, komen deze woorden bij hem (Lukas 9 : 60): "Jezus zeide tot hem: Laat de doden hun doden begraven; doch gij, ga heen en verkondig het Koninkrijk Gods." John is door dit alles zeer ontsteld en wordt wenend wakker. Margaret wordt ook wakker en zegt: "Wat is er toch met je aan de hand, John?"

Hij vertelt haar zijn droom. Margaret haalt de schouders op. Zeker te druk geweest. Ze valt spoedig weer in, slaap. Maar de volgende dag ontmoet John zijn oudste broer. Deze vertelt hem dat hij naar Oldham moet en voegt er aan toe: "Ik droomde vannacht dat vader overleden was. Het heeft me zó aangegrepen, dat ik WI& ik naar Oldham ga eerst nog even bij hem langs loop."

Johns broer treft vader Kershaw ernstig ziek aan en gaat op de terugweg nog even langs de pastorie om dit aan John mede te delen. Hij zegt: "Ik geloof niet, dat hij dit ziekbed nog levend zal verlaten."

"Denk je dat het nog wel enige dagen of weken zal duren?" vraagt John dan.

Zijn broer antwoordt dat hij dit wel verwacht.

John gevoelt zich door dit antwoord opgelucht, want juist is die morgen John Warburton naar Rochdale gekomen en er moeten nog vele zaken samen worden behandeld. Op donderdag moet hij een begrafenis in Hebden Bridge leiden, want daar is één van zijn intieme vrienden plotseling overleden. Er is zelfs afgesproken dat hij er 's avonds zal blijven, maar grote bezorgdheid omtrent zijn vader doet John dezelfde dag nog de wandeling van twintig kilometer huiswaarts ondernemen. Ruim vijf uren

gaans. In Rochdale gaat hij nog even bij Thomas Niven langs. Deze waagt: "Wist u dat uw vader ernstig ziek is?"

John antwoordt: "Ja, dat weet ik, anders zou ik vanavond niet teruggekomen zijn. Ik wil hem graag bezoeken en hoop er morgen vroeg even heen te gaan."

Dan zegt Thomas Niven: "Het spijt mij dat ik het zeggen moet: Uw vader is al overleden. Ik liep even buiten en toen kwam er iemand naar mij toe en zei: "De vader van uw predikant is zojuist overleden. Men vertelde het mij toen ik door Lower Fold kwam."

Verslagen gaat John huiswaarts, zonder verder iets te kunnen zeggen. Margaret vertelt hem dat zij er bij geweest is toen vader stierf. De tekenen wezen op een beroerte en hij had niet veel meer kunnen spreken, daar hij meestentijds buiten kennis was. In het begin had men hem nog gewaagd waar hij begraven wilde worden. Met grote moeite had hij gezegd: "Op het kerkhof van Hope Chapel." Het waren zijn laatste woorden.

De begrafenis wordt op de volgende week dinsdag bepaald. Het is inderdaad de dag dat John in Halifax moet preken en nu zit hij met hetzelfde probleem, dat hem in zijn droom benauwde. Wat moet hij nu doen? Als kind doet hij niets liever dan aan zijn vader mede de laatste eer bewijzen.

Familie en vrienden zeggen allen: "Het is zelfs uiterst onbetamelijk naar Yorkshire te gaan voordat de begrafenis heeft plaats gehad." Maar voor John is het minder eenvoudig. Hij is niet "eigen baas", maar dienstknecht des Heeren. Niet naar Halifax gaan, betekent grote teleurstelling voor honderden mensen, die grote reizen moeten maken om het Woord Gods te kunnen horen. En opnieuw weerklinken herhaalde malen de woorden in zijn hart: "Laat de doden hun doden begraven, doch gij, ga heen en verkondig het Koninkrijk Gods."

De strijd duurt lang, maar de beslissing valt met de woorden van Petrus: "Oordeelt gij, of het recht is voor God, ulieden meer te gehoorzamen dan God." Door thuis te blijven kan hij zijn overleden vader geen dienst bewijzen. Maar wanneer hij het Koninkrijk Gods verkondigt aan arme zondaren, is de Heere machtig dit tot zegen voor hun arme zielen te doen zijn.

John gaat die dag naar Halifax. In de vroege morgen het huis verlatend voor de lange tocht, ziet hij de doodgraver op het kerkhof bezig vaders graf te delven. Wel is hij diep ontroerd en vermenigvuldigen zijn gedachten, maar met vaste tred gaat hij gehoorzaam wat hij meent de weg Gods te zijn. De postkoets haalt hem in en hij rijdt als enige passagier mede. Niemand dergenen, die de begrafenis bijwonen, kan meer bedroefd zijn dan John, hoewel hij niet treurt als degenen, die geen hoop hebben. Vader Kershaw is de eeuwige heerlijkheid ingegaan. Twee avonden achtereen moet John in Halifax preken. Voordat hij de predicatie begint, vertelt hij de omstandigheden waaronder hij naar deze plaats gekomen is, hetgeen de opgekomen schare bijzonder ontroert. Maar de Heere doet hem prediken met grote kracht en veel vrijmoedigheid. Het Woord heeft zijn vrije loop en vele tekenen worden die avond gezien; dat de Heere het gebruiken wil.

Hoofdstuk 14

In arbeid overvloedig

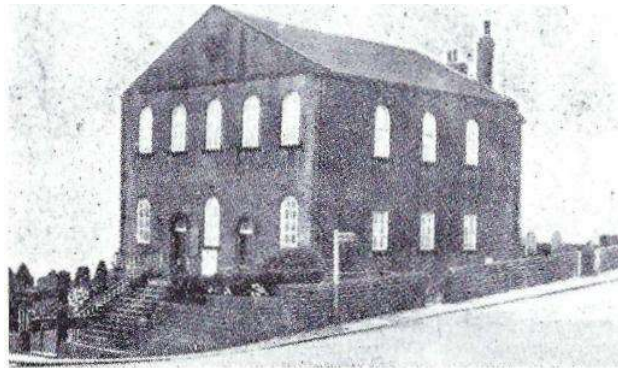
In het voorgaande Hoofdstuk hebben wij vermeld, dat John een begrafenis moest leiden in Hebden Bridge. Daar was de godvrezende heer John Evans overleden, één van zijn intieme vrienden.

John Evans was eens naar William Gadsby komen luisteren toen deze in Rochdale voorging, en het was hem zo goed bevallen, dat hij voortaan iedere zondag naar Rochdale komt en zich met de gemeente verenigt. Op zijn verzoek gaat John regelmatig in Hebden Bridge voor. Daar komen velen tot uit verre omgeving naar hem luisteren en zij nodigen hem uit om ook in hun eigen woonplaatsen te komen prediken. Steeds meer deuren worden er op deze wijze voor hem geopend, maar ook wordt er op deze wijze steeds meer van de jonge, gezonde, sterke prediker gevergd.

In korte tijd gaat hij regelmatig voor in Hebden Bridge, Halifax, Leeds, Bradford, Huddersfield, Bronsley, Clayton West, Morley, Batley, Dewsbury, Gomersall, Bingley, Cullingworth, Haworth, Keighley, Northcrown en nog vele andere plaatsen meer. Eens in de maand reist hij van maandag tot vrijdag Yorkshire rond en gaat op tal van plaatsen voor.

De tegenstand van de plaatselijke predikanten der Engelse Staatskerk is niet gering. Ook degenen, die bij hem ter kerk gaan, moeten vele verdrukkingen ondergaan. Maar de Heere wil de prediking van Zijn knecht overvloedig gebruiken tot de uitbreiding van Zijn Koninkrijk en tot vertroosting van Zijn ellendigen. Zij vinden geen voedsel bij de letterknechten, waar het land vol van is.

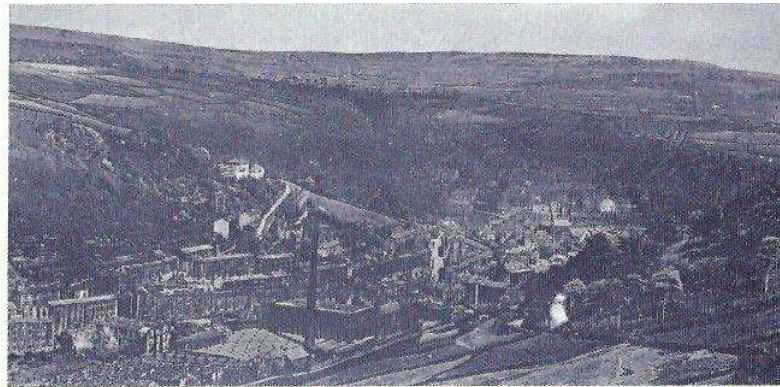
John houdt deze arbeid in Yorkshire, Lancashire, Derbyshire en Cheshire weliswaar enige jaren vol, maar ook zijn krachten kennen grenzen. Uitgeput thuiskomend na een geforceerde rondreis treft hem een acute reuma. Deze uiterst pijnlijke ziekte bindt hem gedurende enige weken aan zijn leger. Zich nauwelijks kunnende verroeren, rijst murmuring in zijn hart, maar de Heere ondersteunt Zijn vermoeide dienstknecht, neemt al zijn murmureringen weg en verandert in zijn krankheid zijn ganse leger. De zoetste vertroosting geniet hij en vooral Johannes 10 is dierbaar voor zijn ziel. Hij mag het weten één van de schapen van Jezus te zijn. Hij heeft Zijn stem gehoord en is Hem gevolgd. Hij voelt de krachtige en vertroostende verzekering dat deze Herder hem het eeuwige leven geven zal, en dit is in hem een fontein van levend water.

De oude, nog steeds bestaande kapel in Haworth, waar John regelmatig voorging.

Geen wonder, dat hij de eerste maal dat hij na zijn ziekte weer in zijn gemeente voorgaat, tweemaal preekt over Joh. 10 : 28: "En Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal hen uit Mijn hand rukken."

Hij is dan lichamelijk nog wel zwak, maar de Heere ondersteunt en doet hem de kracht der woorden voor eigen ziel ervaren. "Ik mocht spreken van hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben van het Woord des levens" (1 Joh. 1 : 1). Vooral de woorden "en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid" blijven lange tijd bij hem met Goddelijke kracht en geur. Deze predicates zijn op bijzondere wijze tot zegen voor velen in zijn gemeente, daarom wordt er sterk bij hem op aangedrongen ze in druk te doen verschijnen. John heeft echter te geringe gedachten van zichzelf om daartoe over te gaan. Het zou ook niet eenvoudig zijn geweest, want indien geen stenograaf ze opnam, John zelf had geen enkele aantekening.

Het oude Hebden Bridge, waar John ook regelmatig voorging. De foto doet ons tevens het Pennines gebergte duidelijk zien,

Zijn grote zorg is dat hij in deze tijd niet in staat is zijn maandelijkse rondreis door Yorkshire te doen. De nood der gemeenten weegt hem zwaar. William Gadsby komt zijn door ziekte getroffen ambtsbroeder eens opzoeken en neemt prompt op zich diens werk te doen. William Gadsby is voor geen klein gerucht vervaard en onderneemt de rondreis, predikend van plaats tot plaats. Doch als hij vrijdags weer in Rochdale aankomt, zegt hij: John, het verwondert mij niets dat jij ziek geworden bent. Want de reis en het werk dat ik deze week in Yorkshire heb moeten doen, is ruim voldoende om een paard dood te maken."

Zodra het hem enigszins mogelijk is, hervat Rochdale's pastor zijn werkzaamheden, maar zijn rechterbeen wil na de reuma-aanval de eerste tijd niet erg. De robuste, gezonde man heeft nooit ergens tegen opgezien. Al is de weg nog zo ruw, al is het weer nog zo ongunstig, met des te meer energie tornt hij er tegen op. Als de reiskoets tegen een steile weg op moet, gaan de reizigers altijd lopen, opdat de paarden niet al te spoedig afgemat zijn. John is dan altijd de eerste bovenaan. Maar nu moet hij zich voortslepen. Het doet hem menigmaal de tranen in de ogen springen. Maar gelukkig na langere tijd herstelt hij toch geheel en mag hij nog vele duizenden mijlen langs Englands wegen gaan, predikend het Koninkrijk Gods.

Interieur
van de huidige kapel
in Hebden Bridge.
In Johns dagen
was de kapel
veel kleiner.

Als John dan weer in Halifax voorgaat, geeft de Heere hem grote vrijmoedigheid om te spreken over het de zonde wegnemend Lam Gods, het hart van het Evangelie, de heerlijkheid van Zijn Persoon en werk, alles overvloedig genoegzaam voor de arme zondaar. Als hij na de predicatie de kansel verlaat, stapt een oude man naar hem toe en grijpt eerbiedig met beide handen Johns arm. Dan zegt hij:

Verenig maar alle heerlijke namen van wijsheid, liefde en vermogen tezamen, welke mensen ooit maakten beroemd, waarmee enig mens soms wordt genoemd: te gering moet ik deze alle noemen, om daarmee mijn Zaligmaker recht te roemen.

Ontroerd voegt hij er nog aan toe: "Mijn jongen, dat is nu uw werk. Doe uw best maar en moge God u er in zegenen."

Dan antwoordt de prediker: "Ja, dit is de lust van mijn hart en ik ben slechts tevreden wanneer Christus wordt verhoogd." Het maakt op allen diepe indruk. Ook op deze wijze wil de Heere. Zijn knecht sterken en troosten, als hij zien mag de vrucht op en de instemming met zijn werk.

Bij een andere gelegenheid gaat John wederom in Halifax voor. Zijn tekst is Hand. 10 : 11-12: "En hij zag de hemel geopend, en een zeker vat tot hem nederdalen, gelijk een groot linnen laken, aan de vier hoeken gebonden, en nedergelaten op de aarde; in hetwelk waren al de viervoetige dieren der aarde en de vogelen des hemels." Hij verklaart hetgeen Petrus daar ziet als een afbeelding van het verbond der genade, waarin al Gods verkorenen, zowel Joden als heidenen, begrepen zijn, door het onreine gedierte voorgesteld in hun onherboren staat. Hij wijst er in het bijzonder op dat alle neergelaten dieren ook weer werden opgenomen. Niet één werd er bijgevoegd, niet één werd er uit verwijderd. Dit geldt ook de uitverkorenen. Zij zijn allen veilig in het verbond. Geen mens, geen duivel, geen zonde kan er één uittrekken; geen algemene

liefde ook kan er één toevoegen aan Gods verbond, dat in alles welgeordineerd en bewaard is en alle zegeningen voor het geestelijke zaad bevat.

Een in de kapel aanwezige dame wordt door deze predicatie diep ontmoedigd. Ze is overtuigd van de waarheid en meermalen bemoedigd door het goed gerucht van de gestorven Záligmaker, maar vreest dat zij niet in het vat is. Op weg naar huis hoont satan haar: "Dat is de waarheid, al de verkorenen zijn veilig, maar daar behoort gij niet bij. Dus heeft het ook niet het minste nut dat ge Gods Woord leest of naar de kerk gaat of bidt. Want wanneer ge niet reeds in het vat zijt, dan kunnen al uw gebeden, al uw tranen en goeddoen u nooit in het verbond der genade doen overgaan. Dit is de waarheid en dat weet ge. Houd dus maar met alles op, want ge zijt slechts een verworpene. Er blijft voor u niet anders over dan een schrikkelijke verwachting des oordeels, een vuur, dat de tegenstanders zal verslinden."

Op deze wijze wordt ze de gehele volgende nacht heen en weer geslingerd. Van slapen komt niet en het gehele gezin kan de volgende dag aan haar bedrukt gezicht wel zien dat het niet goed gaat. Allen vragen zich af wat er wel aan de hand mag zijn. Ook de tweede nacht blijft de slaap verre en kan ze niet anders dan zuchten en wenen. Haar man tracht haar te dwingen, dat zij zal zeggen wat er hapert, maar ze kan het eenvoudig niet. Het enige wat zij zegt: "Het vloeit niet voort uit enige moeilijkheid met u of de andere huisgenoten."

De tweede dag brengt ze ook in grote verslagenheid door. Dan komt evenwel de overlegging in haar hart: "Wat ben ik en wat ben ik al mijn levensdagen ooit anders geweest dan een schuldig, zondig, bezoedeld ellendeling? Kan ik van de Heere eisen dat Hij mij zalig maakt en zegent? Mijn consciëntie getuigt tegen mij, dat wanneer Hij naar mijn ongerechtigheid had gehandeld, Hij mij reeds lang van voor Zijn aangezicht zou hebben weggevaagd. Wanneer ik ooit zal zalig worden, kan het alleen door de Goddelijke genade zijn, zonder dat daarbij ook maar iets van mijn zijde in aanmerking komt. Daarom wil ik mijzelf in de handen des Heeren geven. Moet ik omkomen, dan wil ik omkomen aan Zijn voeten."

Daar mag zij de vrije, soevereine genade en liefde van God zien, welke liefelijk in haar ziel nederdaalt. Gods Geest getuigt met haar geest, dat ook zij een voorwerp van de eeuwigdurende, verkiezende liefde Gods is. Ook zij is in het laken, dat aan de vier hoeken gebonden is. Daar verandert haar klagen in gejuich. Van vreugde wenend, neemt de natuur haardefhten en zij valt in een gezonde slaap. Verfrist en me//472)lijk gelaat stapt zij 's morgens de kamer binnen en doet dingend haar werk. Als John de eerstvolgende keer in Halifax komt, nodigt zij hem uit om bij hen te eten en verhaalt zij welke weldaden de Heere haar bewijzen wilde.

Een andere maal in Halifax vertoevend, wordt John uitgenodigd in een grote kapel van de Independenten voor te gaan, waar een zekere heer Cochin predikant is. Enigen van diens kerkenraad hebben zijn toestemming gevraagd en deze spoedig gekregen. Maar voordat het zo ver is, komen enige predikanten bij elkaar, waarbij ook de heer Cochin, en dan zegt een Baptistisch predikant: "Ik hoor dat de heer Kershaw van Rochdale vanavond in de kapel van de heer Cochin zal voorgaan. Weet ge wel dat dit een antinomiaan is? Het is niet betamelijk om hem op welke kansel ook toe te laten."

Het gevolg is dat tot veler teleurstelling de heer Cochin zijn toestemming intrekt. Het erge is: deze Baptistenprediker weet beter. Zelf heeft hij eens in Hope Chapel gepreekt en in de pastorie gelogeed. Nu openbaart de man zijn vijandschap. Het ongenoegen des Heeren is daarover in zijn leven later duidelijk gezien.

Gelukkig wordt van andere zijde toch een kapel beschikbaar gesteld en kan daar het Woord worden bediend, waaraan de Heere Zelf getuigenis geeft. De tekst is die avond Psalm 69 : 30: "Doch ik ben ellendig en in smart; Uw heil, o God, zette mij in een

hoog vertrek." Wel kan men John uit de synagoge werpen, maar zij vermogen niet te verhinderen dat de Heere door diens prediking Zijn erfenis verkwikt.

Te Wheatley voorgaande, komt na afloop van de dienst een nog jeugdig heerschap naar hem toe, drukt een pond in zijn handen en zegt: "Mijnheer, uw predicatie was mij tot zegen. Ik hoop dat u spoedig nogmaals hier voorgaat, want dan hoop ik weer aanwezig te zijn. Moge het dan wederom een goede ure zijn voor mijn ziel."

De eerstvolgende keer preekt John daar over de woorden (Hand. 6 : 4): "Maar wij zullen volharden in het gebed en in de bediening des Woords." De vrienden vertellen hem later, dat de mijnheer, die hem een pond gaf, inderdaad ook die avond aanwezig was. Hij is thuis de enige zoon en zijn vader heeft hem bestemd om predikant in de kerk van Engeland te worden. Hij heeft zich reeds gereed gemaakt om de noodzakelijke colleges te volgen en zich zelfs van een gehele bibliotheek voorzien, menend deze voor dit doel wel nodig te hebben. Doch als hij de predicatie over Hand. 6 : 4 hoort, komt hij tot de overtuiging dat bij hem niets aanwezig is om te kunnen besluiten dat de Heere hem tot Zijn dienst wil afzonderen. Op deze wijze is Johns prediking voor hem tot zegen, want in korte tijd verkoopt de man al zijn boeken weer en begeeft zich in het zakenleven, liever dan iets aan te nemen, hem niet van boven gegeven. Hij is overtuigd dan niet meer te zijn en nooit meer te worden dan een blinde leidsman der blinden.

Eens zal John in de week na Pinksteren voorgaan in Keighley. Vroeg in de morgen opstaande, buigt hij als altijd de knieën voor de Heere, Hem smekend ook deze dag hem nabij te zijn. En daar hij zal voorgaan op een plaats, waar hij nooit eerder is geweest, en dus het volk niet kent, vraagt hij of de Heere hem wil nuttig doen zijn in zijn bediening, tot zegen en wezenlijk voordeel voor dit volk. In zijn hart komen de woorden (Rom. 8 : 30): "En die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt." Hij gevoelt het, dit is het woord, waarover hij deze avond zal spreken.

Eén vriend heeft hem voor enkele dagen een paard geleend, hetgeen de reis voor hem heel wat gemakkelijker maakt dan gewoonlijk. Op weg naar Keighley komt één der vrienden uit deze plaats hem tegemoet, ook een paard bij zich hebbend, om dit aan John beschikbaar te stellen. Nu John echter reeds te paard is, bestijgt deze vriend zelf het paard weer en rijden zij samen verder.

Dan zegt deze: "Mijnheer Kershaw, ge zult vanmiddag om drie uur in een grote kapel van de Wesleyanen preken. En ik verwacht veel volk: Baptisten, Independenten, wesleyanen. Ze komen vast tot ver uit de omtrek."

Wesleyaanse gemeenten, in ons land uiteraard onbekend, zijn methodistenkerken, ontstaan door de werkzaamheden van de gebroeders John en Charles Wesley in de achttiende eeuw. De bekende George Whitefield werd eens door hen als methodistisch prediker geordend. Later ontstond er echter een scheiding, daar de gebroeders Wesley Arminiaanse gevoelens koesterden en George Whitefield een overtuigd calvinist was. Door dit alles waren er onder de methodisten twee richtingen. De richting van George Whitefield, waartoe predikanten als Torial Joss, Brooks, Jenkins, Huntington, Beeman, Turner, Chamberlain enz. kunnen gerekend worden, en de Wesleyaanse richting, welker gemeenten en predikers een uitgesproken remonstrants karakter hadden.

Tot deze laatste richting behoort dus ook de gemeente te Keighley, in welker kapel John Kershaw deze middag zal voorgaan. John schrikt als hij dit hoort, gedachtig aan zijn tekst (Rom. 8 : 30), welke juist handelt over het door de wesleyanen sterk

tegengestane leerstuk der verkiezing. Het stormt in zijn binnenste en hij overweegt zelfs maar een andere tekst te kiezen, waarover hij zal kunnen spreken zonder direct met deze vrije-wildrijvers in botsing te komen. Hij komt er echter niet uit. De Heere brengt hem in gedachten op welke wijze hij op zijn tekst voor deze dienst is gekomen: smekend op de knieën voor Zijn aangezicht. Dit doet hem beschaamd het aangezicht naar de aarde neigen, gedachtig aan de woorden (Gal. 1 : 10): "Want indien ik nog mensen behaagde, zo ware ik geen dienstknecht van Christus." Voordat ze de stad bereikt hebben, is John van zijn vleselijke gevoelens in deze verlost.

Een grote menigte hoorders is in de kapel aanwezig als John de dienst aanvangt. Hij is ten volle besloten klare wijn te schenken en zegt voor het aflezen van zijn tekst het volgende: "Sommige predikanten hebben de gewoonte, wanneer zij moeten voorgaan waar zij niet eerder waren, naar de aard van de mensen te informeren. Om dan hun predicatie naar de smaak en de inzichten van deze mensen in te richten. Maar dit is geen gehoorzamen aan het gebod des Heeren om het kostelijke van het snode te scheiden, het kaf van het koren, het Woord Gods getrouw uit te delen, zonder vrees voor afkeuring of staan naar toejuiching. Wanneer ik deze kapel rondzie, komt het mij voor, dat wanneer ik voornemens zou zijn wel de toejuiching van mensen te zoeken, het mij toch niet gelukken zou allen te bevredigen. Want ik twijfel er niet aan dat hier mensen aanwezig zijn van velerlei kleur, en sommigen genoeg gevende, zal ik anderen een aanstoot zijn. Maar mijn begeren is in de gunst des Heeren werkzaam te zijn en die prediking te brengen, welke Hij mij heeft opgedragen. Daarom vraag ik nu uw aandacht voor Rom. 8 : 30", enz.

Dan wijst hij er op dat men deze tekst wel genoemd heeft de gulden keten des heils. De eerste schakel de predestinatie, de tweede de roeping, de derde de rechtvaardiging, de vierde de verheerlijking. Met veel ruimte mag hij er over spreken en wijzen op de eeuwige vastheid van deze heerlijke waarheden.

Onder de preek ziet hij dat een in het zwart geklede heer opstaat, zijn hoed pakt en weggaat. John denkt niet anders dan dat deze de gebrachte prediking niet kan verdragen. Maar het heerschap komt de kapel weer in en gaat onderaan de kansel staan, wachtend tot het einde van de dienst. John laat tenslotte nog een lied van Dr. Watts zingen. Tijdens dit gezang komt de mijnheer de kansel op, gaat daar zitten, legt zijn hand op Johns knie en zegt: "Mijnheer, ik hoop dat gij er geen bezwaar tegen zult hebben, dat ik gekomen ben om onze eigen leer te verdedigen."

Deze antwoordt: "Mijnheer, gij zijt toornig en geïrriteerd. Wees kalm en besef waar u bent."

Het bittere antwoord luidt: "Zou ik niet ontstemd zijn, als ik een man in onze kapel hoor preken, die zijn uiterste best doet datgene neer te werpen, wat wij met de uiterste moeite trachten op te bouwen? Ik moet en ik zal na het zingen onze beginselen verdedigen tegenover de leerstellingen, welke gij hier naar voren hebt gebracht."

Terwijl deze man aldus spreekt, zingt de gemeente een lied, waarin de soevereine liefde van God geprezen wordt, welke John vrijuit gepredikt heeft. Hij hoort de man al niet meer, staat op en eindigt na het gezang met dankgebed de dienst. Daarna richt hij zich nog even tot de aanwezigen:

"Vrienden, er staat hier op de kansel een man naast mij, die onder het zingen tot mij heeft gezegd, dat hij vastbesloten is direct na de dienst het woord te nemen ter weerlegging van de leer van vrije en soevereine genade, welke ge nu hebt gehoord. Hij wil dus de leer van 's mensen vrije wil verdedigen! Aangezien ik echter in mijn oude mens meer van deze denkbeelden vindt dan mij aangenaam is, blijf ik niet hier om hem te horen. En allen, die ziek zijn van zichzelf en liefhebbers zijn van de zaligheid uit vrije genade, raad ik aan eveneens naar huis te gaan met hetgeen zij nu

gehoord hebben. En laat deze vrije-wildrijver met zijn vrienden dan zijn hart maar ophalen!"

Zodra John de kansel verlaten heeft, springt de man verbolgen overeind en giet zijn gal uit over de gehoorde prediking, zijn eigen gevoelens er tegenover stellend. De verwarring in de kapel is groot. Naar zijn eigen woorden, maakte John noch voordien, noch nadien, ooit dergelijke verwarring mede. Hij gaat met één der vrienden mee om in diens woning voor zijn vertrek nog enige verversing te gebruiken. Dan voert zijn weg weer langs de kapel en staan er nog tal van groepjes mensen te disputeren over het gehoorde.

Dat dit alles op velen der aanwezigen diepe indruk heeft gemaakt, moge ook hieruit blijken, dat John twintig jaren later drie uit Keighley afkomstige personen ontmoet, die hem vragen of hij zich deze kerkdienst nog herinnert. Op zijn bevestigend antwoord zegt één van hen: "Ik herinner mij de predicatie nog heel goed, alsook de daarna door u gemaakte opmerkingen." Dan herhaalt deze persoon bijna woordelijk wat John die namiddag in Keighley heeft gesproken.

Slaithwaite. Vijf uren gaan in dit heuvelachtig gebied is geen eenvoudige opgave.

Hoofdstuk 15

Van strijd en beproeving

In hetzelfde jaar, waarin vader Kershaw overlijdt, 1824, beginnen zich donkere wolken aan de kerkhemel der Baptistengemeenten van Manchester en Rochdale te vertonen. Er ontstaat grote onenigheid onder de zonen van hetzelfde huis. Wat toch is het geval?

Het begint in Manchester. De gemeente van William Gadsby is dermate in aantal toegenomen en de opkomst der hoorders eveneens, dat de ruime kapel daar hen niet meer; kan bevatten. Nu zijn er twee mogelijkheden: óf de kapel vergroten, óf op een meer geschikte plaats een nieuwe bouwen. De meerderheid der gemeente is voor het laatste, verreweg de beste oplossing. Maar er is een minderheid, die zich hiertegen fel verzet. Verbouwing van de bestaande kapel is volgens hen veel beter en ook belangrijk goedkoper. Ook is er in de oude kapel zó veel gebeurd, die mag men maar niet ineens verlaten. Aan het hoofd van deze minderheid staat een diaken, de heer George Greenhough, die ook wel als hulpprediker dienst doet. En het verzet van deze minderheid is van die aard, dat de meerderheid er voor capituleert, hoewel de grond voor de nieuw te bouwen kapel reeds gekocht is. De verkoper neemt deze echter terug nadat hem niet minder dan honderd pond sterling als "smartegeld" is vergoed. Dan wordt met de verbouwing van de oude kapel een aanvang gemaakt, waarbij spoedig blijkt dat deze toch grotendeels moet worden afgebroken en de kosten uiteindelijk even hoog zijn als van de nieuwbouw, indien niet hoger.

Er is echter meer aan de hand, want de meeste opposenten treden in korte tijd toch uit de gemeente, al hebben ze dan hun zin weten door te drijven. De grootste moeilijkheid is daarbij op dat moment, dat de heer Greenhough en nog één van deze mensen zich samen bij de bouwer garant hebben gesteld voor de kosten. Deze garantie wordt nu door hen ingetrokken en prompt stopt de aannemer het werk. De oude kapel is praktisch gesloopt. Nu heeft men in het geheel geen plaats van vergaderen meer. De arme William Gadsby weet geen raad meer en komt in grote verslagenheid naar Rochdale's pastorie. Wat moet hij nu beginnen?

Thomas Niven is daar ook juist aanwezig en als deze de moeilijkheden verneemt, stelt hij zich onmiddellijk voor vijfhonderd pond sterling garant. Een opgeluchte William Gadsby kan naar Manchester terugkeren. Dan wordt de verbouwing in korte tijd voleindigd.

De diepere oorzaak van de scheuring in de gemeente ligt in vele geschillen. De heer Greenhough heeft onder andere herhaaldelijk bezwaar gemaakt tegen een uitdrukking van William Gadsby, welke hij niet Schriftuurlijk acht. Deze spreekt in zijn prediking dikwijls over "God de Heilige Geest." Een volkomen juiste benaming, maar door de heer Greenhough niet verstaan. Dit wil niet zeggen dat hij in antitrinitarische wateren verzeild geraakt is, het vloeit veel meer uit onkunde voort.

De gevallen scheiding is ze, groot, en de teleurstelling bij William Gadsby niet minder, dat deze ronduit weigert te preken in gemeenten waar men ook George Greenhough en zijn vrienden laat voorgaan.

Alles heel begrijpelijk en menselijk, vooral het laatste. Maar dit brengt moeilijkheden, ook in Rochdale, want als John elders moet voorgaan, gebeurt het meermalen dat in zijn plaats óf William Gadsby óf George Greenhough preekt. En als altijd: de één is voor Paulus, de ander voor Apollos, in dit geval dan voor William Gadsby of George Greenhough.

Dan stappen de vrienden van William Gadsby, die toch ook wel veel met George Greenhough op hebben, naar John Kershaw en zeggen: "Mijnheer Kershaw, gij zijt in het gehele land de meest geschikte man om tussen Gadsby en Greenhough bemiddelend op te treden. Ge zijt met beiden bevriend en zult zeker invloed hebben. Ge moet zo spoedig mogelijk met dat doel maar eens naar Manchester komen."

John heeft nog te weinig levenservaring in dit opzicht. Niets liever dan vrede begerend, ook voor de eigen gemeente, gaat hij werkelijk met het voorgestelde doel naar Manchester en heeft met beiden een gesprek. Maar wat hij ook betoogt, geen van beiden is bereid tot enige toenadering. De wijze Salomo heeft het reeds gezegd: "Een (beledigde) broeder is wederspanniger dan een sterke stad, en de geschillen zijn als een grendel van een kasteel." En eveneens: "De voorbijganger, die zich inlaat met een twist, die hem niet aangaat, is gelijk die een hond bij de oren grijpt."

George Greenhough vooral is vastbesloten zijn eigen weg te gaan. En William Gadsby is diep geschokt als hij verneemt dat de heer Greenhough en zijn vrienden besloten hebben een nieuwe kapel te bouwen. Het is ten enenmale onmogelijk een verzoening tussen beiden tot stand te brengen. Maar het ergste is: John komt door dit alles zelf ook in moeilijkheden, want de verdeeldheid is ook naar Rochdale gekomen. Er kan praktisch niet meer worden vergaderd in de gemeente of de strijd laait op. Dit duurt ruim twee jaren lang en hij weet er geen raad meer mee. Nooit heeft hij zich dit kunnen indenken. Zelf een man die broederstrijd schuwt, voelt hij zich als tussen de bovenste en de onderste molensteen. Telkens weer moet worden vergaderd en men komt er niet uit. Integendeel. Naar zijn vaste overtuiging is het helemaal niet nodig geweest dat deze twist kwam, maar hoe meer hij op vrede aandringt, hoe erger het wordt. Deze teleurstelling maakt John bijna levensmoede. Menigmaal gaat hij wenend langs de weg. De verzoeker roept hem toe: "Geef het nu toch maar op."

Eens ten huize van een vriend ziet hij een boek op tafel liggen. Het inziend, leest hij een brief, getiteld: "De strikken en moeilijkheden, welke met de bediening van het Evangelie gepaard gaan." Vooral de volgende woorden grijpen hem sterk aan:

"De bediening van het Evangelie is bitter zoet, net als het boek dat de apostel Johannes opat. Maar de zoetheid wordt het eerst geproefd. De bitterheid wordt meestal later ervaren, wanneer we reeds zo vast in het ambt zijn gesteld, dat er toch geen terug meer mogelijk is."

John ziet wel in dat de eer des Heeren hem verhindert terug te gaan. Het heil van Sion doet hem ondanks alle stormen standvastig op zijn post blijven, de Heere om uitkomst smekend.

De dagelijkse nauwe omgang met de reeds op leeftijd gekomen Thomas Niven is hem nog steeds bijzonder profijtelijk. Er is in alles een liefelijk verstaan van elkander en deze ervaren christen is altijd weer zijn trouwe raadsman. In deze moeilijke dagen wandelen ze op zekere dag samen door de straten van Rochdale. Uiteraard komen in het onderling gesprek ook de voortdurende moeilijkheden ter sprake. Dan houdt Thomas Niven opeens de pas in, legt de hand op Johns arm en zegt:

"Mijn beste vriend, ik zal u eens vertellen hoe het er bij mij bij staat. Het heeft de Heere in de rijkdom van Zijn genade behaagd om mij, de onwaardigste van alle schepselen, een naam en een plaats te geven onder u als gemeente. Vele aangename en gelukkige dagen heb ik met u mogen hebben. Ja, zelfs in die mate, dat wanneer ik aan de komende dag des Heeren dacht, mijn ziel in mij van vreugde opsprong, vooral wanneer ook de gemeente daarna nog vergaderde of het Heilig Avondmaal des Heeren werd bediend. Wanneer deze gelukkige dagen voorbij waren, mocht ik met het grootste genoegen er op terugzien. Maar nu, sinds die ongelukkige twist van de mensen te Manchester ook onder ons is gekomen, is de gedachte aan de dag des

Heeren een beproeving voor mij, vooral wanneer ook de gemeente vergaderen zal, alwaar telkens weer deze twistzaken naar voren komen. Het benauwt mijn gemoed_ in het gebed, in het verborgen zowel als in het gezin, alsook onder het lezen van Gods Woord. Ja, deze twist is dag en nacht een zwaar drukkende last voor mij, want wij hadden nooit enig recht om ons in deze twist te mengen. Let daarom op mijn woorden, want ik zal mij zeker houden aan hetgeen ik nu ga zeggen. Tenzij de twist uit Manchester uit ons midden wordt weggedaan, woon ik niet één vergadering der gemeente meer bij en wil ik voortaan niets meer met enige zaak der gemeente van doen hebben. Ik zal uw prediking blijven bijwonen en u mijn steun blijven verlenen. Maar ik wens mijn gemoed niet langer te pijnigen met deze twistzaken, noch de rust mijner ziel daardoor te laten roven. Daarom laat ik het nu aan u als predikant van deze gemeente om die maatregelen te nemen, welke u het meest dienstig acht."

John kent Thomas Niven goed genoeg om te weten dat hij vastbesloten is om zich terug te trekken, tenzij in korte tijd de vrede in de gemeente hersteld wordt.

Daarom nodigt hij op de eerstvolgende rustdag de diakenen uit om ten huize van Thomas Niven te komen. John gebruikt er in die tijd op de zondag altijd het middagmaal. Als de diakenen er zijn, herhaalt hij al hetgeen Thomas Niven tot hem heeft gezegd. Na enige samenspreking zijn allen het er over eens dat er zo spoedig mogelijk een speciale vergadering der gemeente moet worden belegd, waarin de oudste diaken, bijgestaan door Thomas Niven, het volgende besluit aan de leden der gemeente zal voorleggen:

"Er mag onder ons geen strijd meer zijn wat de geschillen in de gemeente te Manchester betreft. Al degenen, die hiermede niet kunnen instemmen, zullen niet langer lid der gemeente kunnen zijn."

Het overgrote deel der gemeente stemt hartelijk met het genomen besluit in en de vrede wordt gelukkig hersteld. Toch onttrekken zich zes en twintig leden met hun gezinnen en vrienden. Zij houden elders in Rochdale godsdienstoefeningen, waarin de heer Greenhough en anderen voorgaan. In nog geen twee jaren echter is de gemeente van Hope Chapel dit verlies te boven. Ook houdt de scheuring geen stand. De meesten der aanvoerders emigreren na korte tijd naar Amerika en de oprechten onder hen zien hun fout tenslotte in en keren berouw vol terug. Met grote blijdschap worden zij weer in de gemeente opgenomen.

Deze scheuring heeft in 1826 plaats. Het is een jaar, waarin de economische toestand in Engeland uiterst précair is. De handel is slecht, banken springen en duizenden zijn werkloos. Johns inkomsten zijn maar gering en - eerlijk gezegd - de diakenen staan er te weinig bij stil dat mede door deze scheuring de predikant met zijn gezin in de grootste zorgen komt. Voor de vele spreekbeurten buiten de eigen gemeente ontvangt hij zeer weinig. Het helpt wel iets, maar de reiskosten zijn ook groot. Als in die tijd John zelf op de zondagen het middagmaal bij Thomas Niven gebruikt, betekent dit voor het gezin een grote verlichting.

Eindelijk komt er verandering. De oudste diaken, Jacob Wolfendon, brengt tenslotte op een lidmatenvergadering de inkomsten van de predikant ter sprake.

"Ik twijfel er niet aan of allen zullen instemmen met hetgeen ik nu ga zeggen. Het gaat over het inkomen van onze predikant, waar in geen jaren over is gesproken. Er werd bepaald dat het plaatsengeld voor de predikant zou zijn, hetgeen hij ook regelmatig heeft ontvangen. Maar de laatste jaren zijn slecht geweest en ook de scheuring verminderde de opbrengst der zitplaatsen met meer dan twintig pond per jaar. En onze predikant heeft deze last alléén gedragen, zonder ook maar van iemand onzer een

stuiver meer te verlangen. Maar de kerkenraad is van mening dat ook de gemeente een deel van deze last moet dragen. Laat ons daarom het inkomen van onze predikant vaststellen op zeventig pond per jaar. Brengen de zitplaatsen dit niet op, dan zullen we allen samen de rest er bij moeten passen."

Velen spreken er hun spijt over uit dat hier niet eerder over is gesproken, en allen stemmen hartelijk met het voorstel in.

Dan zegt John echter: "Noch de gemeente, noch ik zelf wist vóór hedenavond iets van dit voorstel af. Het is veel beter dat dit eerst eens rustig overwogen wordt om daarna op een volgende vergadering tot een besluit dienaangaande te komen. Haastige spoed is zelden goed."

Aldus wordt besloten.

Op de volgende samenkomst der gemeente blijkt dat allen nog unaniem achter het voorstel van de kerkenraad staan. Maar John zegt:

"Ik zou niet graag willen dat iemand gedwongen werd om geld voor mij bijeen te brengen. Ik zal het op prijs stellen als het bedrag niet op zeventig, maar op zestig pond per jaar wordt gesteld."

Dit voorstel doet allen toch aangenaam aan en hiertoe wordt uiteindelijk besloten. De toename der gemeente is van die aard, dat de opbrengst der zitplaatsen het eerstvolgend jaar het overeengekomen bedrag overtreft en nadien steeds een opgaande lijn vertoont. Voor John en Margaret een grote uitkomst en zij mogen er samen de goede hand Gods over hen in opmerken. In die tijd wordt het gezin opnieuw uitgebreid. Het kost Margaret bijna het leven

Gelukkig mag tenslotte nog worden vermeld, dat kort voordat de heer George Greenhough sterft de vrede tussen hem en William Gadsby wordt hersteld.

Beiden bewilligen in een nieuwe ontmoeting. William Gadsby wil alles vergeten, behalve wat de bezwaren van de heer Greenhough tegen de woorden "God de Heilige Geest" betreft. De heer Greenhough erkent dan volmondig hierin te hebben gedwaald. Hij heeft er zelfs geen bezwaar tegen dit schriftelijk vast te leggen, hetgeen geschiedt. William Gadsby en George Greenhough geven elkaar de rechterhand en de vrede tussen hen is getekend, tot grote blijdschap van alle oprechten in den lande. De heer Greenhough is een achtenswaardig mens, die aan alle mensen weldoet, maar meest aan de huisgenoten des geloofs. Hij is de man, die destijds aan John de voorraad spek en havermout deed toekomen. Kort na het tekenen van de vrede wordt hij ernstig ziek. Voor zijn heengaan brengen William Gadsby en John hem nog een bezoek en dan getuigt de stervende van de hoop, die in hem is, leunend op de Rots der eeuwen.

William Gadsby leidt zijn begrafenis en houdt in de kerk de gedachtenispredicatie.

Als diepere oorzaak van de ondervonden moeilijkheden moet hier worden genoemd de wijze waarop in deze Baptistenkringen lichtvaardig sommigen tot het werk van hulpprediker worden toegelaten. De grote nood en het dikwijls afwezig zijn van de eigen predikant brengt er toe, alsmede het sterk Independentisch karakter der gemeente. Daar er geen meerdere vergadering wordt erkend, kan uitsluitend de plaatselijke gemeente preekconsent geven, zoals dit ook bij John zelf het geval is. De moeilijkheden, welke destijds rond de heer Leather ontstonden, zijn ook tot dit punt terug te brengen. Want hoe gaat het dikwijls, ja meestal in zulke gevallen? De hulpprediker acht zich meestentijds wel geschikt om ook predikant te zijn. Het is opmerkelijk, wanneer er moeilijkheden zijn en scheuringen ontstaan, zijn praktisch steeds de hulppredikers de aanvoerders. John Kershaw gebruikt het woord "preekkoorts" wanneer hij over deze zaken spreekt. Ze zijn voor hem een ware beproeving en hij vergelijkt ze wel met de slang langs de weg, het paard in de

verzenen bijtend, dat de berijder achterover valt (Gen. 49 : 17), waarvan vader Jakob spreekt in zijn profetie aangaande Gad.

Geen wonder is het daarom dat hij zich fel tegen deze zogenaamde predikers keert.

Dan schrijft hij als volgt:

"Een christen, die besloten is te lopen voordat hij gezonden wordt, is gelijk Ahimak, die een bringer van berichten wil zijn, ofschoon Joab er tegen is dat hij gaat en tot hem zegt dat hij geen berichten behoeft over te brengen. Maar hij moet en zal toch gaan. Hoewel, als hij bij David komt, kan hij alleen maar zeggen dat hij een groot tumult gezien heeft, doch niet weet wat het is. Daarom verzoekt David hém aan de kant te gaan staan en niets meer te zeggen (2 Sam. 28 : 30). Hij laat Cush, de betrouwbare en officieel bevoegde boodschapper, naar voren komen en zijn boodschap overbrengen, wat hij heeft gezien en wat hij weet. Wij lezen er niet van dat Ahimaz aan David verwijt gedaan heeft toen deze hem beval aan de kant te gaan staan, of ook aan de getrouwe boodschapper Cush. Maar mijn beschuldigers hebben mij wel verweten. Blijkbaar zag Ahimaz zijn fout in en daarom zweeg hij. En mijn beschuldigers zouden er beter aan doen ook te zwijgen, totdat zij met kracht van omhoog bekleed worden.

Daarom, broeders, let nu eens goed op hetgeen ik thans ga zeggen. Er zijn vier zaken, welke gevonden worden bij allen, die door God Zelf in Zijn wijngaard tot de arbeid worden uitgezonden.

Ten eerste hebben zij een inwendige roeping van God Zelf, het machtige werk van de Heilige Geest, waardoor Hij hen tot deze arbeid leidt (Gal. 2 : 8).

Ten tweede worden zij bekwaamd en bevoegd verklaard door het grote Hoofd der kerk, Die is opgevaren in de hoogte en de gevangenis gevangelijk heeft gevoerd, en gaven (ook predikgaven) heeft genomen om uit te delen onder de mensen (Ef. 4 : 12).

Ten derde opent de Heere in Zijn voorzienigheid voor zulken deuren, zonder dat zij zichzelf tot het werk behoeven in te dringen. Want nooit zendt de Heere iemand, of Hij heeft werk voor hem en geeft Hem daartoe kracht en steun (Markus 16 : 20, Matth. 28 : 20).

Ten vierde, wanneer de Heere een man uitzendt om te prediken, doet Hij het door hem gesproken woord krachtig zijn, waardoor hij ook aan de zielen van Gods volk als 's Heeren boodschapper wordt geopenbaard (1 Thess. 1 : 5).

Ja broeders, wanneer de Heere in Zijn voorzienigheid een man uitzendt om in Zijn Naam op te treden, al heeft het volk hem nooit eerder gezien zelfs, dan maakt de Heere door Zijn Geest het bekend in de zielen van Zijn volk, hetgeen hen doet uitroepen: "Dit is één van Gods gezonden dienstknechten." En zij bewijzen hem hun aanhankelijkheid door hem te doen delen in wat Paulus noemt de lichamelijke goederen (Rom. 15 : 27). Daardoor wordt de dienstknecht gewaar dat Zijn Meester hem niet heeft uitgezonden op zijn eigen kosten. En ik mag hier ook nog aan toevoegen, dat de Heere dezulken wil en zal zegenen, dat zij door hun bediening zielen mogen winnen. Want Hij stelt hen juist aan als instrumenten in Zijn hand om Zijn volk tot Zich te vergaderen als de geestelijke Silo (Gen. 49 : 10)."

Nog een pijnlijke beproeving wacht John.

In augustus 1826 deelt Thomas Niven hem mede, dat hij besloten heeft naar Schotland terug te keren. Hij is op hoge leeftijd gekomen en ook zijn gezichtsvermogen wordt minder. Zonder geleide kan hij zelfs moeilijk meer over de weg gaan. En het Schotse bloed begint te spreken. De tijd zijner ontbinding kan niet verre meer zijn en gaarne wil hij dat zijn stof bij dat zijner vaderen zal worden te ruste gelegd in zijn

geboortegrond. John kan het zich maar moeilijk indenken: De gemeente van Rochdale zonder Thomas Niven. Wanneer hij voor zijn ambtelijke arbeid elders zijn moet, gaat John nooit weg voordat hij even bij zijn vriend langs is geweest, en bij zijn terugkeer is zijn eerste gang naar diens woning. In alles zijn zij één van hart en één van zin, als David en Jonathan. De omgang met deze oude, ervaren christen, weliswaar zelf Baptist, maar toch uit het gereformeerde Schotland afkomstig, is voor de jonge prediker van grote betekenis geweest. Vooral in «de eerste jaren van zijn ambtsbediening komen zij iedere dag, dat John thuis is, samen om biddende Gods Woord en de oude schrijvers te onderzoeken. Hier werd hij theologisch gevormd. We zouden bijna zeggen: Het waren zijn "schooljaren." Wonderlijke leiding des Heeren! Nu hier een losmaking gaat komen, gevoelt John in zijn hart mogelijk wel eens te veel op zijn oude vriend te hebben gesteund. Toch, wat is een gemeente bevoorrecht, welke mannen als Thomas Niven onder haar leden tellen mag.

Doordat Johns arbeid zich nog steeds uitbreidt, is hij ook steeds meer weg om andere gemeenten te dienen en heeft hij niet meer zo veel tijd als eerst om met Thomas Niven samen te zijn. Mogelijk is dit ook wel van enige invloed op diens besluit. Dat de afspraak wordt gemaakt, wanneer de Heere hen in het leven spaart, dat John zijn oude vriend in Schotland zal bezoeken, zal niemand verwonderen.

In augustus 1828 kan John zijn oude vriend in Schotland een bezoek brengen. Samen met Thomas Turner, een neef van Thomas Niven, waarmee John ook regelmatig omgaat. Het wordt een zeer avontuurlijke reis. Boven op de postkoets gezeten, genieten zij eerst van het schone weer. Maar voorbij Burton in Westmoreland gekomen, overvalt hen een hevig onweder. Een daverende slag drie van de vier postpaarden liggen dood voor de koets. Een dame, naast John gezeten, is zwaar gewond, getroffen door het hemelvuur. De consternatie is groot, maar spoedig worden maatregelen genomen. Een ander rijtuig brengt de gewonde passagiere naar Burton, en voor de postkoets worden nieuwe paarden gespannen.

De wonderlijke bewaring des Heeren over hen geeft de vrienden overvloedig gelegenheid om de genade van God te overdenken en daarin te roemen. Ook vindt John door dit voorval goede gelegenheid om van de heerlijkheid des Heeren tot zijn medepassagiers te spreken. Later verneemt hij van één zijner vrienden, dat de verwonde dame uit Liverpool afkomstig is en de Heere vreest. Ook dat zij van haar wonden herstellen mocht. De volgende dag komen de vrienden behouden in Schotland aan. Gedurende veertien dagen logeert John bij Thomas Niven en zij brengen deze dagen door als weleer in Rochdale: lezen van de Heilige Schrift, meditatie, gebed en samenspreking. Op de zondag bezoeken zij wel een kerk, maar het blijkt dat daar geen kruimel van het brood des levens is te vinden. Zelf kan John er ook niet in een gemeente voorgaan, daarom preekt John 's avonds en ook de volgende zondag bij Thomas Niven thuis voor diens familie en vrienden. Het zijn goede dagen voor de oude man, want het gemis van de levende bediening valt hem buitengewoon zwaar.

De terugreis wordt overzee gedaan. Daar heeft John zich lang op verheugd, want dikwijls reeds heeft hij begeerd "de wonderen des Heeren in de grote diepten" (Psalm 107) te mogen zien. Maar het weer wordt ongunstig en de zee komt zó in beroering, dat John zijn ogen moet sluiten om de zich telkens openende afgronden van water maar niet te zien. Thuisgekomen, kan hij de zeereizen van Paulus beter verstaan dan ooit tevoren.

Enige jaren daarna bezoekt John zijn oude vriend nogmaals. Deze woont dan in Maxwell Town bij Dumfries. Ditmaal heeft John wel gelegenheid om in de bediening des Woords voor te gaan; 's morgens in een kapel der Baptisten, 's avonds in een kapel

van de Independenten. Hij moet de mensen beloven dinsdagsavonds nogmaals in de laatstgenoemde kapel te zullen voorgaan, waarin hij gaarne bewilligt. Maar de predikant, die deze zondag elders is geweest, hoort zo veel instemming met, de prediking van de heer Kershaw, alsook de blijdschap dat hij op dinsdagavond nogmaals j zal voorgaan, dat hij besluit deze prediker de toegang tot zijn kapel te ontzeggen, dat lijkt hem veiliger. Is zijn prediking soms niet goed? De teleurstelling voor de vele opgekomenen is groot, voor John eveneens. Maar het diepst teleurgesteld is wel de oude Thomas Niven. Hij heeft zich van deze avond zo veel voorgesteld. Het is wellicht de laatste maal, dat hij zijn jonge vriend heeft kunnen horen.

Beproevingen van geheel andere aard, maar niet minder pijnlijk, treffen John en Margaret in hun huiselijk leven. Tot vijf malen toe moet een van God ontvangen pand weer -aan de dood worden afgestaan. John is bijzonder op zijn kinderen gesteld. De eerstgeborene wordt naar Johns vader William genoemd. De tweede zoon ontvangt de naam Samuël, van de Heere gebeden. Als vader thuis is, is deze Samuël altijd bij hem, maar vijf jaren oud zijnde, wordt hij ernstig ziek. Het kind lijdt zo vreselijk, dat John er tenslotte gewillig afstand van doet. Nogmaals wordt een zoon geboren en ook deze ontvangt de naam Samuël, maar ook deze ontvalt reeds vroeg het beproefde ouderpaar door de dood. Eenzelfde weg gaan nog drie kinderen, waaronder twee meisjes, die beiden de naam Mary dragen, allen nog geen vijf jaren oud.

Alle kinderen zijn bijzonder intelligent en wekken bij de ouders grote verwachtingen. Keer op keer moeten zij echter de smartelijke weg naar het kerkhof gaan. Geen wonder dat er in beider leven wel eens ogenblikken zijn, dat hun vleselijke gevoelens tegen deze duistere wegen des Heeren in opstand komen.

Twee jongens, William en John, en een meisje blijven tenslotte van de kinderschare over. Van dezen mogen de beproefde ouders veel vreugde beleven.

William, de oudste, is geboren op 15 november 1812. De voortdurende armoede van het gezin is oorzaak dat de jongen al vroeg aan de arbeid moet om, hoe weinig ook, iets bij te dragen in de voorzieningen van het groeiend gezin. De jongen is ijverig en één van Johns vrienden, de heer John Higginson, vraagt of hij bij hem in huis mag komen. John Higginson is diaken in de gemeente van William Gadsby te Manchester en wanneer John te Manchester vertoeft, logeert hij immer bij de heer en mevrouw Higginson. Dezen hebben geen kinderen en als William bij hen in huis komt, verzorgen zij hem als hun eigen kind. Hij krijgt bij hen gelegenheid om iets te leren en is daardoor in korte tijd in staat in dienst van een flanelfabrikant diens zaken tot volle tevredenheid te behartigen. Het laat zich aanzien dat de jongen een goede positie in het maatschappelijk leven zal verwerven.

Is William dan niet veel meer bij zijn ouders thuis, de banden worden niet minder hecht. Hij is oppassend, zijn ouders in alles onderdanig en onderneemt niets voordat hij het met zijn vader heeft overlegd. De beproefde vader, die vele panden zich ontvallen zag, bemint zijn zoon gelijk weleer Jakob zijn zoon Jozef deed.

Begrijpelijk is daarom dat de verslagenheid bij vader en moeder Kershaw groot is als William op zekere dag ziek thuis komt. Hij gaat direct naar bed en als de dokter komt, moet deze tyfus constateren. Het gaat niet goed, want na enkele dagen wandelt de dokter met John de tuin in en zegt dan: "Mijnheer Kershaw, het spijt mij, maar ge moet u wat uw zoon betreft werkelijk maar op het ergste voorbereiden."

Hij heeft het zelf ook wel gezien, maar als de dokter hem dit mededeelt, vlucht hij verslagen de woning binnen om daar de naam des Heeren aan te roepen. Smartelijk is de weg, toch mag hij aan de voeten des Heeren komen en werkelijk bidden: "Heere, Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde, ook met mij en de mijnen."

Wel moet hij er bij erkennen dat het voor vlees en bloed zwaar werk is. Hij is zich ten volle bewust, hoe voortreffelijk van gedrag zijn jongen moge zijn, dat voor diens ziel buiten Jezus geen zaligheid zijn zal. En deze nood van zijn lieve jongen wordt voor vader een zaak des gebeds.

Eens is John beneden in de kamer gezeten, als hij meent de stem van zijn jongen te horen. Hij stapt de gang in naar de trap en hoort dat de jongen tot God roept. Eerst kan hij het niet goed verstaan, maar dan hoort hij hem duidelijk bidden: "O Heere, hetzij dat Ge me nog weer opricht, of dat ik nu moet sterven, geef dat ik zalig moge bevonden worden op de dag dat Gij uw juwelen telt."

Diep ontroerd bidt vader onderaan de trap hartelijk met zijn zoon mede.

In die tijd woont de voorganger der Independenten, de heer Ely, dicht bij de familie Kershaw. De verstandhouding is buitengewoon goed en bijna dagelijks komt de heer Ely de zieke jongen even opzoeken. In een gesprek met John spreekt de heer Ely zijn vaste overtuiging uit, dat de Heere een werk van bekering in Williams hart gewerkt heeft.

Tegen aller verwachting in mag de jongen tenslotte toch weer herstellen. Dan vertelt hij vader dat de Heere de prediking van William Gadsby te Manchester ook voor zijn ziel ten zegen heeft willen stellen. John zit aan de tafel om een briefje aan de familie Higginson te schrijven, dat het nu goed vooruitgaat met Williams gezondheid. Hij zegt tot zijn jongen: "William, zal ik hun ook iets schrijven over wat de Heere aan je ziel gedaan heeft?" De jongen antwoordt eenvoudig: "Neen vader, doe dat maar niet. Het is veel beter, wanneer ik weer bij hen mag komen, dat mijn gedrag en wandel het hun vertellen, dan dat u dit nu doet."

Vader buigt beschaamd het hoofd over de tafel en moet tot zichzelf zeggen: "De Heere zegene je, mijn jongen, je hebt meer verstand dan ik."

In de zomer van 1834 treedt hij in het huwelijk met Elisabeth Lord, een lidmate der gemeente.

John Kershaw staat nog maar kort in het ambt als haar tante, mevrouw Hanna Lord, zich bij de gemeente voegt. De Heere heeft ook in haar hart Zijn genade verheerlijkt en John heeft grote achting en waardering voor haar. Maar deze vrouw heeft een moeilijk leven, want haar man is een vooraanstaand wesleyaan (remonstrant) en is ten uiterste vijandig, vooral als zijn vrouw zich door belijdenis en doop aan de gemeente van Hope Chapel verbindt. De Heere is haar echter nabij en doet haar standvastig zijn in al haar verdrukkingen.

De heer en mevrouw Lord hebben zelf geen kinderen, maar adopteren een dochter van een broer van de heer Lord. Dit nichtje, Elisabeth, gaat steeds met haar tante mee naar de kapel en het behaagt de Heere door Zijn Heilige Geest de kracht van Zijn Woord te doen blijken in het hart van het jonge meisje. Zij wordt overtuigd van haar verloren staat, maar ook de dierbaarheid en voortreffelijkheid van Christus als haar Zaligmaker wordt haar geopenbaard. Vervuld met de liefde van Christus spreekt Betsy reeds spoedig de wens uit zich door belijdenis en doop met de gemeente des Heeren te mogen verenigen. Daartoe komen tante Hanna en haar nichtje samen naar de pastorie. Nadat tante de reden van hun komst heeft verteld, mag Betsy haar begeerte vertellen. John gevoelt een liefelijke vereniging met hetgeen het meisje vertelt. Enerzijds is hij daarmee uiteraard grotelijks verheugd, anderzijds verschrikt hij bij de gedachte hoe haar oom op dit alles zal reageren. Dit zal voor tante en nicht wel eens niet mee kunnen vallen. Daarom vraagt hij:

"Maar Betsy, weet ook uw oom van uw voornemen af? Want we weten allen toch wel hoe vijandig hij tegenover dit alles staat en hoe moeilijk hij het uw tante menigmaal heeft gemaakt."

Dan antwoordt tante Hanna voor haar nicht: "Neen, nog niets. Wij hebben gedacht dat het misschien de beste weg is wanneer u het hem enigszins voorzichtig tracht mede te delen."

John belooft dit te zullen doen. Hij heeft tenslotte wel voor heter vuren gestaan dan een botsing met een vrije-wildrijver! Al spoedig vindt hij een goede gelegenheid tot een gesprek ten huize van de heer Lord.

Uiterst vriendelijk en voorzichtig vertelt hij eerst aan Betsy's oom wat de Heere in het hart van diens nicht heeft willen doen. De heer Lord hoort hem nogal rustig aan en John vindt het dan het beste maar alles in één keer te zeggen. Ook Betsy's voornemen om zich door belijdenis en doop te verenigen met de gemeente van Hope Chapel. Hij merkt wel aan de onrustige bewegingen van de heer Lord dat dit helemaal niet in goede aarde valt. Scherp vraagt deze: "Bent u zich wel bewust hoe oud Betsy is?"

De wijze waarop deze vraag gesteld wordt, is voor John duidelijk genoeg om te beseffen dat op enige welwillendheid of medewerking van de zijde van de heer Lord niet behoeft te worden gerekend.

Integendeel, ongetwijfeld zal hij al het mogelijke doen om het voornemen van zijn nichtje te verhinderen. In de vraag ligt tevens al een verwijt aan John, dat deze zelf op grond van de leeftijd van het meisje niet weigert haar tot de gemeente toe te laten.

Daarom gaat John in antwoord op de vraag van de heer Lord rustig verder: "Mijnheer Lord, stel u eens voor dat uw nichtje even regelmatig met u naar uw kerk was meegegaan als zij nu steeds met haar tante meegaat. En dat zij even aandachtig was voor het Woord des Heeren, voor het verborgen gebed en voor iedere religieuze plicht, die zij maar verrichten kan. Zou er bij u dan enig bezwaar zijn, op grond van haar jeugdige leeftijd, dat zij zich bij uw gemeente voegde? Zou u niet veel meer zeggen: Welk een genade is het, dat Betsy in de dagen van haar jeugd aan haar Schepper gedenkt? Zouden u en uw vrienden haar niet met vreugde in hun midden opnemen?"

Abrupt staat de heer Lord uit zijn stoel op, zegt: "Misschien wel" en verlaat de kamer. Werkelijk maakt de heer Lord het zijn vrouw en nichtje uiterst moeilijk. Toch wordt doorgezet en Betsy verschijnt voor de vergaderde gemeente en vertelt wat de Heere aan haar wilde doen en dat zij nu begeert zich naar 's Heeren ordinantiën bij de gemeente te voegen. De Heere ondersteunt haar en er is bij allen diepe indruk van de goedheid Gods. De meesten zijn zelfs tot tranen bewogen. Ook vertelt Betsy met welk een grote zegen zij onder Johns prediking mag neerzitten, alsook dat de Heere haar troost onder alle verdrukkingen en moeilijkheden ten huize van haar oom. Als deze zelfs dreigt haar te zullen verstoten en onterven, toont de Heere haar enig goed te willen zijn en mag zij aan de Heere genoeg hebben.

Op 1 maart 1829 wordt Betsy Lord in Hope Chapel gedoopt.

Tante Hanna blijft een nederige en ootmoedige vrouw, die in alles met de gemeente meeleeft. Haar liefde voor haar predikant is groot. Dicht bij de kapel wonend, is zij hem bijzonder behulpzaam in de verzorging van de vele armen der gemeente. Gedurende de laatste jaren van haar leven gaat ook haar man regelmatig met haar mee naar de kapel en zijn alle moeilijkheden in dit opzicht opgelost. De heer Lord is dan zelfs meermalen voor John een raadgever en hij bewijst hem grote hartelijkheid. Duidelijke blijken van de verheerlijking van Goddelijke genade in zijn hart zijn echter niet waar te nemen.

Op 5 mei 1840 gaat tante Hanna op vijf-en-zeventigjarige leeftijd de heerlijkheid in.

Na zijn huwelijk met Betsy begint William in Rochdale zelfstandig zaken te doen. Het gaat buitengewoon voorspoedig en zijn vroegere patroon komt hem eens 'opzoeken om te zien of hij hem mogelijk bij het uitbreiden van zijn zaken financieel tot steun

kan zijn. Daarom gaat William de volgende dag met de postkoets naar Manchester en vertrekt 's middags drie uur uit Rochdale. Het is inmiddels september 1834 en in Manchester heerst de cholera. Onderweg grijpt deze vreselijke ziekte ook William aan. Met grote moeite brengt men hem nog bij zijn vroegere patroon.

Als John het droevig bericht ontvangt begeeft hij zich onmiddellijk naar Manchester, met grote angst bezet. William herkent zijn vader nog en toont zich verblijd hem te zien. Spreken kan hij niet meer. Twee doctors worden er bij geroepen, maar niets mag baten. Na luttele uren blaast hij de laatste adem uit.

Het is de zwaarste slag, welke John en Margaret in hun huwelijk ooit trof. Slechts twee kinderen van de acht zijn nog in leven.

De veertienjarige John en nog een dochtertje. Diep verslagen zitten beiden neer. Margaret is deze slag nimmer te boven gekomen. John is voor zijn gemeente ook de oude niet meer en kan in die tijd slechts moeilijk voorgaan. Toch verstaat hij door alles heen Gods bedoeling te zijnen opzichte wel. Hij heeft een te grote afgod van zijn jongen gemaakt, daarom wil de Heere nu deze uiterst smartelijke weg gaan.

Weer wordt naast de pastorie een graf gedolven en als daarna in de kapel een rouwdienst wordt gehouden, heeft John als tekst Lev. 10 : 3: "Doch Aäron zweeg stil."

De kapel is overvol en het medeleven is allerwegen groot.

De bedroefde vader mag tenslotte rust vinden in de wijze en goede wegen des Heeren. In alle rouw over het verlies van de vele dierbare panden ondersteunt en troost de Heere hem met de wetenschap, dat Hij hen weggenomen heeft vóór de dag des kwaads. Dan is John toch verenigd met Gods doen en zegt met de grote lijder uit het Oude Testament: "De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de Naam des Heeren zij geloofd."

Hoofdstuk 16

Naar Londen en Brighton

Het gerucht van de prediker van Rochdale dringt steeds verder in het land door en de verzoeken om eens te komen preken nemen nog steeds toe. Aan deze bekendheid draagt niet weinig bij zijn bezoek aan Londen en Brighton in 1832.

Er is geen kerkelijk verband, toch is er wel regelmatig contact met andere predikanten, niet alleen van Baptistengemeenten, maar ook met hen, die eenzelfde rechtzinnige belijdenis voorstaan.

Meermalen ontmoet John de heer Henry Heap, de voorganger van de Independentenkapel in de Bury Street in Londen.

De heer Heap is geboortig uit Lancashire. Zijn niet al te goede gezondheid noodzaakt hem ieder jaar de hoofdstad van Engeland enige tijd te verlaten. Dan gaat hij naar zijn geboortestreek om tevens zijn betrekkingen en vrienden te bezoeken. Als hem daar verteld wordt van de voorganger van Rochdale, brengt hij deze al spoedig een persoonlijk bezoek. Ze mogen elkaar verstaan en het gevolg is dat de heer Heap in Hope Chapel meermalen voorgaat in de speciale jaarlijkse diensten ten bate van de zondagschool.

De heer Heap heeft spoedig geconstateerd dat Rochdale's gemeente er financieel niet al te best voorstaat. Hij informeert er eens naar bij de diakenen.

„Hoe is het nu eigenlijk financieel met uw gemeente gesteld? Ik krijg steeds meer de indruk, dat uw zorgen groot zijn.”

Eén der diakenen antwoordt dan: "Op onze kapel rust nog steeds een schuld van meer dan vijfhonderd pond sterling, afgezien nog van de grondpacht. Het inkomen van onze predikant is nog nooit meer dan zestig of zeventig pond per jaar geweest."

De heer Heap begrijpt uit dit antwoord wel, dat nog steeds een veel te zware last op de gemeente drukt. Dan zegt hij: "Ik hoop in de hand des Heeren het middel te mogen zijn om uw lasten wat te verlichten. Wanneer ik maar een mogelijkheid zie, dat uw predikant enige tijd in onze hoofdstad in een vacante gemeente kan voorgaan, zal ik u direct waarschuwen. Dan zal ik hem wel introduceren bij enige vrienden, die liefhebbers der waarheid zijn."

Londen is ook in die dagen reeds een grote stad, het centrum van de wereldhandel, waar de welvaart groot is. Voor het binnenland is Londen fabelachtig rijk en het komt in die dagen herhaaldelijk voor dat noodlijdende gemeenten in de graafschappen hun predikant of iemand anders naar Londen zenden om daar een inzameling te houden. Vele jaren eerder heeft William Gadsby het met groot succes voor de gemeente van Manchester ook gedaan. En was John Warburton in 1813 niet met hetzelfde doel naar de hoofdstad gegaan? Daarom verlevendigt deze belofte van de heer Heap de hoop wel, maar er gaan nog verscheidene jaren voorbij voordat de heer Heap zijn belofte kan inlossen. Totdat in juli 1832 een brief uit Londen komt, dat aldaar een kapel van de bijzondere Baptisten vacant is. De heer Heap deelt verder mede dat een diaken van deze gemeente, de heer Josuah Pedley, hem heeft gevraagd of hij in Lancashire niet iemand weet die eens bij hen zou kunnen voorgaan. Hij heeft toen direct aan zijn eenmaal gedane belofte gedacht en de voorganger van Hope Chapel in Rochdale aanbevolen. Nu kan hij berichten dat het op hoge prijs zal worden gesteld, indien John Kershaw vier zondagen, te beginnen de tweede zondag in augustus, daar zal willen voorgaan.

Als de brief van de heer Heap in Rochdale aankomt, is John juist afwezig. De brief wordt zondags in de vergadering van de gemeente voorgelezen en allen stemmen er mede in dat hun prediker deze vier zondagen in Londen zal voorgaan. Er is nogal haast mede want de tijd is kort en daarom zenden de diakenen de brief maar naar de heer Higginson in Manchester, want daar komt John aan voordat hij in Rochdale terugkeert.

Deze vindt de brief daar met een toelichting van de diakenen. Hij zendt direct het antwoord terug, dat hij hoopt te komen.

Dan gaat hij nog even bij William Gadsby langs. Deze is verblijd dat de weg naar Londen op deze wijze voor John geopend wordt. Hij is in Londen goed bekend en vertelt van zijn ervaringen destijds, toen hij een groot bedrag bijeenverzamen mocht ten behoeve van de kapel in Manchester. Op weg naar huis gevoelt John zich hoopvol en dankbaar gestemd. Met Mozes mag hij pleiten: "Indien uw aangezicht niet meegaan zal, doe mij van hier niet optrekken." Dan bemoedigt de Heere hem op liefelijke wijze: "Mijn aangezicht zal met u gaan."

In zeer korte tijd worden alle nodige voorbereidingen getroffen, waarbij John steeds op de belofte des Heeren pleit.

De heer Heap heeft hem vroeger reeds verteld, dat als hij eens naar Londen komt om een inzameling te houden, het voordelig voor hem zal zijn een aanbevelingsbrief mee te brengen, ondertekend door te goeder naam en faam bekend staande predikanten. Dan zullen ongetwijfeld vele deuren voor hem worden geopend.

Ja, op deze wijze gaat het in die dagen toe. Er zijn voor Rochdale's gemeente nog geen kerkelijke bladen, in welker kolommen een oproep tot hulp kan worden geplaatst, zoals in onze dagen in ons eigen land herhaaldelijk ook nu nog wordt gedaan. De Gospel Standard verschijnt voor het eerst in 1835. Later treffen wij regelmatig verzoeken om steun ten behoeve van deze of gene kapel in dit blad aan. Maar het persoonlijk bezoek heeft zeker meer succes. Het is echter geen eenvoudige opgave en alleen de liefde voor de gemeente kan John er toe brengen. John brengt een soort schrift in gereedheid, waarin voorin enige aanbevelingen staan. Op de blanco pagina's kunnen dan de ontvangen bijdragen worden aangetekend.

De eerste aanbeveling is van de voorganger der Independenten in Rochdale, William Ely. Deze luidt als volgt:

"De oprechtheid eist van mij, dat ik verklaar dat de aanbieder van dit schrift over sommige ingewikkelde leerstukken der waarheid meer uitweidt dan ik wenselijk acht. De leerstellingen, waaraan hij vasthoudt, zijn mogelijk in sommige opzichten meer hooggaand dan ik zou willen onderschrijven. Toch doet het mij groot genoegen deze aanbeveling hierin te mogen plaatsen. Ik waardeer de heer Kershaw vanwege zijn ongeveinsde vroomheid, zijn christelijke geest en zijn arbeidzame ijver. Voor zover ik de gelegenheid had zijn volk te leren kennen, mag ik zeggen dat het heilige mannen zijn, die tegenover hun medechristenen een hartelijke toegenegenheid betonen. De hartelijkheid van het christelijk publiek voor deze kas zal een grote bemoediging zijn voor deze uitnemende man, wiens werkzaamheid buitengewoon is, alsook voor het volk dat hij dient, dat evenwel over slechts zeer geringe middelen beschikt om hem voldoende te kunnen ondersteunen."

De heer Ely zegt na het schrijven van deze aanbeveling: "Mijnheer Kershaw, ik doe het niet alleen met woorden; ik teken zelf als eerste in. Hier is een pond om mee te beginnen."

Ook William Nunn, de predikant in de staatskerk in Manchester, groot vriend van William Gadsby, schrijft zijn aanbeveling:

"Onze broeder John Kershaw kennende als een getrouwe prediker van het eeuwig Evangelie van de Verbondsjehova voor Zijn in Christus verkorenen en geliefden, ben ik gaarne bereid deze kas aan te bevelen. Ik geloof dat dit een eerlijke zaak is en waardig te worden ondersteund."

William Gadsby en John Warburton voegen hun aanbeveling er eveneens aan toe:

"Het doet ons een groot genoegen deze kas te kunnen aanbevelen."

Nog enkele predikanten, welke hij op zijn reis ontmoet, zullen hun aanbeveling geven. Vol verwachting onderneemt John dan de reis naar de grote metropool. Voor zijn vertrek leest hij nog Psalm 139, welke hij altijd zijn reispsalm noemt. In Manchester blijft hij eerst nog een dag bij William Gadsby over, die hem veel wetenswaardigs betreffende Londen vertelt, want hij is er goed bekend.

"Wanneer ge daar de Baptistenprediker George Coombe ontmoeten zult, wees dan vriendelijk tegen fiéna. Want ik weet in of buiten Londen geen prediker te noemen, waar ik meer achting voor heb."

De postkoets naar Londen rijdt de gehele nacht door. John is voortdurend in gebed en christelijke overdenking, maar in de koets zitten nog drie reeds bejaarde heren, die spoedig bemerkt hebben dat hij voor de eerste maal deze reis doet. Ze wijzen hem steeds op allerlei bijzonderheden wat betreft gebouwen, steden en dorpen, waarlangs de reis voert. John waardeert hun vriendelijkheid wel, toch zijn deze personen een beproeving voor hem, want zijn aandacht wordt telkens weer afgeleid.

Bij Islington gekomen, versterkt de Heere op wonderlijke wijze zijn dienstknecht met de woorden: "Want deze zelfde nacht heeft bij mij gestaan een engel Gods, Wiens ik ben, Welke ik ook dien" (Hand. 27 : 23). De Heilige Geest getuigt met zijn geest dat hij des Heeren is door verkiezing, koping en wederbaring. John kan zich op de Heere Zelf beroepen, dat hij naar de hoofdstad van Engeland gaat om God te dienen en Zijn gemeente alleen om Jezus' wil. Welk een grote bemoediging!

In Londen aangekomen, staat bij het eindpunt van de reis Henry Heap reeds op hem te wachten. Deze zegt:

"Broeder Kershaw, het is de bedoeling dat ge morgenavond reeds uw arbeid hier begint met voor te gaan in mijn kapel in de Bury Street. En daarbij wil ik u dan de volgende raad geven. U predikt nu wel het Evangelie in de hoofdstad des lands, maar probeer niet mooier te praten dan wanneer ge in Lancashire zijt. Kom maar precies als thuis voor de dag. De Londenars verstaan u best."

Als John in de Bury Street kapel voorgaat, is deze geheel gevuld. Als tekst heeft hij 2 Thess. 2 : 16: "En een goede hoop door genade." Hij ervaart, dat er een volk is dat zijn woorden verstaat. George Coombe, de voorganger van de Soho kapel in de Oxford Street, doet het gebed. John is wonderlijk te moede, dat hij deze man, waarvan William Gadsby met grote warmte sprak, zo spoedig reeds ontmoet. Een nauwe vriendschap ontstaat tussen hen en later zal de heer George Coombe in Hope Chapel nog menigmaal een beurt voor John waarnemen.

Na de dienst stelt de heer Heap de prediker van Rochdale voor aan de heren Josuah Pedley en William Hebden. "Nu draag ik mijn vriend uit Lancashire aan u over. Zorg maar goed voor hem."

Deze heren zijn beiden diakenen van de Zoar kapel in de Great Alie Street. Want deze gemeente is het, waaromtrent de heer Heap aan John geschreven heeft. De kennismaking is allerhartelijkst en zij brengen John daarna op zijn logeeradres in de Commercial Road.

Op zaterdagmorgen komt William Hebden nog even langs om hem iets meer omtrent hun gemeente te vertellen.

"Er zijn nogal wat moeilijkheden geweest en diensgevolge is er van de gemeente niet veel overgebleven, mijnheer Kershaw." John heeft reeds genoeg ervaring wat kerkelijke moeilijkheden betreft. Daarom antwoordt hij: "Vertel mij van die moeilijkheden maar niets, want ik ben hier toch geheel vreemd. Het is alleen mijn begeerte als Gods dienstknecht op de kansel te staan en te prediken hetgeen de Heere mij te spreken geeft. De vrucht daarvan wil ik aan Hem overlaten, Die gezegd heeft: "Mijn Woord zal niet ledig tot Mij wederkeren, maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend" (Jes. 55 : 11).

Diep onder de indruk van deze eenvoudige taal staat William Hebden dan op, drukt John de hand en zegt: "Het is goed wat u daar zegt, en moge de Heere u zegenen. Ik kom u morgen wel halen om u naar de kapel te brengen."

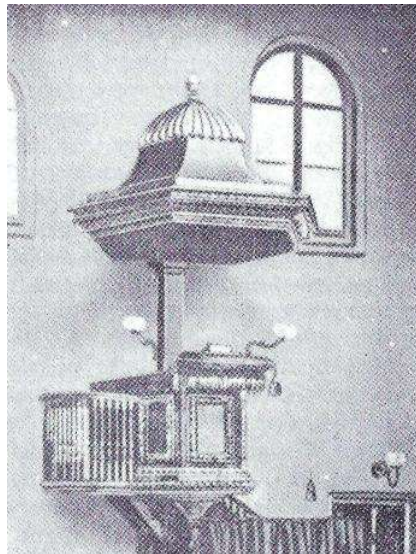
Als John de volgende morgen de kapel binnentreedt, ziet hij wel dat dit een ruim en geriefelijk kerkgebouw is. Alleen in het predikantskamertje gezeten, hoort hij Josuah Pedley in de ruime kerkenraadskamer het gebed doen. En met veel genoegen, want bij zichzelf merkt hij op: "Wanneer de mensen hier zijn als deze man, zal ik voor hen geen barbaar zijn, en zij ook geen barbaren voor mij."

John betreedt de kansel. Voordat hij zijn tekst voor die morgen noemt, zegt hij eerst:

"Ik ben naar Londen gekomen, met het oog op de Heere gevestigd, dat Hij toch met mij zijn zal en de dierbare waarheid, welke ik hoop te prediken, zal willen zegenen aan de harten van Zijn volk. Toen ik deze stad binnen kwam, kwamen de woorden met kracht in mijn gemoed, welke ik nu ook als de tekst voor dit morgenuur neem (Hand. 27 : 23): "Want deze zelfde nacht heeft bij mij gestaan een engel Gods, Wiens ik ben, Welke ik ook dien."

De Heere geeft bijzondere opening en er is grote aandacht in de kapel, ook al is deze lang niet geheel gevuld. Na afloop van de dienst zegt William Hebden tot John: "Geliefde vriend, ge hebt wel gezien dat de gemeente geslonken is."

John antwoordt: "Inderdaad."

De kansel van de Zoar kapel in Londen

"Maar let nu eens op mijn woorden - vervolgt de heer Hebden.- Ge zijt gekomen om hier vier zondagen voor te gaan. Deze kapel heeft bijna negenhonderd zitplaatsen, en voordat u vertrekt, zult u zien dat hij geheel gevuld is van de kansel tot de buitendeur. Er is in deze stad een grote honger naar de eenvoudige Bijbelse, verkondiging van de door u gepredikte grote en dierbare waarheden. Daarom zullen er zo velen komen, dat ge u verwonderen zult. De weinigen, die er vanmorgen waren, zullen het gerucht wel onder hun vrienden in alle richtingen verspreiden, als eenmaal de Samaritaanse vrouw: "Komt, ziet een mens, die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb."

John kijkt hem wel wat ongelovig aan en zegt: "Ik kan het mij niet goed voorstellen."

Maar 's avonds zijn er al heel wat meer mensen in de kapel en na afloop komt diaken William Hebden glimlachend naar hem toe: "U hebt nu reeds gezien dat er al veel meer volk was. Ik sprak zoëven nog met een godvrezende man, die u beluisterde. Hij is een zeer geleerd iemand en spreekt wel zeven talen. Ik vertelde hem wat ik vanmorgen tot u gezegd heb, maar dat u bijzonder traag van hart was om dit te geloven. Maar deze man sprak tot mij: "Gij zijt waarlijk een profeet."

Werkelijk, voordat de vier zondagen voorbij zijn, is de kapel in de Great Alle Street niet alleen overvol, maar moeten velen terug, die geen kans meer zien binnen te komen. De Heere toont duidelijk dat John niet voor niets naar Londen is gekomen, maar als Zijn gezant en door Hemzelf geroepen en gezonden om te prediken.

De vrienden hebben John de goede raad gegeven om niet met zijn inzameling. te beginnen voordat hij twee zondagen in Londen heeft voorgegaan. John is gaarne bereid deze raad op te volgen, maar het wordt hem tevens duidelijk dat hij langer tijd in Londen zal moeten blijven. Besloten wordt dat John niet slechts vier zondagen, maar drie maanden in Londen blijft. De nood dwingt de vrienden in Rochdale hun toestemming hiervoor te geven. Allerwegen wordt John nu in Londen en omgeving uitgenodigd om voor te gaan en praktisch avond aan avond is hij bezet. In diepe afhankelijkheid mag hij deze arbeid verrichten. De vrienden bemerken het wel dat John meermalen bevende de kansel opgaat. Zij verwonderen er zich over dat de Heere hem steeds weer doórhelpt. Telkens weer wordt het Woord des Heeren bevestigd: "Hij geeft de moeden kracht en hij vermenigvuldigt de sterkte die, die geen krachten heeft."

Maar na de afgesproken twee zondagen gaat John 's maandags op stap. Ook nu is zijn oog op de Heere geslagen, of zijn weg voorspoedig zijn mag. Ja, of de Heere Zelf als de Doorbreker voor hem wil heengaan, ook opdat hij er voor bewaard zal blijven op enig minder vriendelijk woord met gelijke munt te betalen.

Hij wordt wel enige bezwaren gewaar. Het is nog augustus en van degenen, wier adressen hij van vrienden kreeg, zijn velen met vakantie. Ook zijn de adressen ver uiteen gelegen en hij weet in de grote stad het nog steg. Gelukkig komt hij al spoedig tot de ontdekking dat de St. Paul's kathedraal, in de buurt waarvan hij logeert, vanaf vele plaatsen reeds uit de verte zichtbaar is. Daar oriënteert hij zich maar op. Het lopen in de stad is bijzonder vermoeiend en er valt inderdaad nogal eens een weigerend, soms zelfs scherp antwoord. Maar deze en gene helpt hem wel met spijze en drank, en dan is John al blij dat hij daarvoor geen kosten behoeft te maken.

Meestal ontstaat er dan een gesprek over geestelijke zaken en tenslotte stelt men ook wel belang in zijn kas en draagt dan naar vermogen gaarne bij. Alles wordt nauwkeurig aangetekend. Velen dringen er bij hem op aan dat hij hen nogmaals bezoeken zal.

De eerste dag klopt John ook aan bij de heer Silver, die dicht bij het Buckingham paleis woont. Deze ontvangt hem hartelijk en draagt niet alleen zelf een pond bij, maar geeft hem ook weer verschillende adressen van vrienden, die hem zeker gaarne met

hun giften zullen ondersteunen. Tussen beiden ontstaat een hartelijke en nauwe vriendschap. De heer en mevrouw Silver zijn beiden godvrezende mensen en de omgang met hen is voor John in vele opzichten profijtelijk, want de heer Silver is in de waarheid goed onderlegd. Wanneer John in later jaren regelmatig in Londen komt, zal hij nimmer overslaan deze vrienden te bezoeken. Kort voordat de heer Silver sterft brengt John hem nog een bezoek en dan treft hij de beide oude mensen aan, zich hartelijk verblijvend in de hoop van het eeuwige leven, welke God, Die niet liegen kan, beloofd heeft van de grondlegging der wereld.

John komt, op een ander adres, hem door de heer Silver opgegeven. Daar is echter wel een weinig wijsheid nodig. Het is een vermogend iemand, maar geen Baptist. John wordt binnengelaten en naar een deftige ontvangkamer gebracht, waar deze mijnheer over zijn papieren gebogen zit. John moet even wachten. Dan kijkt de mijnheer op en vraagt kortaf: "En meneer, wat voert u hierheen?"

John overhandigt hem het schrift en zegt eenvoudig: "Mijnheer, dit kunt u hierin lezen."

De man kijkt het schrift even in en zegt dan: "Is dit een inzameling voor de schuld van een kapel der bijzondere Baptisten?"

John antwoordt bevestigend.

Dan merkt de man droogweg op: „Wanneer ik in Rochdale zou zijn en het Heilig Avondmaal werd bediend, zou men mij dan toestaan aan de tafel aan te zitten?"

John antwoordt rustig: "Ja, wanneer u het voorbeeld van Christus en Zijn apostelen gevolgd hebt en in de naam des Heeren zijt gedoopt."

Op dit antwoord windt de man zich nogal op en zegt: "Hoe is het mogelijk! U komt hier om mij geld te vragen, en u zou mij niet eens toestaan aan de tafel in uw kapel aan te zitten. Zulk een geest zou mij misschien wel buiten de, hemel willen sluiten, maar dat gaat gelukkig niet."

Weer antwoordt John: "Welneen mijnheer, wij hebben niet de minste begeerte u buiten de hemel te sluiten. Maar als een getrouw dienaar des Heeren wil ik de inzettingen des Heeren houden zoals deze ons door de Schriften zijn overgeleverd. En ik vind in de Schriften nergens een voorbeeld dat er tot de tafel des Heeren werden toegelaten, dan alleen die gedoopt waren en belijdenis van hun geloof in Christus Jezus hadden gedaan. Maar wanneer u mij op grond van de Bijbel kunt aantonen dat u zonder dit moet toegelaten worden, dan moogt u zeker bij ons aanzitten."

De man gaat hierop niet verder in, maar zegt op een heel wat vriendelijker toon: "Wel mijnheer Kershaw, ik geloof dat ge een eerlijk man zijt, die te allen tijde bij uw principes blijft. Om der wille van mijn goud hebt ge niet prijsgegeven wat gij meent op Gods waarheid gegrond te zijn. Hier hebt ge van mij een pond voor uw kas."

John bedankt hem vriendelijk en het afscheid is zeer hartelijk. Nog nooit heeft John zo hard gewerkt. Van de vroege morgen af is hij op pad, om dan 's avonds nog in deze of gene kapel voor te gaan. Als hij laat in de avond vermoeid thuis komt, zit hij alleen op zijn kamer, voor de op gezelligheid ingestelde man ook een ware beproeving. Het eten is wel goed, maar verder moet hij voor zichzelf zorgen en dat gaat hem niet al te best af. Datgene, waaraan hij het meest behoefte heeft, ontbreekt, namelijk hartelijkheid en liefde. Het is een beroepspension en daar wordt dit niet gevonden. Daar is hij nu al drie weken lang, als hij het maar volhoudt

Als hij de derde zondag in de Zoar kapel heeft voorgegaan, geeft één der vrienden hem onderaan de kansel een briefje en zegt: "De persoon, wiens adres op dit briefje staat, vraagt u vriendelijk of u morgenochtend even bij hem langs wilt komen."

John ziet het briefje even in en antwoordt: "Ik ken deze persoon niet en het adres evenmin."

Maar William Hebden zegt: "U weet waar ik woon. Kom maar even bij mij aan, dan ga ik wel met u mee."

De volgende morgen wandelen ze samen naar het op het briefje vermelde adres. William Hebden zegt: "De mensen, waar u nu heengaat, zijn zeer hartelijke en ootmoedige mensen. Mijnheer, mevrouw en de dienstbode zijn allen lidmaten onzer gemeente."

Even later staan ze voor de deur van een grote winkel, waar vloerkleden enz. verkocht worden. Het is de zaak van de heer Thomas Davies, Jewry Street 88, Aldgate. De heer Davies komt zelf naar buiten, grijpt John hartelijk bij de hand en zegt:

"Mijnheer Kershaw, u komt van buiten Londen en u verblijft nu in de Commercial Road. Maar dat is één der hoofdstraten, waardoor dag en nacht veel verkeer gaat. We zijn bang dat u vanwege het geratel der karren niet al te best zult kunnen slapen. Wij hebben hier een geriefelijk bed in een goede achterkamer, en we zullen het op hoge prijs stellen als u een week bij ons zou willen blijven. We zullen ook gaarne zien dat u zich bij ons thuis voelt en met het gezin meeleeft."

John heeft er wel oren naar en belooft te zullen komen. Thomas Davies neemt hem mee naar de woonkamer, waar hij mevrouw Davies aantreft, een deftige verschijning, maar een ootmoedige, godvrezende vrouw.

Een genoeglijke week brengt hij er door. Als hij 's avonds vermoeid thuis komt, weten de heer en mevrouw Davies en Mary Buck, de dienstbode, niet wat zij zullen doen om het hem maar aangenaam te maken. Ze zien de eenvoudige John als een ambassadeur des hemels en rekenen het zich een grote eer voor hem te mogen zorgen.

Als het zaterdag is en ze aan de thee gezeten zijn, wendt mevrouw Davies zich tot John: "Ge hebt ons nog niet verteld hoe het u bij ons bevalt."

Dan kan deze antwoorden: "Het bevalt mij heel goed bij u en ik ben de Heere bijzonder dankbaar dat Hij uw harten heeft willen neigen om mij, een onwaardige vreemdeling, bij u te nodigen. Ik ben u zeer dankbaar dat u Zijn instrument hebt willen zijn om voor mij te zorgen."

Thomas Davies zegt plechtig: "We hebben u uitgenodigd omdat wij u om 's Heeren wil liefhebben. Wij gevoelden onze harten

overgebogen om alles te doen om het voor u geriefelijk te doen zijn. U hebt nu gezien hoe het hier toegaat en als u tevreden bent, zijn bed en kamer tot uw beschikking zo lang u in Londen vertoeft. Blijf maar zo lang als mogelijk is."

Gaarne bewilligt John in dit voorstel en hij blijft de overige tien weken bij deze gastvrije familie. Ook als John later regelmatig Londen bezoekt, is hij steeds bij de familie Davies. Als hij op de zondag meerdere malen gepreekt heeft en uitgeput thuis komt, moet hij eerst enige tijd op de sofa rusten voordat hij wat gebruiken kan. Mevrouw Davies staat klaar met een verfrissende drank, en Mary Buck brengt hem een schoon overhemd, dat eerst bij de kachel is verwarmd. Maar meer nog dan door alle hartelijke zorgen wordt John verkwikt door de gesprekken en de huisgodsdienstoefeningen. Er is een nauwe christelijke gemeenschap.

De heer en mevrouw Davies hebben één kind, de dan zesjarige. William, hun oogappel. Ook deze kan het spoedig met John vinden en is de beste maatjes met hem. Later zal hij John dikwijls bij het bezoeken van zijn vrienden vergezellen.

Thomas Davies is voor John niet minder een grote steun bij zijn inzameling. Hij kent veel mensen, weet waar ze wonen en wanneer ze thuis zijn. Bovendien komen velen op bezoek als ze horen dat John bij de familie Davies logeert. Want deze familie staat

zeer gunstig bekend en dit zet op Johns inzameling mede een stempel van betrouwbaarheid.

Wekelijks stort de heer Davies het ingezamelde geld op zijn bankrekening en als John weer naar Rochdale terugkeert, schrijft William Davies een cheque en kan John het geld in Manchester weer van de bank halen. Ook een groot gerief, want anders zou de zorg voor het geld, vooral op de reis, niet eenvoudig zijn geweest. We lezen nu nogal eens in de krant van overvallen in Engeland. Toen deugde het er ook niet!

Aan het einde van de vierde week komt Henry Heap de ijverige inzamelaar eens opzoeken en zegt: "Ik heb ook in Brighton enige vrienden, aan wie ik u wel kan aanbevelen. Ik heb hoop dat ze u daar ook wel zullen helpen."

Dan geeft hij John een lijstje en zegt daarbij: "Daar staat ook de heer Smith van Bedford Square bij: Als het u gelukt deze tot vriend te maken, zult ge daar zeker veel plezier van hebben." Voor zijn kapel heeft John alles over en hij is best bereid het ook eens in Brighton te proberen, hoewel hij er ook tegenop ziet. Want in Londen heeft hij in de afgelopen twee weken al heel wat onvriendelijke woorden gehoord als hij als onbekende aanklopte bij de hem verstrekte adressen. En in Brighton kent niemand hem. Hoe zal het daar gaan?

Als hij zich op maandagmorgen vroeg gereed maakt om naar deze stad te gaan, smeekt hij vurig tot de Heere dat Hij mee zal gaan. Onder het gebed moet hij sterk aan de woorden van de heer Heap betreffende de heer Smith denken: "Als het u gelukt hem tot vriend te maken." Blijkbaar is dat niet zo eenvoudig. De woorden, welke eenmaal vader Jakob tot zijn zonen sprak, dalen in zijn gemoed: "Maakt u op, keert weder tot die man, en God, de Almachtige, geve u barmhartigheid voor Zijn aangezicht."

De wetenschap van Jakob mag de zijne zijn. Met de Heere worstelende, gevoelt hij dat de Heere hem zijn begeerte zal geven. Dit doet hem met blijdschap de reis aanvaarden. Geen wonder dat hij voor zijn vertrek Genesis 43 eerst nog eens leest.

Het is prachtig weer en John is bovenop de reiskoets gezeten. De rit door de liefelijke dreven van Surrey en Sussex doet hem goed.

Nauwelijks is hij in Brighton uitgestapt of er komt een bejaard persoon op hem af, een "runner." Deze vraagt hem of hij soms onderdak zoekt. John antwoordt slechts dat hij naar Bedford Square wil en vraagt de weg. De man heeft wel tijd om hem er even te brengen. Dan zegt John dat hij na zijn bezoek op dat adres het op prijs zal stellen als de man hem een geschikt en niet te duur logement kan wijzen. Deze is daartoe gaarne bereid en zegt wel even op Bedford Square te zullen wachten.

Het huis van de heer Smith is midden aan het plein gelegen en geeft een prachtig uitzicht op het Kanaal. John ziet wel dat het een deftige boel is. Geen wonder dat de moed hem weer in de schoenen zinkt als hij aanbelt. Het is al vijf uur in de namiddag. Een deftige huisbediende doet open en op Johns vraag of mijnheer Smith thuis is, klinkt het antwoord bevestigend. "Gaarne zou ik hem 'even willen spreken'", zegt John. De bediende vraagt zijn naam en adres, laat hem in de ontvangkamer en gaat mijnheer Smith waarschuwen. Spoedig is de

bediende weer terug en zegt: "Mijnheer Smith heeft op het ogenblik enige vrienden op bezoek en kan u vanavond niet ontvangen. U kunt het beste morgenochtend nog maar eens langs komen."

Dat is een teleurstelling. De gehele dag is dan verloren en nu alleen naar een vreemd logement. Maar het is niet de eerste keer dat hij voor moeilijkheden staat. Hij heeft reeds wat geleerd en zegt daarom tot de huisknecht:

"Ik zal u zeer dankbaar zijn als u tegen uw meester wilt zeggen dat ik het een groot voorrecht zou achten hem toch even te spreken. Desnoods slechts vijf minuten."

Deze merkt wel dat de bezoeker zich niet gemakkelijk laat wegsturen en is zo vriendelijk ook deze boodschap aan de heer Smith over te brengen. Dan komt hij terug met het bericht: "Mijnheer komt aanstonds zelf even bij u."

Het duurt wel een kwartier en John wacht gespannen. Dan hoort hij gehaaste voetstappen op de trap en even later treedt een zwaar gebouwde man binnen en vraagt op grimmige toon: "Wat is er van uw dienst, mijnheer?"

John antwoordt beleefd: "Met uw verlof zal ik u dat vertellen." Als John in het kort zijn boodschap doet, valt alle grimmigheid bij de heer Smith op eenmaal weg. Hij is één en al hartelijkheid, hetgeen John grote moed geeft om verder te gaan. Als hij is uitgesproken, vraagt de heer Smith: "Ge denkt dus tot vrijdag of zaterdag in Brighton te blijven?"

"Ja mijnheer Smith, als ik hier althans werk vind voor mijn inzameling."

"Maar waar denkt u te logeren?"

John antwoordt: "Wel, er staat buiten iemand op mij te wachten, die zodra ik uit de reiswagen stapte, zich reeds aanbod om voor onderdak te zorgen."

Mijnheer Smith kijkt hem wat vreemd aan en zegt: "Bent u zich wel bewust in welke handen u zou kunnen vallen?"

Zonder verder nog iets te zeggen stapt de heer Smith naar buiten, neemt de daar wachtende runner eerst eens nauwkeurig op en zegt zonder meer: "Ge kunt gerust doorgaan, mijnheer, want de persoon, op wie u wacht, gaat niet met u mee."

Als John dit hoort, komt hij ook naar buiten en geeft hem een vergoeding voor de reeds bewezen diensten. Hij valt van de ene verrassing in de andere, want weer binnengekomen, blijkt de heer Smith weer even grimmig als in het begin.

"Heb ik u niet laten weten dat ik nu met enkele vrienden in gesprek was en dat ik u eerst morgenochtend kon ontvangen, mijnheer?"

John kan het niet anders dan bevestigend beantwoorden. Een optreden als dit heeft hij nog niet eerder meegemaakt.

"Maar waarom zijt ge dan niet weggegaan om op de genoemde tijd terug te komen, mijnheer Kershaw?"

John antwoordt bedaard: "Om u de waarheid te vertellen, voordat ik vanmorgen Londen verliet, kreeg ik te veel houvast aan u om me door één weigering te laten afstoten."

Nu is het de beurt van de heer Smith om verbaasd op te zien. Hij zegt op dezelfde scherpe toon: "Wat? U kreeg houvast aan mij voordat u vanmorgen uit Londen vertrok? Dat is wel tachtig kilometer van hier. Hoe is dat mogelijk? Verklaar u eens nader!"

John vertelt van de werkzaamheden, welke hij deze morgen in Londen hebben mocht, alsook de bemoediging des Heeren, welke hij ontving juist met betrekking tot het bezoek aan zijn adres.

Verslagen hoort William Smith hem aan en als John is uitgesproken, wrijft hij zich in de handen en zegt: "O mijn geliefde vriend, deze zaak is van God. Ik kwam naar beneden met de gedachte, dat u een oplichter was, gekomen om mijn beurs wat lichter te maken, gelijk er al velen gedaan hebben. En daarom was ik niet anders van plan dan om u direct af te wimpelen en heen te zenden. Maar toen u begon te spreken, gevoelde ik aan uw ootmoedige en plechtige woorden dat u een man bent, die de Heere vreest. Want uw woorden vinden weerklank in mijn ziel. Daarom ook kon ik u niet wegsturen."

Mijnheer Smith luidt een bel en als de bediende daarop binnentreedt, zegt hij: "Charles, deze mijnheer heeft nog niet gegeten. Dek de tafel en breng het beste, want ik weet zeker dat hij honger heeft."

Dat is waar, want John heeft sinds vanmorgen vroeg niet meer gegeten. Terwijl dit in gereedheid wordt gebracht, mogen William Smith en John van hart tot hart met elkaar spreken over de wegen des Heeren, met hen gehouden, over de heerlijkheid van de Persoon en het werk van Jezus Christus en de zegeningen van genade en zaligheid, in Hem opgelegd. Mijnheer Smith vergeet zijn vrienden in de zitkamer helemaal, tot de gong de thee aankondigt, in Engeland een soort maaltijd. Dan neemt hij John mee en stelt hem aan de aanwezige vrienden voor, zes in getal. Onder hen is ook de voorganger der Baptisten in Brighton, de heer Joseph Sedgwick. De begroeting is uiterst hartelijk. Als allen rond de tafel gezeten zijn en de thee rondgaat, zegt de heer Smith:

"Mijnheer Kershaw, ik denk menigmaal dat ik van al 's Heeren kinderen wel de meeste redenen heb om ootmoedig en dankbaar voor Hem te zijn, want Hij heeft mij overvloedig gezegend met het goede van dit leven. Mijn lieve vrouw, hoewel nu aan het ziekbed gebonden, mag zich verheugen in een goede hoop door genade. Onze huishoudster is een godvrezende vrouw. En wanneer mijn hart mij niet bedriegt, mag ik ook voor mijzelf iets van deze dierbare Christus kennen. Hier zitten mijn twee dochters en mijn schoonzoon. Als hun vader bemin ik hen en hun welvaren ligt mij na aan het hart. Hun lieve moeder en ook ik hebben vele gebeden tot God voor hen opgezonden, dat ook zij voor eigen ziel Christus mogen leren kennen, Wie te kennen immers het eeuwige leven is. Maar dit is tot op heden nog niet tot openbaring gekomen. Mogelijk worden onze gebeden eerst verhoord wanneer onze lichamen reeds rusten in het stof en onze onsterfelijke zielen zich reeds hebben verenigd met de geesten der volmaakt rechtvaardigen voor de troon van God en van het Lam."

Dan richt hij zich bewogen tot zijn kinderen en zegt: "Mijn lieve kinderen, hoe veel' ik ook van u houd, met deze vreemdeling gevoel ik een nauwer band der ziel dan met u." Eén der dochters protesteert en zegt: "Maar vader, dit is niet mogelijk. Zo ver mijn herinnering strekt, is uw liefde voor ons altijd dermate groot geweest, dat het onmogelijk is om aan te nemen, dat u nog groter liefde gevoelen zou voor deze vreemdeling, die toch nauwelijks twee uren hier in huis is, dan voor ons."

Maar vader Smith antwoordt: "Mijn lieve kind, ge begrijpt het niet. De band, welke tussen u en mij bestaat, is die van ouder en kind. Dat is een natuurlijke band, die bij de dood voorgoed verbroken wordt. Maar de band, welke er is tussen deze vreemdeling en mij, is van geestelijke aard, welke in leven of dood, in tijd noch eeuwigheid ooit verbreken zal."

Diep ontroerd hoort John het gesprek aan. De Heere heeft zijn weg voorspoedig gemaakt en Zijn eigen woorden trouw bevestigd.

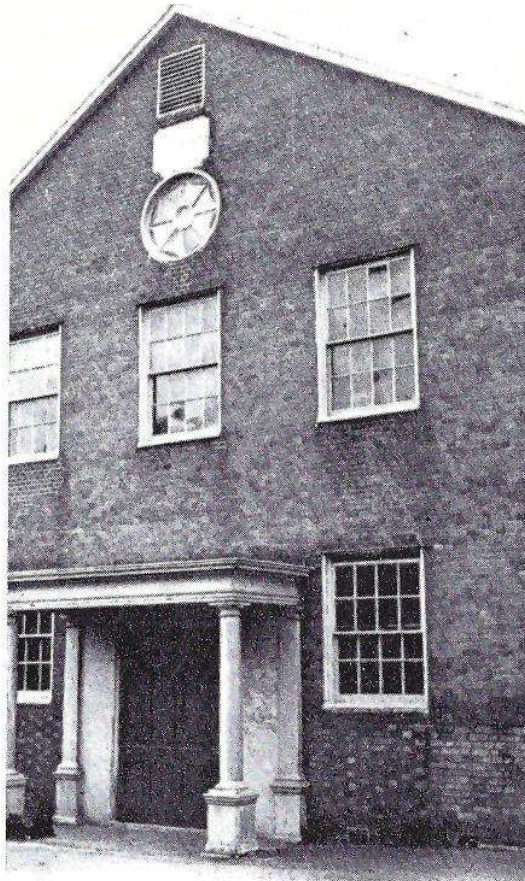
Dezelfde avond nog wordt in de Ebenezer kapel op Richmond Hill een gebedssamenkomst gehouden. Afgesproken wordt dat John een inleidend woord zal spreken. Dit zal hem tevens bekendheid geven als hij er voor zijn "kas" op uit gaat. De heer Smith laat zijn prachtige rijtuig voorrijden. Het wordt John even te machtig en hij deinst terug. William Smith merkt het wel, maar zegt eenvoudig: "Vooruit, instappen!"

Langs de kustboulevard rijdend, moet John telkens weer denken: "Toch wel wat ongebruikelijk voor een arme inzamelaar."

Na de dienst brengt één van de vrienden hem naar het adres, waar de predikanten in Brighton steeds logeren. Daar wordt eerst een korte maaltijd gebruikt. Men zingt enige liederen en een jongedame begeleidt dit gezang op de piano. Later verneemt John dat dit meisje een vondeling is, eens bij deze familie op de stoep gelegd. Zij hebben het kind aangenomen en ook in haar hart heeft de Heere Zijn genade verheerlijkt.

De vrienden maken hem er tevens op attent, dat in deze stad velen wonen, die behoren tot de kapel van de heer John Vinall, de Jireh-kapel te Lewes, in de nabijheid van Brighton gelegen. De heer Vinall is de opvolger van wijlen de heer Jenkin Jenkins, de intieme vriend van William Huntington, door deze dikwijls de ambassadeur uit Wales genoemd. In de nog steeds bestaande ruime Jireh-kapel te Lewes ging ook Huntington vele malen voor in de bediening des Woords en in de bijbehorende tuin achter de kapel is nog de grote graftombe te vinden, waarin William Huntington, Jenkin Jenkins, John Vinall, Thomas Merchant en nog meer anderen begraven liggen.

Ligt de kapel oorspronkelijk rustig buiten het stadsrumoer, ook Lewes is gegroeid en rond dit mooie kerkgebouw gonst nu ook het rumoer van het dagelijkse leven. Helaas is deze gemeente dermate geslonken, dat de kapel thans niet meer gebruikt wordt en men in de er achter gelegen ruimte vergadert. Die is groot genoeg. Een bijna overal in Engeland thans waar te nemen situatie.

Jireh kapel te Lewes.

John gaat daarom op dinsdagmorgen eerst naar Lewes om John Vinall te bezoeken en hem te vragen een aanbeveling in zijn schrift te willen plaatsen. Deze ontvangt hem hartelijk en John is in de gelegenheid 's avonds een dienst in de Jireh-kapel bij te wonen. De prediking van de heer Vinall is hem tot grote stichting en hij logeert vervolgens de nacht ten huize van deze prediker. Deze draagt zelf een half pond bij aan de kas en is direct bereid de aanbeveling te schrijven.

De heer John Vinall is gedurende 45 jaar de voorganger van de Jireh-kapel, in combinatie met de Providence kapel in Brighton. Hij overlijdt op 3 maart 1860, in zijn

acht en zeventigste levensjaar. Verschillende werken verschenen van zijn hand, alsmede bundels predicaties. Joseph Charles Philpot gewaagt er in zijn brieven van dat hij ze met grote stichting heeft gelezen en er veel onderwijs uit mag ontvangen. John Vinall behoort in zijn jongere jaren tot de persoonlijke vrienden van William Huntington en hij is wel degene, die hem het langst overleeft.

In Brighton teruggekeerd, schrijven de beide voorgangers der Baptisten, Joseph Sedgwick en William Savory, eveneens een aanbeveling, waarvan John bij het inzamelen veel gemak heeft. Bovendien laat William Savory hem op woensdagavond in zijn kapel, de Salemkapel in de Boundstreet, voorgaan en dan mag hij vanaf de kansel zijn kas aanbevelen. In de kerkenraadskamer ontvangt hij 3.7.6 pond aan giften. De volgende avond gaat hij voor in de Ebenezerkapel op Richmond Hill, de gemeente van Joseph Sedgwick. Daar ontvangt hij 4.14.6 pond voor zijn kas. Vrijdags begeleidt William Smith zijn vriend nog naar enkele adressen. Deze vertelt: "Gisteravond is bij mij aan huis nog een predikant langs geweest, die eveneens aan het inzamelen is. Hij vertelde mij dat hij uw beide predicaties met veel genoegen heeft beluisterd. Ik dacht: wanneer hij een liefhebber is van de waarheden, welke u gepredikt hebt, dan moet hij een godvrezende man zijn en ik heb hem een pond gegeven en daarbij gezegd, dat Joseph Sedgwick, William Savory en vele andere vrienden vandaag bij mij aan huis komen om u nog eens te ontmoeten en dat wij dan samen de maaltijd hopen te gebruiken. Ik heb hem toen ook uitgenodigd en hij beloofde te zullen komen."

Inderdaad zijn er heel wat vrienden aan de maaltijd verenigd en ook de door William Smith uitgenodigde "predikant" is aanwezig.

Na de maaltijd zegt Joseph Sedgwick tegen John: "Kom eens even bij mij in de kamer hiernaast."

Daar gekomen, vertelt hij verder: "William Savory en ik zijn zeer ontevreden over deze man. Is het u niet opgevallen, net als ons, hoe buitensporig hij is? Hij zit maar te schrokken en drinkt het ene glas bier na het andere. En dito wijn. Daarenboven, hij heeft onder onze mensen gecollecteerd zonder zich eerst tot ons te hebben gewend om zijn aanbevelingen te tonen en onze toestemming te vragen, zoals u dit deed. Wij vrezen werkelijk dat hij een oplichter is. Weet u geen oplossing, waardoor wij zijn schrift eens kunnen inzien? Want wij willen en kunnen hem niet door laten gaan op deze wijze voordat wij er meer van weten. Welnu, ik laat het graag aan u over hoe u denkt deze zaak tot een oplossing te kunnen brengen."

Daarmede laat Joseph Sedgwick de verbaasde John alleen in deze kamer achter en voegt zich weer bij de andere vrienden.

John overweegt de zaak eens rustig en spoedig meent hij wel een oplossing er voor gevonden te hebben. Hij stapt de eetkamer weer binnen, neemt zijn plaats aan de tafel weer in en vraagt het woord.

"Vrienden, ik moet ineens denken aan een ontmoeting, welke ik enige tijd geleden had. Deze was voor mij niet onprofijtelijk, en wanneer u het mij toestaat, wil ik u er van vertellen, opdat gij er eveneens voordeel van hebben moogt."

Alle vrienden geven te kennen dat zij gaarne willen horen.

Dan vervolgt de verteller: "Op zekere maandag moest ik 's avonds in Bradford preken, dinsdags te Halifax en woensdags in Hebden Bridge. Donderdags wandelde ik naar huis terug en halverwege ontmoette ik een keurig gekleed heer, die mij ernstig aankeek, mijn hand greep en tot mij zei: Mijn vriend, wanneer u mij vertelt hoe oud u bent, dan zal ik u mijn leeftijd zeggen."

Welnu, ik vertelde hem hoe oud ik was en hij zei daarop: Ik werd in april vijf-en-vijftig jaar. En wanneer iemand deze leeftijd bereikt heeft, is het reeds tegen de avond van zijn leven. Spoedig komt dan de nacht, dan sterf ik en is alles voorbij. Diep ontroerd en met tranen in zijn ogen voegde hij er aan toe: Wat zal er dan van mijn arme ziel worden? Toen liet hij mijn hand los en verliet me weer. Maar de manier waarop hij sprak, maakte diepe indruk op mij, vooral die laatste zin: Wat zal er dan van mijn arme ziel worden? Het heeft mij daarna dikwijls tot zelfonderzoek gebracht. Ook Job sprak: "Een man sterft als hij verzwakt is; en de mens geeft de geest; waar is hij dan?"

De verteller houdt even op. De vrienden zien hem nieuwsgierig aan, want zij merken wel dat hij nog niet uitgesproken is, maar weten niet waar hij eigenlijk heen wil. John gaat verder:

"Mijn beste vrienden, wij predikanten menen dat het soms gepast is een korte inleiding te houden voordat wij onze tekst ter hand nemen. Dat heb ik nu ook gedaan, en ben nu waar ik wezen wilde. In Gods voorzienig bestel hebben mijn broeder-inzamelaar en ik elkaar deze dag hier ontmoet. En daarom zeg ik tot hem, als weleer de man op de weg tot mij sprak: Wanneer u mij uw inzamelingsschrift laat zien, dan zal ik u het mijne ter inzage geven."

En daarmee legt John zijn schrift voor deze man op tafel. Het geeft enige opschudding onder de vrienden. Want zij zien allen wel dat deze er door ontstelt en in grote verlegenheid verkeert. Het eerste wat hij meer tot zichzelf dan tot de anderen zegt, is: "Ver gezocht, maar wel een goed bedacht plan!" Er vallen enige ogenblikken stilte, terwijl aller ogen op hem gevestigd zijn. Tenslotte haalt hij zijn schrift voor de dag en geeft het aan John, terwijl hij zelf Johns schrift inziet.

John neemt het schrift door, en geeft het daarna aan Joseph Sedgwick en William Savory. Dezen ontdekken al heel spoedig dat dit geen waarheid bevat en dus geheel onbetrouwbaar is, ja zuiver oplichterij. Zij verklaren het openlijk en de opschudding is groot. Als tenslotte één der aanwezigen vraagt: "Wat moeten wij doen om deze man te stuiten in dit werk?" springt de oplichter overeind en maakt zich snel uit de voeten.

Sommigen snellen hem nog achterna, maar zij zijn al spoedig het spoor bijster. William Smith zit verslagen in zijn stoel, diep teleurgesteld en weer een ervaring rijker. Zo'n bedrieger! De eerstvolgende inzamelaar zal wel van goeden huize moeten zijn. Op zaterdagmorgen keert John weer naar Londen terug. De week in Brighton is voor zijn kas niet onvoordelig geweest. Als hij in later jaren in Londen voorgaat, zal hij dikwijls ook de mensen te Brighton bezoeken.

Doordat oorspronkelijk overeengekomen is dat hij slechts vier zondagen in de Zoar kapel zal voorgaan, gaat nu eerst twee zondagen een andere predikant voor, de heer Smith van Cheltenham. Dit is reeds enige tijd terug overeengekomen. Later volgt de heer Smith Dr. Rippon op als voorganger van de New Park Street kapel in Londen. In deze kapel zal enige tientallen jaren later Charles Haddon Spurgeon grote opgang maken.

John gaat deze zondagen op andere plaatsen voor. De eerste zondag in een kapel in Westminster, waar de heer Wollicot voorganger is. Het is voor prediker en gemeente een gezegende ure. 's Avonds assisteert hij de heer Smith bij de bediening van het Heilig Avondmaal in de Zoar kapel.

De volgende zondag preekt hij voor de oude voorganger Franklin in diens kapel in de Red Cross Street. William Gadsby heeft John reeds gevraagd deze oude baas zo veel mogelijk te helpen. Dan gaat hij 's avonds nog een keer voor in de kapel van Henry Heap in de Bury Street. Het is een grote kapel en uit de predikantskamer voert een

soort brug naar de kansel. Over deze brug lopend, de kapel is stampvol, gevoelt hij zich eerst onzeker, maar de Heere geeft die avond bijzondere opening in Zijn Woord. Als tekst heeft hij Efëze 3 : 8: "De onnaspeurlijke rijkdommen van Christus." Het gaat met zo grote kracht des

Geestes gepaard, dat John zelf er nog lange tijd voor eigen ziel het profijt van gevoelt. Jaren daarna houden meermalen hem onbekende personen in Londens straten hem aan en vragen: "Weet u nog dat u eens in de Bury Street kapel preekte over de onnaspeurlijke rijkdommen van Christus?"

Als John antwoordt dat hij het nog goed weet, zeggen zij: "Wij ook, en wij hopen het nooit te vergeten!"

John is weer een zondag voorgegaan in de Zoar kapel en één der diakenen houdt John in de kerkenraadskamer aan en zegt: "Broeder Kershaw, wij zijn niet tevreden over uw huisvesting." Verwonderd kijkt John hem aan. "Maar waarom niet? Ik zou echt niet meer tevreden kunnen zijn!"

Dan zegt de diaken: "Alles goed en wel, maar als dienaar van Jezus Christus zijt ge hier niet alleen voor de heer en mevrouw Davies, maar voor ons allen. Daarom zijn wij van oordeel dat wij hen er voor moeten betalen. We weten wel dat ze er alles voor over hebben, maar uw verblijf hier duurt langer dan wij eerst verwacht hadden."

John antwoordt dat hij hierover ook wel gedacht heeft, maar na hetgeen de heer en mevrouw Davies tot hem hebben gezegd, kan hij er weinig meer aan veranderen. Hij begrijpt niet goed waar de diaken heen wil.

Deze antwoordt slechts: "Het is beslist niet onze bedoeling enige aanstoot te geven, maar als opzieners der gemeente zullen wij doen wat wij onze plicht achten te zijn."

Op de volgende maandagmorgen, John is nog maar net weg naar nieuwe adressen voor zijn kas, komen de diakenen bij Thomas Davies op bezoek. Josuah Pedley voert het woord.

"Wij willen u niet beledigen, mijnheer Davies, maar wij moeten wel onze plicht doen. Naar onze mening behoort de gemeente u een vergoeding te betalen voor het verblijf van onze broeder Kershaw te uwen huize, en daar kwamen wij nu eens over praten."

Maar Thomas Davies antwoordt: "Wij hebben de heer Kershaw in onze woning genodigd omdat wij hem liefhebben om Jezus' wil. Nooit was het onze bedoeling daar iets voor te ontvangen. Doch wij gevoelen ons zeker niet beledigd door uw woorden. Integendeel, wij kunnen dit uw bezoek bijzonder waarderen. Naar onze mening heeft de gemeente hier juist een taak. Welnu, wij begeren geen vergoeding, maar hebt u er wel op gelet dat broeder Kershaw in zijn beste jas naar Londen is gekomen en deze hier elke dag draagt in weer en wind? Deze jas is er niet mooier op geworden en heeft zijn beste tijd gehad. Het is tegelijk zijn preekjas en hij is eigenlijk niet meer geschikt om hem op de kansel' te dragen. Het zou ons een groot genoegen doen wanneer de gemeente eens voor een nieuwe jas zorgde. Wat denkt u daarvan?"

De diakenen vinden dit een prachtige oplossing en Josuah Pedley zegt stralend: "Mijn vrouw maakte vanmorgen aan het ontbijt dezelfde opmerking. Zeg tegen mijnheer Kershaw dat hij morgen niet de deur uit mag gaan voordat de kleermaker langs is geweest om hem de maat te nemen voor een nieuw pak en een nieuwe jas."

Thomas Davies vertelt John 's avonds van het bezoek op die vroege morgen. Dinsdagmorgen is de kleermaker al vroeg present en deze belooft dat alles op de aanstaande zaterdag reeds gereed zal zijn.

De eenvoudige prediker mag in dit alles weer de zorgende hand van zijn Heere zien. Nog niet eerder is hij zo deftig gekleed geweest. Enerzijds kost het hem wel eens moeite er de armoedige wever uit Lancashire nog in te herkennen. Anderzijds, hij

blijft de eenvoudige man, door God afgezonderd tot Zijn dienst, wel de gave bezittend om zich in alle kringen thuis te gevoelen en zich daar vrij te kunnen bewegen.

Met de familie Pedley is eveneens een nauwe vriendschapsband ontstaan. Ook in dit gezin is John volkomen thuis. Josuah Pedley en zijn vrouw zijn godvrezende mensen en ook hun nog jonge dienstmeisje Lydia is geen vreemdelinge van het leven der genade. Menige goede ure brengt hij in hun midden door.

Bij vele Baptistenkapellen in Engeland is het tot op de dag van vandaag toe de gewoonte om de dag van de opening van de kapel of de stichting van de gemeente, ook wel de dag van de stichting der zondagschool, ieder jaar weer te herdenken. Reeds eerder is hiervan melding gemaakt. Van heinde en ver komt men dan samen om de daden des Heeren te gedenken door het houden van een dag van afzondering, waarop meerdere predicates worden gehouden. Veelal wordt er op deze dagen gecollecteerd voor kapel of zondagschool, of ook wel voor stichtingen van barmhartigheid, als bijvoorbeeld de Aged Pilgrims Friend Society.

Joseph Charles Philpot heeft het niet erg op deze gedenkdagen en geeft zich maar zelden om daarvoor te prediken, al maakt hij voor Calne toch gaarne een uitzondering. Want dikwijls nodigt men voor deze gelegenheden predikanten van elders uit om voor te gaan. Later zal John Kershaw op vele plaatsen bij zulke gelegenheden het Woord nog bedienen, dikwijls ook in niet-Baptistische gemeenten. Hij is niet eng van hart, evenmin als Joseph Charles Philpot. Als hij maar geloven mag dat de vreze des Heeren er woont. Juist op zulke gedenkdagen wordt in deze kringen iets gezien van de band, die de vrienden des Heeren onderling verbindt. Ook gedurende zijn eerste verblijf in Londen wordt John geroepen om bij zulk een gedenkdag voor te gaan. Op zekere avond thuis komend, vindt hij daar een brief van Henry Heap. Deze schrijft daarin dat hij heeft toegezegd de volgende dag 's middags te zullen voorgaan op de jaardag in de Baptistenkapel te Somers Town, een wijk van Londen. Maar hij voelt zich te ziek om te gaan en of John nu zijn plaats maar wil innemen. Hij sluit daartoe een brief in, welke John moet ter hand stellen aan de heer Carpenter, de voorganger van deze kapel.

Hier zit John toch even mee. Hij kan er op rekenen dat er veel mensen en ook veel predikanten te vinden zijn. Ondanks zijn vele ontmoetingen ziet hij er telkens weer tegen op. Maar vrijmoedigheid om te weigeren heeft hij ook niet, dus begeeft hij zich de volgende dag op weg. Het is nogal wat zoeken om er te komen en slechts kort voor de aanvang van de middagdienst is hij ter plaatse. Als hij naar de heer Carpenter vraagt, verwijst men hem naar een nabij gelegen grote hal, waar de predikanten en andere vrienden samen de maaltijd hebben gebruikt. Bescheiden vraagt John aan één der aanwezigen de heer Carpenter even naar buiten te willen roepen. Deze komt direct en John overhandigt hem de brief. De heer Carpenter gaat daarmee weer terug in de hal en laat John rustig buiten wachten.

Maar dit duurt niet lang, want dan komt hij weer naar buiten, in gezelschap van zijn collega Joseph Irons en nog enkele andere predikanten, voor John allen onbekend. Joseph Irons, de voorganger van de Independentenkapel in Camberwell, een wijk in Londen aan de zuidzijde van de Theems, zegt: "Dus de heer Heap is ziek en kan daarom niet komen, mijn vriend. En heeft hij u nu gestuurd om in zijn plaats onder ons voor te gaan?"

John antwoordt: "Ja, hij schreef mij tot dat doel een brief. Maar ik ben hier een vreemdeling en hier zijn vele meer bekwame dienaren van Jezus Christus aanwezig. Daarom zal ik het op prijs stellen wanneer u mij van deze opdracht wilt ontslaan en iemand laat voorgaan, die hier beter bekend is en meer bekwaam om te prediken dan ik."

Maar dat gaat toch niet zo gemakkelijk. Joseph Irons komt onder de indruk van Johns ongekunsteldheid en spreekt op warme toon:

"Broeder Kershaw, het is in de voorzienigheid Gods, dat onze vriend Heap niet kan komen en dat hij nu u gestuurd heeft. Dat gevoel ik in mijn hart. Ik was voornemens om direct naar huis te gaan, maar ik blijf nu om u te horen. Kom ik zal u maar direct in het predikantenkamertje brengen, opdat ge daar wat op uw gemak kunt komen."

In dit vertrekje gekomen, zegt **Joseph Irons** vervolgens: "Als ge hoort dat er een gezang wordt opgegeven, kunt ge u door deze deur naar de kansel begeven." Daarmede laat hij hem alleen.

Maar John komt niet zo spoedig op zijn gemak. Meer dan een half uur zit hij er, bevend over al zijn leden. Iedere keer opnieuw is hij zich bewust van eigen onbekwaamheid en onvermogen. Zijn roepen is tot de Heere, Die beloofd heeft met hem te zullen zijn, dat Hij dit ook nu weer waar maken zal. Dan hoort hij één der leraren een lied opgeven en begeeft zich naar de kansel. De gezongen woorden dalen liefelijk in zijn hart:

Soevereine liefde, fontein van zaligheid, voor het gevallen Adamskind.

O weergaloos vrije, eeuwige genade, waardoor mijn ziel een schuilplaats vindt.

Met veel opening doet hij het gebed en zegt vervolgens tot de aanwezigen: "Ongetwijfeld zijn velen uwer teleurgesteld dat zij broeder Heap niet op de kansel zien. Ik zelf niet minder, want ik had gehoopt broeder Irons vanmorgen te horen en broeder Heap deze middag. Maar doordat deze ziek is, word ik nu overwachts geroepen in zijn plaats onder u voor te gaan. Ziet maar niet op dit aarden vat, maar veel meer op het grote Hoofd van de kerk, en smeekt dat Hij ons zegene, opdat wij samen mogen getroost en onderwezen worden."

Als tekst heeft John ditmaal Deut. 33 : 3: "Immers bemint Hij de volken. Al Zijn heiligen zijn in Uw hand; zij zullen in het midden tussen Uw voeten gezet worden; een ieder zal ontvangen van Uw woorden."

Hij spreekt met veel ruimte van Gods liefde tot Zijn volk en over de veiligheid van de heiligen in 's Heeren handen. Zij zitten aan Zijn voeten neer en horen Zijn genaderijke woorden. Zelf mag John het in zijn ziel ervaren onder de bediening van het Woord en aldus er uit spreken. Zijn woorden maken diepe indruk en op veler aangezichten is blijdschap en instemming te lezen.

Geen wonder dat velen informeren wie deze onbekende voorganger wel is. Als verteld wordt waar hij vandaan komt en waartoe hij in Londen vertoeft, komen velen naar de kerkeraadskamer en dragen naar vermogen aan zijn kas bij. Ook Joseph Irons heeft genoten van de predicatie. Geen wonder dat er een goed gerucht van deze voorganger door Londen gaat. Het volk begint op de zondagen naar de Great Alie Street te stromen om hem in de Zoarkapel te horen. De toeloop is zó groot en de prediking met zó veel kracht en ruimte, dat er al spoedig 'over gesproken wordt dat deze prediker voor deze gemeente de aangewezen man is. Henry Heap heeft dit ook wel gezien en moedigt de vrienden niet weinig aan. Hij zegt: "Ik wil hem best als buurman hebben." Ook met John zelf spreekt hij er over. "Ge kunt hier ongetwijfeld heel wat nuttiger zijn dan in Rochdale."

Maar als de vrienden in Rochdale deze geruchten horen - en ze hebben blijkbaar ook hun kontakten - komt er een ongeruste brief naar Londen. Denkt men daar soms dat zij daarom hun predikant zo lang aan hen hebben afgestaan? 'Deze gang van zaken is voor John zelf minder prettig, maar hij gaat door goed en kwaad gerucht zijn weg. "Ik volgde slechts de wolk- en vuurkolom onder het inzamelen."

Joseph Irons heeft ook een aanbeveling in Johns schrift geplaatst en één der diakenen van zijn gemeente, de heer Richard Pope, geeft hem een lijst met de adressen der lidmaten. De heer Weelton, een rustend zakenman, is bereid met hem mee te gaan en hem de adressen te wijzen. Dit bespaart John heel wat zoeken en dus ook heel wat tijd. Zij komen ook aan het huis van de heer Reynolds. John wordt binnengelaten en in de eetkamer gebracht, want de familie heeft juist het middagmaal gebruikt. Hij vertelt het doel van zijn komst. Dan zegt de heer Reynolds lachend: "Komt ge ons bedanken voor wat we gegeven hebben, of wilt ge nog meer hebben?"

John kijkt vreemd op, maar de heer Reynolds eens goed aanziend, komt deze hem inderdaad bekend voor. Hij zegt: "Mijnheer, ik meen u reeds ontmoet te hebben, maar ik weet niet waar. Doch ik weet zeker dat de naam Reynolds nog niet in mijn schrift staat."

"Neen, mijn naam hebt ge niet, maar ik hoorde u preken in de kapel van William Savory in Brighton. Toen u daar uw kas van de kansel aanbeval, ben ik met anderen naar de kerkenraadskamer gekomen en heb één pond op tafel gelegd."

John zegt dan: "Ik herinner mij u. En ik vraag niets meer, maar bedank u hartelijk voor hetgeen u reeds gegeven hebt."

Mijnheer Reynolds nodigt John uit iets te gebruiken. "Ik ben blij dat u langs gekomen bent, want ik ben zelf geboortig uit Collingby bij Bradford, ongeveer veertig kilometer van Rochdale."

Dan staat John echter op. "Ik kan niet langer blijven, want de heer Weelton staat buiten op mij te wachten om mij nog naar andere adressen te brengen."

Mijnheer Reynolds merkt echter op: "Ik ken hem wel. Een goede man, maar wel wat verlegen. Stuur hem maar naar huis, dat zal hem niet spijten. En als ge aanstaande maandag hier langs komt, zal ik wel met u meegaan."

Die maandag gaan zij dan samen op stap. Mijnheer Reynolds zegt: "Wij gaan eerst naar de Cold Harbour Lane, daar woont de heer Howard, mijn huisbaas. Hij zit er warmpjes bij, maar is tamelijk vasthoudend."

Als zij aan dit adres hebben aangebeld, komt een dienstbode voor. Deze deelt mede dat mijnheer Howard niet thuis is. Dan vraagt de heer Reynolds: "Mogen wij dan mevrouw Howard even spreken?"

Mevrouw Howard kijkt het schrift even in en John pleit voor zijn kas. Maar zonder succes, want mevrouw Howard antwoordt slechts: "Ik geef nooit iets aan dergelijke inzamelingen wanneer mijn man niet thuis is. Om één uur zal hij thuis zijn voor het middagmaal. Ge kunt dan nog wel even langs komen, maar het zal weinig nut hebben, want mijn man heeft niet veel met deze "kassen" op."

Daarmede kunnen zij het voorlopig doen. De verdere morgen hebben zij op vele adressen gelukkig meer succes. Als het echter tegen één uur loopt, zegt de heer Reynolds: "Nu moet ge toch nog maar eens naar de heer Howard gaan. Ik ga naar huis. Zorg om twee uur ook bij mij thuis te zijn voor het middagmaal." Weer belt John aan de woning in de Cold Harbour Lane aan. Aan de manier, waarop de dienstbode hem binnen laat, merkt hij al dat het niet al te voorspoedig zal gaan. De deur van de eetkamer wordt geopend en de heer Howard treedt allesbehalve vriendelijk op hem toe en zegt: "Wel mijnheer, u bent een bedelaar. Ik wil uw schrift niet eens zien en geef u niets. Er uit!" Dat is John al te bar. Hij is toch geen inbreker! Hij zal zijn mannetje wel eens even staan en zegt op ernstige toon: "Mijnheer, of u mij wat geeft of niet, laat ons toch niet zonder meer op deze onvriendelijke wijze scheiden."

De heer Howard antwoordt: "O mijnheer, ik geef u toch niets, daarom kunnen we het beter kort maken. Ik heb al zo veel gegeven, dat ik er moe van ben geworden en er mee op moet houden."

John zegt plechtig: "Het spijt mij u zo te horen spreken. Ge zijt reeds op leeftijd gekomen en de eeuwigheid nadert ras. Ik hoop dat ge in de Bijbel leest en ik weet dat uw dominee de waarheid predikt."

"God verhoede dat ik niet dagelijks de Bijbel lezen zou, of dat onze predikant de waarheid niet zou verkondigen. Maar wat heeft dat met uw gebedel te maken?" is de nieuwsgierige vraag. John vervolgt: "Mijn Bijbel zegt: 'Vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zodanige offeranden heeft God een welbehagen.'" En ook: "Doch laat ons, goed doende, niet vertragen, want te zijner tijd zullen wij maaien, zo wij niet verslappen." Naar uw eigen verklaring hebt ge veel weggegeven, maar ge wordt flauwhartig voordat de oogst er is."

Het antwoord van de heer Howard is: "Ja, ja, maar begrijpt ge niet dat ik er niet altijd mee kan doorgaan, zonder zelf arm te worden? Ik moet oppassen en voor mijzelf zorgen, want ik weet niet wat komen gaat."

John citeert weer de Schrift: "Er is één, die uitstrooit, dewelke nog meer toegedaan wordt; en één, die meer inhoudt dan recht is, maar het is tot gebrek" (Spr. 11 : 24). Uit hetgeen ge gezegd hebt, begrijp ik dat ge uitgestrooid hebt en dat de Heere u grotelijks toegedaan heeft. Ge zijt dus een levend getuigenis voor dit deel van de tekst. Maar ge zegt dat ge nu meer gaat inhouden dan recht is. Wanneer ge dit werkelijk gaat doen en uw bezit wordt minder, zal het mij zeer spijten, als ik weer in Londen kom, te moeten horen dat als gevolg van uw inhouden ge aan het verarmen zijt."

De heer Howard kijkt hem met open mond aan en er valt een ogenblik stilte. John wacht rustig op het antwoord. Dan komt mevrouw Howard naar hen toe. Zij heeft alles gehoord en zegt: "Kom hierheen als u wilt."

Mijnheer Howard is hem al voor en wijst hem vriendelijk de weg naar de eetsalon. "Wilt u met ons de maaltijd gebruiken?"

Maar John moet zeggen: "Het spijt mij, maar ik heb reeds beloofd om twee uur bij ons beider vriend Reynolds te zullen eten."

Dan bieden de heer en mevrouw Howard hem een glas wijn aan. Aan de tafel gezeten, denkt John: Laat ik maar kalm aan doen; en hij praat wat over de prachtige omgeving waar zij wonen. Maar John heeft een woord op zijn tijd gesproken en mevrouw Howard zegt al spoedig: "Mogen wij nu uw schrift eens inzien?"

John haalt het uit zijn zak en geeft het haar. Vluchtig kijkt ze het in en geeft het aan haar man, terwijl ze zegt: "Dit is een goede kas en hij is een eerlijk en goed man. Wij moeten hem iets geven."

Lachend antwoordt de heer Howard: "Ja, ik weet wel zeker dat hij eerlijk en oprecht is, want anders zou hij de storm nooit doorstaan hebben."

Hij kijkt John aan en zegt: "Uw vrienden in Lancashire weten wie ze sturen moeten. Ge brengt vast flink wat ponden mee naar Rochdale."

"Ja, daarvoor ben ik tenslotte naar Londen gekomen", luidt het opgewekte antwoord.

De heer Howard gaat verder: "Mijn vrouw vertelde mij dat u met de heer Reynolds langs geweest was. Ik kreeg de indruk dat u een oplichter was, die zijn kameraad bedroog. Maar ik was vastbesloten mij niet te laten beeten en daarom wilde ik u zonder meer weggagen."

Het ijs is gebroken en ook de heer en mevrouw Howard dragen gaarne bij.

"Wanneer ge weer in Londen komt, moet ge ons beslist weer bezoeken. We zullen altijd blij zijn u weer te ontmoeten."

John belooft het graag. Hij heeft wel gemerkt dat ondanks zijn eerste ruwe optreden de heer Howard een oprecht man is. Maar de weg des Heeren is anders. Voordat John weer naar Londen komt, wordt de heer Howard door een beroerte getroffen en neemt de Heere hem tot Zich. Zijn vrouw vestigt zich daarna buiten Londen.

Een broer van de heer Howard woont in Walworth, en wanneer John daar in de omgeving voorgaat, logeert hij altijd te zijnen huize. Ook deze man is de gemeente des Heeren hartelijk toegedaan en gedenkt niet alleen Johns gezin in hun tijdelijke noden, maar heeft er ook een vaste gewoonte van gemaakt ieder jaar met de Kerstdagen aan John vijf pond te sturen, opdat hij daarmee de armen te Rochdale zal verkwikken.

Het inzamelen voor de kas verloopt vlotter dan de eerste weken van zijn verblijf in Londen, toch stuit hij nog wel op moeilijkheden. De meeste kapellen der Baptisten in de wereldstad hebben zich min of meer verenigd in een college. Want er wordt regelmatig door noodlijdende kapellen in het land geld ingezameld en het college geeft dan meestal een bepaald bedrag ter ondersteuning. Maar dan mag verder niet worden ingezameld in de hoofdstad, of alleen waar het college toestemming toe gegeven heeft en dit in het aanbevelingsschrift staat vermeld. We hebben het reeds gezien, ook op dit terrein wordt geparasiteerd en oplichters proberen geld te bemachtigen onder de schijn van in te zamelen voor deze of gene gemeente. Voor oplichters is niets heilig of veilig. Het is daarom goed te begrijpen dat velen weigeren bij te dragen omdat John geen aanbeveling van dit college heeft. Voordat hij zijn inzameling begint, wijst men hem ook op dit college en sommigen adviseren hem zelfs de goedkeuring daarvan te vragen, maar John voelt er weinig voor. Hij kent niemand van de leden van dit college en het voor de Heere brengend, voelt hij geen vrijmoedigheid tot deze stap. Gelukkig zijn er ook die tot dit college behoren en toch hun bijdrage in zijn kas geven.

Hij heeft het adres gekregen van een man, hem nader omschreven als godvrezend, rijk en welwillend. Maar men vertelt er ook bij dat hij lid is van het genoemde college en daarom deinst John er voor terug om naar hem toe te gaan. De vrienden blijven echter aandringen, want hij zal daar zeker succes hebben. Dus trekt John de stoute schoenen aan, maar de moeilijkheden zijn er spoedig. De eerste vraag is: "Wat is er van uw dienst mijnheer?"

John overhandigt hem zijn schrift. De man verdiept zich er enige tijd in, geleest het terug en zegt: "Dit is een inzameling voor de schuld van een Baptistenkapel. Indien ik zoveel geld had, dat hét mijn zakken gewoonweg uitliep, gaf ik er nog geen penny aan."

Verwonderd vraagt John: "Wat, wilt u mij niets geven omdat ik Baptist ben en geld vraag ten behoeve van onze kapel?"

Het antwoord luidt: "Neen, dat is niet het geval. Ik ben ook Baptist en ik geef geregeld geld om de kapellen der Baptisten in ons land te ondersteunen. Maar ik ben lid van het college, en dit is een vrije inzameling. Wij hebben ons verbonden om ons juist tegen inzamelingen als deze te keren. Waarom heeft u zich niet tot het bestuur van ons college gewend en de goedkeuring daarvan gevraagd? Dan *zou u zeker ons geld ontvangen hebben."

John antwoordt echter: "Het zou mij zeer gespeten hebben als ik dit had gedaan. Toen ik de eerste dag met het inzamelen begon, gaf één van mijn vrienden mij het jaarverslag van het Baptisten College van vorig jaar. Daarin stond een overzicht van al de inzamelingen, welke aan dit college waren voorgelegd en die goedkeuring hadden ontvangen, alsook de opbrengsten ervan. Eén kapel had ongeveer negentig pond ingezameld, een andere slechts veertig. Ik heb nu al ruim honderd en vijftig ponden bijeen en ik verwacht vóór ik ophoud de tweehonderd bereikt te hebben. Zou u het geen dwaze handeling van mij gevonden hebben als ik de goedkeuring van uw college had gevraagd, waarover u nu zo'n drukte maakt, om daarmee bereikt te hebben dat ik

slechts een vrij pover bedrag bijeenzamelen kon, zoals dat in uw rapport vermeld wordt?"

"Daar hebt ge wel gelijk in, maar waar hebt ge dat geld allemaal ingezameld, mijnheer Kershaw?"

Deze antwoordt lachend: "In mijn schrift staan heel wat namen van college mannen, die mij geld hebben gegeven, zelfs zonder dat ik het hun vroeg."

Verbolgen antwoordt de man: "Dan zijn deze mensen niet getrouwd aan de gemaakte afspraak. Geef mij uw schrift nog eens, opdat ik kan zien wie dat zijn."

Nu vergist hij zich echter in John. Deze weigert eenvoudig en zegt: "Ik denk er niet over mijn vrienden te verraden of in moeilijkheden te brengen. U blijft nu van mijn schrift af."

Het gesprek gaat nog enige tijd voort, maar tenslotte is het afscheid toch hartelijk. Want ook deze man is er tenslotte van overtuigd dat de inzameling van Rochdale's pastor niet zo verkeerd is als hij eerst gedacht heeft.

Iedere week preekt John op woensdagavond in de Red Cross Street kapel van de heer Franklin. Meestal gebruikt hij bij deze predikant thuis op die dag ook de thee en wandelt met hem samen naar de kapel. Onderweg zegt de heer Franklin op zekere avond: "Ge ziet dat ik oud ben, mijn vriend, mijn ambtelijke arbeid komt tot een einde en ik heb hulp nodig. Ik ben dankbaar dat ge me deze weken hier helpen wilt, maar weet u in het land niet een godvruchtige jongeman, waarvan u verwachting hebt dat hij ons zou kunnen dienen? En wanneer hij geschikt zou blijken, mijn plaats zal kunnen innemen wanneer de Heere mij thuishaalt? Dat kan niet lang meer duren, gezien mijn vergevorderde leeftijd."

John heeft de heer Franklin meermalen in Manchester en Rochdale horen preken en kent hem als een goed man, machtig in de Schriften als Apollos. Op deze vraag kan hij maar niet direct een antwoord geven.

Doch als John de laatste keer in de Red Cross Street kapel zal voorgaan, komt de heer Franklin er op terug: "Volgende week gaat ge naar huis. Wanneer ge dan zoudt horen van een man Gods, die voor ons in het ambt zou kunnen dienen, laat het ons toch weten."

Terwijl de heer Franklin dit zegt, komt John een persoon in de gedachten en hij noemt deze. Na de dienst vertelt de heer Franklin dit gesprek aan zijn diakenen en zij komen overeen dat zij de volgende week dinsdag daarover eens met John ten huize van de heer Franklin zullen spreken.

Dan noemt John de naam van de heer Whitaker. "In Manchester en Rochdale vindt hij goede ingang, alsook in vele andere samenkomsten in het noorden. Het is een man des vredes en van goed gerucht, maar de gemeente waar hij nu werkzaam is, kan hem onmogelijk onderhouden."

De heer Franklin en zijn diakenen komen tot het volgende besluit: "De heer William Gadsby heeft onze voorganger en ook de gemeente lang gekend. Ge weet hoe wij er nu bij staan. Daarom laten wij deze zaak aan de heer Gadsby en u over. Wanneer u naar Manchester gaat, bespreekt u samen deze kwestie. Laat ons het resultaat weten en wanneer u het ons aanraadt, zullen wij de heer Whitaker uitnodigen."

De dag nadert, dat John weer naar Rochdale zal terugkeren. Hij verlangt naar zijn eigen gemeente terug, niet minder naar de zijnen. Nog nooit is hij zo lange tijd van huis geweest. Nog nooit ook is hij zo druk bezet geweest als in deze weken. Het is werkelijk uitputtend. Maar de heer Howard heeft het goed gezien: Hope Chapel had onmogelijk iemand kunnen sturen, die met meer ijver voor haar zou hebben ingezameld.

Als hij iedere dinsdagavond in de kapel van Henry Heap de gebedssamenkomst inleidt, is daar telkens weer een dame aanwezig, wier ziel meermalen een zegen onder zijn woord mag wegdragen. Ze heeft gehoord waarom deze prediker in Londen is en het is haar hartelijke wens dat hij ook haar zal bezoeken. Maar de weken zijn voorbijgegaan en hij verschijnt niet. De tijd ontbreekt hem eenvoudig om allen te bezoeken.

Deze dame is hierover diep bedroefd en teleurgesteld. Haar man wendt zich tot Johns vrienden en vraagt hun dringend aan de prediker mee te delen dat hij ook daar nog verwacht wordt. Dus staat John op de laatste maandagmorgen al vroeg aan haar deur. Mijnheer doet open en roept zijn vrouw: "Kom liefste, hier is de man met het schrift, dat ge reeds zo lang wenst te zien om je naam bij die der andere vrienden te mogen voegen."

Man en vrouw geven elk een pond en schrijven hun naam in het schrift in.

Als John de laatste zondag in de Zoarkapel voorgaat, wordt bij de deur een open schaal collecte gehouden ter inzameling van de "overgeschoten brokken" ten behoeve van Rochdales kapel. Het brengt ruim 22 pond op. Die zondag gaat hij 's morgens in de Red Cross Street kapel voor. Ook daar wordt gecollecteerd, ruim 5,5 pond. En 's avonds in de Bury Street kapel van Henry Heap, een collecte van ruim 33 pond. Als tekst heeft John daar Joh. 6 : 37: "Al wat de Vader Mij gegeven heeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen."

Hij wijst in zijn predicatie op de zekerheid, dat alle door de Vader aan Christus gegeven zeker tot Hem zullen komen. Hij bewijst het aan de hand van getuigenissen in de Heilige Schrift, maar ook uit getuigenissen van personen uit eigen tijd. Want hij heeft mogen zien dat hoe ver de vaten der barmhartigheid ook in de zonden verzonken mochten zijn, wanneer de bepaalde tijd voor Sion was gekomen om het genadig te zijn, dan kwam het "zal komen", waarvan John Bunyan in zijn "Komst en Welkomst" op schone wijze gewaagt. Dit "zal komen" neemt hen in en brengt hen aan Jezus' voeten. Als voorbeeld noemt hij ook de bekende John Newton, de voormalige slavenhaler in Afrika, door zijn geschriften ook in ons land wel bekend. God vindt hem daar in Afrika en het "zal komen" als een hulpeloos zondaar wordt ook in zijn leven heerlijk bevestigd.

De liederen van John Newton worden tot op de dag van vandaag toe in de Britse kapellen veel gezongen en men treft ze in praktisch iedere bundel van stichtelijke liederen aan.

Na de dienst treedt een oude, eerbiedwaardige grijsaard op John toe en zegt: "Mijnheer, het heeft mijn ziel goed gedaan dat u daar mijn oude dominee John Newton weer eens noemde. Toen ik dat hoorde, dacht ik: Ik wilde dat deze prediker uit Lancashire wist hetgeen ik hem nu hoop te vertellen. Dan zal hij dit op de hem eigen wijze in de gemeenten kunnen doorgeven.

Het zal hem ongetwijfeld wel aanstaan. Daarom vertel ik het u nu. Enige dagen voordat John Newton sterft, bezoeken twee vrienden hem en vragen hoe het met hem gaat. John Newton antwoordt dan: Ik ga op twee krukken naar de hemel. Op de kruk in mijn rechterhand staat: "Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen", en op de kruk in mijn linkerhand: "En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen." Eén der vrienden antwoordt ontroerd: "Dan zult ge er zeker komen."

John bedankt de oude man hartelijk, voor zijn verhaal. Inderdaad heeft hij in later predicates dikwijls aan dit voorval herinnerd. Als geen ander bezit hij het vermogen in zijn prediking ook op deze wijze onderricht te geven aan de kerk van God.

Dan komt tenslotte de avond, dat hij de laatste maal in de Zoar kapel zal voorgaan. Er zijn in Londen niet veel kapellen over, waar hij in de voorbije weken niet heeft gepreekt. Hij is welgemoed, want hij mag op een geslaagde inzameling terugzien niet alleen, de Heere heeft getoond met hem te willen zijn en al Zijn beloften waar gemaakt. Als tekst heeft hij deze laatste maal Hand. 20 : 32: "En nu, broeders, ik beveel u aan God en aan het Woord Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden."

In deze predicatie gewaagt hij van het aanbevelen aan God de Vader, Die Zijn kerk heeft liefgehad en een eeuwigdurend verbond heeft gegeven en goede hoop door genade. Dan van het aanbevelen aan God de Zoon, Die Zijn kerk also heeft liefgehad, dat Hij Zichzelf voor haar Gode heeft opgeofferd tot een welriekende offerande. Vervolgens van het aanbevelen aan God de Heilige Geest, Die de Beginner, de Voortzetter en de Voleinder van het werk der genade in de zielen van Zijn volk is en hen veilig in de heerlijkheid doet aanlanden. En tenslotte van het aanbevelen aan het Woord van Zijn genade, want dat is bekwaam om hen op te bouwen en het is een lamp voor hun voet en een licht op hun pad.

Aan het einde van zijn predicatie ziet John terug op de goedheid des Heeren over hem en dankt de vrienden hartelijk voor al hun vriendelijkheid.

"Ik gebruikte zondag bij mijn vriend Heap, die ook in ons midden is, het middagmaal, en onderweg naar deze kapel schoot mij op de Mile End een gebeurtenis te binnen, waaraan ik in jaren niet meer gedacht heb. Maar daar ik enigszins dezelfde zaak hoop te beleven, zal ik hem u vertellen.

In Bradford in Yorkshire stond jaren terug een godvrezende Baptisten predikant, William Crabtree geheten. Meer dan vijftig jaren mocht hij er voorgaan en hij bereikte de leeftijd van negentig jaren. Op het einde van zijn leven was hij kinds, toch kwam hij soms 's avonds nog op de kansel en sprak dan vaak uit voorbije dagen. Bij één van zulke gelegenheden vertelde hij dat hij, nadat de kapel gebouwd was, naar Londen gezonden werd om daar een inzameling voor de kapel te houden. Teruggekeerd na een succesvolle reis, stond hij voor de kansel en schudde zijn beurs met goud- en zilverstukken uit op een daar staande tafel.

Naar het geld wijzend, sprak hij tot zijn gemeente: "Jullekijken even stralend als wezels naar mij en deze geldstukken." Welnu, geliefde vrienden, wanneer ik mijn volk weer ontmoeten mag en mijn wedervaren in deze grote stad vertel, en ook mijn beurs met meer dan twee honderd ponden op de tafel leegschudt, zullen de vrienden in Rochdale niet minder stralend naar mij en de goudstukken kijken dan de mensen van Bradford destijds naar de heer Crabtree en zijn geldstukken keken."

De vrienden in de Zoarkapel genieten met John mee bij de gedachte daaraan. De heer Heap betreedt nog de kansel en dankt de gemeente van de Great Alie Street voor al haar hartelijkheid jegens zijn broeder uit Lancashire. In 's Heeren hand heeft hij het middel mogen zijn om broeder Kershaw onder hen te brengen. Hij herinnert aan enkele aangename voorvallen en de duidelijke tekenen van de gunst des Heeren over dit alles, en sluit de dienst met gebed.

De thuisreis verloopt voorspoedig en John 'mag de zijnen weer in welstand ontmoeten. Geen wonder dat de blijdschap in het huisgezin groot is.

Niet minder groot is deze in de gemeente. Tijdens zijn afwezigheid is één der diakenen overleden. Deze heeft een liefelijk getuigenis gegeven van de hoop, die in hem was, eindigend met de woorden: "De Heere weet dat ik Hem vrees, en ik mag mijn kostelijke ziel vertrouwend in Zijn handen overgeven." Dit te mogen vernemen is een bemoediging voor Johns eigen hart.

De vrienden zijn uiterst verlangend te vernemen hoe hun leraar gevaren is in de metropool; maar John laat hen wachten totdat de gemeente is saamgekomen in de kapel. Daar spreekt hij als volgt:

"Geliefde broeders en zusters in de Heere, wier dienstknecht ik ben om Jezus' wil, gij hebt het betamelijk geacht mij naar Londen te zenden om daar het Evangelie te prediken en bijdragen in te zamelen ter afbetaling van de schuld op onze kapel. Ik ben gedurende dertien zondagen van huis geweest en bij mijn terugkeer verwacht gij te horen hoe ik gevaren ben. Ik kan u verzekeren, dat ik vele teleurstellingen ondervond. Velen der-geenen, die ik bezocht en mij niet kenden, behandelden mij zeer grof. Vele anderen, wier adressen ik gekregen had, waren met vakantie in de verschillende badplaatsen. En daar de vrienden op grote afstanden van elkaar woonden, moest ik veel lopen. Ik heb de straten van deze grote stad doorkruist, de bezwijming soms nabij, met blaren onder mijn voeten. Uit vrees kosten te maken, ben ik nimmer een eethuis ingegaan om enige verfrissing te bekomen. Wel heb ik dikwijls ten huize van vrienden gegeten, wanneer men mij daartoe uitnodigde. Toch, niettegenstaande al deze ontmoedigingen, doordat de goede hand van God over mij was, heb ik deze tweehonderd en twee ponden meegebracht."

Dit zeggend, keert John zijn beurs boven de tafel om en de goudstukken vallen er op neer. De goede mensen kijken niet minder stralend dan eenmaal de vrienden van de heer Crabtree. De meesten moeten zeggen nimmer zo veel geld bij elkaar gezien te hebben. Begrijpelijk is de dankbaarheid groot. Daarom wordt besloten de volgende avond een dankstond te houden, waarin hun predikant tevens enig verder verslag van zijn ontmoetingen zal doen.

Die avond is de kapel goed gevuld. John vertelt lang en het wordt laat, maar de goede mensen worden het niet moede om te luisteren. De Heere wordt gedankt voor Zijn weldadigheid en het gebed der gemeente is of Hij Zijn zegen wil geven over de vele vrienden daar in Londen en Brighton, die in hun stoffelijke nood hun overvloedig wilden gedenken.

Tijdens Johns verblijf in Londen is ook één van de hypotheekhouders gestorven, en gevolg daarvan is dat diens erven het geld opvragen. Het betreft tweehonderd pond. Deze kunnen nu rustig worden betaald. De overige driehonderd ponden schuld worden in de eigen gemeente geleend tegen geringe rente. Als de handel weer wat opleeft, vergeet men de kapel niet en in korte tijd is de totale schuld dan tot honderd en vijftig pond teruggebracht. Er is grote vrede in de gemeente en de Heere zegent de prediking. Velen worden toegebracht tot de gemeente, die zalig wordt.

Hoofdstuk 17

Kom over en help ons!

Johns bezoek aan Londen heeft daar diepe indruk gemaakt. Men is hem daarom niet spoedig vergeten en het volgend voorjaar, 1833, komt opnieuw een verzoek van de Zoar kapel gemeente of de predikant van Hope Chapel in Rochdale weer gedurende zes weken in hun midden mag voorgaan.

De gemeente van Rochdale is er niet bepaald enthousiast over, maar weigeren is ook moeilijk. De spontane hulp der Londense vrienden zijn ze nog niet vergeten. Daarom is het voor hen onmogelijk het verzoek af te slaan. De prediker van Rochdale is bekend geworden door geheel Engeland en dit vervult de gemeente van Hope Chapel wel eens met enige zorg. Hun predikant heeft het eigenlijk veel te druk met van dag tot dag overal uit preken te gaan. En gaan er tijdens Johns eerste verblijf in Londen al geen geruchten over veler begeren daar dat hij er maar voorgoed zal blijven?

Op maandag 6 mei gaat John weer op reis. In Manchester bezoekt hij eerst weer William Gadsby en hij treft deze ernstig ziek aan. Het is zijn bedoeling direct door te reizen naar Leicester, maar William Gadsby weet hem te overreden tot woensdagmorgen in Manchester te blijven. Dan kan hij eerst dinsdagavond in Gadsby's kapel voorgaan, daar deze zelf door zijn ziekte verhinderd is. Op woensdagmorgen vertrekt de reiswagen naar Leicester om zeven uur in de morgen en John hoopt tijdig daar aan te komen om diezelfde avond nog voor te gaan in de kapel van Thomas Hardy.

Er zijn verder geen reizigers, dus hij is geheel alleen in de reiswagen gezeten. Naar de ziel is hij bijzonder ruim gesteld en hij gevoelt zich opgewekt tot gebed en meditatie. Telkens weer valt daarbij Goddelijk licht op de leidingen des Heeren in zijn leven en spoedig heeft hij de preek voor deze avond gereed. Het verblijdt hem nu ook Thomas Hardy van Leicester te zullen ontmoeten. Reeds veel heeft hij van deze prediker, slechts twee jaren ouder dan hij zelf, gehoord. Op vele kansels, waar John voorgaat, heeft ook Thomas Hardy gepreikt, en meermalen slaapt hij in hetzelfde bed, waarin ook Thomas Hardy heeft geslapen. En niet alleen verneemt hij steeds weer een goed gerucht, hij ontmoet ook de vruchten van diens arbeid.

Maar aan het eindstation van de reiswagen in Leicester staan twee mannen op hem te wachten. Nauwelijks is hij uitgestapt of zij vertellen hem dat hun prediker Thomas Hardy de vorige dag, dinsdag 7 mei, op doorreis door Stamford aldaar ten huize van Dr. De Merveilleux is overleden, 43 jaren oud zijnde. De gemeente is in de kapel vergaderd en een andere predikant heeft de dienst reeds aangevangen.

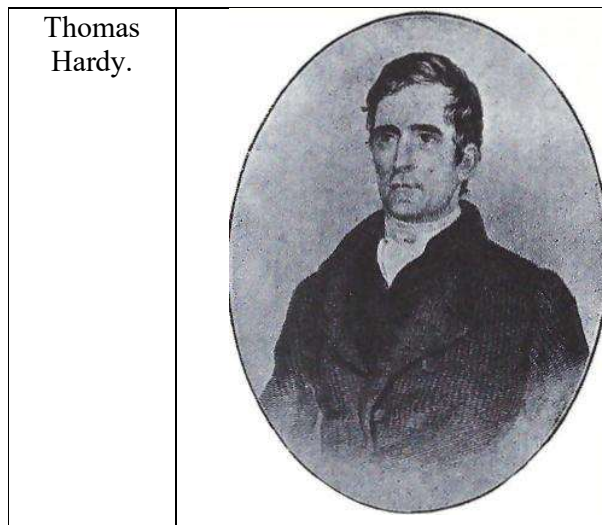
Deze mededeling overweldigt John niet weinig. Op weg naar de kapel is hij tekst en preek kwijt; van al zijn blijde verwachtingen is niets overgebleven. Want welk een verlies betekent dit sterven voor Leicesters gemeente, ja voor geheel Engeland. Bij de kapel gekomen, komen de volgende woorden met kracht in zijn gemoed (Psalm 18 : 47): "De Heere leeft, en geloofd zij mijn Rotssteen, en verhoogd zij de God mijns heils." Dit is zijn tekst voor deze avond.

Op de kansel gekomen, condoleert hij de bedroefde gemeente, die haar voorganger verloren heeft, en wijst haar op het voorrecht, hem te hebben mogen bezitten. "Het is de wil des Heeren niet dat Zijn predikende dienaren hier altijd zullen blijven. Wanneer zij hun loop volbracht hebben, alsook de bediening,

welke zij van de Heere Jezus Zelf ontvangen, gaan zij in om met Christus te zijn, en dat is zeer verre het beste. Maar is het waar dat zij sterven, dit is de gemeente tot

troost: De Heere leeft. En Hij heeft tot onze bemoediging gezegd: "Ik ben het, Die leef, en Ik ben dood geweest; en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid." Met veel ruimte en vrijmoedigheid mag hij in zijn prediking de dierbare Christus verhogen, gelijk Hij voor Zijn kerk is het. Hoofd over alle dingen. "Die opgevaren is in de hoogte en gaven genomen heeft om uit te delen onder de mensen, tot de volmaking der heiligen, ook voor het werk der bediening. Hij heeft beloofd Zijn gemeente herders te schenken naar Zijn hart, tot onderwijs voor het lichaam van Christus. Ziet dan op Hem, want uw geliefde voorganger moge dood zijn, de Heere zal naar Zijn belofte altijd met u blijven."

De gemeente gevoelt het met diepe indruk, dat de Heere juist deze avond Zijn knecht Kershaw bij hen doet zijn om hen te troosten in hun verlies.

Thomas Hardy's kapel in de York Street in Leioester. Zijn gemeente bestaat niet meer. Het gebouw is thans bezit van de Plymouth Brothern (Darbysten).

Op donderdagmorgen verlaat John Leicester en komt 's avonds in Londen aan. Het is geen vreemde stad meer voor hem en bij de familie Davies staat de deur wijd voor hem open. Bij hen aangekomen, zegt Thomas Davies na de hartelijke begroeting:

"We zijn blij dat ge aangekomen zijt. Want de vrienden van de kapel in de Red Cross Street zijn vandaag al tweemaal langs geweest om te vragen of ge er al waart. Uw oude vriend Franklin is overleden. Morgen wordt hij begraven en zij hebben uitdrukkelijk gevraagd of u de begrafenis wilt bijwonen."

Het is John even wonderlijk te moede. In Manchester heeft hij William Gadsby ernstig ziek aangetroffen. In Leicester moet hij vernemen dat Thomas Hardy de vorige dag overleden is. En nauwelijks in Londen gearriveerd, is het eerste bericht voor hem op deze avond de dood van de heer Franklin. Geen wonder dat hij verzuchten moet: "Lieve Heere, roept Gij Uw getrouwe dienaren aldus huiswaarts? Ik smEEK u, doe anderen opstaan en wijs er toch meerderen aan om in Uw wijngaard te arbeiden.

Want de oogst is groot en de getrouwe arbeiders zijn weinigen." Eens zal de Heere toch ook hem uit zijn werk roepen om voor eeuwig bij Hem te zijn.

William Gadsby is het spoedig met John eens geweest: de heer Whitaker is de aangewezen man voor de Red Cross Street kapel, om de voorganger daar te zijner tijd op te volgen. Als zij dit de heer Franklin hebben bericht, gaat spoedig een uitnodiging naar het adres van de heer Whitaker. En diens komst staat de gemeente wel aan, hij vindt goede ingang bij haar. De heer Franklin zelf is bijzonder met hem ingenomen. Bij de laatste bediening van het Heilig Avondmaal heeft hij hem bij de hand genomen en gezegd: "Geliefde broeder, ik geef u deze hand niet alleen als de rechterhand der gemeenschap als lid dezer gemeente, maar ook als mijn opvolger en dus als haar pastor."

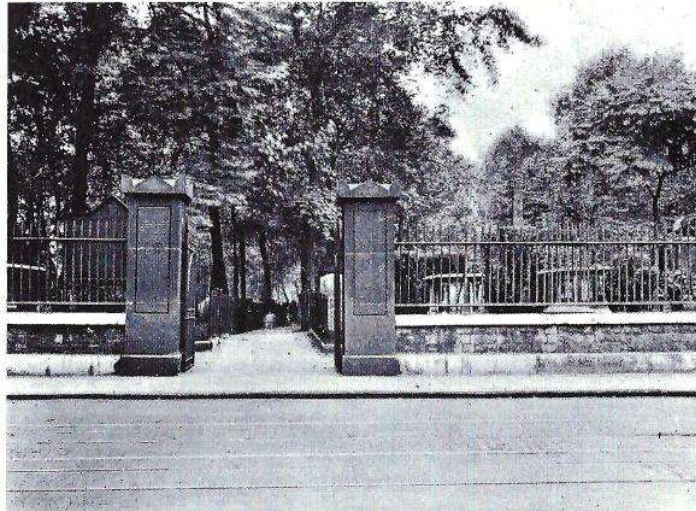
Daarna keert hij zich in plechtige bewoordingen tot zijn gemeente en geeft hem aldus aan haar over. Het maakt diepe indruk.

Nu is de grijze dienstknecht in de Heere ontslapen met de woorden van Psalm 116: 1-2 op de lippen: "Ik heb lief, want de Heere hoort mijn stem, mijn smekingen; want Hij neigt Zijn oor tot mij, dies zal ik Hem in mijn dagen aanroepen."

Op de dag van de begrafenis wordt de lijk-kist in de kapel gebracht en op een tafel voor de kansel geplaatst. Daniël Whitaker leidt de rouwdienst en vervolgens wordt de begrafenisstoet opgesteld. Vele predikanten - waaronder ook John Warburton - en leden der gemeente scharen zich achter de lijkkoets. De begrafenis heeft plaats op het kerkhof der dissenters, Bunhill Fields, waar veel dienaren van Gods kerk een laatste rustplaats vonden, o.a. John Bunyan, John Owen, Joseph Hart en vele, vele anderen.

George Coombe spreekt aan de geopende groeve, waarna John Kershaw de plechtigheid met gebed beëindigt.

De gemeente van de Red Cross Street kapel begéert nu dat Daniël Whitaker in haar midden als haar eigen herder en leraar zal worden bevestigd voordat John Warburton en John Kershaw Londen weer verlaten. Daarom wordt enkele dagen na de begrafenis tot dit doel een speciale dienst gehouden. In een brief aan een vriend te Rochdale vertelt John hierover het volgende.

"Bunhill Fields" aan de City Road in Londen.

laatste rustplaats vonden, o.a. John Bunyan, John Owen, Joseph Hart en vele, vele anderen.

"Gisteren-héé ik de bevestiging van Whitaker als predikant der gemeente in de Red Cross Street bijgewoond. De dienst was als volgt: Enige predikanten gaven eerst een lied op. John Warburton van Trowbridge las vervolg& een gedeelte uit Gods Woord en ging voor in gebed.

George Coombe gaf daarna een verklaring van de aard ener Evangelische kerk, als tekst daartoe nemend 1 Tim. 3 : 15: "Een pilaar en vastigheid der waarheid." Nimmer heb ik dit meer Schriftuurlijk horen doen. Daarna stelde hij de gemeente enige vragen, gelijk bij deze gelegenheden gebruikelijk, waarop één der diakenen antwoord gaf. Zich tot Daniël Whitaker wendend, vroeg hij van deze eerst een verslag van de handelingen des Heeren met zijn ziel, ten tweede een verslag van zijn roeping tot de dienst des Heeren in het ambt, en ten derde een verklaring van zijn inzichten wat betreft de Goddelijke waarheden. Terwijl Daniël deze vragen beantwoordde, werd mijn ziel in mij verootmoedigd. De Heere zegende hem met grote vrijmoedigheid om gedurende meer dan een uur zijn inzichten betreffende de Goddelijke waarheden te verklaren. Daarna deed de oudste Baptistische predikant van Londen, de heer Francis, het bevestigingsgebed, maar er had geen handoplegging plaats. Toen was Jet mijn taak de opdracht van de predikant te verklaren (Hand. 6 : 4): "Maar wij zullen volharden in het gebed en in de bediening des Woords." Tenslotte eindigde de heer Newburn met gebed en dankzegging.

Deze dienst duurde meer dan vier uren. Om zeven uur in de avond kwamen wij opnieuw samen. De heer Silver, een voorganger der Independenten, las een Schriftgedeelte en deed het gebed. Daarna hield de heer Lewis van de Trinity kapel een predicatie over Hebr. 13 : 22: "Doch ik bid u, broeders, verdraagt het woord dezer vermaning", waarna hij de plechtigheden van deze dag met gebed besloot. De kapel was overvol en er was grote aandacht voor het gepredikte Woord.

Daar ik onder John Warburton tot het ambt gekomen ben en hij mij sinds bijna twintig jaren niet meer had horen preken, zal het degenen onder u, die ten tijde van zijn dienst onder ons reeds tot de gemeente behoorden, wel een genoegen doen te horen hoe hij mijn prediking vond. Terwijl ik sprak, zag ik reeds dat het hem aangreep, en toen ik van de kansel de kerkenraadskamer binnentrad, greep hij mij bij de hand en sprak in

diepe bewogenheid: "De Heere zegent u, John. Met deze predicatie ben ik zeer voldaan. Meer begeer ik niet. Ga maar door in de eerlijke en oprechte prediking van deze grote waarheden. En de Heere zal zeker met u zijn en deze prediking tot zegen stellen."

Daniël Whitaker dient de gemeente van Red Cross Street gedurende meer dan twintig jaren, dan neemt hij een beroep naar Tunbridge Wells aan.

Op de daarop volgende dag des Heeren gaat John weer in de Zoar kapel voor. De Heere doet Zijn tegenwoordigheid blijken en zijn prediking is tot grote zegen.

De gemeente is gegroeid. Meerderen hebben zich er bij gevoegd, voor wie Johns prediking het vorig jaar het middel tot hun bekering zijn mocht. Geen wonder daarom dat velen John vragen of hij zich niet voorgoed aan hen verbinden wil. Maar hij weet te goed hoe hij de predikant van Rochdale geworden is, als antwoord op het gebed der gemeente en op zijn eigen smekingen 'aan Gods troon. Ook heeft de Heere zijn arbeid daar bijzonder gezegend en hem daarmede getoond dat hij op de goede plaats staat. Daarom heeft hij geen vrijmoedigheid om de Heere te vragen of hij Rochdale's gemeente verlaten mag, waarover de Heere hem Zelf als herder heeft aangesteld.

Toch wordt er in Londen steeds meer over gesproken. Een Baptistenpredikant uit Lancashire, die John goed kent en ook juist in Londen vertoeft, vraagt hem eens langs te komen op het adres, waar hij logeert. Als John zijn kamer binnentreedt, zegt deze predikant: "Mijnheer Kershaw, ik verneem dat zegeningen uw prediking hier vergezellen. Alsook dat het aantal hoorders steeds toeneemt en dat er een grote begeerte is dat gij tot hen overkomt. Gevoelt ge er voor Rochdale te verlaten en naar Londen te gaan?"

John antwoordt: "Ik kan niet zien dat de wolkkolom zich opheft, dat ik Rochdale zou moeten verlaten om naar Londen of naar welke andere plaats ook te gaan. Wij leven in vrede, ik houd van de mensen en ik weet dat zij mij hartelijk beminnen en hoogachten om mijns werk wil. Zij zorgen voor mij in al mijn noden en ik kan hen toch niet verlaten uit oorzaak van vuil gewin?"

Dan zegt deze oude predikant: "Het is goed dat ge er zo over denkt. Er zijn genoeg predikanten, wanneer zij zo'n ingang in Londen zouden hebben als u, die naar huis zouden gaan en er voor zorgen dat er in hun eigen gemeente onaangenaamheden ontstonden, om daardoor een reden tot vertrek te hebben."

John huivert bij de gedachte alleen reeds en zegt: "Hoe zou ik dit kunnen doen om op deze wijze een godvrezend en vreedzaam volk te verlaten? Zou ik mijn knieën voor de Heere kunnen buigen en Hem smeken met mij te gaan? De vreze des Heeren, een tedere consciëntie, de eer en heerlijkheid des Heeren, alsook de begeerte naar de vrede en het welzijn van Sion, verbieden mij de goddeloze praktijken van een huurling."

De oude voorganger ontroert bij het aanhoren van Johns ongekunstelde antwoorden. Hij moet in de stad een bezoek brengen ten kantore van de Missionary and Peace Societies en vraagt John hem te vergezellen, daar het hem vanwege zijn leeftijd niet meevalt alleen door de drukke stad te gaan. Bij dit kantoor aangekomen, gaan beiden naar binnen en wacht John in een kamer, waar een reeds op leeftijd gekomen heer zit te schrijven. Deze kijkt hem enkele malen oplettend aan en zegt: "Neem mij niet kwalijk mijnheer, wanneer ik mij niet vergis heb ik u gisteravond in de kapel in de Great Alie Street horen preken." John moet dit wel bevestigen. Dan zegt deze mijnheer: "Ik ben lid van de gemeente in de Little Prescott Street, waar Abraham Booth gestaan heeft."

John vraagt hem hoe het in deze gemeente gaat, maar het antwoord daarop is niet bepaald verblijdend.

"Ik vertrouw dat onze voorganger een begenadigd man is. Het is een geleerd en begaafd iemand."

John vraagt: "Maar waarom gaat het dan slecht in deze gemeente, gezien toch deze voorganger?"

"Och, het evangelie wordt bij ons gebracht met woorden van menselijke wijsheid. Let op mijn woor(de: mijnheer Kershaw, de Heilige Geest geeft in de harten van Zijn volk geen overdruk aan een taal, welke zich boven Zijn eigen Woord verheft, ofwel daar ver beneden blijft. De gezonde woorden Gods kan men niet verwaarlozen. Toen ik u gisteren het evangelie hoorde verkondigen, niet met woorden van menselijke wijsheid, maar door het onderwijs des Geestes, geestelijke dingen met geestelijke vergelijkende, en de zegen zag welke dit voor de luisterende gemeente inhield, dacht ik bij mijzelf: Was onze voorganger ook' maar hier en hoorde hij deze eenvoudige prediker uit de provincie eens het evangelie prediken in deze heldere Bijbelse taal. Dan zou hij zeker opmerken de grote aandacht, welke daarvoor bestaat."

John kan de man goed begrijpen, want bij velen is ook in, die dagen de Schriftuurlijke eenvoud ver te zoeken. Jammer!

Als John na de bevestiging van de heer Whitakei's zondags weer in de Zoar kapel zal voorgaan, overvalt hem voor eigen ziel een diepe donkerheid. Hij gevoelt zijn hart verhard, zijn geest gebonden, ook kan hij onder het lezen van de Bijbel, meditatie en gebed geen bevrijding uit deze banden bespeuren. Treurend brengt hij de zaterdag door. Zelfs geen tekst kan hij vinden om over te preken. Op zondagmorgen is het niet anders. Hij kan de woorden van Heman verstaan (Psalm 88 : 9b): "Ik ben besloten en kan niet uitkomen." Daarom neemt hij deze woorden maar als tekst en vertelt de gemeente hoe het er met hem bij staat. Toch, de Heere ondersteunt hem om deze beslotenheid te verklaren, waarin velen van Gods kinderen soms komen, alsook de onmogelijkheid aan hun zijde om zich daaruit te bevrijden. Alleen de Heere Zelf kan Zijn gevangenen vrijheid schenken. Dit mag John ook voor eigen ziel ervaren en aldus in de vrijheid gesteld, opent de Heere zijn mond en geeft grote kracht aan zijn woorden in de zielen van de toehoorders. Welk een zoete troost voor de gevangenen der hoop en de treurenden Sions. Van vele zijden ontvangt hij later brieven, waarin getuigd wordt van de onder deze predatie ontvangen zegeningen.

Eén ervan gaat zelfs vergezeld met een exemplaar van een predatie van William Huntington over dezelfde tekst, welke deze veertig jaren eerder in Londen heeft uitgesproken.

Voordat hij naar Rochdale terugkeert, doopt hij in Londen nog tien personen. Een oude vriend bezoekt hem enige dagen tevoren en vraagt: "Ik heb gehoord, dat ge voordat ge weggaat de Doop nog zult bedienen. Is dat inderdaad het geval?"

John antwoordt bevestigend.

Dan volgt de vraag: "Maar doopt ge dan doden of levenden?" De plotselinge vraag brengt John enigszins van zijn stuk. Dan antwoordt hij: "Mijnheer, ik hoop zowel doden als levenden te dopen. Zulken, die dood zijn aan de wet door het lichaam van Christus, en gestorven zijn aan alle hoop van zaligheid door eigen werken of eigen gerechtigheid. Die dus de waarheid van Paulus' woord hebben verstaan: "En zonder de wet, zo leefde ik eertijds; maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden, doch ik ben gestorven."

Een Londens zakenman, die regelmatig in Manchester moet zijn, gaat in die dagen bij William Gadsby ter kerke. Deze is gelukkig weer spoedig van zijn ernstige ziekte hersteld. Na afloop van de dienst stapt de Londenaar op William Gadsby af en zegt: "Uw vriend Kershaw is weer in Londen. Denkt ge dat hij er voorgoed heen wil?"

William Gadsby antwoordt: "Ik hoop van niet."

De zakenman vervolgt: "Ik kan u verzekeren, dat alle pogingen worden aangewend om hem te overreden dat hij Rochdale zal verlaten en zich te Londen zal vestigen."

Na een korte pauze merkt William Gadsby op: "Ik kan u niet zeggen of mijn vriend Kershaw van plan is zich te Londen te vestigen. Maar dit kan ik u wel zeggen: Wanneer William Gadsby Manchester verlaat, of John Warburton Trowbridge, of John Kershaw Rochdale, laat één van hen gaan waar hij wil, hij gaat van huis. Zij zijn nu waar de Heere Zelf hen plaatste, en hun arbeid mag daar tot zegen zijn voor Zijn volk, en zij zullen zeker verkeerd doen wanneer zij ergens anders heengaan."

Dit gesprek komt ook diaken Joseph Higginson ter ore en deze schrijft hierover een brief naar John in Londen. Het is een woord op zijn tijd. Want als John op het punt staat deze stad te verlaten, stellen de vrienden van de Zoar kapel hem de volgende vraag:

"Wanneer wij het aan uw gemeente duidelijk kunnen maken dat hier in Londen meer gelegenheid voor u is om nuttig te zijn dan in Rochdale, en zij dus overreed worden om u op te geven, wilt gij naar hier komen om ons te dienen?"

Daarop kan John rustig bevestigend antwoorden, want dan zullen de door de vraagstellers zelf genoemde voorwaarden eerst waar gemaakt moeten worden.

Inderdaad ontvangt hij - kort na zijn terugkeer een brief van diaken Edward Justins van de Zoar kapel, van de volgende inhoud:

Londen, 19 juli 1833

Geliefde vriend Kershaw - woensdagavond jongstleden heeft de gemeente van de Zoar kapel in Londen een speciale vergadering gehouden. Het doel was te overwegen of het gepast was u de hierbij gevoegde brief te zenden. Na de inhoud hiervan nauwkeurig te hebben overwogen, kwam de gemeente overeen dit te doen. Slechts vier leden waren er tegen. Men heeft mij gevraagd u deze brief te doen toekomen en ik zal het op prijs stellen als u deze zo spoedig mogelijk aan uw gemeente ter hand wilt stellen. En vraag hun, wanneer hun gedachten hierover gegaan zijn, mij per post een antwoord te zenden, opdat ik dan de gemeente hier kan samenroepen om 'dit mede te delen."

De brief van de Londense gemeente werpt een interessant licht op het kerkelijk leven in die dagen in Engeland, geheel anders dan in ons eigen land gebruikelijk. Daarom laten we deze brief hier woordelijk volgen.

"De kerk van Jezus Christus, welke haar godsdienstoefeningen houdt in de Zoar kapel, Great Alie Street, Goodman's Fields, Londen, aan de kerk van Christus, toevertrouwd aan de pastorale zorg van John Kershaw, Hope Chapel, Rochdale, Lancashire.

Geliefde broeders en zusters - De wegen van onze Verbondsgod en Vader zijn waarlijk geheimvol, niet alleen in het beschikken van Zijn genade, maar ook in Zijn voorzienigheid. Het is een bron van troost voor de oprechte, dat alle dingen staan onder het onmiddellijk toezicht van het grote Hoofd der kerk, en dat er niets geschieden kan, dat uiteindelijk niet zal medewerken tot de openbaring van Zijn heerlijkheid in de zaligheid en beveiliging van Zijn kerk en kinderen. Het is eveneens duidelijk, dat zelfs de woonplaats van Zijn dierbaar volk, nog in dit tranendal verblijvend, door Zijn onveranderlijk besluit is vastgesteld. En hoe nauw verenigd en saamgebonden zij ook mogen zijn, wanneer Hij losmaking van de dierbaarste banden gebiedt, zal Hij dit in Zijn alwijze beschikkingen duidelijk maken.

Het is u ongetwijfeld bekend, dat bovengenoemde kerk in Zoar reeds lange tijd is geweest zonder onderherder, die het opzicht en de zorg over haar in de Heere is

opgedragen. Zij hebben dé troon der genade niet slechts lastig gevallen, maar daar gedrongen en geworsteld, dat de overste Herder en Opziener der zielen op Zijn eigen tijd en in Zijn eigen weg aan haar een hêrder zenden mocht, naar Zijn beloften, naar Zijn eigen hart, die haar zou hoeden met wetenschap en met verstand. Ook vertrouwen zij in deze er toe gebracht te zijn in het gebed de wacht te houden, ernstig begerend geen stap te doen zonder geleide van de wolkkolom bij dag en de vuurkolom bij nacht.

Daarom is het voor hen hoogst opmerkelijk, dat sinds oktober j.l. hun gedachten in meerder of minder mate in het bijzonder zijn gevestigd op uw vereerde en geachte pastor, John Kershaw. Praktisch sinds wij hem in augustus 1832 voor het eerst hoorden, heeft een krachtige indruk in onze gedachten post gevat, dat de Heere Jezus heeft voorgenomen om hem naar Londen te doen verhuizen, opdat hij aldaar in nog meerdere mate zal kunnen nuttig zijn voor de kerk van God, die Hij gekocht heeft met Zijn aller-dierbaarst bloed. Ook kunnen wij niet anders dan er van overtuigd zijn, dat hij als antwoord op onze gebeden het zal moeten bevestigen, dat hij niet alleen een plaats heeft in de genegenheden van de mensen in Zoar, maar ook bij vele, vele anderen in deze grote stad. Het overtuigend bewijs daarvoor wordt geleverd door de drommen mensen, die opkomen waar hij ook maar de onnaspeurlijke rijkdommen van Christus. predikt. Ook uit de vertederingen des harten, daaronder gewerkt, alsmede de zegeningen, welke op zijn prediking zijn gevolgd, overvloedig erkend door God de Heilige Geest. Zij weten dat hij het instrument heeft mogen zijn, dat velen tot de kennis van hun verloren staat als schuldige zondaren mochten komen, tot mededeling van troost en ondersteuning aan de gewonde zielen, alsook tot voeding en opbouw van anderen in het allerheiligst geloof.

Velen kunnen van het bovenstaande getuigen, ook gedurende zijn laatste bezoek aan Londen, en als hun zegel daarop aanwijzen het geluk en de vreugde, welke zij gevoelden onder het Woord, dat hij mocht prediken. En ook bij de bediening van de Heilige Doop had hij het onuitsprekelijk genoeg te mogen weten dat God hem zegels op zijn bediening gaf en zielen als zijn loon.

Al deze omstandigheden samengevoegd en nog daarbij de genegenheid en ijver, welke hij bij iedere gelegenheid toonde, wordt de kerk aangemoedigd om te geloven dat door zijn overkomst naar Londen een grote en krachtige deur zal worden geopend voor de voortgang van het Evangelie van Christus en een nog overvloediger uitgieting van de Heilige Geest.

En geliefde broeders en zusters, u weet dat de grote begeerte en het verlangend gebed van u allen is de heerlijke verspreiding van de Goddelijke waarheid in deze tegenwoordige tijd. Vooral in Londen moeten wij vandaag wel klagen: Hoe is het fijne goud verdonkerd en wat is de waarheid in de straten gestruikeld. Wat worden er inderdaad slechts weinigen gevonden, die ernstig strijden voor de waarheden, eenmaal de heiligen overgeleverd. Geliefde broeders en zusters, wij zijn ons heel goed bewust dat uw genegenheid is om met onze broeder Kershaw te leven en te sterven. Toch, wanneer zijn dierbare Heere en Meester, Wiens hij is en Wie hij dient, zou bedoelen dat hij tot Zijn eer en glorie zijn geliefde vrienden zou verlaten om hem tot zegen en tot een getuige voor Hem in Londen te doen zijn, gevoelen wij ons er van verzekerd dat onze Verbondsgod en Vader de breuk zal helen door een ander tot u te zenden of een ander onder u te doen opstaan. En ofschoon er, wel droefheid over zijn vertrek bij u zal zijn, zoals ook het geval was bij de ouderlingen van Efëze toen hun geliefde broeder Paulus hen verlaten moest, toch hopen en vertrouwen wij dat gij het gewicht en de noodzaak zult inzien om te voldoen aan het verzoek van de Zoar gemeente, dat gij in staat zult zijn hem over te geven aan de Heere, opdat hij een licht moge zijn voor Gods lieve volk in Londen, maar vooral voor de Zoar gemeente.

Bij onze hartelijke gevoelens voor u als kerk bidden wij dat de Heere deze brief u op het hart wil binden, om daarna Hem raad te vragen of het Zijn wil zou kunnen zijn onze geliefde broeder Kershaw aan ons af te staan, mits althans hij zelf genegenheid gevoelt zich met ons verzoek te verenigen.

En zou dit dan inderdaad blijken Gods wil te zijn, dat er een scheiding bij u zal plaats hebben, dan zal het onze ernstige begeerte zijn aan de troon der genade, dat gij weer mocht worden voorzien door een andere broeder uit uw midden, of van elders, die voor u tot zegen zal mogen zijn, en gij ook als kerk een zegen voor hem.

Wij verzoeken u dringend om uw antwoord, zodra gij tot uw besluit gekomen zijt, en bevelen u en onze geliefde broeder Kershaw in de handen van de getrouwe en het verbond houdende God, Wiens wegen in de zee zijn, en verblijven inmiddels als geheel de uwen in toegenegenheid en liefde, namens de kerk van Zoar."

De brief is ondertekend door de diakenen, Josuah Pedley, William Hebden en Edward Justins, en eveneens op 19 juli 1833 gedateerd.

John leest deze brief voor op de eerstvolgende vergadering van de gemeente, zondagsavonds na de dienst. De indruk is overweldigend en er volgen enkele ogenblikken diepe stilte. Tenslotte zegt Jacob Wolfendon, de oudste diaken: "Deze brief is goed geschreven ter bereiking van het doel, dat zij voor ogen hebben. Maar welke argumenten zij ook aanvoeren, wij kunnen geen ogenblik ingaan op de gedachte om onze prediker af te staan aan een Londense kerk."

Dat is het sein. Velen springen op en roepen: "Wij kunnen noch willen onze dominee opgeven!"

Het is in Engeland de gewoonte dat ook de vrouwelijke lidmaten de vergaderingen der gemeente bijwonen, maar wel wordt naar het woord van de apostel gehandhaafd dat zij in de samenkomsten der gemeente zwijgen (1 Kor. 14 : 34). John probeert daaraan ook nu te herinneren, maar het helpt niet. Vele oudere dames kunnen onmogelijk hun mond houden. Sommige aanwezigen worden zelfs rood van kwaadheid en geven hun misnoegen over deze brief in tamelijk sterke bewoordingen te kennen.

Als de storm tenslotte wat is geluwd, komt men met algemene stemmen tot het besluit: De brief der kerk van de Zoar kapel te Londen moet afwijzend worden beantwoord.

Maar dan rijst een andere vraag. Wie zal het antwoord opstellen? Daarbij komen twee meningen voor de dag. Sommigen zijn voor een kort antwoord, waarin alle verdere contact met de Londense gemeente voorgoed gebroken wordt. Dit lijkt hun het meest duidelijke antwoord en ook het veiligst voor de toekomst. Maar anderen zijn toch minder heftig en voelen voor een vriendelijker en christelijker schrijven, waarbij de eenheid des geestes in de band des vredes wordt gehandhaafd. Welnu, elk der partijen moet dan maar een brief opstellen. Dan zal men weer zien. Men wordt het echter niet eens. Ook blijkt dat de Londenaren beter brieven kunnen schrijven dan de Rochdalers. Op de volgende zondag wordt de jaarlijkse dienst ter herinnering aan de stichting van de zondagsschool gehouden, en ter gelegenheid daarvan gaat 's avonds de heer Rushton van Liverpool in de Hope Chapel voor. Als deze op zaterdagmiddag bij de vrienden in Rochdale aankomt, vertelt men hem wat er gebeurd is en de heer Rushton biedt aan de brief op te stellen. Hij zal trachten dit te doen tot tevredenheid van beide partijen. Na de morgendienst wordt dit aan de gemeente medegedeeld en tevens een vergadering van de gemeente 's avonds na de dienst aangekondigd, waarin de inmiddels opgestelde brief zal worden voorgelezen.

Deze luidt als volgt:

"De Kerk van Jezus Christus, welke haar godsdienstoefeningen houdt in de Hope Chapel te Rochdale, onder de herderlijke zorg van de heer John Kershaw, zendt aan de kerk van Jezus Christus, welke haar godsdienstoefeningen houdt in de Zoar kapel te Londen, haar christelijke groetenis.

Geliefde broeders en zusters - Uw brief d.d. 19 juli j.1., waarin ons verzocht werd onze geachte leraar aan u af te staan, werd in de vergadering onzer gemeente gelezen en deze veroorzaakte, naar wij u verzekeren kunnen, een onuitsprekelijke verwondering en spijt. Want wij zijn de christelijke vriendelijkheid niet vergeten, door de broeders in Londen aan ons als gemeente bewezen. Daarom betreuren wij het uitermate dat een christelijke kerk zo zeer het voorschrift van onze God en Zaligmaker uit het oog heeft verloren, om te handelen op een wijze als gij gedaan hebt.

Het moet u toch bekend zijn, dat het grote Hoofd der kerk ons onze geachte predikant heeft gegeven als een antwoord op onze gebeden en getrouw aan Zijn eigen beloften (Jes. 3 : 15). Maar hoe is het dan toch mogelijk dat ook maar een ogenblik de gedachte bij u opkomt om u tegen deze genadige beschikking

van Zijn voorzienigheid te stellen door te proberen hem van ons te verwijderen? Gij erkent zelf in uw brief, dat er een zoete vereniging bestaat tussen hem en ons. Is het dan juist dat gij tracht deze vereniging te verbreken en ons onze leraar te ontnemen, door God ons genadiglijk geschonken?

Waarlijk broeders, wij kunnen uw handelwijze niet anders zien dan als onvriendelijk tegenover ons en als wantrouwend tegenover de Heere. Wanneer gij naar uw eigen zeggen op de Heere wacht, dat Hij u geve een prediker naar Zijn eigen hart, staat ons dan toe dat wij u in liefde smeken er één van Hem te verwachten op een wijze, welke in overeenstemming is met Zijn eigen Woord, en niet in een weg, welke niet alleen met de wet der liefde in strijd is, maar ook met de uitdrukkelijke voorschriften van het Nieuwe Testament.

We behoeven hier alleen nog aan toe te voegen, dat wij allen eenstemmig, in vereniging met onze geliefde predikant, u een beslist afwijzend antwoord op uw verzoek doen toekomen. En terwijl het onze begeerte is de nadruk te leggen op onze liefde jegens u als mede-lidmaten van het lichaam van Christus, zien wij ons nochtans gedwongen u daarbij te zeggen, dat onze liefde jegens u grotelijks zou worden bevestigd en vermeerderd, wanneer onze brief het middel mocht zijn om u te overtuigen dat u zich in dit geval vergist hebt, en dat u dit ook zelf zult erkennen."

Deze brief valt de broeders te Rochdale best in de smaak. De inhoud is naar hun mening duidelijk en afdoende. De heer Roshton heeft huns inziens de goede toon wel gevonden. In werkelijkheid heeft hij niet meer gedaan dan onderwoorden gebracht wat in Rochdale's gemeente leeft. Minder mooi van de broeders is dat ze John dwingen de brief als eerste te tekenen. Hij doet het inderdaad, maar als hij na afloop van de samenkomst te paard op weg is naar een kapel op tien kilometer afstand om daar in de avond nog voor te gaan, gevoelt hij er al spijt over. Liever blijft hij in deze kwestie geheel passief.

Want de vrienden in Rochdale mogen nu tevreden zijn, de broeders in Londen zullen er zich zeker door gegriefd gevoelen.

Toch, het is hem wonderlijk te moede. Hij rijdt te paard door de landstreek, waar hij geboren en getogen is. Daar heeft hij geleefd in zijn eertijds. Daar heeft de Heere hem van zijn zonden overtuigd. Daar heeft de Heere hem ook getroost en tot de ambtelijke arbeid geroepen. Te midden van alle armoede heeft hij nimmer durven denken dat er in de gemeenten der heiligen eenmaal een strijd zou ontstaan opdat hij in hun midden zal arbeiden. Gelukkig, het doet hem in diepe verootmoediging voor de Heere buigen.

De vrienden in Londen gevoelen zich inderdaad door de brief diep gegriefd. Ze schrijven geen antwoord aan Rochdale's gemeente, maar geven in een persoonlijk schrijven aan John blijk van hun misnoegen, vooral wat zijn ondertekening betreft. Dan neemt John de pen ter hand en zet op de hem eigen manier de situatie in Rochdale zo duidelijk mogelijk uiteen, waarmede de broeders in Londen tevreden zijn. De dreigende breuk tussen de beide gemeenten wordt ook voorkomen, want daarna wordt er zelfs in toegestemd dat John ieder jaar de gemeente van de Zoar kapel in Londen enige zondagen zal dienen. En gedurende meer dan dertig jaren doet hij dit. John schrijft ook een brief aan zijn oude vriend Thomas Niven in Dumfries (Schotland), waarin hij het gebeuren vertelt. Deze schrijft daarop terug (22 mei 1834):

"Mijn geliefde broeder in de Heere - Uw hooggewaardeerd schrijven heb ik in goede orde ontvangen en het was een aangename verkwikking voor mijn ziel. Werkelijk, ik heb de waarheid gevoeld van het woord: "Een goede tijding uit een ver land is als koud water voor een vermoeide ziel." Ik word erg zwak en vergeetachtig en heb het erg in mijn hoofd gehad, daar ik deze winter een zware griepaanval moest doorstaan. Maar nimmer, zo lang mijn herinneringsvermogen vast blijft, kan ik de aangename ogenblikken vergeten, door ons samen genoten in onze samensprekingen over de dingen, welke het Koninkrijk Gods aangaan, en met welk een genoeg luisterde ik naar het evangelie, dat rijkelijk van uw lippen droop, als een hoog bevoorrecht instrument in 's Heeren handen.

Geliefde broeder in Christus, ofschoon naar het lichaam ver van u verwijderd, mijn ziel is verbonden aan u en de geliefde broeders, in wier gezelschap ik regelmatig naar het huis des Heeren placht te gaan. Niets doet mij meer genoeg dan te vernemen dat uw gemeente voorspoedig is en dat gij toenemen moogt door Goddelijke toevoegingen. Met gevoelens van de hoogste dankbaarheid en vreugde vernam ik uw weloverwogen en vastberaden afwijzing van een voordelige aanbieding wat betreft de tijdelijke zaken, en uw resoluut besluit om bij uw eigen volk te blijven. Naar mijn gedachte hebt ge er goed aan gedaan bij deze kerk te blijven, waar ge reeds lang gearbeid hebt en waar uw openbare bediening welriekend en met vrucht is geweest. Het is mijn ernstig gebed dat uw boog in stijfheid moge blijven en dat ge ook verder verwaardigd wordt te zijn het instrument tot vertroosting der heiligen en om velen uit de duisternis tot het licht te roepen. Moge dit uw blijdschap en bron van vreugde zijn in de tegenwoordigheid des Heeren.

In een land van betrekkelijke droogte ben ik toch niet geheel alleen gelaten. Ik ben in deze plaats intiem bekend geworden met enige christelijke vrienden, wier samenspreking mij veel heeft verkwikt. De Baptistische vrienden hier, die voorheen met uw bezoek werden vereerd, zouden gelukkig zijn wanneer het de wil des Heeren zou zijn dat zij uw aangezicht nog eens mochten zien om u het Woord des Heeren te horen prediken. Mijn ziel rust met vertrouwen op de eeuwigdurende liefde van God en op Zijn welverordeneerd verbond der genade. Daarin is al mijn heil en al mijn lust. En ik zie uit naar dat gelukkige land, waar het woord vaarwel een onbekend geluid is en nooit afscheid zal worden genomen. Wil mijner in uw gebeden gedenken.

Doe mijn groetenis aan uw gezin en aan al de broeders .en zusters. Het zal mij verheugen van u te horen terwijl ik nog in het vlees ben."

In augustus 1835 gaat Thomas Niven in volle vrede heen. Gedurende meer dan zestig jaren heeft hij mogen reizen met het aangezicht Sionwaarts.

In hetzelfde jaar verschijnt het eerste nummer van de "Gospel Standard." In het nummer van oktober 1836 wordt een "in memoriam" opgenomen, door John aan zijn oude vriend Thomas Niven gewijd.

In Rossendale woont de heer John Spencer. Wat diens jongelingsjaren betreft, verklaart hij later zelf: Het kon niet goddelozer! Uit louter nieuwsgierigheid gaat hij een keer naar de kleine kapel aan de Kings Row, waar "die prediker uit Rochdale" zal voorgaan. Deze preekt die avond (1838) over de bekering van Zacheüs. De woorden: "haast u en kom af" worden zaken in het hart van John Spencer. De dienst des Heeren wordt de lust van zijn leven en hij probeert al heiliger te leven voor God, Die dit zo waardig is. Maar het gaat niet. Zijn schuld wordt al groter. In deze grote nood wordt in zijn ziel de roep geboren: "O God, is er nog genade voor zó één? Anders ben ik voor eeuwig verloren!" De Heere troost hem in zijn diepe ellende met de woorden: "De plaats waarop gij staat is heilig land!" Daar kan God aan John Spencer kwijt alles wat deze precies nodig heeft. Hij overlijdt in goede ouderdom op 29 april 1880.

Als zijn vrouw bij zijn sterven tot hem zegt: "Ge zult spoedig daar zijn, waar geen pijn of moeite meer is", zijn zijn laatste woorden: "Ik ga naar de woningen, welke Jezus voor mij bereid heeft." Allen, die hem kenden, getuigden van hem: "Hij vreesde de Heere boven velen."

Met William Gadsby, William Tiptaft en Joseph Charles Philpot behoort John tot de weinige predikers, wier optreden in de hoofdstad des lands de kapellen steeds overvol doet zijn. Zijn arbeid draagt ook daar als instrument in 's Heeren hand rijke vrucht. Als John in 1841 weer in de Zoar kapel voorgaat, gevoelt hij zich opgewekt in het bijzonder woorden van troost te spreken tot beproefden en verdrukten. Zelf verklaart hij na afloop van deze dienst onder het spreken te hebben ervaren dat er afname is, ja dat de Heere hem spreken doet opdat dit woord in Zijn hand zal zijn tot troost voor deze of gene bedroefde, wie dan ook. Vele jaren later ontmoet hij een man, die hem vertelt die dag in de Zoar kapel te zijn geweest. Twee lieve kinderen had hij in diezelfde week moeten begraven en zijn vrouw lag dodelijk ziek te bed. Die morgen had de Heere hem in de Zoar kapel door de prediking van John Kershaw getroost en gesterkt op de moeilijke levensweg en hem geheel met de weg des Heeren verenigd.

"Mijn Woord zal niet ledig wederkeren; het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend."

Hoofdstuk 18

In Trowbridge bij John Warburton

De woorden van William Gadsby: "Wanneer John Kershaw Rochdale verlaat, William Gadsby Manchester, of John Warburton Trowbridge, dan gaan zij van huis", zijn in elk opzicht waarheid geweest. Na de vele en grote moeiten te Rochdale, heeft de Heere John Warburton naar Trowbridge gewezen en aldaar zijn dienst meer dan veertig jaren willen gebruiken. Het oorspronkelijk kleine stekje daar groeit voorspoedig uit tot een forse gemeente.

De vriendenband tussen John Kershaw en John Warburton blijft tot aan het einde van hun leven bestaan en zij corresponderen regelmatig. De afstand tussen beider standplaats is echter groot en het persoonlijk contact daardoor niet zo intens als beiden wel gewild hebben, al ontmoeten zij elkaar regelmatig elders.

In 1828 vindt John de gelegenheid een maand in Trowbridge te vertoeven om in John Warburtons gemeente voor te gaan, opdat deze elders, o.a. in Londen, zal kunnen preken.

De eerste maal dat de pastor van Rochdale in de kapel van Trowbridge voorgaat, heeft hij als tekst Deut. 33 : 3: "Immers bemint hij de volken! Al zijn heiligen zijn in Zijn hand." De ruime kapel is goed gevuld, maar als hij de daarop volgende zondag weer voorgaat, 'is de opkomst van die aard, dat hij slechts met de grootste moeite de preekstoel kan bereiken. De Heere heeft daar in Wiltshire veel volk en John mag er met ruimte het Woord des levens prediken. De zielen van Gods kinderen worden er door verkwikt en na de dienst spreken zij tot hem: "Deze dierbare waarheden zijn voor ons geen nieuwe leer, want onze geliefde pastor mag deze steeds onder ons verkondigen. En de waarheid daarvan wordt bijzonder in onze zielen bevestigd nu wij u op uw wijze daarvan horen prediken en uit Gods Woord bewijzen, naar het getuigenis van de Heilige Geest in uw eigen ziel."

Samen mogen zij zich verheugen in Christus Jezus en zijn zeer bemoedigd. Als John naar huis terugkeert, heeft hij een nieuw pak aan en vele andere nuttige zaken voor zijn gezin bij zich. De Trowbridgers laten hem niet met ledige handen gaan.

In 1834 herhaalt John zijn bezoek aan Trowbridge. Ook nu weer komt hij diep onder de indruk van de overvloedige zegen over de arbeid van Gods knecht John Warburton. Nergens in West Engeland vindt hij een groter begeerte naar de waarheid dan in Trowbridge. Uit die tijd is een brief bewaard gebleven, welke John vanuit Trowbridge aan de vrienden te Rochdale richt (28 oktober 1834). Deze luidt als volgt:

"Geliefde broeders en zusters in de Heere - Het heeft het grote Hoofd van de kerk wedérom behaagd mij wat het lichaam betreft op grote afstand van u te doen vertoeven, maar ofschoon dan naar het lichaam afwezig, in de geest zijn wij bij u (1 Kor. 5 : 3).

Toen voor de eerste maal vergaderd werd om een gemeente te stichten, was ik tegenwoordig. Bij de eerste doopplechtigheid werd ook ik gedoopt. Aan de eerste avondmaalsviering mocht ook ik deelnemen. En hulp van God ontvangen hebbende, sta ik tot op deze dag (Hand. 26 : 22). Ik was bij u in zwakheid, en in vrees en in veel beving (1 Kor. 2 : 3). Dikwijls ook uitgeput en ontmoedigd vanwege de weg (Num. 21 : 4) en soms als weleer de arme Jona gereed om de vlucht te nemen uit het werk, waartoe de Heere mij riep. Ja, vele malen was ik in staat om mijn ambt en mijn lidmaatschap maar op te geven, mij in een stil hoekje terug te trekken om daar te

verkeren als een eenzame mus op het dak. Ik heb in de pastorie van Hope Chapel heel wat slapeloze nachten gehad, dat ik dikwijls bij mijzelf sprak: "Och, dat mij iemand vleugelen als van een duif gaf; ik zou heenvliegen waar ik blijven mocht. Ziet, ik zou ver wegzwerfen, ik zou vernachten in de woestijn. Ik zou haasten, dat ik ontkwam van de drijvende wind, van de storm" (Psalm 55 : 7-9).

Mijn broeders en zusters, dit is mijn zwakheid, want ik ben een mens van gelijke bewegingen, feilen en twijfelingen als gij (Jak. 5 : 17). Ik heb in mijzelf niets om op te roemen, dan alleen mijn zwakheden en ellenden (Rom. 7 : 24) en mijn onnut zijn (Lukas 17 : 10). Alleen door de genade van God ben ik die ik ben, als christen en als dienaar van Jezus Christus (1 Kor. 15 : 10).

De kerk van Christus is hier in de tijd een strijdende kerk. Wij hebben menige slag te leveren tegen de wereld, tegen het vlees en tegen de duivel. En ik bevind dat het vlees de grootste vijand is, mijn eigen boze hart, waarin geen goed woont, maar wel alle kwaad (Rom. 7 : 18). Hetgeen ik inwendig gewaar wordt en waarmede ik uitwendig te strijden heb, doet mij bijna bezwijken. Evenwel komen dan deze woorden in mijn hart: "Vertoont gij u slap ten dage der benauwdheid, uw kracht is nauw" (Spr. 24 : 10). En hoe zwakker ik in mijzelf ben, des te sterker ben ik in de Heere en in de sterkte Zijner macht (2 Kor. 12 : 9, Jes. 40 : 29). In het strijden van de strijd des Heeren is de wijsheid een uitnemende zaak (Pred. 10 : 10). En het zal ons genade zijn daarbij niet op ons eigen verstand te steunen (Spr. 3 : 5), maar onze wegen op de Heere te wentelen en dan door het geloof te zien op Hem, Wiens Naam is Wonderlijk en Raad. De taal van Josafat was voor mij vele malen groot in de moeiten, waar ik doorheen moest: "O onze God, zult Gij geen recht tegen hen oefenen? Want in ons is geen kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U" (2 Kron. 20 : 12). Voor vlees en bloed is het niet aangenaam, toch is het profijtelijk wat Joseph Hart zingt: *Die reiziger gaat hier het veiligst, die maar zelden zijn weg ziet.*

Mijn ervaring is dat het gebed tot mijn beste wapens behoort. Wat is het een voorrecht wanneer wij voor tijd en eeuwigheid alles aan de Heere kunnen overgeven.

Vele fouten en zwakheden hebben mij tot op heden aangekleefd. Daarvan ben ik mij goed bewust en daarom roep ik dikwijls: "Heere, houd Gij mij staande, dan alleen zal ik veilig zijn."

De begeerte van mijn hart en mijn gebed tot God is, dat ik onder u niet alleen het Evangelie prediken moge, maar dat ik dit Evangelie ook beleef en voor de gelovigen een voorbeeld zijn moge in woord, in wandel, in liefde, in de geest, in geloof, in reinheid (1 Tim. 4 : 12). Mochten wij allen meer bezitten van de geest van Hem, Die als Hij gescholden werd, niet wedschold, en als Hij leed, niet dreigde, maar gaf het over aan Hem, Die rechtvaardig oordeelt (1 Petr. 2 : 23). Waar deze geest is, daar zal zeker vrede zijn. Want krijgen en vechterijen onder de broeders worden niet gewerkt door de Geest van God, maar door onze wellusten, welke strijd voeren in onze leden.

Dat vrede en liefde met de broeders en zusters van de Hope Chapel mogen zijn, is de bede van hun dienaar in de Heere, John Kershaw.

P.S. Door genade ben ik hier aangekomen en gevoel mij zo goed als mogelijk is, in aanmerking genomen de vermoeienissen naar lichaam en geest. Ik moet hier voor grote menigten spreken. Het is verwonderlijk, wat de Heere hier door onze vriend en broeder John Warburton heeft gewerkt. Er is hier een zeer grote kapel, gevuld met aandachtige hoorders, en een grote gemeente van bijna driehonderd leden, die in vrede en goede harmonie samenleven. Ik denk dat het hier een van de best georganiseerde

gemeenten van het land is. Ik verblijd mij als ik hun ordening en de vastigheid van hun geloof in Christus Jezus zie (Kol. 2 : 3). Amen."

Uit deze brief spreekt niet alleen de nauwe band, welke hem aan de eigen gemeente te Rochdale bindt, ook wanneer hij elders vertoeven moet, wij maken ook kennis met het werk des Heeren in Trowbridge.

Dan duurt het achttien jaren voordat John weer gelegenheid vindt om voor de derde maal Trowbridge te bezoeken.

In die dagen (1852) zijn er helaas in John Warburtons gemeente moeilijkheden ontstaan. Niet over de waarheid als zodanig, veel meer over zaken van ondergeschikte aard, de kerkelijke regering betreffende. Het ontbreken van kerkelijk samenleven naar gereformeerde wijze wreekt zich telkens weer. En daardoor ontstaat herhaaldelijk grote verwarring. Duidelijk blijkt dit uit het briefje, dat John voor zijn vertrek naar Trowbridge nog ontvangt (12 augustus 1852):

"Geliefde vriend - Ik schrijf u nog even enkele regels, om u mee te delen dat wij u de eerste vier zondagen in oktober verwachten. Vermoedelijk zult u dan nog einigen moeten dopen. De zwakheden van de ouderdom nemen bij mij meer en meer toe. Mijn ziel heeft ervaren, dat de Heere mijn Helper is. De laatste dertien of veertien maanden dacht ik soms werkelijk, dat de moeilijkheden, welke wij in de gemeente hadden, mijn einde in deze wereld betekenden. Maar mijn dierbare Heere en Zaligmaker heeft mij ondersteund. Geve de Heere ons leiding, onderwijs, troost en kracht, opdat welke de wil des Heeren ten opzichte van ons hier beneden ook moge zijn, wij door Zijn genade Hem in alle dingen welbehagelijk mogen dienen.

Groet uw vrouw en de vrienden hartelijk van mij. Gods tegenwoordigheid en Zijn zegen zij overvloedig met u. Dit is het gebed van uw onwaardige broeder in de Heere, John Warburton."

John heeft reeds een en ander van deze moeilijkheden vernomen. Joseph Charles Philpot heeft er op het omslag van de Gospel Standard ook op gewezen en de wens uitgesproken, dat John Kershaw in de hand des Heeren het middel zal mogen zijn tot herstel van de vrede. Is zijn bemiddeling destijds in Manchester niet gelukt, John heeft wat dit betreft toch een goede naam en inderdaad is hij meermalen de persoon om in dergelijke gevallen bemiddelend op te treden. Vooral vanwege zijn grote mensenkennis en de ontwapenende wijze, waarop hij de vrienden tegentreedt.

De verwachtingen zijn hooggespannen, maar allerm minst bij John zelf. Hij neemt zich voor gewoon zijn gang te gaan en vooral toch niets anders te weten dan Jezus Christus en Die gekruisigd. De eerste twee zondagen is de pastor van Trowbridge zelf van huis om elders voor te gaan. John houdt zich maar wat schuil in Warburtons studeerkamer, uit vrees dat een der partijen pogingen zal doen om hem voor hun standpunt te winnen. De eerste maal dat hij voorgaat heeft hij als tekst Psalm 145 : 19: "Hij doet het welbehagen dergenen, die Hem vrezen, en Hij hoort hun geroep en verlost hen." Met grote instemming luistert de gemeente en voor velen is het een woord, gesproken op de rechte tijd. John gaat echter niet in op wat men verder tot hem zegt en wacht tot John Warburton zelf teruggekeerd is. Dan wordt het voor hem duidelijk hoe groot de verwoestingen zijn, welke in de gemeente zijn aangericht. John Warburton gewaagt er zelf tegenover John met grote bitterheid van. Hoewel hartelijk met zijn vriend en medebroeder in diens moeiten meelevend, bemerkt John wel dat het toch ook voor deze oude dienstknecht van God geldt: "Een (beledigde) broeder is wederspanniger

dan een sterke stad, en hun geschillen zijn als een grendel van een paleis" (Spr. 18 : 19).

De derde zondag doopt John na de morgenpredicatie negen personen. Des avonds wordt het Heilig Avondmaal bediend en spreekt John Warburton zelf bij de eerste tafel een woord naar het hart van al Gods kinderen. John Kershaw ervaart die avond de bijzondere tegenwoordigheid des Heeren en ook zijn eigen ziel is er grotelijks door verkwikt.

Op de dinsdagmorgen vóór zijn terugkeer naar Rochdale komen de leden der gemeente gezellig samen in de kapel en John houdt een toespraak. Deze wordt buiten zijn medeweten door, een stenograaf opgenomen en later in grote oplaag door de druk verspreid in traktaatvorm. Jaren later zelfs ontvangt hij brieven van personen uit verschillende delen des lands, voor wie het traktaat ten zegen is geweest.

Op woensdagavond gaat hij voor de laatste maal in de kapel voor. Velen komen naar hem toe om persoonlijk afscheid te nemen en zij getuigen van ondervonden zegeningen ten tijde van Johns verblijf te Trowbridge. John zelf gaat ondanks al deze goede woorden teleurgesteld huiswaarts, want geen der partijen wil zich gewonnen geven. En dat zelfs over geringe zaken wat betreft de kerkelijke orde.

De moeiten blijven voortduren. Weer wrekt zich de kerkelijke vorm van samenleven. Als John Warburton in 1857 ernstig ziek is en weldra de reisstaf zal neerleggen, geeft de Heere uitkomst en komen de partijen eindelijk tot elkander, tot grote troost voor Gods vermoeide dienstknecht. Het doet hem blijde in zijn getrouwe Verbondsgod roemen. Toch, het moet gezegd, het ware beter geweest wanneer van beide zijden eerder de bereidheid aanwezig was geweest om elkaar tegemoet te treden. Het is niet verstandig, veel minder nog betamelijk dit eerst te doen bij het naderen van de dood. Maar men ziet meestal blijkbaar eerst dan de juiste verhoudingen en waarden. Welk een onnodig leed wordt door dit alles veroorzaakt, en de voorspoedige voortgang van het Koninkrijk Gods wordt er grotelijks door verhinderd.

Hoofdstuk 19

Manchester

De arbeid van William Gadsby blijft niet beperkt tot Manchester en Lancashire. Allerwegen gaat hij het land door, predikend in kapellen, schuren, woonkamers en in de open lucht, en in het noorden en zuiden van Engeland ontstaan daardoor tientallen nieuwe gemeenten. Tot zelfs in Londen toe, waar toch werkelijk al zeer veel gemeenten zijn, niet alleen van Baptisten, maar eveneens van methodisten enz. De wijd vermaarde William Huntington is in 1813 overleden. Hij moet tot de methodisten worden gerekend - gemeenten van een praktisch even Independentisch karakter als de Baptistische - maar de meesten van zijn hoorders zijn Baptisten. Na zijn dood is er niemand die zijn plaats kan innemen. Hiertoe is noch zijn hulpprediker Locke, noch Samuël Turner van Sunderland, noch Joseph Chamberlain van Leicester, veel minder nog Isaäk Beeman van Cranbrook in staat. Vele kerkgangers van de grote kapel in de Gray's Inri sluiten zich dan aan bij de bestaande Baptistische kapellen en zijn een welkome versterking van deze gelederen, anderen voegen zich bij de gemeenten van Joseph Irons of Henry Heap wij maakten reeds met deze predikanten kennis. Maar er zijn er ook, die liever zelfstandig blijven en zich sterk aangetrokken gevoelen door de prediking van William Gadsby en John Warburton, die ook regelmatig Londen bezoeken. Daardoor ontstaat een nieuwe gemeente, welke tenslotte een grote kapel doet verrijzen in de Gower Street. Deze kapel wordt in 1820 in gebruik genomen in een plechtige kerkdienst, waarin William Gadsby voorgaat. De leden zijn bijna allen vroegere hoorders van William Huntington en velen zien deze kapel als de voortzetting van diens gemeente. Later wordt Henry Fowler - van wie in Engeland vele gedichten bekend zijn, welke in de kapellen nog steeds worden gezongen - predikant van deze gemeente. Deze prediker is bij velen geliefd. Joseph Charles Philpot komt reeds met hem in kennis als hij nog in de staatskerk staat en gaat gaarne bij hem naar de kerk als hij in Londen vertoeft. Toch is Henry Fowler geen Baptist en velen kunnen dat maar moeilijk verteren.

Na het overlijden van Henry Fowler in 1838 wordt de heer Blackstock voorganger in de Gower Street kapel. Dit wordt echter geen succes. De heer Blackstock, eerst Baptist, meent in Londen de lijn van Henry Fowler te moeten voortzetten: het Avondmaal vieren met allen, van wie hij meent dat waardige disgenoten zijn; in tegenstelling met de regel der Strict Baptists: alleen maar aanzitten met degenen, die de doop der gelovigen ontvangen hebben. Blackstock manipuleert bij dit alles op een wijze, welke naar de mening van de anderen (William Gadsby c.s.) niet toelaatbaar is en zij willen daarom niet meer in de Gower Street voorgaan. Een groot gedeelte der leden van deze kapel onttrekt zich en op een andere plaats wordt een zaal ingericht om daar te vergaderen. William Gadsby is door ziekte verhinderd de openingsdienst te houden. Ook John Warburton kan onmogelijk komen. Dan valt de keus op John Kershaw. Maar deze is dat jaar reeds in Londen geweest en durft zijn gemeente nauwelijks vragen nogmaals te mogen gaan. De spoorlijnen zijn nog niet aangelegd en het is midden in de winter, hij zal geruime tijd onderweg zijn. Daarom stapt hij maar weer naar zijn vaderlijke vriend in Manchester en vraagt hem wat te doen. Deze zegt: "Wel John, lees de brief aan uw gemeente voor, zonder enige verdere op- of aanmerking. Laat het maar aan de Heere en uw gemeente over wat ge doen moet. Want ik geloof dat de Heere uw kerk wel zal bekend maken wat Hem welbehaaglijk is."

John volgt deze goede raad zonder meer op. Als de brief is voorgelezen, blijkt inderdaad, dat ook in de gemeente de begeerte leeft te weten wat de wil des Heeren in deze is, om zich daarnaar te mogen voegen. Dan zegt hun pastor:

"Geliefde broeders en zusters, het verblijdt mij dat ik deze geest der liefde bij u mag zien in deze gewichtige zaak, maar gij weet niet welke beslissing te nemen. Het Woord van God zegt (Jak. 1 : 5): "Wanneer iemand wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere, Die mildelijk geeft en niet verwijt, en ze zal hem gegeven worden." Daarom stel ik voor dat we allen samen voor de Heere neerknielen en onze oudste diaken dan in gebed voorgaat, om het grote Hoofd der kerk te smeken ons wijsheid te geven om te doen wat in Zijn ogen goed is."

Met veel opening doet deze broeder het gebed. Dan is er een ogenblik stilte. Wat is het antwoord?

Een andere diaken merkt op: "Toen onze broeder in gebed was, zag ik als in de dagen van Elia een kleine wolk als eens mans hand uit de zee opkomen. Ik meen dat dit ons zegt dat wij onze predikant naar Londen moeten laten gaan om de nieuwe gemeente daar te institueren en haar enige weken te helpen. Daarom stel ik voor hem daartoe toestemming te geven."

Daarmede stemmen allen in. John gaat vier zondagen in deze nieuwe Londense gemeente voor en de toeloop is dermate groot, dat een leegstaande kapel in de Keppel Street moet worden gehuurd. De Heere doet Zijn tegenwoordigheid krachtig gevoelen. Acht personen worden gedoopt en jaren later verneemt John nog meermalen van onder deze prediking ontvangen zegeningen.

Spoedig daarop koopt de jonge gemeente een kapel in de Eden Street. Vele jaren gaan William Gadsby, John Warburton, Joseph Charles Philpot, William Tiptaft, John Kershaw en anderen daar in de bediening des Woords voor.

September 1837. Joseph Charles Philpot is voor de eerste maal na zijn uittrede uit de Staatskerk naar het noorden gereisd en gaat gedurende een maand in Manchester in de kapel van William Gadsby voor.

Diaken Joseph Higginson heeft John Kershaw uitgenodigd ook naar Manchester te komen, opdat hij als de heer Philpot daar ook in de week zal voorgaan, hem eens kan horen en kennis met hem kan maken. De open brief van de heer Philpot aan de rector van het Wincester College te Oxford heeft hem alom bekendheid gegeven. Ook John heeft deze met veel genoegen gelezen en is blijde hem nu eens te kunnen horen. Het is de laatste dinsdag van september en tevens de laatste maal dat de heer Philpot in Manchesters kapel zal voorgaan. Deze preekt over de melaatsheid (Lev. 13 : 45-46), één zijner meest bekende in druk verschenen predicates. Ook John M'Kenzie van Preston is aanwezig, alsmede meerdere predikanten uit Manchester. John beluistert de predicaatie met veel genoegen en vereniging.

Na de dienst wordt bij William Gadsby de maaltijd gebruikt, waar de heer Philpot ook aanwezig is. Joseph Higginson stelt John dan aan de heer Philpot voor. De kennismaking is wederzijds uiterst hartelijk en het begin van een intieme vriendschap, welke ononderbroken tot aan hun dood zal voortduren.

Te midden van de zich in en tussen de gemeenten telkens voordoende geschillen en de vele wanklanken en scheuringen, doet de goede harmonie tussen de gemeenten van Manchester en Rochdale bijzonder weldadig aan. Maar dit heeft een achtergrond, en wel deze: de nauwe vriendschapsband tussen de beide voorgangers.

Joseph Charles Philpot

Het is de vermelding waard: Nimmer rijst er tussen William Gadsby en John Kershaw enig geschil, dat schaduw over deze vriendschap werpt. Gedurende een tijdvak van meer dan dertig jaren is er de nauwste samenwerking en erkent John zijn vriend en medebroeder niet alleen als een vader in de genade, maar ook als een vader in het ambt. Steeds weer is hij bereid diens wijze lessen ter harte te nemen.

William Gadsby gaat gedurende al die jaren in de Hope Chapel voor op de jaardagen van de zondagsschool en ook meermalen in de week. In geval van ziekte of wegens andere voorkomende omstandigheden staan de gemeenten elkander bij, dat de prediker van Rochdale in Manchester kan voorgaan, of omgekeerd, ook wanneer één van hen elders in het land vertoeft.

Maar de dagen naderen, dat de Heere tot de apostel van het Noorden - zo noemt Joseph Charles Philpot de voorganger van Manchester wel eens - zal zeggen: "Het is genoeg; ga in in de vreugde uws Heeren."

Het is 1844 geworden. John heeft het wel gemerkt als hij zijn vaderlijke vriend en mede-arbeider bezoekt, dat de uitwendige mens meer en meer wordt afgebroken en de scheiding niet ver meer verwijderd kan zijn. Het grijpt hem sterk aan, want wat heeft William Gadsby veel voor hem betekend. Geen moeilijkheden kunnen er zijn of hij vindt in deze medebroeder een trouwe raadsman. Nauwelijks een gewichtig besluit heeft hij genomen zonder William Gadsby er tevoren in te hebben gekend. Hem te moeten missen, zal moeilijk zijn. Bovenal, door de dienst van William Gadsby heeft hij voor eigen hart hemels onderwijs mogen ontvangen, ja meermalen met grote zegen onder zijn prediking mogen neerzitten. William Gadsby is hem waarlijk een bode des vredes geweest en alom in het land heeft hij de vruchten van diens arbeid mogen aantreffen.

In de vierde week van januari is John op zijn studeerkamer bezig enig schrijfwerk te verrichten, als zijn vriend diaken Higginson van Manchester binnentreedt. Na een

hartelijke begroeting zegt deze: "Mijn boodschap is, dat de dood zijn hand op onze geliefde leraar heeft gelegd. Hij heeft gevraagd of u hem nog komt opzoeken. Graag zou hij ook met uw diakenen overleggen om overeen te komen dat gij de aanstaande zondag te Manchester zult kunnen voorgaan."

Onverwijd begeeft John zich naar Manchester om zijn dierbare vriend nog op te zoeken. Als hij de ziekenkamer binnentreedt, kijkt William Gadsby hem met blikken van grote toegenegenheid aan en zegt eenvoudig: "Goed dat ge gekomen zijt, broeder. Mijn dienst is afgelopen."

John vraagt: "En hoe is het nu met u, mijn broeder?"

Dan kan deze vermoeide dienstknecht met vrijmoedigheid antwoorden: "Christus verschijnt in heerlijkheid!"

Met zwakke stem probeert hij nog van de dierbaarheid en schoonheid van deze Koning te vertellen, maar de kracht daartoe begeeft hem. Daarom zegt John: "Spreek maar niet meer, geliefde vriend, want het is te uitputtend voor u."

Ontroerend ogenblik. Terwijl de zieke vermoeid neerligt spreekt zijn medebroeder tot hem van hun heerlijke Christus en het door Hem volbrachte werk der zaligheid. Een korte predicatie met slechts één toehoorder. De ogen van William Gadsby stralen, en als John weer zwijgt, zegt hij hartelijk: "Amen!" John leest vervolgens Jesaja 12 en Psalm 23 en spreekt daarbij ook nog toepasselijke woorden, zeer tot troost van zijn ernstig zieke collega.

Deze zegt dan: "Eén der liederen van Joseph Hart is in deze dagen bijzonder in mijn gemoed. Dit:

*Tegenstrijdigheden kent het geloof:
Spreken met Eén, Die men nooit zag.
Wenen en treuren onder druk,
en toch beducht voor 'n geruste dag.
't Geloof weet het: De strijd is tegen,
en toch, d' overwinning heeft straks plaats.
Christus reinigd' ons met Zijn bloed,
maar hier blijven wij steeds melaats.*

Nadat John zijn vriend in een vurig gebed de Heere heeft opgedragen, nemen zij hartelijk afscheid. In de hoop elkander zaterdag weer te mogen ontmoeten, als John naar Manchester zal komen om in de kapel aldaar op zondag voor te gaan.

Maar op zaterdag 27 januari 1844 heeft John eerst in de eigen gemeente nog een begrafenis te leiden en het is reeds bij de avond als hij met de trein in Manchester aankomt. De oudste diaken, Thomas Wilton, heeft hem bij het station opgewacht en zegt:

"Wanneer ge uw vriend nog levend wilt aantreffen, zult ge u wel moeten haasten."

De pastorie binnentredend, vernemen zij dat William Gadsby even tevoren de laatste adem heeft uitgeblazen.

John vindt een rouwende familie rond de stervenssponde verenigd en spreekt enkele woorden van troost. Tevens is hij hen behulpzaam enige brieven gereed te maken, welke dezelfde avond nog verzonden worden. De post wordt in die tijd in Engeland ook op zondagmorgen bezorgd en op deze wijze kan het overlijden van William Gadsby dus nog op vele plaatsen worden bekend gemaakt. Ondanks de nauwe zondagsheiliging in deze kringen vindt men dit blijkbaar heel gewoon.

Het is een bijzonder plechtig en aangrijpend ogenblik als John de volgende morgen, zondag 28 januari, de kansel in Manchesters kapel betreedt. De gemeente is getrouw . opgekomen en velen hebben verwacht als altijd hun eigen leraar op de preekstoel te

zien. Nu moeten zij vernemen dat deze is overleden. John blijft zijn ontroering moeilijk meester als hij dit bekend maakt. Hij leest een gedeelte van 1 Petrus 5, en wijst op de grote zaligheid, welke nu het deel van hun geliefde leraar is. Maar ook daarop, dat de Heere leeft en met Zijn kerk zal blijven, al vallen de dienaren weg. "Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde, en Hij heeft beloofd Zijn kerk herders te geven naar Zijn hart. Pleit dan op Zijn beloften en verwacht de vervulling ervan. Vraagt de Heere wijsheid en leiding in alle dingen. Velen uwer zijn reeds ver op hun dagen gekomen en zullen ook niet lang meer hier vertoeven. Gelijk voor uw geliefde leraar zal het ook voor u spoedig eeuwigheid zijn. Welk een voorrecht zal het daarom zijn de tijd, die overig is, te besteden in de dienst des Heeren, bezorgd voor de vrede en de voorspoed van Sion, en in vrede voor Hem gevonden te worden, in Christus Jezus zonder vlek of rimpel. Biddend ook dat de Heere een zaad geven mocht, dat Hem zal dienen. Dat er een nageslacht verrijze, dat de Heere prijzen zal als ook gij onder de doden zult gerekend worden."

Tot de ook reeds op leeftijd gekomen John Warburton wordt het verzoek gericht de begrafenis van William Gadsby te leiden. Deze moet echter tot zijn spijt berichten, dat hij het niet kan doen. De grote afstand, het winterweer, alsmede lichamelijke zwakheden, het gaat niet. Dan vraagt men John Kershaw het te willen doen.

Op de dag van de begrafenis is de drukte in Manchester buitengewoon. Ondanks dat er veel sneeuw ligt, zijn duizenden vrienden uit het gehele land naar deze stad gekomen om de alom geliefde William Gadsby de laatste eer te bewijzen, waaronder ook vele ambtsdragers. Op het graf spreekt John dan een plechtig woord, waarin hij zich richt tot de familie, de gemeente, Englands kerk en de burgers van Manchester. Een grote in Israël wordt er op deze dag grafwaarts gebracht.

Op zondag 11 februari houdt John voor Manchesters gemeente een plechtige rouwpredicatie. De tekst voor deze gelegenheid heeft William Gadsby zelf nog aangewezen, namelijk Efëze 3 : 8: "Mij, de allerminste van alle heiligen, is deze genade gegeven, om onder de heidenen door het Evangelie te verkondigen de onnaspeurlijke rijkdom van Christus."

Aan het einde van de dienst wordt één van William Gadsby's eigen liederen gezongen. Gedurende drie weken gaat John in Manchesters gemeente voor, hetgeen daar op hoge prijs wordt gesteld. Dit blijkt wel uit de brief, welke door de Manchester vrienden aan Rochdale's gemeente wordt gericht (26 februari 1844):

"De kerk van Christus te Manchester, voorheen onder de pastorale zorgen van William Gadsby, aan de kerk van Christus te Rochdale, onder de pastorale zorg van John Kershaw.

Geliefde broeders en zusters - Wij hebben bemerkt, dat de Heere aan uw leraar, onze geachte vriend en broeder Kershaw, hulp verleende in de belangrijke diensten, welke hij ons bewees door het waarnemen van de taak, welke hij door uw vriendelijkheid onder ons verrichten mocht: het bewijzen van de laatste eer aan het stoffelijk overschot van onze waardige en hooggeachte pastor William Gadsby.

De gemeente alhier heeft mij opgedragen u onze oprechte en welgemeende dank te betuigen voor uw liefde en hartelijkheid jegens ons in onze druk, dat gij hem wilde toestaan deze diensten onder ons waar te nemen. Ons aller getuigenis is, dat wij tevreden zijn over de wijze, waarop hij zijn taak heeft verricht en de diensten heeft geleid, zowel voor als bij de begrafenis, alsook de diensten daarna, totdat alles was verricht wat gedaan moest worden om de laatste eer aan het stoffelijk overschot te bewijzen.

De gemeente alhier heeft mij opgedragen u onze oprechte en welgemeende dank te betuigen voor uw liefde en hartelijkheid jegens ons in onze druk, dat gij hem wilde toestaan deze diensten onder ons waar te nemen. Ons aller getuigenis is, dat wij tevreden zijn over de wijze, waarop hij zijn taak heeft verricht en de diensten heeft geleid, zowel voor als bij de begrafenis, alsook de diensten daarna, totdat alles was verricht wat gedaan moest worden om de laatste eer aan het stoffelijk overschot te bewijzen.

Wij geloven dat terwijl uw pastor eigen zwakheid gevoelde, de Heere hem sterken wilde. Door pijnlijke ondervinding weet hij met ons dat in en van onszelf onze plaats in het stof is, maar hij mocht zich met ons verheugen, dat onze bekwaamheid uit God is. Terwijl wij op grond van eigen pijnlijke ervaring niets voor Hem zijn, verheugen wij ons in Christus als onze Alles in allen. Liefde en dankbaarheid past ons, heerlijkheid en eer zij de Heere alleen.

Moogt gij als gemeente samen in liefde en vrede verkeren. De vrede van God zij met u. Namens de gemeente verblijf ik in de hoop des Evangelies, uw Thomas Wilton (diaken)."

De kapel van William Gadsby aan de Rochdale Road in Manchester.

Als John in Rochdale is teruggekeerd, houdt hij ook daar een rouwpredicatie. De vrienden hebben voor die gelegenheid de kansel met een rouwkleed omhangen. De toeloop is dermate groot, dat velen teleurgesteld terug moeten. Het heengaan van William Gadsby wordt ook in Rochdale diep betreurd.

Een en twintig jaren later, in januari 1865, schrijft de dan ook al op leeftijd gekomen John een brief aan de uitgever van de Gospel Standard, de zoon van William Gadsby, waarin hij hem eerst enige mededelingen van meer zakelijke aard doet. Dan vervolgt hij:

"Geliefde vriend, de Heere zegt door de mond van Zijn knecht Salomo : "De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn." Door de genade van God was

uw vader een rechtvaardige, omdat hij geheel stond en aanvaard werd in de gerechtigheid van Christus. Ook was hij een dader der gerechtigheid, en de apostel Jakobus zegt, dat het geen nuttigheid heeft het geloof te hebben zonder de werken.

Het zal op 27 januari aanstaande een en twintig jaren geleden zijn dat de Heere hem uit de strijdende kerk hier op aarde in de triomferende kerk in heerlijkheid deed overgaan. Dikwijls is hij nog in mijn gedachten, vooral in deze tijd van het jaar. Dat ik hem op zijn ziekbed bezocht, zijn dood, zijn begrafenis, de rouwpredicatie, het is alles nog voor mij alsof het gisteren gebeurd is. Wat is ook op hem toepasselijk wat van Stefanus gezegd werd: "En godvruchtige mannen droegen Stefanus tezamen ten grave, en maakten grote rouw over hem." Gelijk Stefanus deed, hanteerde hij het zwaard des Geestes tot het laatst toe, de waarheid tegenover de dwaling verdedigend. Nog op de zondag voor zijn dood hebben de schutters hem wel bitterheid aangedaan, maar zijn boog is in stijfheid gebleven en de armen zijner handen zijn gesterkt geworden door de handen van de Machtige Jakobs. Hij stierf te midden van strijdende en botsende partijen, in die mate zelfs, dat ik het mijn plicht geacht heb, voor de vrede van de kerk en ter verdediging van de waarheid, op zijn kansel mijn protest te doen horen tegen de dwalingen, die verdeeldheid in de kerk veroorzaakten en - om uws vaders eigen woorden te gebruiken: "zijn laatste dagen zeer bitter maakten."

Ik heb gelet op de gangen van zijn tegenstanders en ik heb de vervulling van de dierbare belofte gezien (Jes. 54 : 17): "Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en alle tong, die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen; dit is de erve der knechten des Heeren, en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heere."

Meerdere predikanten werden naar Manchester gehaald om hem tegen te staan, en gedurende enige tijd pochte men op groot succes. Maar na verloop van tijd waren deze predikanten en hun volgelingen het ook niet eens meer. Ook onder elkaar kreeg men weer ruzie en na veel geploeter, vele teleurstellingen en hoge kosten werd alles tenslotte tot niets. En daartegenover, als antwoord op de vele gebeden, welke uw vader tot de Heere opzond ten bate van het volk zijner keuze, heeft de Heere hen grotelijks gezegend en ook de arbeid van zijn opvolger geëerd. De gemeente is niet verminderd, maar zelfs nog toegenomen.

*Bij God behoren wonderen van genade;
vertel Zijn ontfermingen vroeg en spade.*

Paulus zegt tot Timotheüs: "En hetgeen gij van mij gehoord hebt onder vele getuigen, betrouw dat toe aan getrouwe mensen, welke bekwaam zullen zijn om ook anderen te leren." Nooit kan ik vergeten al wat uw dierbare vader in gesprek en prediking tot mij heeft gezegd. In het bestek van deze brief kan ik onmogelijk ingaan op de vele gedeelten van Gods Woord, waarover ik hem heb horen preken en welke zegen ik daaronder ontving. Het is geweest als op het water uitgeworpen brood, na vele dagen weergezien.

Daarom wil ik er mij toe beperken iets te zeggen van de adviezen en waarschuwingen, die hij mij bij verschillende gelegenheden gaf nadat ik predikant geworden was. Ik zal proberen de raad, welke hij mij toen gaf, in zijn eigen woorden weer te geven.

"John, ge zult er nu op uit moeten om in verschillende gemeenten voor te gaan. Dikwijls zult ge reeds op zaterdagavond gaan. De diakenen en de vrienden zullen u dan komen bezoeken en trachten u aan het praten te krijgen. Ze zullen u vele vragen stellen, ook wat betreft uw mening over verschillende gedeelten van Gods Woord, en dus uit u halen wat zij maar kunnen. En als zij u dan op de zondag horen preken, zullen ze herhaaldelijk zeggen: O, het is allemaal oude koek; wij hebben het gisteravond al gehoord! Pas daar voor op. Zeg weinig en begeef u veel meer tot lezen, tot meditatie en gebed, opdat de Heere met u moge zijn op de kansel en het Woord zal

heiligen aan de zielen der toehoorders." Ik heb ervaren dat dit een woord van pas was en reeds gedurende meer dan vijftig jaren getracht mij er aan te houden.

Hij gaf mij ook de raad, wanneer ik klaar was met mijn ambtelijke arbeid, zodra het schikte naar mijn huis en naar mijn gezin terug te keren, en niet zonder enig doel de tijd verder te verbeuzelen. Het speet hem te moeten zeggen dat dit de praktijk van sommigen was. Ook aan deze raad heb ik mij strikt gehouden, zodat mijn vrienden dikwijls zeiden: "Als hij klaar is met preken, kunnen we hem nog met geen karretouw hier houden!"

In zijn laatste levensjaren vermaande hij mij ook dikwijls: "Wees toch voorzichtig met wie ge aanbeveelt om voor te gaan in de gemeenten. Dat ge er dan toch wel in uw gemoed van overtuigd zijt dat het godvrezende mannen zijn, met een goed karakter en tot dat werk geroepen, die van God een plaats in het hart van de mensen hebben ontvangen. Gij en ik hebben wel mannen aanbevolen, die niet aan de verwachtingen der mensen beantwoord hebben, zodat ze zich er over verbaasden dat wij hen hadden genoemd. En anderen zijn voor de kerk en voor ons tot groot hartzeer geweest vanwege hun onvoorzichtig gedrag."

Herhaaldelijk waarschuwde hij mij er ook voor mij niet in te laten met het stichten van nieuwe gemeenten, tenzij ik tenvolle overtuigd was van de noodzakelijkheid en mogelijkheid ervan.

Want hij had in zijn leven "strebers" genoeg gezien, die ambtsdrager of zelfs leider wilden worden, en onder hen vele aspirant redikers, die er altijd op uit zijn om maar een nieuwe predikplaats te openen, opdat zij een eigen plaats zullen hebben om te kunnen voorgaan. Uw vader zei: "Jaren geleden heb ik daar ook wel te veel aan toegegeven en op verschillende plaatsen kapellen en zalen geopend. De last van dit alles was dan voor die mensen veel te zwaar en wij moesten er weer voorgaan om geld bijeen te bedelen, ja zelfs proberen bij vrienden geld los te krijgen om hen daarmee te helpen. En dan kwamen er te midden van dit alles nog scheuringen onder hen, zodat de zaak tenslotte geen stand kon houden. Daaruit bleek wel dat het niet uit God was, maar uit mensen, want het werd tot niets."

Wanneer uw lieve vader werkelijk de noodzakelijkheid zag dat Sions tenten moesten worden uitgebreid, bleef hij nooit achter.

Hij was het instrument om vele nieuwe gemeenten te stichten, alwaar de Heere grote zegen gaf. Hij was een vader in Israël onder hen, alles doende wat in zijn vermogen was, zowel wat betreft het tijdelijk als het geestelijk welzijn. Dit hebben wij persoonlijk gedurende vijf en dertig jaren overvloedig mogen zien.

De Heere is zo goed voor ons. Het lied van uw vader komt dikwijls - ik kan niet zeggen hoe vaak - in mijn gemoed, en wat is het dierbaar voor mijn ziel: "O, dat mijn ziel Hem prijze en liefhebbe meer en meer."

Het doet mij ook genoegen te kunnen zeggen, dat maar weinig gemeenten en predikanten in groter harmonie samengaan dan de kerken en predikers van Manchester en Rochdale. Geve de Heere dat een zelfde geest meer en meer worde gezien onder al de gemeenten der heiligen en de dienaren van Jezus Christus."

Het door William Gadsby te Rochdale in 1809 geplante stekje is uitgegroeid tot een forse boom. De gemeente van Hope Chapel is gegroeid en allen zien wel dat in de toekomst de toch ruime kapel belangrijk zal moeten worden vergroot. Daartoe is reeds een kas gevormd, waarin allen regelmatig met grote liefde offeren.

Maar te midden van dat alles - het is inmiddels 1846 geworden - dringt in de gemeente een gerucht door, dat grote verontrusting wekt. Er zou in Manchester het plan worden beraamd de pastor van Hope Chapel te beroepen.

En ja, alles goed en wel, maar dat is nu juist hetgeen de broeders te Rochdale het minst zint. Van hun leraar moeten ze afblijven, wie dan ook. Dat hebben de vrienden in Londen ervaren, dat zullen ze ook in Manchester weten. Men besluit het beroep zelfs niet af te wachten. Onverwijld komt de gemeente bijeen en de volgende brief gaat naar Manchester:

"Geliefde broeders en zusters - Het heeft ons smartelijk getroffen te moeten horen dat bij u het voornemen bestaat een poging te doen ons van onze hooggeachte en geliefde voorganger, de heer John Kershaw, te beroven!

Want ons is bericht, dat door u overwogen is de volgende maand aan onze leraar een beroep te doen toekomen, waarin hem dringend gevraagd wordt zijn tegenwoordige kudde te verlaten en de zorg over een andere kudde op zich te nemen. Maar deze kan geen aanspraak maken op zijn vriendschap en toegenegenheid, welke hem onafscheidelijk verbindt aan de harten van het volk, waaronder hij nu ruim dertig jaren in het Woord en de leer heeft gearbeid.

Hij is hier bijzonder en in steeds toenemende mate nuttig. Van zijn vroegste jeugd onder ons opgegroeid zijnde, wordt de toegenegenheid tussen heen en de gemeente steeds groter. Geen wortel van bitterheid is er onder ons, ook geen tweedracht, maar integendeel harmonie en vrede. Daarom was het steeds zijn wens en voornemen zijn leven en arbeid onder ons voort te zetten. Een schuld werd kort geleden afgelost en de gemeente vormt een bloeiend geheel.

Dit alles in aanmerking nemend, stellen wij niet alleen de profijt van zijn dienst onder ons vast, maar wij willen ook in ootmoed vertrouwen dat het de wil van de grote Meester is dat hij bij ons blijft. Daarom zijn wij zo vrij u wel te bekennen, dat wij het niet alleen onvoorzichtig vinden, maar ook absoluut verkeerd om te proberen een dienstknecht uit zijn werk weg te lokken, tenzij deze dienstknecht redenen tot ontevredenheid ziet, of zich niet langer nuttig oordeelt op de plaats waar hij is gesteld.

Geen van de hier genoemde redenen is aanwezig. Integendeel, onze geachte en geliefde pastor betreurt het zelf en heeft ook vroegere pogingen afgewezen, dat men wil trachten hem weg te trekken van hier. Ook zijn degenen, die sinds zijn jeugd met hem zijn opgegroeid, en voor wie zijn arbeid krachtig zijn mocht, er onaangenaam door getroffen.

Nogmaals, wij menen dat de gemeente van Manchester zich dan nadrukkelijk en flagrant vergrijpt aan de door onze Heere Zelf gegeven gulden regel: "Alle dingen dan, die gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo." Wanneer enige andere kerk getracht zou hebben u te beroven van de arbeid van wijlen de geliefde heer William Gadsby, wat zou er een protest bij u zijn gerezen tegen deze uiterst dwaze handelwijze. Wij zouden tot de eersten hebben behoord om te verklaren dat dit een schending was van christelijke liefde en christelijk meegevoel.

Daarom, voordat gij u overgeeft aan een handelwijze, welke bijzonder geschikt is om een geest van grote verbittering te veroorzaken, in de plaats van broederlijke liefde en genegenheid, verzoeken wij u met nadruk uw huidig voornemen nog eens ernstig te overwegen. Wij vragen u of het wel voorzichtig en eerlijk is om vast te houden aan een beslissing, waarvan wij vertrouwen dat zij geheel vruchteloos zal zijn wat het beoogde doel betreft, maar welke terzelfder tijd een bron van tweedracht zou kunnen zijn tussen hen, die tot op heden in de grootste harmonie en hartelijkheid met elkander

omgingen. Daardoor zou mogelijk ook de vriendschappelijke uitwisseling van ambten aan de vacante gemeente kunnen worden vrijdeld.

Mogelijk is het de wil des Heeren dat ook onze gemeente vacant wordt. Toch, al zijn wij dan arm, we mogen niet stelen.

Namens de gemeente, de diakenen."

Opnieuw een brief, die er niet om liegt. Met de broeders in Rochdale valt best te praten, zij zijn tot veel bereid, maar van hun predikant moet men afblijven. Het gaat er wel eigenaardig toe. Maar daarbij moeten we ook niet te hard oordelen. Johns bediening is er tot grote zegen. Velen zijn toegebracht geworden; geen wonder dat de broeders bezorgd zijn dat dit ontijdig zal eindigen. We zullen niet gaarne beweren dat in alles de juiste bewoordingen zijn gebruikt, toch is dit de ondertoon in hun schrijven. En er ligt ook een les in, nuttig tot op de huidige dag toe. Deze, dat een gemeente te lichtvaardig een predikant van een andere gemeente beroepen kan. De overweging zeker waard, ook nu nog!

Evenwel, de vrienden in Manchester zetten door. Op 5 februari 1846 ontvangt John het volgende schrijven van diaken Thomas Wilton:

"Geliefde vriend - Gisteravond ontving ik een brief van de gemeente van Rochdale, waarin wij scherp terecht gewezen worden vanwege ons voornemen om u als onze predikant te beroepen, en ons aanbevolen wordt daarin niet voort te gaan.

Ik achtte dit van zo groot gewicht, dat ik, alsook de andere diakenen, behalve de broeders Higginson en Ashworth, oordeelde dat het beste zou zijn voor de vrede in de gemeente van Rochdale hun brief eerst aan de gemeente hier voor te lezen en het daarna maar aan te bevelen om het voorstel van vriend Batley, u te beroepen, in te trekken. Doch de broeders Higginson en Ashworth konden zich daarmee niet verenigen. Zij wensten dat het eerstgenomen besluit voortgang zou hebben, daar het naar hun mening een zaak is tussen u en ons. Zouden wij de brief ál voorlezen, dan moest dit na het uitbrengen van het beroep worden gedaan. Het was echter al bekend geworden dat wij een brief ontvangen hadden, want één der broeders had er reeds over gesproken. Daarom werd voorgesteld de brief toch eerst te lezen voordat verdere stappen werden gedaan.

Toen is aan de gemeente gevraagd wat te doen: de brief vóór of na het uitbrengen van het beroep voor te lezen. De kleinst mogelijke meerderheid was er voor dat de brief na het uitbrengen van het beroep zou worden voorgelezen. Het besluit van de gemeente om u te beroepen werd met de grootst mogelijke meerderheid genomen.

Overeenkomstig dit besluit der gemeente en uit haar naam doe ik u nu weten: U ontvangt hiermede een beroep van de gemeente te Manchester om haar predikant te zijn. U en wij zijn daardoor in een moeilijke situatie geraakt, van zo groot gewicht, dat ik het alleen maar overgeven kan in de handen van onze dierbare Verlosser. Hij toch heeft alles in Zijn handen en het is onmogelijk dat Hij geen acht zou slaan op het welvaren van Zijn kerk en volk. Dat u dan tot Hem moge gaan en besture Hij u in uw antwoord aan ons op dit beroep, om ons dit zo spoedig het u mogelijk is te berichten.

Wij zien uiterst verlangend naar uw antwoord uit, zodra u tot een besluit gekomen bent."

Het is onder dit alles voor John niet eenvoudig hier tot een besluit te komen. Want wat kan er wel uit voortvloeien? Zal de goede harmonie tussen de beide gemeenten dan geheel worden verstoord? Gelukkig gaat hij niet met vlees en bloed te rade. Zijn hart

verheft zich tot de genadetroon: "Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?" Ongetwijfeld heeft het hem goed gedaan de grote toegenegenheid van Rochdales gemeente op deze wijze bij vernieuwing gewaar te worden. De praktische man heeft zich daarbij zeker ook wel getroost met de gedachte, dat de brij niet zo heet gegeten wordt als ze wordt opgediend. Velen in het land oordelen wel dat het inderdaad de plicht van Rochdales pastor is naar de veel grotere gemeente van Manchester te gaan, omdat hij er van veel groter nut kan zijn. Hij wil echter op de wolk- en vuurkolom wachten.

Het gebeurt in die tijd meermalen dat een beslissing als deze soms een jaar op zich laat wachten. Maar ditmaal ontvangt Manchester binnen drie weken het antwoord. John zal een zondag in de vacante gemeente van Liverpool voorgaan. In de nacht van zaterdag op zondag is hij dermate met het beroep bezig, dat van slapen niet veel komt. In de vroege zondagmorgen buigt hij zijn knieën voor de Heere, Die mildelijk wijsheid geeft aan die deze van Hem begeren, van harte gewillig gemaakt om de weg te gaan welke het meest tot 's Heeren eer en tot heil van Sion zal zijn.

Op tafel ligt de Bijbel en biddend opent hij deze: Heere, wees Gij mijn Gids. Hij leest Jes. 45 : 5: "En zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoek ze niet." Met grote kracht dalen de woorden in zijn hart: "Ik zal met u zijn en u zegenen." Dan zegt Rochdales pastor: "Lieve Heere, ik wil voor mijzelf geen grote dingen zoeken. Wil Gij maar bij mij blijven waar Gij mij zo vele jaren een plaats gaf, en wil mijn gebrekkige arbeid tot zegen doen zijn voor de zielen van Uw volk."

Johns besluit is gevallen. Hij blijft in Rochdale. De broeders in Manchester ontvangen het volgende schrijven (27 februari 1846):

"Geliefde broeders en zusters in de Heere - genade, barmhartigheid en vrede van God de Vader en onze Heere Jezus Christus zij met u allen.

Meer dan dertig jaren zijn voorbijgegaan sedert de Heere mij voor de eerste maal bij u deed verkeren om onder u het Woord des levens te prediken. En ik heb bemerkt, dat gedurende al deze tijd de genegenheid tot u als gemeente der heiligen van de Allerhoogste steeds groter is geworden. Ook de band tussen uw pastor, wijlen de heer William Gadsby, en mij is tot aan zijn dood toe steeds sterker geworden. Vanwege deze liefde tot God en tot u als Zijn gemeente en volk heb ik steeds met het grootste genoegen gedaan al wat in mijn macht was om onder u te doen, althans voor zo ver mij dit mogelijk was vanwege mijn verplichtingen jegens het volk, dat aan mijn zorg is opgedragen.

Geliefde vrienden, ik ontving uw beroep om naar u over te komen en onder u in en uit te gaan, het brood des levens voor Zijn arm en hongerig volk onder u te breken, dewijl het begerig is gevoed te worden mét het goede van 's Heeren huis. En gij hebt mij voorzichtig aangespoord hiermede naar de Heere te gaan en Hem te zoeken mij te leiden bij het beantwoorden van deze uw roepstem. Sedert de tijd dat uw diakenen mij hun voornemen vertelden en ik het beroep ontving, is deze zaak dag en nacht bij mij geweest. En hoe meer ik het in mijn hart overwoog en hierover bad, des te meer gevoelde ik het mijn plicht te zijn bij de gemeente te blijven, welke haar godsdienst-oefeningen houdt hier in de Hope Chapel te Rochdale.

Uw poging om mij bij hen weg te halen heeft de genegenheid tot mij als hun dienaar om Jezus' wil te sterker gemaakt, en heeft er toe bijgedragen dat ook mijn liefde en achting voor hen nog is toegenomen. Daar dit de werkelijke stand van zaken is, bedank ik hiermede in de vreze des Heeren voor uw beroep om naar u over te komen.

Maar kan ik niet als uw pastor naar u over komen, God verhoede dat ik tegen Hem zondigen zou door op te houden voor u te bidden, dat de Heere naar Zijn belofte u een herder naar Zijn eigen hart zal geven om u te weiden met wetenschap en met verstand.

Want de Heere zegt: "Ik wil er van den huize Israëls om gebeden zijn dat Ik het hun doe."

De Heere doe uw harten en ogen op Hem gevestigd zijn, dat Zijn tegenwoordigheid en zegen met u mogen zijn. Dat vrede moge zijn in uw vesting, welvaren in uw paleizen. Dit is de bede van uw oude en oprechte, ofschoon onwaardige vriend en broeder in de waarheid, gelijk deze in Christus Jezus is."

Als John zijn beslissing 's zondags in de eigen gemeente bekend maakt, is het op de dag af 29 jaar geleden dat hij zijn arbeid als eigen herder en leraar onder haar heeft aangevangen. Hij leest de brief voor, welke hij aan de gemeente van Manchester schreef en aller ingenomenheid is, uitbundig. Op deze zelfde dag wordt de brief ook in Manchesters gemeente voorgelezen.

Gelukkig ontstaat er door dit alles toch geen verwijdering of breuk tussen de beide gemeenten. Totdat de heer Alexander Taylor naar Manchester komt, blijft John er regelmatig voorgaan. Uit dankbaarheid voor deze diensten vereren zij hem met een geschilderd portret, vervaardigd door dezelfde schilder, die ook het portret van William Gadsby maakte. Het wordt hem in een plechtige samenkomst der gemeente door de heer Taylor overhandigd. In zijn dankwoord herinnert John aan al de weldaden en voorrechten, welke de Heere bewezen heeft. Hij heeft er wel een uur voor nodig. Het vakkundig vervaardigd schilderij krijgt een plaats in de woonkamer van Rochdale's pastorie.

Het beroep naar Manchester heeft in Rochdale heel wat tongen in beweging gebracht, ook buiten de gemeente. Natuurlijk wordt er dan beweerd: Voor andere beroepen heeft hij weliswaar bedankt, maar dit neemt hij zeker aan. Hij, is in Manchester goed bekend en hij verdient er veel meer dan hier! Maar degenen, die altijd weer gaarne er op wijzen, dat het bij de herders meer om de wol dan om de kudde gaat, moeten hier beschaamd zwijgen.

Nimmer ook heeft John van zijn beslissing spijt gehad. De Heere geeft in de vruchten op zijn arbeid duidelijk getuigenis dat zijn blijven als herder en leraar van Rochdales kudde Hem welbehaaglijk is.

Het in 1846 aangeboden geschilderde portret van John Kershaw, dat thans in de kerkenraadskamer van Hope Chapel hangt.

De vrienden in Rochdale zijn door Johns besluit bijzonder verblijd. Want in dezelfde tijd komen ook van andere plaatsen nog beroepen binnen, maar voor die alle bedankt hij eveneens. Dat hun leraar zonder meer bij hen wil blijven en zelfs van enige verhoging van zijn honorarium niet gewaagt, maakt diepe indruk op hen. Het plan rijst hun geliefde leraar een zichtbaar blijk van hun genegenheid te tonen. Daartoe circuleert onder de vrienden een intekenlijst, waarvan John zelf uiteraard geheel onkundig gehouden wordt. Twee Schotse vrienden in de gemeente hebben vrijwillig op zich genomen geld in te zamelen. Zij dragen er daarbij zorg voor, dat alleen zij intekenen, die dit zonder enig bezwaar kunnen doen. Maar als de armen in de gemeente dit vernemen, protesteren zij heftig. Want ook zij willen iets bijdragen. Behoren zij er soms niet bij en is John Kershaw ook hun leraar niet? Zelfs inwoners van Rochdale, die niet tot de gemeente behoren, dragen bij. Het parlamentslid John Bright zegt: "Ofschoon het niet gebruikelijk is dat wij iets geven om een predikant te ondersteunen, ik ken de heer John Kershaw als een man, die wel een aanmoediging waard is. Ik geef vijf pond."

Toch, al weet John niet wat er gebeurt, hij gevoelt bij de voorbereidingen van de samenkomst kort na nieuwjaar 1847 wel dat er "iets in de lucht zit." En de Heere geeft hem in zijn hart, dat wat men hem ook zal geven, hij zal het bestemmen voor de kas tot vergroting van de kapel.

Bij de overhandiging van het geschenk houdt de neef van Thomas Niven, Thomas Turner, een hartelijke toespraak, door John niet minder hartelijk beantwoord. Een bedrag van zestig pond is bijeengebracht en hem gepresenteerd. Hij neemt de beurs met dit bedrag van de tafel en zegt: "Vrienden, dit gaat niet in mijn zak. Ik zal deze aan de heer Turner teruggeven om het bedrag te storten op de bankrekening van de bouwkas der gemeente. Want gij weet allen dat wij dringend meer ruimte nodig hebben om plaats te kunnen bieden aan al het volk, dat komt om het Woord Gods te horen. En wanneer de kapel binnen twee jaren zal vergroot zijn, zal ik er honderd pond van maken."

Verbaasd luisteren de vrienden toe. Zo is hun predikant nu! Geen wonder dat ze hem op de handen dragen. Het maakt in en buiten de gemeente diepe indruk en door dit alles krijgt hij al groter plaats in aller harten.

Hoofdstuk 20

Getrouwe wacht

De geschiedenis van Gods kerk op aarde leert het ons: De Heere gebruikt in Zijn alwijs beleid tot heil van Zijn gemeente menigmaal mannen, door Hem Zelf daartoe met wonderlijke gaven uitgerust. Wij noemen slechts enkele namen: Augustinus, Calvijn, Luther, Beza, Philpot. Mannen van grote geleerdheid, "onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren", en daardoor voor de kerk bijzonder nuttig. Wat hebben de reformatoren zich ook beijverd om de opleiding tot het ambt in de kerk in goede banen te leiden. En de geschiedenis der kerk heeft het ons niet minder geleerd: dit is de middellijke weg, welke de Heere geeft, en het is goed deze nimmer te verachten. Integendeel! Onze gereformeerde vaders in vroeger en later dagen hebben dit steeds voor ogen gehad en aldus het welzijn van de kerk gezocht. Tegenover allen, die met verachting hiervan spreken, mogen wij ons wachten voor alles, wat naar geestdrijverij riekt en de middellijke weg veracht.

Toch heeft de Heere in Zijn kerk ook wel mannen gebruikt, door Hem Zelf op geheel andere wijze toegerust. Dikwijls voortgekomen uit wat men wel noemt de heffe van het volk, van zeer geringe ontwikkeling, evenwel toch niet minder bekwaam gemaakt. De Schrift zelf geeft ons het voorbeeld. Tegenover Mozes vinden wij ook een Amos. Deze getuigt: "Ik was geen profeet, en ik was geen profetenzoon; maar ik was een ossenherder en las wilde vijgen af. Maar de Heere nam mij van achter de kudde, en de Heere zeide tot mij: Ga henen, profeteer tot Mijn volk Israël." Noemen we voorts slechts John Bunyan en William Huntington.

De Heere roept hen op bijzondere wijze in Zijn dienst en geeft hun wonderlijke gaven tot het predikambt, tot groot profijt voor Zijn kerk. En daarnaast verschijnt van hun hand ook een ware stroom van geschriften. Meerdere daarvan zijn thans door hun verouderde stijl en de uitvoerigheid wel verouderd, maar er zijn er ook onder, die steeds weer herdrukt en gelezen zullen worden, zo lang er een kerk van God op de aarde is.

Van de onsterfelijke ketellapper zij slechts genoemd: "De Christenreis", "De heilige oorlog", "De komst en welkomst" en "Genade overvloeiende", en van de kolensjouwer van Thames Ditton: "De Kassier der armen", Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed", "Beschouwingen over de God van Israël" en de "Brieven over het geloof". Deze boeken blijven een eigen plaats innemen naast de grote en geleerde werken van Calvijn, Luther, Beza, Brakel, Comrie, Owen, Perkins enz. Gods kinderen nemen ze telkens weer ter hand, want daarin vinden zij hun weg terug en de praktijk der Godzaligheid op eenvoudige wijze verklaard.

De Britse koning Karel II moge zich tegenover Dr. John Owen zeer laatdunkend over John Bunyan uitlaten. Het antwoord, dat deze geeft, liegt er niet om: "Ik zou zeer gaarne mijn gehele wetenschap prijsgeven, wanneer ik de predikgave van deze ketellapper hebben mocht." (Er zou achter gezegd kunnen worden: "Gelukkig heeft Dr. Owen het niet geprobeerd")

De "drie wevers", welke de Heere in Engeland in de vorige eeuw in Zijn wijngaard uitstootte, zijn evenzeer een bewijs dat de Heere in Zijn soeverein handelen mensen op bijzondere wijze tot Zijn dienst bekwaamt. William Gadsby, John Warburton en John Kershaw, mannen van zeer geringe afkomst en ontwikkeling, evenwel schitterend als sterren aan de kerkhemel. Joseph Charles Philpot merkt terecht op, van

John Warburton, sprekend: "De Schrift spreekt wel van de, 'dwaasheid der prediking; maar God roept geen dwazen om te preken."

Toch is er verschil met John Bunyan en William Huntington. Zij zijn eveneens machtig in de Schriften, evenwel arbeiden zij meer bijzonder met de mond, veel minder of praktisch niet met de pen. Van William Gadsby zijn enkele werken verschenen en ook als redacteur van de Gospel Standard moest hij de pen ter hand nemen.

Van John Kershaw verschijnen slechts enkele geschriften in traktaatvorm, ook enkele predicaties, gehouden bij bijzondere gelegenheden, en tenslotte zijn nog enige zijner predicaties in meditatievorm in de "Gospel Standard" opgenomen. Daarnaast verschijnt er nog een meer polemisch werkje van zijn hand, de zakelijke inhoud van enige predicaties, door hem uitgesproken kort na het overlijden van William Gadsby, in diens kapel te Manchester. De titel is wel een mondvul: "Een protest tegen de leerstellingen, dat een kind van God niet meer in de zonde kan vallen, dat de Heere Zijn kinderen om hun zonden niet kastijdt, en dat zonde in de gedachten en in het hart een even grote belediging van God is als de dadelijke zonde."

De in het vorige Hoofdstuk opgenomen brief gewaagt er van: William Gadsby van Manchester is heengegaan in dagen van zware strijd, welke zijn laatste levensdagen heeft verbitterd. De weg in het kerkelijk leven in de kringen der Bijzondere Baptisten gaat niet altijd over rozen. Verre van dat. Er is reeds op gewezen, een voorname reden daarvoor is het sterk Independentisch karakter. Telkens weer treden personen op de voorgrond, die afwijkende gevoelens voorstaan en luide verkondigen ofwel door grote eigenzinnigheid nauwelijks voor rede vatbaar zijn. Scheuringen en grote verwoestingen zijn daarvan het gevolg. De apostel van het noorden heeft daar zijn deel ruimschoots van gehad. In "Der Pelgrims Metgezel" is er reeds iets van gezegd, dat door toedoen van de zoon van William Gadsby de Baptistenprediker van de Surreykapel in Londen, James Wells, enige malen in de kapel in Manchester voorgaat. Deze man is zeer begaafd en trekt in Londen veel volk. Evenwel, hij staat de leerstellingen voor, waartegen bovengenoemde brochure zich richt. Deze leerstellingen moeten tot praktisch antinomianisme leiden en stuiten bij de meesten op sterke tegenstand. De kerkenraad van Manchester ontzegt James Wells de toegang tot de kansel. Maar als altijd, er zijn er ook die door de prediking van James Wells bekoord, verwoesting in de gemeente teweegbrengen en zelfs een nieuwe gemeente stichten, waar deze man en zijn vrienden regelmatig voorgaan. Opmerkelijk, weinig predikanten zijn meer beschuldigd van antinomianisme dan William Gadsby. Weinigen ook hebben meer de strijd ertegen gevoerd dan hij.

De toestand in Manchester wordt na de dood van William Gadsby steeds verwarrender. John is goed met de stand van zaken op de hoogte. Hij weet ook dat de zoon van William Gadsby, John Gadsby, de uitgever van de Gospel Standard, de voornaamste oorzaak is van de komst van James Wells naar Manchester. Hij heeft met John Gadsby als goed vriend omgegaan, hem achtend vanwege zijn prestaties in het maatschappelijke leven, ook als uitgever van het blad der Bijzondere Baptisten, het meest waarschijnlijk als de zoon van zijn onvergetelijke vriend. Maar in die dagen komt er ten opzichte van deze John Gadsby wel enige verkoeling in de vriendschap. Niet onbegrijpelijk overigens. John kent de gemeente van Manchester ook voldoende om te weten wie ze zijn, die vasthouden aan de leringen van James Wells en vooraan staan in al de verwarringen. Dit doet hem besluiten in Manchesters kapel in enige predicaties voor de leer der waarheid pal te staan. En de kerkenraad van Manchester is met deze predicaties dermate ingenomen dat de zakelijke inhoud ervan in brochurevorm wordt uitgegeven (1846).

Het voornaamste punt wat de dwaalgevoelens betreft is dit: Een kind van God - de wedergeborene dus, in wiens hart de vreze des Heeren door de Heilige Geest is ingeplant - kan niet weer tot zonde vervallen. Want een kind van God bezit twee naturen, de oude mens der zonde en de nieuwe mens der genade. En deze oude mens der zonde maakt nimmer enige voortgang in het geestelijke leven, kan dus ook niet terugvallen. Wat de nieuwe mens der genade betreft, deze kan niet zondigen, dus evenmin terugvallen. Een christen bestaat derhalve uit een oude mens, die nooit in heiligheid toeneemt, en een nieuwe mens, die nooit zondigt. Hoe zou men dan kunnen zeggen dat een kind des Heeren weer in de zonde valt?

Een dwaze redenering. Ja, maar ook een zeer slinkse, vooral vanwege het gebruik van Bijbelse bewoordingen. Bij zulk geredeneer kan de "oude mens der zonde" vrijuit zijn gang gaan, want God kastijdt de "nieuwe mens der genade" niet voor wat die "oude mens" misdoet. En wat de zonde in het hart betreft, dat is even erg als de dadelijke zonde, er is geen verschil, maar het behoort toch ook tot het terrein van de "oude mens." De redenering van de dwaalleraars komt uiteindelijk hierop neer, dat het wel erg lijkt wanneer iemand in de zonde valt, vooral als het iemand is die beweert een kind Gods te zijn, maar in het hart van ieder mens woont hetzelfde, dus maakt het geen verschil. Men zou kunnen zeggen: Vooruit dan maar, leef je maar uit! Hetgeen niet wil zeggen dat dit door allen zo bedoeld werd.

John merkt in zijn verhoor wat de stelling der dwaalleraren betreft, o.a. het volgende op.

"Deze stelling betreffende de gesteldheid van een kind van God is een wel een zeer oppervlakkig denkbeeld, dat ver beneden het Schriftuurlijk beeld van de wedergeborene mens blijft.

We moeten hier vier zaken bezien. 1. Het lichaam. 2. De ziel. 3. De oude mens der zonde. 4. De nieuwe mens der genade.

Toen God de mens schiep, formeerde hij zijn lichaam uit het stof der aarde, en nadat dit geformeerd was, een zielloze klomp, koud en zonder leven. "En de Heere heeft in zijn neusgaten de adem des levens geblazen, alzo werd de mens tot een levende ziel." Dit is de mens: Gods scheepsel met een lichaam en een levende ziel, een onsterfelijke geest, goed, oprecht en volmaakt voortgekomen uit de hand van de grote Schepper.

In de oorspronkelijke staat van de mens is dus sprake van lichaam en ziel, maar niet van de oude mens der zonde of de nieuwe mens der genade. Maar na de val, door de ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders, is de mens onderworpen aan de oude mens der zonde "die verdorven is door de begeerlijkheden der verleiding" (Ef. 4 : 22). Hij verkeert onder de heerschappijvoerende macht daarvan en wordt door de satan, de overste van de macht der lucht, de geest die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, naar zijn wil gevangen weggeleid.

Nu hebben we dus een lichaam, een ziel en een oude mens der zonde, maar in deze staat geen nieuwe mens der genade. Een mens wordt alleen door wedergeboorte uit God een nieuw scheepsel en naar het Goddelijk beeld vernieuwd, ofwel "de nieuwe mens, naar God geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid." Deze nieuwe mens der genade is heilig en rein als de Goddelijke Maker derzelve, en is noch kan met zonde besmet worden.

Dit nu de gesteldheid van de wedergeborene zijnde, rijst de vraag: *Wanneer de christen in de zonde valt, welk gedeelte van de menselijke natuur zondigt dan?* En dan verklaar ik tegenover mijn tegenstanders: Noch de oude mens der zonde, noch de nieuwe mens der genade. De vraag blijft nog weer: Welk deel van zijn natuur zondigt? En ik antwoord: De ziel van de christen.

Wanneer ziel en lichaam van een christen in de zonde vallen, is dit onder de invloed van de oude mens der zonde en van satan (Jak. 1 : 14): "Maar een iegelijk wordt verzocht als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verleid wordt." Maar zij, die strak en stijf volhouden dat de ziel van een waar christen niet afvallen kan, en dit is bijbels, vertellen ons tegelijkertijd dat het niet minder dan godslastering is, de ziel van een levendgemaakt en wedergeboren zondaar van zonde te beschuldigen.

Welnu, wij zullen deze leerstelling eens bezien. Met die van Berea zullen wij daartoe de Schrift ter hand. nemen, om te zien of deze dingen alzo zijn. Want de ziel van een christen kan zondigen, ja of neen. Laat ons daarom beide zijden van de zaak bezien, en uit het Woord van God en de christelijke bevinding aantonen dat de ziel van de wedergeborene op de ene tijd onder de invloed is van de nieuwe mens der genade, gewerkt door de Heilige Geest, en op andere tijden onder de invloed van satan en de oude mens der zonde.

Wanneer de ziel onder de invloeden van de Geest en de genade van God verkeert, is er zeker een voortgang in het geestelijke leven en in de middelen der genade. Maar wanneer de ziel van een kind van God onder de invloeden van zonde en satan verkeert, is het even zeker dat hij achteruit gaat. Hier is de bron en oorzaak van de christelijke strijd, waarin "het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees, en deze staan tegen elkander, alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilt." En dit houdt een strijd in, gelijk geschreven staat: "Wat ziet gijlieden de Sulammith aan? Zij is als een rei van twee heiren."

Dan noemt John een groot aantal voorbeelden uit het leven van David, waarvan de Heere Zelf zegt, dat hij een "man naar Zijn hart" is. Deze David vertelt op de ene tijd dat zijn ziel naar God dorst, gelijk een hert naar de waterstromen, dat niets dan de Heere Zelf zijn ziel bevredigen kan, dat zijn ziel de Heere achteraan kleeft, enz. Maar diezelfde David klaagt op andere tijden ook dat zijn ziel aan het stof kleeft, dat zijn ziel weigert getroost te worden, enz.

"Wanneer David zegt: "Mijn ziel kleeft aan het stof, maak mij levend naar Uw Woord", zijn de oude mens en de nieuwe mens beide in zijn ziel werkzaam. Door de kracht van de oude mens kleeft zijn ziel aan het stof, en door de invloed van de nieuwe mens begeert zijn ziel meer van de levendmakende kracht en genade van God te gevoelen. De inwoning en de werking van de zonde in zijn arme ziel doet hem dikwijls zuchten en steunen, ja brullen tot de Heere."

Vervolgens noemt John nog andere bijbelheiligen, onder meer Job, alsmede Hosea 14, waarin de Heere tot Zijn volk zegt: "Ik zal hunlieder afkering genezen, Ik zal hen vrijwillig liefhebben, want Mijn toorn is van hem afgekeerd." Steeds een geheel andere taal dan hetgeen de dwaalleraars prediken. Dan zegt John:

"Ik verklaar plechtig, in de naam en de vreze des Heeren, dat er hier in deze vergadering niet één van boven geboren en door de Geest onderwezen ziel is, die deze zaken niet bij meer of minder ondervinding kent. En zij, die hier niet van weten, staan er buiten en weten niets van de geestelijke strijd, welke gevoerd wordt in de ziel van elk kind van God. Zijn ziel dwaalt dikwijls van de Heere af, daarom waarschuwt de pen van de geïnspireerde waarheid ons krachtig. voor het vervallen in de zonde."

Na dit alles uitvoerig uiteengezet te hebben, heeft John met het weerleggen van de overige beweringen van zijn tegenstanders weinig moeite meer. Wel legt hij grote nadruk op het vaderlijk karakter van de kastijding des Heeren van Zijn kinderen.

In zijn brochure deinst John er niet voor terug, goed op de hoogte zijnde van de zaken in Manchester, de tegenstanders zelfs met name te noemen en hun verkeerde handelingen te hekelen.

Joseph Charles Philpot heeft in de "Gospel Standard" aan deze strijd ook uitvoerig aandacht gewijd. Alleen het persoonlijk element laat hij er meer uit weg, omdat hij niet wil dat de Gospel Standard een strijdblad van partijen zijn zal. Vooral ook omdat hij niet gelijk John op de hoogte is van de verhoudingen in Manchester. Hij spreekt wel zijn waardering uit voor Johns geschrift, maar vindt dat het toch iets korter gekund had. "Wij zouden een verdediger van deze goddeloze leerstellingen willen vragen: Kan een kind van God zondigen? Wanneer hij dan zegt: Neen! vragen wij weer: Zondigde David toen hij overspel bedreef? Zondigde Petrus toen hij vloekte en zweerde? En wanneer hij daarop zou antwoorden: Dit waren in hen geen zonden, ofschoon het in anderen wel zonden zijn, want God ziet geen zonden in Zijn verkorenen! is ons antwoord: Ge kunt het beste maar naar deze of gene strafgevangenis gaan. Daar zeggen de gestraften dikwijls ook: Een goed mens is hij, die met alle soorten misdaad bezoedeld is, en een slecht mens is iemand die oprecht en zedelijk leeft."

Ook Philpot wijst op het gevaarlijk karakter der gewraakte leerstellingen. Het is maar niet een woordenstrijd. Op typische wijze stelt hij het onzinnig karakter van de eerste stelling der dwaalleraars in het licht, als deze spreken over het zondigen van de "oude mens."

"Het herinnert mij aan een verhaal over een oude prins-bisschop in het vroegere roomse Duitsland. Deze kerkvorst was verzot op de jacht en de daaraan meestal verbonden braspartijen. Als iemand hem er op wijst, dat het dragen van de mijter toch maar moeilijk is te verenigen met het meedoen aan deze jachtpartijen, antwoordt de prins-bisschop: "Ik jaag niet als bisschop, maar als prins." De vraagsteller merkt echter op: "Als de prins op de jacht zijn nek breekt en door God naar de hel gezonden wordt, wat wordt er dan van de bisschop?" De oude mens en de nieuwe mens zijn "dezelfde persoon en kunnen evenmin gescheiden worden als de bisschop en de prins. Zij wonen in dezelfde persoon en scheiding is onmogelijk. Daarom is de redenering van deze dwaalleraren even waardeloos als absurd." Terecht merkt Philpot hierbij op: "Waar grote waarheden geopenbaard worden, zijn grote dwalingen in de dichte nabijheid." Bij alle waardering voor de activiteit van de pastor van Rochdale tegenover de dwaalgevoelens in Manchester meent Philpot echter ook enige zaken in Johns brochure te moeten aanwijzen, waarmede hij het niet geheel eens kan zijn. Sprekend over het nieuwe leven in de harten van Gods kinderen en de oefeningen daarvan, zegt John:

"Geliefde vrienden, op zulke tijden gaan onze zielen voorwaarts en nemen toe in het geestelijke leven, onder de invloed en kracht van de Geest, de nieuwe mens der genade in de ziel."

Hier merkt Philpot echter op: "Het komt ons voor dat dit niet geheel juist gezegd is. De heer Kershaw verwacht hier twee zeer onderscheiden zaken: De Geest van God en de nieuwe mens. De Schrift maakt hier het allerduidelijkst onderscheid. (Rom. 8 : 16): "Dezelve Geest getuigt met onze geest." De ene is de Getuiger, de andere is de ontvanger van het getuigenis; de ene is de Degene, Die wederbaart, de andere is de wedergeborene; de ene is de Schepper, de andere het schepsel; de ene is God de Heilige Geest, de andere is de nieuwe mens; de ene is eeuwig, almachtig, bestaande in Zichzelf, de derde Persoon in de gezegende Drieëenheid, de andere is de in de tijd geborene, afhankelijk van het Goddelijk werk, en alleen werkend wanneer "bewerkt wordt."

Een weinig verder schrijft John weer: "Laat ons uit het Woord en de christelijke bevinding aantonen dat de ziel van de wedergeborene op de ene tijd onder de invloed is van de nieuwe mens der genade."

En weer tekent Philpot hierbij aan:

"Het spijt ons te moeten zeggen dat wij deze uitdrukking van de heer Kershaw onjuist vinden, want wij zijn het verder zo geheel met hem eens. Maar het is niet "de invloed van de nieuwe mens der genade", doch de invloed van de Heilige Geest op de nieuwe mens der genade, welke oorzaak is dat de ziel zich tot God opheft. Wat is de nieuwe mens der genade in zichzelf? Heeft deze van zichzelf enig vermogen, enige invloed, enige kracht? Neen, deze is geheel lijdelijk, slechts werkzaam als hij bewerkt wordt. David had deze nieuwe mens der genade toen hij wandelde op het dak van zijn paleis. Maar welke invloed had deze op hem? En Jozef in een gelijke of nog zwaardere beproeving kwam daar overwinnend uit. Waarom? Niet uit oorzaak van de invloed van de nieuwe mens der genade, maar omdat de gezegende Geest van God deze nieuwe mens der genade bewerkte en beïnvloedde. "Wij zijn de klei en Gij zijt de Pottenbakker." Wij moeten deze onderscheiding nooit uit het oog verliezen, want deze is ten nauwste verbonden met de levende bevinding."

Philpot herhaalt deze opmerking als John over Job sprekend, weer zegt: "Wij zien hier dus dat Job hier was onder de beïnvloeding van de nieuwe mens der genade."

De geleerde pastor van Stamford en Oakham kent de pastor van de Hope Chapel wel, en andersom ook. Het kan wel lijden, want het enige gevolg van Philpots kritiek is, dat John voortaan, als er weer iets van hem in druk verschijnen zal, zorg draagt dat er eerst een drukproef ter correctie naar Rutland Terrace in Stamford gaat. Dat is veiliger en hij is het geheel met Philpots broederlijke terechtwijzingen eens.

Hoofdstuk 21

Wonderen van genade

Grote wonderen van Goddelijke genade en soevereine ontferming wil de Heere werken in de dagen van John Kershaw. Wanneer deze alom in het land voorgaat en het werk Gods verkondigt, is er ook allerwegen een volk, voor wie hij geënbarbaars spreekt. God Zelf bezoekt het land, en het begerig gemaakt hebbend, verrijkt Hij het grotelijks. Er zijn werkelijk niet veel plaatsen in het Britse koninkrijk, waar deze prediker niet eenmaal het Woord bediende. In de latere jaren van zijn ambtsbediening wordt het reizen voor hem heel wat gemakkelijker, want overal zijn dan de spoorwegen aangelegd. Ook is het reizen daardoor heel wat minder tijdrovend.

In zijn autobiografie vertelt John van enige bijzondere voorbeelden van de kracht van Gods genade, waarvan hij getuige zijn mocht en waartoe hij ambtelijk mede dienstbaar zijn mocht.

In de stad Rochdale woont een halfbroeder van de voorganger der Independenten in Manchester, de heer William Roby. John Warburton vertelt in zijn boek "Weldadigheden van een Verbondsgod" dat hij onder de bediening van deze William Roby tot ruimte komen mocht.

John Roby is vele jaren jonger dan zijn broer William. Vanwege zijn gaven en geleerdheid is hij een vooraanstaand en algemeen bekend en geacht man in stad en land. Meerdere boeken op het terrein van de volkerenkunde zijn er van zijn hand verschenen en op vele plaatsen houdt hij lezingen over zijn reizen en onderzoekingen op natuurkundig en volkenkundig gebied. Ook in het zakenleven neemt hij een vooraanstaande plaats in als medefirmant van het bankiershuis Fenton and Roby. Hij is lid van de Engelse staatskerk geworden en de rechterhand van de predikant in de parochie van Rochdale. Een groot verdediger ook van de band tussen staat en kerk. Het leven der genade is hem echter vreemd. Kort samengevat: Hij leeft netjes en in al zijn werken meent hij Gode een dienst te doen, als weleer Paulus in het vervolgen van de gemeente.

Als John Kershaw zich op een warme zomerdag in 1844 gereed maakt om enige dagen in York door te brengen en de gemeenten daar te dienen, belt de heer John Roby aan de pastorie aan en vraagt of hij de pastor even spreken mag.

Deze kijkt van dit onverwacht bezoek wel wat vreemd op. Wat zal deze van hem willen? Maar als John Roby de studeerkamer binnentreedt, ziet John aan diens bedrukt gelaat wel dat deze naar hem toe gekomen is om gewichtige zaken te bespreken.

"Neem u een stoel, mijnheer Roby. Wat brengt u wel hierheen?"

John Roby gaat zitten. Er volgt een korte pauze, dan zegt hij: "Mijnheer Kershaw, ik ben naar u toe gekomen om eens met u te praten over mijn ziel."

Hij barst in tranen uit en zegt: "Ik heb zulk een gevoelig gezicht en indruk van de verdorvenheid van mijn natuur, de boosheden van mijn hart, de schrik des Heeren als een vertoornd God in Zijn wet, en wordt daarbij dermate aangevallen door de verzoeken van satan, dat ik dag noch nacht rust heb."

Verbaasd luistert John toe. Weinigen heeft hij in zijn ambtelijke leven ontmoet, wier spreken van het eerste woord af meer indruk op hem heeft gemaakt. Maar hij staat gereed om weg te gaan en het is hem niet mogelijk nu verder met hem te spreken, want de trein wacht niet.

Daarom zegt hij: "Mijnheer Roby, ik ben blij dit uit uw mond te mogen horen, maar het spijt mij dat ik nu onmogelijk tijd vrij kan maken voor een gesprek. Direct na het

eten moet ik naar de trein, omdat ik in Helmsley en Blackman het Woord des levens moet prediken."

De heer Roby is wel even teleurgesteld, maar vraagt: "Wanneer komt u terug?"

John antwoordt: "Indien de Heere wil, hoop ik vrijdag aanstaande weer hier te zijn."

Dan is de vraag: "Wilt u dan bij mij langs komen, mijnheer Kershaw, en de thee bij ons gebruiken?"

John belooft gaarne dit te zullen doen.

Rustig in de zitkamer gezeten, doet de heer Roby op deze vrijdag zijn verhaal.

"Met mijn gezin heb ik enige tijd aan het strand in Cheshire doorgebracht, u weet wel, tegenover Liverpool. Op de zondagmorgen gingen wij daar naar één der kerken. Maar de preek stond mij die morgen niet aan. Ik houd van een goed bestudeerde preek en een deftige voordracht, een goede retoriek, aangenaam voor het ontwikkeld oor van hen, die noch zichzelf, noch de Heere kennen. Op de weg terug zeg ik daarom tegen mijn vrouw, dat ik deze dominee niet meer wil beluisteren. Zij antwoordt dan: "Niet ver hier vandaan staat een prachtige nieuwe kerk, en ik heb gehoord dat ze daar een bijzonder geleerd persoon als predikant hebben." Welnu, ik was blij dit te horen en dus in de avond aangenamer te kunnen kerken. We waren er al vroeg en het deed me groot genoeg het schitterende interieur van dit nieuwe kerkgebouw eens rustig te kunnen bekijken. In mijn bank gezeten, had ik een goed gezicht op de kansel. Aan weerszijden daarvan hingen borden. Op het ene stond het gebed des Heeren, op het andere de Tien Geboden, met prachtig vergulde letters. Deze schoonheid bewonderend, las ik de wet des Heeren en de woorden daarvan daalden met grote kracht in mijn ziel. Nimmer tevoren had ik de kracht daarvan gevoeld. Ik kon mij niet bedwingen en barstte in tranen uit. In het licht van Gods heilige wet zag ik mijzelf als een wetsverbreker, een overtreder in gedachten, woorden en werken. Grote schrik en vrees kwamen over mij en ik zat ontzet in mijn bank terneer, mijzelf in mijn consciëntie veroordeeld gevoelend in het Goddelijke gericht. God was rechtvaardig als hij mij verdoemen zou.

Dit alles overweldigde mij dermate, dat het zingen, de gebeden en de preek mij geheel voorbij gingen. Hoe geheel anders ging ik naar huis terug dan toen ik het verlaten had. Ik was als de koning Belsazar nadat hij het handschrift op de muur van zijn paleis gelezen had. *Tekel, tekkel*, gewogen en te licht bevonden. Met grote moeite bereikte ik mijn vakantieverblijf. Verslagen en bedrukt keerde ik in Rochdale terug. Niet langer gevoelde ik mij thuis in de kringen, waarin ik mij voorheen bewoog. Niet meer dan nodig was voor mijn zaken, zocht ik contact. Er was verbazing op aller aangezichten, mij zo neergebogen te zien. Zij vreesden zelfs dat ik bezig was mijn verstand te verliezen.

De godsdienstoefeningen in de staatskerk boden mij niet de minste troost of verkwikking, en de schone retoriek had voor mij alle glans verloren. Daarom bleef ik tenslotte weg, tot grote verwondering van mijn predikant. Met David moest ik zeggen: "Ik ben gezonken in grondeloze modder, waar men niet in kan staan; ik ben gekomen in de diepte der wateren en de vloed overstroomt mij." Bij dat alles kwelde mij ook nog de gedachte, dat ik de zonde tegen de Heilige Geest wel gedaan kon hebben, en dat mij niet anders wachtte dan een schrikkelijk oordeel, dat de tegenstanders zal verslinden. En in deze grote moeite was er niemand, die mij kon troosten of moed inspreken. Dag en nacht riep ik tot de Heere: *Hoe zal ik toch de toekomstige toorn ontvliden?*"

Sommige predikanten van de staatskerk zochten mij op en probeerden mij te troosten, maar zelf niet het minste verstaande van wat er in mij omging, was dit voor hen een te zwaar werk. Ik kende ook wel enkele afgescheidenen in de stad en besloot die eens op te zoeken. De eerste was een oude diaken van de Independenten kerk en aan deze klaagde ik mijn nood. De man begreep mij ook niet en dacht zelfs dat ik mij aan een ernstig vergrijp had schuldig gemaakt, dat mijn consciëntie mij daarom nu met schrik en vrees vervulde. Tenslotte zei deze man: "Laat het zijn wat het zijn moge, het enige wat gij doen moet, is in Jezus geloven en dan zult ge zalig worden."

Teleurgesteld wendde ik mij daarna tot een diaken van een Baptistenkerk, een Schot van geboorte, en ik vertelde hem wat mij drukte. Deze antwoordde slechts: "Het enige wat ge behoeft te doen, is God op Zijn Woord te geloven. En in dat Woord staat dat allen gezondigd hebben en de heerlijkheid Gods derven. Maar ook dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken. En wanneer u dit gelooft en de naam des Heeren aanroept, dan zult ge zalig worden."

Ik vertelde hem, dat ik dit alles geloofd had van mijn kindse dagen af. Ik heb er wel gedichten over geschreven, maar dit alles is niet genoeg om mijn ziel te bevrijden. Deze man verstond mij in het geheel niet, want van hetgeen er in mijn ziel omging, was hij zelf geheel onkundig.

Tenslotte wendde ik mij tot de predikant van de Wesleyanen. Maar deze wist mij ook niet meer te zeggen dan dat ik geloven moest. En als ik dit niet deed, zou de Heere mij schrikkelijk straffen.

Na dit laatste gesprek kwam ik 's avonds in grote verslagenheid thuis. De avondmaaltijd stond gereed, maar ik kon er niet aan deelnemen. Mijn hart barstte bijna en ik zou mijn tranen toch niet kunnen bedwingen. Daarom zei ik tot mijn vrouw, dat ik wat ging wandelen. Ten uiterste neergebogen en ieder ogenblik wachtend te zullen wegzinken, riep ik tot de Heere: "O Heere, ik moet wel een bijzonder zondaar zijn. Ik ben bij deze drie oude mensen geweest, die U al zo lang gediend hebben en van wie ik verwacht had dat zij mij raad en troost konden geven. Maar het blijkt dat zij niet zulk een goddeloos hart hebben als ik. Zij weten niet van de ellende, de veroordelingen en verzoeken, waaronder mijn arme ziel gebogen gaat. Ik ben zeker één van de snoodste en de grootste zondaren."

Wanneer de aarde daar zich geopend en mij verzwolgen had, het zou mij niet verwonderd hebben.

Maar aldus overstelpt van droefheid, was het mij opeens of ik een stem hoorde, welke zei: "Ga naar John Kershaw van de Hope Chapel, en vertel hem wat er in uw hart is. Hij weet en verstaat deze zaken en zal woorden van troost tot u kunnen spreken."

Verbaasd draaide ik mij om, want ik wilde weten wie dit tot mij sprak, maar ik zag niemand. Terwijl ik hierover nadacht, was het of ik weer deze stem hoorde: "Wat zei hij toen u hem hoorde preken?"

Ruim twintig jaren is het geleden dat ik uit nieuwsgierigheid een dienst in de Hope Chapel bijwoonde. Nu was het mij of ik u op de kansel zag staan. U lichtte uw hand op en sprak: "Vrienden, ik zal u eens vertellen wat deze week mijn zielsgevoelens waren. Op een morgen, tijdens de huisgodsdiensttoefening, werd ik bevoorrecht met een zoete gemeenschap met de Heere en veel opening tot Hem aan de troon der genade. Ik gevoelde Zijn liefde in mijn hart uitgestort. Het was mij werkelijk een ogenblik van grote verkwikking.

En in de loop van de morgen gevoelde ik dat de Heilige Geest mij opwekte in het verborgene te gaan om nog meer gemeenschap met de Heere te mogen smaken. Maar toen kwam er een ogenblik een gevoel van opstand en rebellie in mijn gemoed op: Waarom toch zo veel gebed? De verschrikkelijke gevoelens, welke in mijn ziel tegen

al wat Goddelijk is oprezen, deden mijn ziel beven. Mijn vrienden, dit is de inwendige strijd, waarvan Paulus spreekt in Gal. 5 : 17: "Want het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze twee staan tegen elkander, alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilde." Toen de Heilige Geest deze zaken mij in herinnering bracht, riep ik uit: "Lieve Heere, dit is als het brood, uitgeworpen op het water, gevonden na vele dagen. Want het is meer dan twintig jaren geleden dat ik de Hope Chapel bezocht en de heer Kershaw deze woorden hoorde spreken." John kan het zich ook nog herinneren dat hij toen de heer Roby in de kapel heeft zien zitten.

Het is een goede ure ten huize van de heer Roby en van hart tot hart kunnen zij samen spreken. En dat de heer Roby geen ijdele woorden spreekt, bewijst het vervolg van deze geschiedenis.

Op zekere avond wandelt John na ambtelijke werkzaamheden huiswaarts, als een mijnheer, die ook in Rochdale woont en tot de Independenten behoort, naar hem toe komt en zegt:

"Ik ben blij dat ik u zie, want ik wilde eens met u praten. Ik ben zes weken met mijn gezin met vakantie in Wales geweest om van het schone landschap daar te genieten. Verleden week kwamen wij weer thuis en ging ik even voor zaken naar mijn bank. Nadat de zaken geregeld waren, zei de heer Roby tot mij: "Zijt ge weer thuis? Hoe vond u de bergen in Wales?" Ik vertelde hem dat het aanschouwen van de schoonheid der schepping mij veel genoeg had gedaan en ik noemde de plaatsen, welke wij bezocht hadden. Hij luisterde met aandacht naar alles wat ik hem vertelde en antwoordde toen: "Al de door u genoemde plaatsen en nog vele andere meer in Wales heb ik ook bezocht en ik heb ook de Schotse Hooglanden doorgereisd. En u weet dat ik over mijn reis op het Europese vasteland zelfs een boek heb geschreven. In al deze dingen was mijn groot vermaak, maar ik kan nu zeggen dat ik tienmaal meer werkelijk vermaak heb in naar de Hope Chapel te gaan en de heer Kershaw te horen preken, aan zijn voeten te zitten en door hem onderwezen te worden in de weg der zaligheid, dan in alles wat ik ooit tevoren hoorde of zag."

De verteller grijpt John bij de arm, doet hem stilstaan op de weg en zegt dan: "Nimmer heeft iemand ooit tot mij iets gezegd, dat mij meer aangreep dan deze woorden uit de mond van de heer Roby. En ik twijfel er niet aan dat het de waarheid is, want hij zei het met gevoel en ootmoed. Ik zie het als een toonbeeld van het vermogen en de genade van God. Hij zal een zegen voor onze stad worden en zich in andere kringen gaan bewegen dan hij voorheen deed."

Inderdaad behoort John Roby voortaan tot de trouwste bezoekers van de Hope Chapel. De verwondering daarover is dermate groot, dat velen tot uit de deftigste kringen toe ook een keer naar de kapel komen, alleen om de heer Roby daar te zien zitten.

Er ontstaat een nauwe persoonlijke vriendschap tussen de pastor van de Hope Chapel en de heer John Roby. Iedere week - om beurten bij elkaar thuis - komen zij samen om te praten, te lezen en te bidden.

Bij een van deze gelegenheden zegt John Roby tot zijn vriend: "Laatst was ik een beetje te vroeg in de kapel. Ik pakte maar een liederenbundel, die in de bank lag, en daarin bladerende, zag ik dat William Gadsby één van de liederen van Isaac Watts veranderd had. Ik ergerde mij er aan. Kon William Gadsby zich werkelijk verbeelden Dr. Watts te kunnen verbeteren? Het is lied 56 van de bundel en dat luidde oorspronkelijk:

Laat elk sterfelijk oor luisteren en elk hart zich verblijden.

William Gadsby heeft er van gemaakt:

Laat elk geopend oor luisteren en het gebroken hart zich verblijden.

Maar sinds het de Heere in Zijn genade behaagd heeft mijn hart en oor te openen, zie ik de grote schoonheid en gepastheid van deze wijzigingen wel in. Want ik ben er vast van overtuigd, dat geen arm zondaar met vreugde kan luisteren naar het blijde geluid van het Evangelie, voordat God zijn hart en oren opent en hem zijn behoefte er aan doet zien en gevoelen."

John Roby is zelf een man van dichterlijke begaafdheid en hij componeerde ook meerdere schone melodieën. Hij heeft grote waardering voor de gedichten van Joseph Hart, maar vindt de liederen van Isaac Watts mooier van stijl. Voor de eenvoudiger liederen van William Gadsby heeft hij niet minder waardering. De smartelijke wegen van overtuiging hebben tot gevolg gehad, dat zijn lichamelijke gezondheid er niet beter op is geworden. Zijn geneesheer zegt op zekere dag: "Mijnheer Roby, ik heb als dokter alles gedaan wat in mijn vermogen is. Daarom wil ik u aanraden eens naar Malvern te gaan. De heilzame baden daar zullen u zeker goed doen."

De heer Roby volgt deze raad op. En daar in Malvern, als hij in de nachtelijke uren zijn ziel wenend en klagend voor de Heere uitstort, behaagt het God de Heilige Geest Christus in hem te verheerlijken. Het verzoenend bloed en de vergevende liefde van Jezus worden aan zijn ziel toegepast, en hij ontvangt daar de gezegende wetenschap van zijn zaligheid in de uitdelging van al zijn zonden. Vele dierbare gedeelten uit het Goddelijk Woord stromen in zijn ziel, gelijk de beekjes der rivier de stad Gods verblijden. Nu is de vreugde zijns harten niet minder groot dan voorheen de verslagenheid was. Blijde mag hij het met de psalmdichter uitroepen: "Loof de Heere, mijn ziel, en al wat in mij is Zijn heilige Naam. Die al uw ongerechtigheid vergeeft, Die al uw krankheden geneest."

Een geheel andere John Roby keert uit Malvern in Rochdale terug.

De eerstvolgende zondag preekt John 's morgens over de woorden uit Psalm 119 : 103: "Hoe zoet zijn Uw redenen mijn gehemelte geweest, meer dan honing mijn mond." Na de predicatie wordt gezongen:

Wonderlijk zoet is Jezus' heilige Naam!

Deze is de gelovige ten leven.

*De smarten gestild, de wonden geheeld,
en alle vrezes zijn uitgedreven.*

Diaken Thomas Fielding, die tevens de zang der gemeente leidt, zegt na de dienst tot John Roby: "Mijnheer Roby, ik geloof dat ik u nog nooit zo goed en zo luid heb horen zingen."

Deze antwoordt dan: "Thomas, de waarheden, welke wij deze morgen gehoord hebben, zijn de vreugde en de blijdschap van mijn ziel. En de kracht en zoetheid er van gevoelend, heb ik gezongen met weerklank des harten, daarmede de Heere dankend."

In die week komt de heer Roby bij de pastorie en zegt: "Beste mijnheer Kershaw, ik zou graag willen dat u met mij mee wandelt naar de bank en nog enige andere plaatsen."

John meent dat hij hem iets bijzonders mede te delen heeft en bewilligt direct in zijn verzoek. Als zij samen in de Hope Street lopen, vraagt de heer Roby: "Wilt u mij een arm geven? "

John kijkt wat vreemd en antwoordt: "We kunnen heus wel lopen en praten zonder dat."

Lachend zegt de heer Roby dan: "Ge moet het toch doen, want ik heb hier een reden voor. Toen ik bij u naar de kapel ging en uw gezelschap koos, werd door velen gezegd dat ik krankzinnig was. Nu is hun mening veranderd en ze zeggen dat ik er nooit beter en vrolijker uitzag dan thans. En ik wil hun tonen dat mijn genegenheid tot u en de door u gebrachte waarheid niet verflauwd is nu zij moeten erkennen dat ik wel bij mijn verstand ben. Alsook dat ik mij voor u niet schaam, noch voor de door u gepredikte leer."

In korte tijd gebeurt het meermalen dat John Roby in de samenkomsten der gemeente in alle eenvoudigheid een stichtelijk woord spreekt. Dat gebeurt ook op een zondag in het begin van juni 1850, als John zelf elders voorgaat. Voor de overvolle kapel spreekt hij over de woorden (Matth. 5 : 4): "Zalig zijn die treuren, want zij zullen getroost worden." Hij kan spreken over waarheden, welke hij gevoeld en getast heeft, tot troost voor alle treurenden Sions. Ook zijn er velen in de kapel aanwezig, met wie hij vroeger veel heeft omgegaan en aan het einde van zijn toespraak geeft hij een kort verslag van de wijze, waarop de Heere hem in de Hope Chapel bracht en hoe dit voor zijn ziel profijtelijk is geweest.

In de week daarop vertrekt John Roby met vrouw en kind naar Schotland om enige vakantiedagen in Edinburg te vertoeven. In Liverpool brengen zij eerst nog het weekeind door en hun voornemen is de volgende dag met het zeilschip "Orion" naar Glasgow te vertrekken. Op zondagavond 18 juni schrijft hij nog een briefje aan Rochdales pastor met de hartelijke groeten aan allen.

Vele personen uit voorname kringen zijn op het luxueuze zeilschip aanwezig. Na een rustige nacht en bij kalme zee gebeurt in de vroege morgen van de volgende dag een vreselijke ramp. Het schip loopt op een rots aan de Schotse kust en zinkt in enkele ogenblikken. Mevrouw Roby en haar dochter worden gered, maar de heer John Roby komt met vele anderen in de golven om.

Op deze dag heeft John elders gepreekt en met de trein in Rochdale teruggekeerd, vertelt iemand uit Liverpool hem het nieuws van de scheepsramp. Direct vraagt hij zich af: "Zou de familie Roby ook aan boord van dit schip geweest zijn? Hij blijft niet lang in het onzekere, want aan de uitgang van het station ontmoet hij een dokter uit de stad, die tot hem zegt: "Dit is een vreselijke ramp. Uw vriend Roby was ook aan boord van dit schip'!"

Met bezorgd hart informeert John dan bij het bankkantoor of er reeds bijzonderheden bekend zijn. Maar men weet daar nog van niets. Thuis gekomen, is John zo onrustig, dat hij het in huis niet uithoudt en maar wat gaat wandelen. Als hij even later zijn woning weer binnentreedt, verneemt hij dat juist iemand van de bank langs is geweest en het verpletterend nieuws heeft medegedeeld. Verslagen zit hij neer. Welk een verlies! Niet voor John Roby zelf, maar voor zijn gezin, voor zijn vrienden, voor de gemeente van Rochdale ook.

De familie Roby heeft een eigen graf op de begraafplaats in Rochdale en als na enige dagen het stoffelijk overschot van de heer John Roby is gevonden, wordt de kist naar Rochdale overgebracht om in dit graf te worden bijgezet. De weduwe Roby vraagt John de begrafenis te leiden.

Vooraf wordt een plechtige dienst in de Hope Chapel gehouden, waarbij ook vele autoriteiten van de stad aanwezig zijn. Nimmer tevoren hebben dezen de kapel bezocht. John smeekt de Heere hem te helpen in het spreken en velen zeggen later dat ze hem nooit eerder met meer vrijmoedigheid hebben horen preken. De Heere gaf genade en eer in het leven en in het sterven van Zijn kind John Roby.

Mei 1848.

John vertoeft in Londen om de gemeente van de Zoar kapel weer enige weken te dienen. De familie Davies heeft zich uit hun zaken teruggetrokken en vestigde zich inmiddels in St. Alban's in Hertshire. John heeft dit wel jammer gevonden, want het verblijf in hun gastvrije woning in de hoofdstad was hem steeds een bijzonder genoeg.

Maar in Londen vertoevend, ontvangt hij een brief uit St. Alban's met het dringende verzoek naar hen toe te komen.

De familie Davies kennend en wetend dat er wel een dringende reden zijn moet om dit te schrijven, breekt John zijn verblijf in Londen af en begeeft zich vrijdags onverwijld naar St. Alban's. Hij treft moeder Davies in grote verslagenheid aan. Hun enig overgebleven kind William is hoogst ernstig ziek. Tuberkulose, de gesel van die dagen. "Mijnheer Kershaw, mijn lieve jongen is stervende, maar hij gelooft nog steeds dat hij beter wordt. We zouden zo graag willen dat u eens met hem praatte. Hij kent u goed en was altijd bijzonder vertrouwelijk met u. Wilt u eens openlijk en eerlijk met hem spreken over de dingen der eeuwigheid? Het is voor ons zo moeilijk."

Deze mededeling grijpt John sterk aan. William Davies heeft een bijzonder plaatsje in zijn hart. Mogelijk herinnert hij hem aan zijn eigen zoon William, die hij heeft moeten verliezen. Daarom ook is hij direct bereid deze moeilijke taak op zich te nemen. John stapt de ziekenkamer binnen en vraagt belangstellend hoe het met de jongen gaat.

William zegt lachend: "Och, u ziet wel, het is nu nog april en de wind blijft nog erg koud. Als de meimaand daar is, kan ik in de velden wandelen en zullen de gezonde lucht en het warme weer mij goed doen. Dan zal ik zeker spoedig beter zijn."

Zijn vaderlijke vriend zet zich op een stoel bij zijn bed, grijpt hem bij de hand en zegt: "Mijn lieve William, je weet wel dat ik al van je hield toen je nog maar een kleine jongen was. We hebben heel wat met elkaar omgegaan. Je welzijn ligt me na aan het hart. Daarbij heb je me ook vele bewijzen van je genegenheid tot mij gegeven, dus ik zou zeer verblijd zijn wanneer het de wil des Heeren zou zijn je te zien beter worden en je leven te zien gespaard, ook ter wille van je lieve ouders. Want ik weet dat zij, als weleer Jakob aan zijn zoon Jozef, aan je verknocht zijn. Sterke de Heere je om te kunnen verdragen wat mijn genegenheid en plicht mij nu moeten doen zeggen. Je kwaal is van bedrieglijke aard. Ik heb jonge mensen gezien, die hetzelfde scheelden, en die tot op de dag van hun dood toe dachten dat ze beter zouden worden.

Ofschoon je dokter de waarheid voor jou verbergt, heeft hij tegen je ouders gezegd dat er geen hoop op genezing meer is, en zij bemerken zelf ook wel dat je hoest dagelijks ernstiger wordt en je lichaamskrachten snel verminderen. Jullie predikant, de heer Upton, wees hen reeds op de noodzakelijkheid het je te zeggen dat je stervende bent, op de rand van het graf en met de eeuwigheid voor je. Hij bood hun vriendelijk aan die taak pp zich te nemen, waarvoor zij hem bedankten. Maar zij vertelden hem, dat zij een oude vriend hadden, die enige preekbeurten in Londen vervulde, waarmede zij zeer eigen waren en dat zij liever deze wilden laten komen om je deze plechtige en gewichtige mededelingen te doen.

William, we hebben veel met elkander gesproken over de geestelijke en eeuwige dingen, en uit hetgeen je tot mij gezegd hebt, heb ik reden om te geloven dat de Heere je bekend gemaakt heeft met je verloren staat en dat je Christus en Zijn volbrachte zaligheid nodig hebt. Daarom wil ik je nu vragen: Hoe staan de zaken tussen de Heere en je ziel?"

Dan antwoordt William eenvoudig: "Ik ben aan vele vrezen en verzoeken onderworpen geweest, en mijn enige hoop is in de Heere Jezus Christus."

Diep ontroerd en verwonderd over de vastberaden toon, waarop William deze woorden spreekt, en de kalmte waarmee hij het bericht van zijn naderend einde aanvaardt, ziet John hem aan. Maar de vermoeidheid van de zieke dwingt hem het gesprek te onderbreken. Toch hebben zij op deze vrijdag driemaal samen een gesprek. De volgende dag zit John op zijn logeerkamer ter overdenking van de stof, waarover hij morgen in Londen zal preken. Dan gaat de deur van de kamer langzaam open en de doodzieke William komt binnen. Hij sluit de deur en zegt: "Mijnheer Kershaw, laten wij, voordat wij vanmorgen met elkaar praten, eerst samen voor de Heere knielen en bidden. Ik zal eerst het gebed doen, daarna u."

Samen knielen zij neder en dan stort William op plechtige wijze zijn ziel voor de Heere uit in de belijdenis van al zijn zonden en onreinheid, pleitend om vergeving en vrede door het bloed van het Lam. Dat toch zijn kostelijke ziel geborgen mocht worden bevonden in Jezus Christus, de Rots der eeuwen. Ook dankt hij de Heere, dat Hij Zijn dienstknecht tot hem zond om getrouw met hem te handelen. "Wil toch mijn ziel ondersteunen met de vertroostingen van Uw zaligheid, en geef ook mijn ouders kracht om mij te kunnen overgeven. Verenig hen toch met Uw wijze, maar voor hen beproevende beschikkingen."

John vertelt later dat hij nooit Williams ootmoedig gebed hoopt te vergeten. Hij betreurt het diep, dat zijn ouders het zelf niet hebben gehoord, want het zou hun zeker tot grote troost geweest zijn in hun smartelijk verlies.

Aan de avond van de dag moet John naar Londen terug. Het is een plechtig afscheid, want allen gevoelen dat William en hij elkaar niet levend meer zullen zien. William geeft hem nog een pond als bijdrage voor de vergroting van de kapel in Rochdale en hij schrijft met moeite zijn naam in Johns schrift, dat deze altijd bij zich heeft.

Op 15 mei blaast William de laatste adem uit. Het laatste kind van de familie Davies is daarmee heengegaan.

Als John de familie Davies kort daarna weer bezoekt, heeft de bedroefde moeder in haar hand een gouden penning, waarop de naam "William" gegraveerd staat. Onder vele tranen zegt ze dan: "Gij hebt uw William verloren, en wij de onze. Wilt u dit zegel om zijnentwil aan uw horlogeketting dragen?"

John heeft hiertegen geen bezwaar en eigenhandig bevestigt moeder Davies het aan de ketting.

Wel zijn het beproevende gebeurtenissen, maar veel meer dan de gouden penning schittert de rijkdom van Gods soevereine ontfermingen in dit alles uit, Zijn Naam tot eer. "Gij bezoekt het land, en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks."

Op 's Heeren tijd mogen ook vader en moeder Davies en hun trouwe huishoudster Mary Buck de reisstaf neerleggen en in vrede in hun Heere en Zaligmaker ontslapen.

Hoofdstuk 22

Wij zijn gewassen in dit land

Overvloedige zegen heeft de Heere geschonken over de bediening van John Kershaw in de gemeente Rochdale. De vele op hem uitgebrachte beroepen hebben niet anders bewerkt dan dat telkens weer de band tussen herder en gemeente verstevigd is. En is John niet altijd even gelukkig geweest met de onstuimige bewoordingen, waarmede zijn eenvoudige gemeentenaren reageerden op de pogingen hem naar elders te doen vertrekken, hij heeft er doorheen kunnen zien. Hij heeft er de grote genegenheid en liefde voor zijn persoon en arbeid in gezien, alsook dat deze voortvloeit uit het werk Gods, in Rochdale verheerlijkt.

Gedurende vele jaren reeds gaan stemmen op, dat de Hope Chapel nodig moet worden vergroot. Regelmatig is de gemeente toegenomen. Het gaat deze mensen er niet om groot te doen, maar zij hebben gezien dat de Heere velen tot hen zendt, die hongeren naar het Brood des levens, en deze arme zondaren willen zij gaarne een plaats onder hen schenken.

Maar weten mogelijk de meesten, vooral de jongeren onder hen, niet veel meer af van de grote zorgen en moeilijkheden in de eerste tijd, John zelf des te beter. Daarom moedigt hij het geroep om uitbreiding van de vergaderruimte in het begin beslist niet aan. Maar tenslotte moet ook hij zich gewonnen geven. Duidelijk is dit reeds gezien bij de overhandiging van de zestig pond, welke John met nog een royale toezegging van veertig pond voor de verbouwing bestemd heeft.

Tenslotte wordt de beslissing genomen. Vier vrienden geven elk vijftig pond, met de honderd pond van John zelf een mooi begin. Maar nog lang niet genoeg. En Rochdales pastor ziet niet graag dat opnieuw met een grote schuld moet worden begonnen. Daarom haalt hij zijn oude schrift maar weer voor de dag. Het is nog niet vol, dus wordt de "kas" opnieuw geopend.

Ditmaal gaat hij echter niet naar Londen, maar stapt er in de eigen woonplaats op uit. En daarbij zal blijken dat als het voor de zaken van zijn kapel gaat, hij nog niets van zijn oude gevatheid verloren heeft.

Dicht bij hem in de buurt woont één der voornaamste autoriteiten van de stad, en John heeft bemerkt dat deze hem steeds met achting en hartelijkheid groet. Welnu, bij deze moet hij het als één der eersten maar eens proberen. Gelukt het hem, dan zal de naam van deze vooraanstaande persoon in zijn schrift niet zonder uitwerking blijven op de anderen, die hij daarna bezoekt. De man ontvangt John werkelijk uiterst vriendelijk.

"Ja, ja, ik heb het wel begrepen dat uw kapel de laatste jaren te klein geworden is. Laat mij uw "kas" maar eens zien." Belangstellend bladert hij het schrift eens door en zegt dan: "Ja, ik ben wel iemand van de staatskerk, maar toch ben ik beslist geen vijand van de dissenters."

Hij neemt een vijfponds biljet, legt dit op het schrift en zegt: "Met het allergrootste genoegen geef ik u dit voor de uitbreiding van uw kapel, want ik heb u reeds meer dan dertig jaren gadegeslagen. Ge zijt een man des vredes, die maar door de stad ploetert om de zieken en verdrukten bij te staan en alles te doen wat ge maar kunt. Mannen als u moeten en willen wij gaarne bijstaan en ondersteunen."

Als de man deze woorden spreekt, komen de woorden van Paulus in Johns hart (Rom. 13 : 3): "Wilt gij nu de macht niet vrezen, doe het goede, en gij zult lof van haar hebben."

Nog eens het schrift inkijkend, ziet de man er in vermeld staan: Elisabeth Chadwick: vijftig pond. Eén van de vier reeds vermelde giften.

"Wie is dat?" vraagt hij belangstellend.

Dan moet John een heel verhaal doen.

"Elisabeth Chadwick is een weduwvrouw, die hier een bakkersannex levensmiddelenbedrijf heeft. Haar eerste echtgenoot was mijn zoon William, die aan de cholera stierf. Haar tweede echtgenoot is eveneens overleden, waarna zij met twee kinderen achterbleef."

"Maar mijnheer Kershaw, een gift van vijftig pond is toch veel te erg voor haar!" roept de magistraat verwonderd uit.

John vervolgt: "Ik was dezelfde mening toegedaan. Maar toen zij mij haar beweegredenen verteld had, was ik wel gedwongen ze te aanvaarden."

"En welke waren deze dan wel? Daar moet ge me wat meer van vertellen."

John is hiertoe gaarne bereid en zegt: "Wilt u mij even een Bijbel geven, want dan zal ik daaruit iets moeten voorlezen."

Deze Bijbel is spoedig voorhanden en het verhaal gaat verder: "Als weduwvrouw en lid van mijn gemeente acht ik het mijn plicht haar iedere week even te bezoeken, en bij één van mijn laatste bezoeken vroeg ik haar of zij ook iets kon geven voor de kas ter vergroting van onze kapel. Zij antwoordde daarop: Wanneer u de volgende week maandag hier de thee wilt gebruiken, zal ik het u zeggen.

Op die afgesproken tijd bezocht ik haar weer en herhaalde mijn vraag. Toen pakte ze haar Bijbel en zei: "Ik hoef het u niet te vertellen, dat toen mijn man stierf, ik in uiterst moeilijke financiële omstandigheden achterbleef. Wanneer u en mijn oom mij toen niet hadden bijgestaan, zouden mijn schuldeisers mij zeker hebben aangegrepen en alles hebben verkocht, dat mijn arme kinderen en ik zelfs geen bed meer hadden bezeten om op te slapen, of een stoel om op te zitten. Mijn gezondheid liet in die dagen ook veel te wensen over, en gepaard met de reeds genoemde moeilijkheden drukte dit mij neer naar lichaam en geest. Dikwijls ging ik in het verborgene om mijn moeiten aan de Heere te vertellen en te pleiten op Zijn belofte, dat Hij de Man der weduwen zal zijn en de Vader der wezen.

Op een keer, geheel uitgeput en geneigd om alles maar op te geven, sloeg ik de Bijbel open om daarin enige troost te zoeken. De Heere bestuurde het aldus, dat ik Genesis 28 opensloeg, en onder het lezen van dit Hoofdstuk gevoelde ik mij bemoedigd. Vooral toen ik het vijftiende vers las, dat de Heere aan Jakob belooft hem niet te zullen verlaten. Daar bekwaamde de Heere mij om mijn zorgen te werpen op Hem, Die voor mij zorgde, mij zou ondersteunen en ruimte voor mij zou maken. Mijn hart werd onder het lezen van dit Hoofdstuk dermate opgebeurd en getroost, dat ik als Daniël in mijn kamer ging en voor de Heere neerknielde om Zijn lieve Naam te loven en te danken. En gelijk Jakob heb ik daar de Heere gezworen: "Wanneer God met mij geweest zal zijn, en mij behoed zal hebben op deze weg, die ik reis, en mij gegeven zal hebben brood om te eten, en klederen om aan te trekken, en mij in mijn zaken voorspoedig doet zijn, dat ik al mijn schuldeisers kan betalen; van hetgeen Hij mij geeft, zal ik aan Zijn huis voorzeker de tienden geven." Want ik heb daarbij er aan gedacht, dat te zijner tijd onze kapel zal moeten worden vergroot. De reden dat ik vroeg vandaag terug te komen, is deze, dat ik tijd moest hebben om de rekening eens op te maken en de tienden vast te stellen. Welnu, het is vijftig pond!" Tegelijkertijd overhandigde zij mij het bedrag in goudstukken."

De oude magistraat hoort het relaas met toenemende verbazing aan. Dan zegt hij: "God zegene deze Betty Chadwick. Dit is het mooiste verhaal dat ik ooit hoorde. Werkelijk, onder deze omstandigheden kon u het geld niet weigeren."

De pastor van Hope Chapel heeft het goed gezien. Want vier overheidspersonen volgen het goede voorbeeld en ook vele anderen in stad en omgeving dragen bereidwillig bij. De inzameling verloopt vlot en met weinig moeilijkheden.

De door John zelf toegezegde veertig pond bezorgen hem heel wat meer hoofdbrekens. Hij heeft mogen geloven dat de Heere Zelf deze toezegging destijds in zijn hart gegeven heeft en het heeft op de gemeente een goede uitwerking gehad. Want allen weten wel dat het inkomen van hun pastor niet bepaald groot is. Nimmer is dit in al die jaren de tachtig pond sterling te boven gegaan. Geeft hij dan dit royale bedrag, de anderen blijven vast niet achter. Dapper telt John zijn ponden neer, maar hij ziet daarbij toch wel in, dat het hem niet mogelijk zal zijn zich tot aan de eerstvolgende uitbetaling van zijn honorarium te houden aan zijn lievelingsregel: "Wees niemand iets schuldig." De zorgen zijn in zijn jonge leven dermate groot geweest, dat hij maar graag ziet dat al wat in huis komt ook betaald is en hij niet bezorgd behoeft te zijn op straat een schuldeiser tegen te komen. Het heeft hem destijds slaap genoeg gekost en soms droomt hij er nog van. Nu moet hij echter naar één van zijn vrienden stappen en deze vragen of hij hem eventueel tot het eerstvolgend kwartaal tien pond kan lenen.

"Maar natuurlijk, man, al wil je er twintig hebben", luidt prompt de toezegging.

John is er wel blij mee, maar zegt toch: "Ik denk dat ik nog wel veertien dagen kan wachten."

Voor het zover is, voorziet de Heere Zelf in zijn zorgen, want als hij enige dagen na dit gesprek 's morgens vroeg voor het ontbijt in de consistoriekamer is, met "God en zijn Bijbel", komt de postbode met een aangetekende brief. Als hij deze opent, vindt hij er tien pond in met het volgende briefje:

"Mijnheer - Ik hoop dat het zal blijken dat de ingesloten tien pond voor u een juist van pas komende bijdrage zullen zijn. En dat u ook wel weten zult Wie u ei voor danken moet. Verlene Hij u daartoe een geest van lof. Het zilver en het goud behoort Hem, en het vee op duizend bergen. Gaarne een enkel woord tot bevestiging van de ontvangst. Stuur dit maar aan de heer C.B. postkantoor te Twickenham in Middlesex."

Welk een oorzaak tot lof en dank aan zijn trouw zorgende Heere heeft John ook deze morgen in de huisgodsdienstoefening. Hij schrijft aan de onbekende gever een briefje - hij weet niet één vriend in het hem onbekende Twickenham te hebben - en gaat daarna naar de man, die hem beloofd heeft tien pond te zullen lenen. Samen mogen zij zich in de Heere verblijden.

Spoedig wordt nu een architect gevraagd een plan tot verbouwing te ontwerpen en het opzicht er over op zich te nemen. Dan is het weer een bijzonder drukke tijd, want John gaat er steeds met zijn schrift op uit, alom in Lancashire, Yorkshire en verdere omgeving, tevens het Evangelie predikend. Hij bedelt niet bij de mensen, maar in de binnenkamer. En de Heere toont zijn stem te horen, want als er geld nodig is, is het er ook. Zonder dat hij zelf nog iets gezegd heeft, vraagt men hem reeds hoe het met de verbouwing in Rochdale staat en is men gereed er voor te offeren. Op het station, wachtend op de trein, komen mensen naar hem toe, hem totaal onbekend, die hem geld in handen drukken en zeggen: "Voor uw kapel. De Heere zegene u." En vooral de eigen gemeente doet wat in haar vermogen is. Penningmeester Turner weet dikwijls niet hoe hij het heeft.

Hope Chapel en pastorie in later tijd. Aan de pastorie is in de tachtiger jaren een gedeelte toegevoegd. In de bouwkommissie had ook John Kershaw Jr. zitting.

Vrijdags voordat de verbouwde kapel zal worden in gebruik genomen, komt nog een diaken van de Independentenkerk naar John toe en zegt: "Ik heb wel begrepen dat ge verwacht na de diensten ter gelegenheid van de ingebruikname vrij van schulden te zijn."

"Ja, dat is mijn hartelijke wens sinds het werk is aangevangen, en ik geloof dat het zal gelukken."

De diaken lacht, geeft hem een gouden pond en zegt: "Mijn vriend, het heeft u dertig jaren gekost om dit te bereiken. Maar niet één andere predikant in deze stad zou dit in deze slechte tijden hebben kunnen doen."

Op de derde zondag in juli 1848 wordt de vergrote kapel plechtig in gebruik genomen. Het is stralend zomerweer en 's morgens heeft John als tekst 2 Kor. 6 : 13: "Zo wordt gij ook uitgebreid." In de middagdienst gaat de pastor van Chester, de heer Giles, voor en preekt over dezelfde tekst waarmee eenmaal William Gadsby de kapel opende (Jes. 60 : 7): "Ik zal het huis Mijner heerlijkheid heerlijk maken." 's Avonds gaat John nogmaals voor en preekt dan over de woorden (Openb. 19 : 6): "Halleluja, want de Heere, de almachtige God, heeft als Koning geheerst." De Heere Zelf geeft opening in Zijn Woord en hij mag tot Sion zeggen dat de Heere regeert. De belangstelling is groot en het is voor 's Heeren erfdeel in Rochdale een goede ure. De collecte brengt die dag totaal meer dan zestig pond op, waarmee inderdaad alle nog openstaande posten kunnen worden

betaald. Als dit aan het einde van de avonddienst wordt bekend gemaakt, staat de gehele gemeente op en zingt de hymne: "Looft God, van Wie alle zegeningen afdalen."

Op woensdagavond ontvangt penningmeester Turner in de consistorie allen, die nog iets van de 'gemeente te vorderen

hebben. Allen ontvangen hun geld. John is zelf ook aanwezig.

Aan zijn stralend gezicht is wel te zien hoe blij hij is. Enige leveranciers zeggen zelfs: "We zijn zo vriendelijk en getrouw behandeld, wij geven gaarne iets terug." Als alles achter de rug is, besluit het kerkbestuur een dankbetuiging aan de architect te richten en er als erkentelijkheid voor al zijn goede zorgen een biljet van vijf pond in te doen. Er komt een dankbare brief terug met het bankbiljet er weer in. "Ik zit er echt niet om verlegen, maar als ge straks het schoolgebouw moet vergroten, is dit vast mijn bijdrage."

De totale verbouwingskosten bedragen negenhonderd pond. De oorspronkelijke kapel kon niet meer dan vierhonderd mensen bevatten. In de vergrote kapel zijn nu zevenhonderd en vijftig zitplaatsen in de vaste banken. Daarnaast kunnen ook nog losse banken worden geplaatst.

Toch, ook bij dit goede werk ontbreken de Tobia's en Sanballats niet. Met leedwezen moeten zij toezien dat de Heere alles voorspoedig doet gelukken en ze zeggen meermalen verbitterd tot Rochdales pastor: "Het verbaast ons dat ge in deze ongunstige tijd aan vergroting van uw kapel durft denken. Vele mensen lijden honger. Zou het niet veel beter zijn als dit geld gebruikt werd om hen te voeden?"

John weet wel dat ze niet uit liefde tot de armen spreken - net zo min als Judas - maar veel meer uit haat tegen zijn God en Koning.

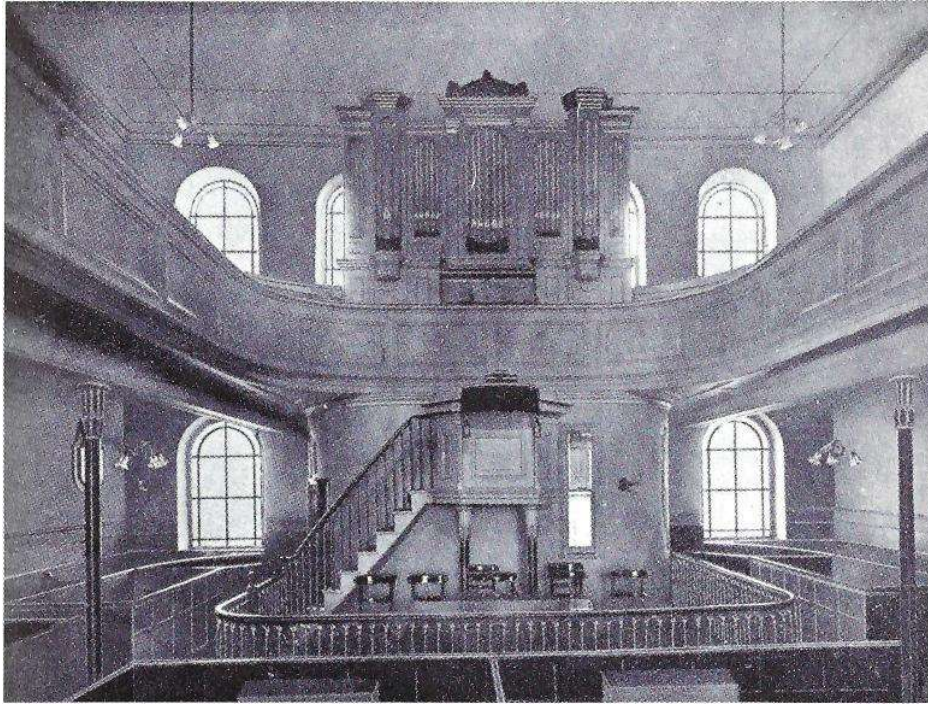
Tenslotte moeten toch ook deze mensen erkennen, al is het niet van harte, dat de Heere met hem is. Heeft niet de Heere gezegd: "Als iemands wegen de Heere behagen, zo zal Hij ook zijn vijanden met hem bevredigen."

In 1839 overleed één der beide mannen, Richard en Abel (zie Hoofdstuk 1) op twee en tachtigjarige leeftijd. De laatste twee en twintig jaren van zijn leven is hij een trouw kerkganger van Hope Chapel geweest en een nauwe band verbond hem aan de voorganger. In zijn testament heeft hij bepaald, dat zijn mooie armstoel aan zijn prediker zal gegeven worden. John is er blij mede en gedurende negen jaren staat hij op zijn slaapkamer. Dikwijls heeft hij er op gebogen knieën voor gelegen om God te danken voor Zijn ontferming toen hij voortholde op het pad des verderfs.

Nu de kapel vergroot is, heeft John deze stoel in de consistorie geplaatst en hij verklaart dat het zijn wens is dat deze er zal staan zo lang hij leeft, ja zelfs nog na zijn dood. Een stille getuige!

In de notulen van de vergadering der gemeente op 30 juli 1848 staan enige interessante bijzonderheden vermeld betreffende de muzikale begeleiding van de zang der gemeente. Bijzonderheden, welke John zelf ter vergadering vertelt.

"Onze gemeente is ontstaan door de scheuring in de gemeente van Town Meadows. Deze gemeente had een zangkoor, waarvan enigen zich bij de nieuwe gemeente voegden. De heer Isak Tweedale begeleidde de zang met zijn fagot (een houten blaasinstrument). Als onze gemeente voor het eerst samenkomt in de kamer van de boerderij aan de Casson Gate, begeleidt hij ook daar op deze wijze de samenzang, en eveneens in het schoolgebouw van de heer Greenwood. Als de Hope Chapel geopend wordt en onze oude vriend William Gadsby voorgaat, wordt ook daar de zang door deze muziek begeleid. Isak Tweedale heeft tot aan zijn dood toe altijd op zijn fagot gespeeld. Daarna is er enige tijd geen muzikale begeleiding bij de erediensten. Evenwel, de zangers vinden het heel wat aangener en gemakkelijker wanneer de zang door een instrument begeleid wordt en daarom brengt diaken Jacob Woltendon deze zaak in de vergadering der gemeente (1820) ter sprake en vraagt financiële hulp om een basviool te kunnen kopen.

Interieur van Hope Chapel. Het orgel werd in 1848 geplaatst, later vergroot. Na de eerste wereldoorlog werd de achter de kansel gelegen kerkenraadskamer vergroot, waardoor ook de voor de toehoorders hinderlijke ramen links en rechts van de kansel zijn verdwenen. De kansel is nog geheel dezelfde als in Johns tijd. Links van de kansel juist achter de pilaar is de gedenksteen te zien.

Dit is de aanleiding dat de gewenstheid of niet gewenstheid van muzikale begeleiding van de zang tijdens de godsdienstoefeningen ter sprake komt. Argumenten voor en tegen worden met veel warmte naar voren gebracht. Er dreigt zelfs twist en verwijdering. Diaken James Brearley is bezorgd dat het zal gaan als tussen Paulus en Barnabas en hij doet het volgende voorstel: "Onze gemeente heeft geen geld om een muziekinstrument te kopen, maar daar de meeste leden van het zangkoor ook leden der gemeente zijn, godvrezende mensen, laten wij de zaak aan hen over. Dus wanneer zij en hun vrienden deze muziek wensen en het geld er voor kunnen vinden om het aan te schaffen, dan mogen zij hun gang gaan."

Wonder boven wonder wordt dit voorstel door beide partijen aanvaard en de dreigende moeilijkheden zijn opgelost. Gedurende acht en twintig jaren wordt over deze zaak niet meer gesproken."

Op zondag 9 juli 1848 gaat evenwel een predikant uit Zuid-Engeland in de kapel voor. En in Zuid-Engeland en de Midlands is men het van ouds niet gewoon muziekinstrumenten in de kapel te hebben. Uiteraard staat het kerkgezag er wat de zangkwaliteit betreft op een veel lager peil dan in Lancashire enz. Nu vele gemeenten in Zuid-Engeland, voor zover ze nog bestaan, zeer klein zijn, is men meestentijds wel gedwongen een harmonium in de kapel te gebruiken, omdat het anders praktisch niet mogelijk is de dikwijls niet eenvoudige melodieën te zingen.

Deze predikant ergert zich hevig aan de vioolmuziek en het kerkkoor en acht het helaas noodzakelijk daarover op de kansel in niet mis te verstane bewoordingen zijn hart te luchten en de gemeente te vermanen. Dan wordt op de vergadering van 30 juli

van dat jaar de vraag aan de orde gesteld: Zullen we deze zaak opnieuw bespreken, of muzikale begeleiding van de zang in de kerk Schriftuurlijk is of niet? Want de beslissing van acht en twintig jaren geleden is geen wet van Meden en Perzen.

De broeders overhaasten zich niet. Op 8 augustus zal opnieuw worden vergaderd en hierover beslist. Gelukkig blijkt dat de heethoofdige predikant, die meende zich in deze zaken der gemeente vanaf de kansel te moeten mengen, toch niet veel heeft bereikt. Het gaat weliswaar weer even warm toe, maar vijftig leden der gemeente wensen geen nieuwe discussie over het onderwerp, slechts vijftien wel. Tenslotte vinden allen elkaar in het volgende besluit: "Wanneer de meerderheid van de gemeente meent dat het koor zich ongepast gedraagt, heeft de gemeente te allen tijde het recht dit koor een halt toe te roepen." Over het dan in aanbouw zijnde kerkorgel wordt niet eens gesproken. Dit wordt gebouwd door de firma Nicholson in Rochdale en tegelijk met de vergrote kapel in gebruik genomen.

Kay Kamsbottom, van 1848 tot 1871 de eerste organist van Hope Chapel.

Hoofdstuk 23

Droeve en blijde dagen

De overvloedige arbeid van de pastor van Hope Chapel is oorzaak, dat het licht uiteraard minder op de overige bewoners van de pastorie valt dan in het begin van het verhaal.

Het is er stil geworden. De enige overgebleven zoon en dochter zijn inmiddels getrouwd. Moeder Margaret is het plotseling verlies van haar zoon William nimmer te boven gekomen en kwijnt langzaam weg. Gedurende vele jaren heeft zij haar man in alles trouw terzijde gestaan. Dapper heeft ze zich geweerd ook in dagen van grote armoede en zorg. Vele panden zijn van het moederhart losgescheurd. De Heere heeft wel getroost, het is echter niet buiten vlees en bloed omgegaan.

Zij is een moeder in Israël in de gemeente, getuigend van het werk Gods, in haar ziel verheerlijkt. Haar wandel is in de vreze des Heeren. Naast haar man heeft ook zij de lijdenden en zieken in de gemeente steeds bezocht. Maar tenslotte gaat het niet meer en gedurende lange tijd is zij zelf aan het ziekbed gebonden, dat tenslotte haar sterfbed wordt.

Dikwijls zit John naast haar bed en leest haar dan voor uit Gods Woord of een liederenbundel. Ook doet hij dan met haar het gebed, waaronder zij meermalen bemoedigd wordt. Op 25 maart 1850 gaat zij in vrede heen - enkele maanden voordat de heer John Roby bij de scheepsramp omkomt. De eenvoudige vrouw heeft de uitdrukkelijke wens uitgesproken dat voor haar geen speciale rouwdienst zal worden gehouden. "Begraaf mij maar zo rustig mogelijk." Begrijpelijk wordt haar wens geëerbiedigd. Haar man is diep bedroefd vanwege dit pijnlijk verlies. Vele droeve en blijde dagen hebben zij samen mogen doorleven. Een grote steun in zijn ambtelijk leven is zij voor hem geweest en een teder liefhebbend echtgenote.

De bijzonder op gezelligheid ingestelde man weet in de nu lege pastorie nauwelijks wat te doen. Moet hij verder eenzaam de weg gaan? Maar ook nu toont de Heere voor hem te zorgen. Als John in Londen vertoeft, logeert hij na het vertrek van de familie Davies steeds ten huize van Josuah Pedley. Ook Lydia verblijft nog steeds bij deze familie. De eerste maal dat hij in Londen in de Zoar kapel preekte, was zij reeds onder zijn gehoor. Hij heeft grote achting voor haar geestelijk leven. Nu echter groeit er een wederzijdse toegenegenheid en tenslotte vraagt John haar naar Rochdale te komen, waarin Lydia gaarne bewilligt. Op 12 mei 1851 treden zij te Bon in Middlesex in het huwelijk. In de Baptistenkapel aldaar heeft ook de huwelijksbevestiging plaats, welke door vele vrienden uit de Zoarkapel wordt bijgewoond. Lydia is dan een en veertig jaar oud, John ruim acht en vijftig jaar. In korte tijd blijkt dat deze vrouw voor John een grote steun is en niet minder voor de gemeente. Ook haar arbeid aan de zondagschool wordt op hoge prijs gesteld.

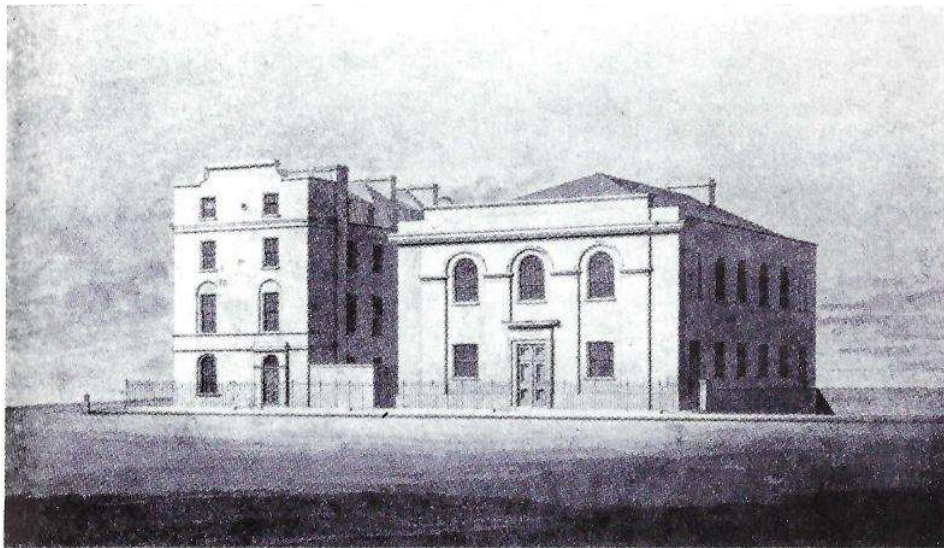
De Londense gemeente, welke sinds het begin van de veertiger jaren in de Eden Street kapel vergadert, is regelmatig in ledental toegenomen. Steeds meer leden van de vroegere Gower Street kapel zijn naar haar overgekomen en de kapel in de Eden Street is ook weer te klein.

De heer Blackstock moet tenslotte de diensten in de Gower Street staken. Men kan eigenlijk zeggen dat de Eden Street kapel de voortzetting is van de gemeente van de Gower Street. Maar door de vreemde handelingen van de heer Blackstock zijn de vrienden hun mooie ruime kapel kwijt. Destijds hebben zij daarvoor meer dan zes en twintig honderd pond geofferd.

In de kapel in de Waterloo Road staat in die dagen de heer Arthur Triggs, de vroegere metselaar, van wiens werkzaamheden wij ook lezen in John Warburtons "Weldadigheden van een Verbondsgod" en in de levensbeschrijving van Joseph Charles Philpot, "Der Pelgrims Metgezel." Hij maakt daar een goede opgang en ziet kans met zijn vrienden de kapel in de Gower Street te bemachtigen. Maar dan gevoelt de heer Triggs zich daar toch niet op zijn plaats.

Als John in 1854 weer in Londen vertoeft en in de Eden Street kapel voorgaat, is de kapel veel te klein om alle hoorders te bevatten. De vrienden vertellen hem, dat zij voornemens zijn grond te kopen en een nieuwe, ruime kapel te bouwen. Dan zegt John: "Wacht daar nog even mee, broeders, want ik heb de indruk dat de Heere de weg voor u zal openen om naar de Gower Street kapel terug te keren."

De vrienden kijken hem verwonderd aan. Wat is er dan wel gebeurd?

De kapel in de Gower Street. Deze bestaat niet meer. Niet ver er vandaan is een nieuwe kapel gebouwd, welke de naam Gower Street Memorial Chapel draagt, ter herinnering dus aan de oude kapel

John is zijn gehele leven de gewoonte trouw gebleven 's morgens voor het ontbijt een kleine wandeling te maken. Ook in Londen wijkt hij indien het maar enigszins mogelijk is niet van deze gewoonte af. Aldaar heeft hij ook nu weer 's morgens een wandeling gemaakt. Door de Gower Street komend, ziet hij aan de overzijde de kapel staan. Hij staat stil en bekijkt met aandacht het gebouw, waarin hij vele malen destijds het Woord bedienen mocht. Wat is het jammer, dat dit gebouw voor hen verloren is gegaan. Dit overdenkend, is het of de Heere Zelf hem opwekt de nood van de berooide vrienden bij Hem bekend te maken, of de Heere wegen wil banen dat zij hun kapel terug ontvangen mogen. Het doet hem in het verborgene de Heere zoeken betreffende deze zaak en hij gelooft werkelijk dat de Heere dit doen zal. De Heere daalt in zijn hart af met de woorden uit Psalm 145 : 6: "Hij doet het welbehagen dergenen, die Hem vrezen, en Hij hoort hun geroep."

Dit vertelt John aan de vrienden. "Wacht nog even en merkt op de hand des Heeren, broeders."

Dit willen de broeders gaarne doen.

John heeft de heer Arthur Triggs vroeger wel eens meer ontmoet en hij besluit hem op te zoeken en met hem te spreken over deze zaak. Dan merkt hij al spoedig dat deze zich in de grote Gower Street kapel niet thuis voelt. John vertelt hem zijn ervaringen, hetgeen op de heer Triggs diepe indruk maakt. Nog maar korte tijd is John daarna weer in Rochdale terug of hij ontvangt het bericht dat de vrienden van de Eden Street kapel hun oude kapel in de Gower Street weer in hun bezit hebben. Veel geld wordt bijeen gebracht en in heel korte tijd is men vrij van schulden. Men besluit het wel wat verwaarloosde gebouw grondig te restaureren en het is bijna vanzelfsprekend dat de pastor van Rochdale wordt uitgenodigd de ingebruikname te verrichten.

Dit gebeurt op zondag 7 januari 1855. In de morgendienst heeft hij als tekst Psalm 126: 3: "De Heere heeft grote dingen aan ons gedaan, daarom zijn wij verblijd." De kapel is overvol en zijn preek maakt diepe indruk. 's Middags gaat de heer Cowper uit The Dicker in Sussex voor. De predicates van deze dag worden zelfs in druk uitgegeven.

Joseph Gartside (1796-1875). Gedurende meer dan veertig jaren berustte bij hem de leiding van de zondagsschool. Deze eenvoudige, godvrezende man was voor zijn pastor vele jaren een grote steun.

Geheel anders dan Joseph Charles Philpot, is John Kershaw, evenals William Gadsby, een warm voorstander van de zondagsschool. In Rochdale is deze dichtbij de kapel gebouwd. Als John thuis is, zal hij nooit nalaten er op zondagmorgen heen te gaan, de onderwijzers te groeten en voor te gaan in gebed. Dikwijls spreekt hij de kinderen toe. Als in de pinkstervakantie de kinderen een dag uitgaan, gaat hij altijd mee en geniet met zijn jonge volkje. Eén der latere burgemeesters van Rochdale is er altijd trots op deze zondagsschool te hebben bezocht en spreekt met grote achting over John Kershaw. Mede over deze eenvoudige arbeid gebiedt de Heere Zijn zegen, tot heil van de onsterfelijke zielen van meerdere kinderen. Ook daardoor wordt de gemeente van Hope Chapel gebouwd.

Tussen de kapel en de zondagsschool is het eigen kerkhof van de gemeente gelegen. We hebben gezien dat ook de vader van John hier begraven werd. Maar er is

inmiddels buiten Rochdale een nieuwe algemene begraafplaats aangelegd. Ook komt dan de verordening dat binnen de gemeente Rochdale geen begravenissen meer mogen plaats hebben.

Wordt dit enerzijds door de gemeente wel betreurd, anderzijds kan het nog vrije gedeelte van het kerkhof nu benut worden voor de noodzakelijk geworden uitbreiding van de zondagsschool. Hiermede wordt in april 1855 begonnen en de ingebruikname heeft plaats op zondag 28 oktober van hetzelfde jaar. Er is dan praktisch een nieuw gebouw verzezen en de kosten bedragen ongeveer achthonderd pond. Daarvan is bij de opening reeds zeshonderd pond bijeen. Als tekst heeft John op deze morgen Psalm 133 : 3: "Want de Heere gebiedt aldaar de zegen en het leven tot in eeuwigheid." In korte tijd zijn alle schulden betaald. Wel mag worden getuigd: "Rehoboth, de Heere heeft ons ruimte gemaakt."

Tussen de leerlingen van de zondagsschool zit een in lompen geklede, barrevoets gaande jongen, William Leach geheten. Hij is niet al te gemakkelijk en het valt niet mee om hem er heen te krijgen, evenmin om hem er te houden. Hij verzet zich zo veel mogelijk. Zijn ouders dwingen hem evenwel te gaan. "Allicht leert hij er nog iets goeds." De Heere heeft in ontferming ook op hem neergezien. Hij zegent het onderwijs op deze zondagsschool en grijpt de jongen in het hart. Dan zijn de moeilijkheden over en is hij bijna niet meer uit school en kapel te krijgen. Grote liefde voor de dienst des Heeren en voor Zijn dienstknecht Kershaw vervult nu zijn hart. Ouder geworden, sluit hij zich reeds spoedig bij de gemeente aan. De Heere wil ook hein in Zijn wijngaard gebruiken en hij wordt de voorganger in de kapel te Hollinwood. Zijn prediking vindt bij het volk des Heeren grote ingang.

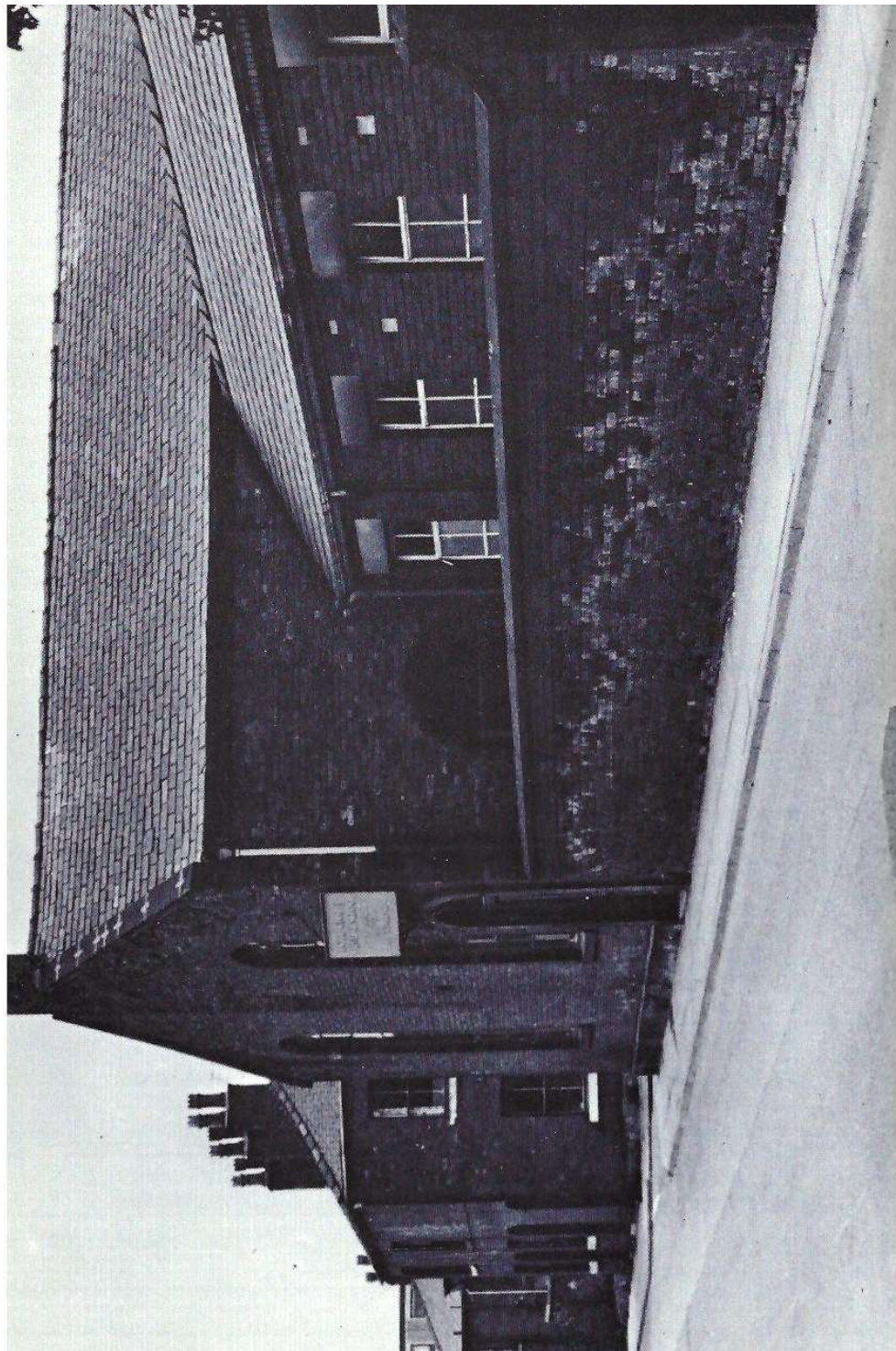
In september 1856 verblijft John weer enige tijd in de hoofdstad en gaat in de Gower Street kapel voor. Er wordt die dag juist een extra collecte gehouden voor de schulddelging na de restauratie en John beveelt deze hartelijk aan. Als hij 's avonds in de consistoriekamer komt, vindt hij daar een aan hem gericht briefje van de volgende inhoud:

"Een onwaardige vriendin doet u hiermede vijf pond toekomen voor de schuldaflossing van deze kapel. Mevrouw Lucy Smith zou het een voorrecht achten wanneer de heer Kershaw morgenochtend haar zou willen bezoeken in het Great Northern Hotel, tussen tien en één uur."

Mevrouw Lucy Smith, gehuwd met de heer Henry Smith, directeur van de Nottingham Bank, woont op Wilford House bij Nottingham. Zij behoort tot de deftigste kringen des lands. Haar grootvader, de heer John Thornton, welke in Londen woonde, was een godvrezende man en zeer gezien in de kringen van Lady Huntington, John Newton en John Berridge. Lucy Smith mag in de Godzalige voetsporen van haar grootvader wandelen.

Daarom verheugt John zich op dit bezoek. Gedurende meer dan twintig jaren heeft hij al van deze godvrezende dame gehoord, alsook van haar grote liefde voor de zaak des Heeren. Op maandagmorgen is de wijzer van de klok de tien uur nog maar nauwelijks gepasseerd, of de deftige bediende van het Great Northern Hotel kan hem bij mevrouw Lucy Smith aandienen. Na een hartelijke begroeting vertelt Lucy hem: "Vorige week zondag was mijn zoon bij u in de kapel, toen u preekte over Filip. 1 : 21: "Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin." Hij drong er bij mij op aan dat ik u ook eens zou gaan horen, hetgeen ik heb gedaan. Zodra u begon te spreken, werd ik gewaar dat u de gevoelens van mijn ziel vertolkte. Uw woorden daalden met kracht in mijn hart. Ik mag u verzekeren, dat mijn geliefde man en ik veel meer op hebben met het gewin, waarvan u sprak, dan met al onze aardse bezittingen."

Het wordt een bijzondere ure, waarin van hart tot hart gesproken wordt over de leidingen Gods in het leven van Zijn kinderen, alsook over het welzijn van Sion. De Heere Zelf is in het midden.

De zondagschool thans. De ruimte is enorm. Menige gemeente in ons vaderland zou verheugd zijn over een ruimte als hier te kunnen beschikken, niet alleen voor de samenkomsten der gemeente, maar ook voor de verenigingen enz.

Als John weer in Rochdale terug is, is daar al spoedig een schrijven van mevrouw Lucy Smith, met de vraag of de heer Kershaw ook eens in Nottingham en op Wilford House mag voorgaan. De gemeente geeft daartoe welwillend haar, toestemming.

Wanneer Joseph Charles Philpot verneemt dat John Kershaw enige zondagen in Nottingham zal zijn, dringt hij er bij hem op aan ook een zondag in Stamford voor te gaan. Zelf is hij door ziekte verhinderd zijn gemeente te dienen. John is ook hiertoe wel bereid en hij brengt een weekeind in de gastvrije pastorie op Rutland Terrace in Stamford door.

Lady Lucy Smith

De heer Philpot is verheugd zijn vriend John ook eens te mogen ontvangen. In de gezellige huiskamer gezeten, zegt hij: "Het verblijdt mij, dat ge eens naar Wilford gegaan zijt. Ik ben daar ook meerdere malen geweest en op geen enkele plaats, welke ik bezocht heb, heb ik meer geestelijke samenspreking gehad tijdens de maaltijden dan op Wilford House."

John stemt daarmede gaarne in: "Ik moet hetzelfde zeggen, met nog een kleine toevoeging bij hetgeen u zei."

Philpot kijkt hem enigszins verwonderd aan en vraagt: "En wat is dat dan wel?"

Het antwoord luidt: "Ik weet ook geen huis, waar ik minder achterklap en kwaadspreking over afwezige vrienden hoorde". "Dat ben ik geheel met u eens", stemt de pastor van Stamford in.

Tussen Wilford House en de pastorie in Rochdale groeit een nauwe vriendschapsband, welke in de loop der jaren niet verflauwt. Integendeel, deze band wordt steeds sterker. Mevrouw Lucy Smith gaat in 1865 in vrede heen.

Ruim twee en half uur lopen van Rochdale verwijderd ligt de boerderij van de heer Platt. Zijn vrouw Ellen is kort na hun huwelijk eens een keer in de Hope Chapel gaan luisteren en dit heeft tot gevolg dat zij er niet meer wegblijven kan. Het woord der prediking doet ook in haar hart kracht door het onwederstandelijk werk van God de

Heilige Geest. Haar man is er echter fel tegen en doet zijn uiterste best haar het leven zo moeilijk mogelijk te maken. Ellen moet in de week haar hoed en mantel wegstoppen, anders zijn deze op de zondag nergens te vinden. Op zekere zondag als zij weer naar de Hope Chapel onderweg is, komt haar man haar achterna en zegt: "Wanneer je weer naar die kapel durft te gaan, dan laat ik je in de steek."

Ellen keert naar huis terug, maar ze zegt toch ook: "Ge kunt doen wat ge wilt, het is mij absoluut onmogelijk onder deze prediking weg te blijven. Bij deze waarheid wil ik leven en sterven."

Verbolgen zoekt de heer Platt zijn kleren bij elkaar en pakt deze in. "Ik ga weg. Met deze dingen wil ik niets te maken hebben." Ellen moet nu toch glimlachen: "Ze ziet hem al langs de weg gaan, niet wetend waarheen. Als hij het pak kleren wil dichtbinden, staat ze op, grijpt een ham van de zolder en stopt deze er nog tussen. "Als je dan bij mij vandaan gaat, heb ik toch graag dat je onderweg wat te eten hebt."

Die avond laat Ellen als zij naar bed gaat de deur maar los staan. Hij komt wel terug. En dat duurt ook niet lang. Maar zijn humeur is nog niet al te best. Hij weet niets beters te zeggen dan: "Als die mijnheer Kershaw ooit hier komt, vermoord ik hem."

Ellen blijft de kapel trouw bezoeken en vertelt meermalen aan tafel van de prediking, welke zij beluisteren mag. Tenslotte brengt ze het zo ver dat haar man belooft eens een keer mee te zullen gaan. Maar toch in ieder geval op een zondag als die mijnheer Kershaw er zelf niet is, want met deze wil hij niets te maken hebben.

Welnu, dan komt er een zondag dat John elders zal voorgaan. De heer Platt en zijn vrouw gaan werkelijk samen naar de Hope Chapel. Er is echter iets tussen gekomen en John is er wel. Het Woord der prediking ontwapent de heer Platt geheel. Na die tijd blijft hij de kapel regelmatig bezoeken en maakt het zijn vrouw geen enkele keer meer moeilijk. Ellen sluit zich dan in korte tijd bij de gemeente aan en wordt een geacht lidmate der gemeente. Haar man is echter nimmer lid geworden. Op 22 augustus 1887 gaat Ellen op vier-en-zestigjarige leeftijd in vrede heen.

In deze dagen moet John de begrafenis van één zijner vrienden bijwonen. Deze begrafenis wordt echter geleid door een predikant van de staatskerk en deze weet niet beter te doen dan in zijn toespraak de dissenters openlijk te beledigen. Als John daarna spreekt, gaat hij er tot aller verwondering met geen woord op in.

Enige tijd daarna is John weer in dezelfde stad. Het stortregent en hij heeft een huurkoets genomen. Daar ziet hij de predikant, die hem kort tevoren zo diep beledigde, doornat langs de straat gaan. John geeft direct een teken aan de koetsier om te stoppen en nodigt de predikant uit ook in het rijtuig plaats te nemen. De man is totaal verslagen door deze vriendelijkheid, het laatste wat hij heeft verwacht, en hij weet niet beter te doen dan voor al zijn beledigingen vergeving te vragen. John is gaarne bereid hem deze te geven.

Zijn vriend Samuel Magson in Halifax ontvangt eens een bijzonder beledigende brief en laat deze aan John lezen, alsmede het door hem geschreven antwoord, dat er ook niet om liegt. "Wat denkt ge er van, mijnheer Kershaw, wel voldoende, niet?" John vouwt de brief weer op en antwoordt slechts: "Een zacht antwoord keert de grimmigheid af; maar een smartend woord doet de toom oprijzen."

William Hastings, uit Schotland afkomstig, is naar Rochdale gekomen om daar bij een oom werkzaam te zijn. Deze oom behoort ook tot de Hope Chapel. William is in Schotland wel bij de waarheid opgevoed, maar als ook hij naar de Hope Chapel gaat, gebruikt de Heere Johns prediking om hem aan zijn verloren staat te ontdekken. Geen wonder dat hij dan tot de trouwste kerkgangers behoort. Na enige tijd krijgt hij kennis

aan een meisje, dat eveneens de kapel bezoekt. Na hun huwelijk begeren beiden door belijdenis des geloofs en doop lidmaten der gemeente te worden, maar deinzen steeds voor deze stap terug, bevreesd voor zelfbedrog.

In maart 1858 - het is een strenge winter - loopt John over het ijs van de beek bij Cheesden Pasture. Het is gladder dan hij gedacht heeft en hij valt, waarbij hij zijn arm breekt. Als William en zijn vrouw dit vernemen, schrikken zij. Als John Kershaw eens sterft, wie moet hen dan als leden der gemeente aannemen? Niemand kent hen beter dan hij. Zij haasten zich naar de pastorie en belijden reeds te lang te hebben gewacht. John glimlacht en zegt: "Beste vrienden, ik begrijp het, maar nu zult ge toch echt nog een poosje moeten wachten."

Maar het antwoord is slechts: "Verhinder ons niet!"

Op 4 april 1858 doopt John beiden met zijn linkerhand en spreekt bij die gelegenheid over de woorden: "Indien gij Mij liefhebt, bewaart Mijn geboden."

William Hastings begeeft zich in de flanelhandel en doet voorspoedig zaken. Enige jaren na de dood van John Kershaw wordt hij ernstig ziek. Het blijkt kanker te zijn. Tot het laatst toe blijft hij een trouw bezoeker van de kapel en wordt onder de prediking dikwijls bemoedigd. In 1875 gaat hij na ernstig lijden in vrede heen.

Op 5 juni 1860 overlijdt in Londen na een ziekte van slechts drie dagen de oude diaken van de Zoar kapel, **Josuah Pedley**.

Als John in 1832 voor de eerste maal in Loriden voorgaat, ontmoet hij deze diaken reeds en ontstaat er een vriendschap, welke in de loop der jaren steeds hechter wordt. Na het huwelijk met Lydia in 1851 is er als het ware een soort familie-band ontstaan. Geen wonder dat John gevraagd wordt de begrafenis te leiden, welke op 19 juni plaats heeft op de begraafplaats van Ilford (Londen). John is nog maar juist uit Londen teruggekeerd, waar hij de traditie getrouw gedurende de meimaand wederom de Zoar kapel en andere kapellen heeft gediend. Maar voor deze gelegenheid is de reis hem niet te veel.

Aan het graf houdt hij een toespraak, welke op het omslag van de Gospel Standard is opgenomen en hier een plaats krijgt, omdat ook daardoor het beeld van de pastor van Rochdale ons te duidelijker en te levendiger wordt. Hij spreekt daar als volgt:

"Geliefde vrienden, - Naar Gods beschikking worden wij geroepen om het lichaam van een oude, geliefde en geachte vriend aan het koele, stille graf toe te vertrouwen. En onvermijdelijk grijpt deze beschikking ons aan, want de overweging alleen al, dat wij zijn aangezicht hier niet meer zullen zien, stemt ons droevig.

In deze beproevende omstandigheden wil ik tot uw aller troost en bemoediging u drie gedeelten uit Gods Woord voorlezen.

Ten eerste Joh. 14 : 1-6. Elk van de hemel geboren kind van God, door de Heere Zelf onderwezen, verlangt te zijn waar Jezus is. Er is voor een arme zondaar in het gebed geen andere toegang tot de Vader dan door het gescheurde voorhangsel van het vlees van de Zaligmaker. De hemelstad heeft geen andere toegang dan, gelijk Paulus getuigt in Hebr. 12 : 22-29, alleen door de gekruisigde Christus. De apostel wil de broeders in hun beproevingen troosten en bemoedigen, gelijk wij dit lezen in 1 Thess. 4 : 13-18.

Geliefden, als het bericht van het heengaan van onze vriend en broeder ons bereikt, is 1 Thess. 4 : 13 gedurig in onze gedachten, en ik hoop dat mijn overdenking daarvan enigmater profijtelijk zijn mag. Want Gods dienaren hebben tot taak degenen, die in moeiten verkeren, te troosten met de vertroosting, waarmede zij zelf door God getroost zijn. Daarom noem ik hier enige zaken, welke ik daarin waarnemen mocht, vertrouwend dat het een woord op zijn tijd zal zijn. Hoe goed is toch een woord op zijn tijd. Als gouden appels op zilveren gebeelde schalen. Deze woorden: "Ik wil niet

dat gij onwetende zijt van degenen, die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt gelijk als de anderen, die geen hoop hebben."

In deze woorden is sprake van een slaap, en wel de lange slaap des doods, niet die wanneer onze lichamen enige rust in de slaap vinden. Wanneer de lichamen der heiligen sterven, wordt gezegd dat zij ontslapen in Jezus. Daarom zegt Job: "Ik zal in het stof slapen." En: "God zal wederbrengen met Hem die in Jezus ontslapen zijn." Van de lichamen der heiligen dus, wier zielen zijn heengegaan, wordt gezegd dat deze slapen of sluimeren tot de morgen van de opstanding, wanneer de bazuin zal schallen en de doden zullen worden opgewekt. Op grond van het Woord van God kunnen wij geen ogenblik toestemmen, dat de ziel en het lichaam samen zouden slapen tot de morgen van de opstanding. De gedachte alleen al zou ons somber moeten stemmen. De apostel zegt: "Wij hebben meer behagen om uit het lichaam uit te wonen en bij de Heere in te wonen. Hebbende een begeerte om ontbonden te zijn, om een wereld vol zonde te verlaten, en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste." Welk een bemoedigende overweging is het, dat de intelligente en onsterfelijke geest, welke eens woonde in het lichaam dat hier voor ons ligt, nu verkeert in de directe tegenwoordigheid van Jezus, Welke de ziel van onze vriend beminde en door Wie hij bemind werd.

Broeders, welk een aangename overweging, dat het sterven voor de christen eeuwige winst is. Let eens een ogenblik op het genadevol antwoord, dat onze Heere aan de moordenaar aan het kruis gaf. Deze doet zijn verzoek, gelovig uit het hart opkomend: "Heere, gedenk mijner wanneer Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn." De onsterfelijke geest van de Zaligmaker en de geest van deze ootmoedige smekeling, hun lichamen op Golgotha's heuveltop verlatend, zweefden heen naar de gewesten van eeuwige gelukzaligheid. Daarom beval de Zaligmaker, voordat Hij de geest gaf, deze in de handen van Zijn hemelse Vader.

O, welk een dierbaar geloof had de martelaar Stefanus, wiens lichaam ontsliep toen zijn ziel deze aardse woning verliet; opziend naar de hemel, biddend om vergeving voor zijn vijanden, zag hij Jezus staan aan de rechterhand van de Vader en zeide: "Heere Jezus, ontvang mijn geest." Toen de ziel van Lazarus zijn arme, geteisterde lichaam verliet, droegen engelen hem in de schoot van Abraham. Dus mijn broeders, het is het lichaam, dat slaapt, niet de dierbare onsterfelijke ziel. Die gaat in in de hemelstad, verenigd met de geesten der volmaakt rechtvaardigen, waarvan wij hebben gelezen, en stemt in met het eeuwigdurend gezang: "De zaligheid zij onze God en het Lam." Wij hopen en vertrouwen dat de onsterfelijke ziel van onze geliefde ontslapen broeder nu daar is.

Hier willen wij even stil staan. Meer dan twintig jaren geleden stonden wij aan het ziekbed van een oude christelijke pelgrim, en ik zie hem nog de ogen voorgoed sluiten. Ik verliet daarna de kamer en wandelde op mijn gemak naar huis. En ik weet niet of ooit mijn hoop, mijn hart en mijn genegenheden meer in de hemel en mijn overdenkingen meer over de hemelse zaken waren dan toen in het nastaren van deze heengegane ziel in de gewesten der heerlijkheid.. Door het levend geloof zag ik de gezegende Jezus, Wiens heerlijkheid glanst te midden van het ontelbaar gezelschap voor Hem, en ik hoorde het lied: "Hem, Die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed." Daar werd alle eer en heerlijkheid aan het Lam toegeschreven.

Letten wij nog eens op de woorden: "Ik wil niet dat gij onwetende zijt, broeders, aangaande degenen, die ontslapen zijn." Hun lichamen zijn ontslapen, maar hun onsterfelijke zielen zijn in de gewesten van eeuwige heerlijkheid. Bezien wij

vervolgens een ogenblik de droefheid, waarvan hier gesproken wordt: "dat gij niet treurt als degenen, die geen hoop hebben." Nu komen wij aan een pijnlijke, smartelijke, droevige zijde van de zaak. Een gelovige in de Heere Jezus Christus heeft een vriend, voor wie hij naar het vlees achting heeft. Deze vriend ontvalt hem door de dood, maar er is geen hoop dat hij wedergeboren is door de Geest van God. Er is geen teken van geestelijk leven of van geloof in Jezus, veel meer juist een vervreemding van Hem, een Gode vijandig hart in goddeloze werken. Handen en armen die zich in de zonde tegen God ophieven. De gelovige wetende dat zijn vriend onder deze omstandigheden overleed, treurt omdat hij op Schriftuurlijke gronden geen hoop heeft dat hij veilig is aangeland in de eeuwige vreugde.

Voorbeelden van deze droefheid zijn in Gods Woord te vinden. Er zijn er wel twee of drie te noemen, maar korthedshalve zal één voldoende zijn. Absalom, de zoon van de man naar Gods hart, David. Deze Absalom joeg zijn vader na als een veldhoen op de bergen. Toen hij tenslotte verslagen werd en de boodschapper des konings het bericht bracht: "Zie, Absalom is heden dood", zag vader David over het graf heen, en geen hoop voor hem hebbende, riep hij uit: "O Absalom, mijn zoon, mijn zoon, och dat ik voor u gestorven ware."

Geliefden, hier was droefheid. Maar ten aanzien van de in Jezus gelovige wil de apostel niet dat de broeders te Thessalonika treuren als geen hoop hebbende. Ja, er is een droefheid bij Gods heiligen vanwege het heengaan van hun broeders en zusters in de Heere, welke te prijzen is. Het menselijk gevoel prijst het en God prijst het ook. Denkt slechts aan het voorbeeld van Jezus, Die nooit zondigde, maar in de geest ontroerde en weende bij Lazarus' graf. En de grote apostel der heidenen kende ook dit treuren, want hij sprak van één, aan wie hij met de band des Evangelies nauw verbonden was. Deze was ziek geworden en nabij de dood gekomen, maar God had medelijden met hem, en niet alleen met hem, maar ook met Paulus, opdat deze niet droefheid op droefheid hebben zou.

Paulus kende veel droefheid. Vanwege de verdorvenheid van zijn natuur en de verzoeking van satan. Ook wanneer hij anderen door dwalingen zag afgetrokken en wanneer de belijders der Godzaligheid in openbare zonden vielen. Wanneer één van de broeders of zusters in de Heere, met wie wij zoete gemeenschap oefenden en samen wandelden naar het huis des Heeren, door de dood van ons wordt weggenomen, treuren wij en rouwen over het verlies.

Mijn vrienden, dit nu is deze dag ook met ons het geval. Hier moet ik even ophouden, want mijn gevoelens verhinderen mij thans verder te gaan. Gedurende meer dan een halve eeuw ben ik met de kerk van Christus verbonden geweest. Vele leraren heb ik naar het graf gevolgd, en getreurd vanwege het verlies. En vele diakenen, in mijn eigen gemeente en in andere gemeenten, heb ik grafwaarts zien dragen, gelijk ook nu, gevolgd door hun overlevende vrienden. Ik heb getreurd, mijn vrienden, en ik treur ook nu, maar niet als degenen, die geen hoop hebben. Wat is het nu volgend gedeelte van het Woord des Heeren tot troost voor mijn gemoed geweest sedert ik het doodsbericht van onze vriend ontving. Op de dag, dat ik de brief ontving, kwamen de volgende woorden in mijn gemoed terwijl ik op mijn knieën lag: "Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid." En ook het merkwaardige gedeelte uit Gods Woord - o wat is het menigmaal voor mij een hartsterking geweest in uiterst beproevende omstandigheden - "De Heere leeft, en geloofd zij mijn Rotssteen, en verhoogd zij de God mijns heils." Het grote Hoofd der kerk leeft altijd. Hij heeft gezegd: "Ik leef, en Ik ben dood geweest, en zie, Ik leef tot in alle eeuwigheid." Daarom, terwijl wij treuren - en het zou zonde zijn als wij niet treurden - treuren wij niet als degenen die geen hoop hebben. God verbiedt dat ons treuren vermengd zou

zijn met opstand en murmurering tegen het grote Hoofd van de kerk, dat Hij degenen vergadert, die Hij kocht met Zijn bloed. Dat Hij in Zijn hof wandelt en Zijn bloemen hier en daar plukt, hier één en daar één, terwijl wij weten dat zij allen zullen leven in de gewesten van eeuwige zaligheid. Ver van alle murmurering en opstand moeten wij juist juichen en zeggen: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven; want zij rusten van hun arbeid en hun werken volgen met hen." Zij zijn gered en gerechtvaardigd door een levend geloof.

Nogmaals, wij treuren niet als degenen, die geen hoop hebben. O neen. Vrienden, laat ons hier nog eens even stil zijn. Wij zullen onze geliefde vriend niet meer zien. Wij zullen geen gemeenschap of omgang meer met hem hebben. Toch, onze grote Hogepriester leeft. Wij hebben het genadige woord van Zijn belofte, dat wanneer nu de ene dienaar naar huis gaat, en dan de andere, Hij weer anderen zal doen opstaan om hun plaats in te nemen. En wanneer ambtsdragers en leden van de strijdende kerk worden weggenomen, Hij heeft de macht om anderen te doen opstaan. Hij zal Zijn tempel bouwen en de eer er van wegdragen.

We gaan verder met ons onderwerp, geliefden, met betrekking tot de praktijk der Godzaligheid. Wanneer de ziel zich in een verlies als dit verheugen kan, is dit vanwege het vertrouwen, dat wij hebben dat onze overleden vriend door de Geest van God was wedergeboren, geworden tot een nieuw schepsel in Christus Jezus. Want tenzij wij wedergeboren worden, wij zullen in het Koninkrijk Gods geenszins ingaan. Welnu, wat dan onze overleden broeder betreft, het is zes en veertig jaren geleden dat de Heere Zijn hand op hem legde. Een jongeman, in weelderige omstandigheden genietend van de vreugde van allerlei zondige vermaken. Door Gods voorzienigheid kwam hij een keer in de Zoar kapel. De lieve man Gods, John Bailey, schoot een pijl in eenvoudigheid, en de Heilige Geest bracht deze pijl der overtuiging in de consciëntie van deze jongeman. De tijd ontbreekt om bij alles stil te staan in zijn lange leven en hoe hij lidmaat en diaken der gemeente geworden is. Wij willen nog iets zeggen over zijn laatste dagen, voordat God hem thuis riep in heerlijkheid.

Gij weet dat het mijn taak is in de meimaand de Zoar kapel te dienen. De afgelopen maand was dit ook weer het geval. Op een morgen leidde de Heere mij, dat ik zou spreken over deze woorden: "Het water, dat Ik hem geven zal, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven." Toen ik de kansel verliet en in de consistorie kwam, was onze vriend daar. Hij zei: "Mijn vriend, ik hoop en vertrouw dat ik in mijn ziel de tekenen en blijken heb van het levende water, dat ge vandaag hebt verklaard."

Broeders, ik breng dit naar voren als een teken, dat het water van de genade van de Heilige Geest, dat reeds lang in zijn ziel was, ook in zijn laatste dagen opsprong, zelfs tot in het eeuwige leven, toen hij, als nu gebleken is, op de drempel van de onsterfelijke heerlijkheid stond. Op maandagavond deed de Heere mij spreken over de woorden: "Welke niet uit den bloede, noch uit de wil des vleses, noch uit de wil des mans, maar uit God geboren zijn." Enige kentekenen en eigenschappen van deze hemelse geboorte aangewezen hebbende, verklaarde deze lieve oude heilige mij dat zijn ziel zich verheugde, omdat hij deze kentekenen en eigenschappen in zijn ziel gewaar werd. Vandaag drie weken geleden deed de Heere mij spreken over de woorden: "Daarom heeft God Hem uitermate zeer verhoogd, en Hem een Naam gegeven, welke boven alle Naam is." Mijn ziel was vervuld van de liefde van Jezus en van ganser harte genegen de dierbare Verlosser te verhogen en te kronen als mijn God en Koning. Ik sprak van Zijn heerlijke Naam boven alle andere namen in hemel en op aarde. Een Naam, zoet en dierbaar voor elke gelovige, en machtig ook om de zondaar laag te doen buigen. Wat was de ziel van onze oude vriend toen verheugd. Ik ben de

blijdschap van zijn geest nog niet vergeten, hoe hij daarvan sprak. Mijn vrienden, deze tekenen wezen er op, dat de Heere hem voorbereidde voor de grote verandering, welke nu is gekomen.

Nog een recenter dag. Vandaag veertien dagen geleden woonden wij de jaarlijkse diensten in Wandsworth bij, alwaar wij voorgingen en spraken over de woorden: "Om de arbeid Zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden." De heerlijke Persoon van de Zaligmaker, de Godmens en Middelaar, arbeidend onder het gewicht van de overtredingen van Zijn volk en de wraak van een de zonde wrekend God vanwege deze overtredingen, werd daar plechtig verklaard, alsook dat deze dierbare Verlosser de arbeid Zijner ziel zal zien en tevreden zijn. Hij zal zien allen, die krachtig geroepen worden, die met een gebroken hart aan Zijn voeten gebracht worden om zich aan Hem te onderwerpen. Hij ziet dat zij Hem liefhebben, voor Hem buigen, Hem eren, Hem gehoorzamen en zich verenigen met de inzetten van Zijn huis. Hij ziet het grote werk, aangevangen in hun harten, voleindigd totdat zij veilig in onsterfelijke heerlijkheid zijn, zich verheugend in het bloed van het Lam, naar het Woord van Zijn getuigenis.

Na de dienst zagen we wel dat onze vriend zo gelukkig was. Het verkwikte hem onder de vrienden te Wandsworth te verkeren, want hij heeft daar in de nabijheid gewoond, en zo lang ik hem gekend heb was er bij hem altijd een warme toegenegenheid voor deze gemeente en verblijdde het hem te mogen horen dat er vrede onder hen was. De waarheden, welke hij deze dag hoorde, waren voor zijn ziel een grote verkwikking en zij deden meer dan ooit zijn aangezicht stralen. We gingen samen naar de stad terug, en in al de acht en twintig jaren dat ik hem gekend heb, heb ik hem nooit zo gelukkig gezien, zo getroost en in zo'n gezegende gesteldheid des gemoeds als op die dag. O mijn vrienden, ik kan het afscheid niet vergeten. Nooit gingen de vrienden liefelijker en met grote toegenegenheid uit elkaar dan op die avond. Weinig dachten we toen dat het voor het laatst zou zijn.

Deze tekenen van de Goddelijke genade in zijn ziel aangewezen hebbende, gaan wij weer een weinig verder. Broeders, ik wil niet dat gij onwetende zijt aangaande degenen, die ontslapen zijn; dat wij toch niet treuren als degenen, die geen hoop hebben. Hier willen wij tot nog recenter dag komen. Onze geliefde zuster, nu als weduwe hier verkerend, treurt, want zij heeft reden om te treuren bij het verlies van haar man, met wie zij zo vele jaren heeft geleefd en gewandeld, niet alleen in het gezin, maar ook op de weg naar Sion.

De laatste zondág dat hij op aarde was, kon onze broeder door ziekte niet meer naar Gods huis gaan. Samen met zijn vrouw praatte hij over de geestelijke en eeuwige wezenlijkheden. Want werkelijk, nooit wilde hij over iets anders spreken dan over de dierbare Christus als de Rots van zijn zaligheid. Als hij zijn vrouw door de kamer ziet lopen, zegt hij tot haar: "Anne, we zullen beiden samengebonden zijn in Christus." Dit dubbele vertrouwen had hij, dat ook zijn echtgenote op reis is naar de eeuwige vreugde, evenals hij zelf. Het koord, dat dit bundelke der levenden samenbindt, is het drievoudig snoer, waarvan Salomo spreekt en dat nooit zal worden verbroken.

De drie heerlijke Personen in de Drieëenheid, de eeuwige verkiezende liefde des Vaders, de volbrachte zaligheid van de Heere Jezus Christus, de Persoon en het werk van de Heilige Geest in de zielen van Zijn volk. Daarin verheugde zich onze vriend en hij vertrouwde daarin, want hij zei tegen zijn vrouw: "Drie Personen en één God zijn voor mijn zaligheid nodig. *Ik kan de Vader niet missen, Die mij geliefd en verkoren heeft; noch ook onze Heere Jezus Christus, Die mij gered en verlost heeft. En ik moet de Heilige Geest hebben, als de Beginner en de Voleinder van het werk der genade in de ziel.*"

Dit waren de bewijzen van genade in de ziel voor zijn dood.

Kunnen wij dan treuren als degenen, die geen hoop hebben? O neen, wij verheugen ons juist, dat de Heere hem voor altijd tot Zich genomen heeft daar, waar geen zonde, geen verdriet. en geen smart meer is, gelijk de korenschoof opgevoerd wordt in de schuur.

Hier voor mij staan de kinderen van onze overleden vriend. Tot u wil ik zeggen: Gij hebt geen reden om over uw vader te treuren als degenen, die geen hoop hebben. Onze grote bezorgdheid - mijn vrienden, dit kan ik in waarheid zeggen voor God en u, dat hier mijn mond spreekt wat in mijn hart woont - onze grote bezorgdheid en ons gebed tot God voor u is, dat de God van uw vader in uw leven ook uw God moge zijn, en dat gij als hij door een levend geloof in Jezus Christus bereid moogt worden voor die grote verandering, welke bij het sterven plaats vindt. Uw vader heeft vele gebeden en smekingen tot God voor u gedaan, dat de vreze des Heeren in uw harten mocht worden uitgestort, dat de genade Gods in uw harten mocht wonen en regeren door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven. En dat gij de tijd uws levens in uw geslacht niet alleen nuttige leden der maatschappij zijn moogt, maar een zaad dat de Heere dient, een geslacht door Hem gezegend. Ik hoop en vertrouw in sommigen uwer de tekenen te hebben gezien, dat God een gebed horend en een gebed verhorend God is. Moge het alsoo zijn, nu uw vader is heengegaan, dat de gebeden en tranen, welke hij offerde, in uw zielen beantwoord mogen worden. Ik heb de voorbeelden gekend van personen, die na de dood van een geliefde vader of moeder naar voren kwamen en zeiden: "Nu denk ik aan zijn gebeden, zijn vermaningen, zijn smekingen, welke ik verachtte en waarvan ik zeide: Ik ga toch mijn eigen weg. Deze gebeden zijn beantwoord. Genade heeft mijn ziel in bezit genomen, waarom mijn vader steeds gebeden heeft, en ik mag mij nu verblijden dat zijn God een gebed verhorend God is."

De Heere geve dat dit ook bij u het geval moge zijn. Geen kinderen hadden ooit een vriendelijker vader, noch één die meer hun geluk zocht, tijdelijk en geestelijk. Het moet voor uw gevoel smartelijk zijn te moeten denken zijn stem nooit meer te horen, zijn aangezicht nooit meer te zien, hem onder u niet meer te zien in- en uitgaan. God nam hem tot Zich. Uw lieve moeder hebt ge nog, een grote zegen. Geve de Heere dat gij haar tot troost en steun zijn moogt, want zij was door Gods genade voor u een goede moeder.

En wat betreft de kerk van Christus in de Zoar kapel. Velen der leden zijn hier aanwezig. En was de dag gunstiger geweest, dan ben ik er van overtuigd dat er nog veel meer leden zelfs hier zouden zijn geweest. Gij treurt dat gij hem nooit meer in de kapel zult zien, en zijn stem nooit meer zult horen. Vrienden, ik denk aan de laatste zondag, en de schaduw welke dit heengaan over uw gemeente werpt, waar één werd weggenomen, die door de genade van God bekwaamd werd zo lange tijd onder u te getuigen van zijn grote gehechtheid aan de dierbare waarheden, die gedurende meer dan vijftig jaren reeds van uw kansel worden verkondigd. Deze waarheid legt de zondaar laag in het stof, deze verhoogt de Verlosser en kroont Hem als de God van alles; welnu, dit was de vreugde van zijn hart en de roem van zijn lied. God verhoede dat wij iets zouden zeggen dan alleen om de genade van God te verhogen. Want een ieder, die weet wat de verdorvenheid van zijn natuur inhoudt en wat het kwaad van zijn hart is, zal gereed staan om te zeggen: "Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil."

Er is iets wat mij hem bijzonder beminnen deed. En ik vermeld dit om twee redenen. Ten eerste om de genade van God aan te wijzen, en ten tweede als een voorbeeld.

Eens sprak ik met haar, die later mijn echtgenote werd - nooit kan ik voor deze beschikking dankbaar genoeg zijn - en zei tegen haar: "Uw mijnheer en mevrouw gaan als vaste regel op Gods dag en ook in de week naar de kerk; als ik hier ben, ontbreken zij nooit."

Zij antwoordde: "Vriend Kershaw, ik kan u verzekeren, alleen ziekte of dood kan hen verhinderen om naar het huis van God te gaan."

Broeders, hier is een voorbeeld. Gij zijt achtergebleven, gij wordt tot het dragen van het ambt geroepen. Houdt aan tijdig en ontijdig, als een voorbeeld en tot eer en heerlijkheid van God.

Gaarne geef ik toe dat hij geen volmaakt man was. Zijt gij het? Ik niet. Wij hebben allen onze zwakheden, allen onze gebreken, allen onze twijfelingen. De beste van ons heeft wel eens een onbedachtzaam woord gesproken. Maar wanneer wij dit doen en het wordt ons ontdekt en wij betreuren het, God is barmhartig en genadig. En de vrucht is ook dat wij geduld hebben met anderen. Er is een wonderlijk verschil tussen het gedrag van Cham en het voorbeeld van Sem en Jafet. Cham ging uit en vertelde de dwaasheid van zijn vader. Maar toen zijn twee broeders van zijn onvoorzichtig gedrag hoorden, namen zij een kleed en liepen met dit kleed achterwaarts om zijn naaktheid te bedekken. Geliefde vrienden, geve de Heere dat deze liefde onder elkander zijn moge, welke menigte van zonden bedekt.

Ik wil met een woord van goede raad besluiten. En dan is mijn raad vooral bestemd voor hen, die ambtsdragers zijn of zullen worden. Weest bijzonder op uw hoede voor mensen, die uit andere kerken tot u komen. Ontevreden en misnoegde mensen, mensen die de gave hebben om te spreken, die van zichzelf iets denken en overtuigd zijn dat zij een ambt moeten bekleden en van gewicht moeten zijn. Zulke mensen zijn nooit profijtelijk voor een gemeente, maar veroorzaken tweedracht en ontevredenheid. En dezen zijn er in verleden tijden ook wel in de Zoar kapel ingedrongen, en zij hebben met goede woorden en mooie toespraken soms zelfs wel een ambt verworven. Ik weet hoe dit alles Gods kerk binnen deze muren heeft geteisterd. Daarom vermaan ik u, past op, waakt met gebed en smeking en legt niemand haastig de handen op. Kent de Heere in al uw wegen en Hij zal uw paden recht maken. Vele gemeentevergaderingen heb ik bijgewoond, en ik heb dingen gezien, die mij deden zuchten, wenen en rouwen.

De Heere beware ons allen in ootmoed, met een kinderlijke geest, elkander dragende en verdragende. Ik weet dat ik al te lang gesproken heb. In Gods voorzienig bestel staan wij hier. Hoe spoedig de dood zijn hand op u of mij zal leggen, weet God alleen. Dat wij meer waakzaam en biddend mochten zijn, bezorgd om te leven tot Gods eer en heerlijkheid. Mochten wij er in toenemende mate betrekking op hebben om iedere dag en ieder uur te leven als ware het onze laatste dag en ons laatste uur. Om Gode welbehagelijk te dienen met eerbied en godvruchtigheid, en wanneer wij alles gedaan hebben onszelf maar onnutte dienstknechten te noemen, en om onze dierbare Verlosser aan te kleven met al de voornemens van ons hart, vast besloten niets anders te kennen dan Jezus Christus en Die gekruist. Zodat wanneer de dood ons overvalt, onze onsterfelijke zielen mogen ingaan in de gewesten van eeuwige zaligheid en voor eeuwig verkeren aan Gods rechterhand. Amen."

Wat blijkt vooral uit het laatste gedeelte van Johns toespraak dat hij een man van grote ervaring geworden is. En zijn vermaning aan de ambtsdragers van de Zoar kapel komt in een speciaal licht te staan in verband met de strijd, welke in die dagen alom in de kerken woedt. John heeft grote mensenkennis en hij heeft de geesten geproefd.

Want in deze tijd ontstaat er in de gemeenten der Bijzondere Baptisten grote beroering door het opkomen van sociniaanse leerstellingen, waarbij het eeuwig Zoonschap van de Heere Jezus Christus wordt aangevallen. In "Der Pelgrims Metgezel" is in het Hoofdstuk "Geen dag en geen uur" daarvan reeds iets verteld. Joseph Charles Philpot staat als redacteur van de Gospel Standard vooraan in de verdediging van de gereformeerde waarheid, waarmede John Kershaw van ganser harte instemt. In Johns "Londense gemeente", de Zoar kapel in de Great Alle Street, heeft de predikant William Crowther uit Hitchin openlijk de oude sociniaanse dwaalleer verkondigd, tot diepe smart van de diakenen en velen der leden. Maar deze ketter vindt ook aanhang en in de gemeente ontstaat grote beroering. De broeders van deze nog steeds vacante gemeente begeren dat hun oude vriend in Rochdale naar de hoofdstad komt om de te houden vergaderingen te leiden, opdat de vrede zal worden hersteld. Deze is daartoe direct bereid en komt weer naar de hoofdstad. Nog nimmer tevoren leidde hij een vergadering (10 mei 1861), waar het zo heet toe ging.

Tenslotte ontbindt men de gemeente, richt deze daarna opnieuw op en dan mogen alleen zij lid worden, die nadrukkelijk verklaren in te stemmen met een door de gemeente opgestelde resolutie, waarin de oude gereformeerde leer beleden wordt. Maar daar gaat een ware storm aan vooraf. Zoals het altijd gaat, de kettters hebben er geen enkel bezwaar tegen dat zowel gereformeerde als sociniaanse predikers in de gemeente voorgaan. Dat heet dan tolerantie. Als hun dwalingen maar mogen verkondigd worden.. Er wordt op de vergadering eerst gestemd door de hand op te steken. Maar het blijkt dat de tegenstanders der gereformeerde leer zich niet ontzien beide handen omhoog te houden, waardoor het lijkt of hun aanhang groter is dan in werkelijkheid het geval is. Dit komt echter aan het licht en dan moet ieder schriftelijk stemmen. Een kleine meerderheid der leden (39 van de 73) houdt tenslotte aan de waarheid vast en wint het "gevecht." In het blad van James Wells -"Earthen Vessel" wordt John Kershaw fel beschuldigd dat hij op onrechtmatige wijze de vergadering geleid heeft. "Hij had er eigenlijk helemaal niets te maken en miste eveneens de bevoegdheid om de gemeente te ontbinden!" De diakenen verklaren echter dat John uitsluitend op hun verzoek naar Londen is gekomen en geheel in hun opdracht en uit hun naam heeft gehandeld. Het blijkt in die dagen duidelijk dat de "koning" van de Surrey kapel, James Wells, die in de laatste dagen van William Gadsby in Manchester grote beroering verwekte door zijn antinomiaanse gevoelens, de zijde der socinianen kiest.

Geen wonder dat de uitgeworpenen uit de Zoar kapel zich tot de redactie van de "Earthen Vessel" wenden om in dit blad advertenties op te nemen, waarin zij hun gal over John Kershaw en Joseph Charles Philpot kunnen uitspuwen. Reeds in 1860 was in dit blad door een zekere heer J. A. Jones een felle aanval op de redacteur van de Gospel Standard gericht, als deze in een recensie de gereformeerde Dr. Hawker verdedigt tegen lasterlijke beweringen van de heer Jones, door deze in een brochure uitgegeven.

Op het omslag van de Gospel Standard - in het blad zelf vermijdt Philpot steeds alle strijd - schrijft hij: "Een vriend van mij heeft mijn aandacht gevestigd op een artikel van de heer Jones in de Earthen Vessel, dat als antwoord moet dienen op onze recensie over zijn brochure. Ik zie dat blad maar heel zelden. Uit één of twee exemplaren, die in de loop der jaren toevallig in mijn handen kwamen, heb ik wel gemerkt dat het niet veel meer is dan een blad met enig kerkelijk nieuws, geroddel, eigenroem en een voortdurend gevele van bepaalde predikanten, waarvan de meesten

mij geheel onbekend zijn, en voorts gekruid met regelmatige aanvallen op de Gospel Standard."

Bijzonder opmerkelijk, elk contact met de heer James Wells veroorzaakt moeilijkheden. In een predicatie over Rachab de hoer verklaart hij dat de Heere Zelf door Zijn Geest aan Rachab leerde onwaarheid te spreken. En dat wanneer dit de wil des Heeren is, hij zelf het eveneens doet. Daar waait wel wat stof over op. Een zeer jaloers iemand, die zelf in de Surrey kapel in Londen veel volk trekt en ook door zijn blad grote bekendheid heeft. Men noemt hem zelfs King James. Evenwel, wanneer anderen goede opgang maken, meent hij telkens weer aanvallen te moeten doen, en dit vooral ook op de "mannen van de Gospel Standard." En daarbij blijkt, dat deze King James het inderdaad met de waarheid niet nauw neemt.

Na al wat er gebeurd is zoekt hij toch weer toenadering tot John en richt op 11 maart 1847 een hartelijk schrijven aan hem, waarin hij de begeerte uitspreekt hem binnenkort eens te mogen ontmoeten. John wil niet minder hartelijk zijn en nodigt hem zelfs vriendelijk uit om dan bij hem te blijven eten. Maar de heer Wells heeft op dezelfde dag een brief aan één van Johns vrienden in Bradford geschreven, waarin hij de pastor van Hope Chapel op ergerlijke wijze belastert en afkraakt. Deze vriend is hierover zó verbolgen, dat hij de brief regelrecht doorstuurt naar Rochdale. De gezamenlijke maaltijd is niet doorgegaan en John ziet in dit gebeuren een aanwijzing om elke contact met deze man te verbreken. Als in 1861 in een bericht op het omslag van de Gospel Standard sprake is van een brief, door John aan de heer Mills gericht, doch er foutief "Wells" staat afgedrukt, haast John zich een rectificatie te plaatsen, waarin hij verklaart dat het vele jaren geleden is dat hij de laatste brief aan de heer Wells schreef.

James Wells is wel eens meer onvoorspoedig met zijn correspondentie. Aan enige vrienden in Manchester richt hij een zeer hartelijk schrijven, vol met pluimstrijkerijen enz., hetgeen hem goed afgaat. Maar aan vrienden in een ander deel van Engeland schrijft hij terzelfdertijd een brief, waarin hij in heel wat minder vleierende bewoordingen verklaart hoe hij in werkelijkheid over deze vrienden te Manchester denkt. Een kleine moeilijkheid doet zich daarbij voor. Bij het gereedmaken voor verzending verwisselt, hij helaas de enveloppen. Het resultaat laat zich raden!

Als John na afloop van deze enerverende Londense periode weer in Rochdale is teruggekeerd, kan hij verklaren de nabijheid en goedkeuring des Heeren te hebben mogen ervaren. Heeft men niet na afloop van de vergadering en de uitwerping der ketters in een plechtige kerkdienst met veel zegen het Avondmaal gevierd? De gemeente van de Zoar kapel mocht er iets van ervaren: "Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe."

In die dagen is de dochter van de uitgever van de Gospel Standard, de heer. John Gadsby, sekretaresse geworden van de Aged Pilgrims Friend Society. En het blijkt al spoedig dat Elisabeth Leete Gadsby over dezelfde energie als haar vader beschikt. Zij roert geducht de trom en weet velen tot offeren te bewegen. John Kershaw heeft er met vele anderen schik van. De Aged Pilgrims Friend Society heeft bij hen allen een warm plaatsje in het hart. Als zij wederom een extra inzameling heeft aangekondigd (1861), schrijft John haar een hartelijk briefje:

"Beste Elisabeth - Ik wil je aanmoedigen bij het goede werk, dat je nu als sekretaresse doet. Vanmorgen zei ik tegen mijn vrouw: Lydia, wij moeten ook maar weer een pond geven. Maar zij zei dat het er minstens twee moesten zijn. Dat zal ik dan maar aan haar overlaten. Ik hoop dat de Heere je zegene in deze arbeid. Dit kan ik tot eer des Heeren zeggen, dat ik nooit armer geworden ben door wat ik aan de arme heiligen

gegeven heb. Toen ik voor de eerste maal naar Londen ging, wees je grootvader mij reeds op deze stichting en vertelde mij dat mij ongetwijfeld gevraagd zou worden er voor te preken. En dat moest ik dan ook zeker doen!"

John Gadsby is in goede doen gekomen. Zijn zaken floreren goed, al kijkt hij er zelf weinig naar om. Hij is buitengewoon begaafd in het kiezen van de juiste medewerkers. Zijn reisbeschrijvingen en lezingen alom in het land hebben ook tot gevolg dat zijn inkomsten steeds een stijgende lijn vertonen, ondanks zijn anderzijds steeds royale houding tegenover de noodlijdenden en vooral tegenover de arbeid van de Aged Pilgrims Friend Society. Eerst woont hij in Londen dicht in de buurt van zijn drukkerij-uitgeverij. Maar in later jaren vestigt hij zich op het door hem gekochte landgoed Cowley Hall in de nabijheid van Uxbridge. Op 26 juni 1863 houdt hij daar voor ruim dertig ouden van dagen uit het rusthuis van de Aged Pilgrims Friend Society in Londen (Camberwell) een ontvangst, met daarbij tevens niet minder dan vijftien personen, behorend tot het verzorgend personeel en de bestuursleden van deze stichting. John Kershaw vertoeft in die dagen ook in Londen en de heer Gadsby heeft hem uitgenodigd deze ontvangst bij te wonen.

Als John na afloop van deze enerverende Londense periode weer in Rochdale is teruggekeerd, kan hij verklaren de nabijheid en goedkeuring des Heeren te hebben mogen ervaren. Heeft men niet na afloop van de vergadering en de uitwerping der ketters in een plechtige kerkdienst met veel zegen het Avondmaal gevierd? De gemeente van de Zoar kapel mocht er iets van ervaren: "Want deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe."

In die dagen is de dochter van de uitgever van de Gospel Standard, de heer. John Gadsby, secretaresse geworden van de Aged Pilgrims Friend Society. En het blijkt al spoedig dat Elisabeth Leete Gadsby over dezelfde energie als haar vader beschikt. Zij roert geducht de trom en weet velen tot offeren te bewegen. John Kershaw heeft er met vele anderen schik van. De Aged Pilgrims Friend Society heeft bij hen allen een warm plaatsje in het hart. Als zij wederom een extra inzameling heeft aangekondigd (1861), schrijft John haar een hartelijk briefje:

"Beste Elisabeth - Ik wil je aanmoedigen bij het goede werk, dat je nu als secretaresse doet. Vanmorgen zei ik tegen mijn vrouw: Lydia, wij moeten ook maar weer een pond geven. Maar zij zei dat het er minstens twee moesten zijn. Dat zal ik dan maar aan haar overlaten. Ik hoop dat de Heere je zegene in deze arbeid. Dit kan ik tot eer des Heeren zeggen, dat ik nooit armer geworden ben door wat ik aan de arme heiligen gegeven heb. Toen ik voor de eerste maal naar Londen ging, wees je grootvader mij reeds op deze stichting en vertelde mij dat mij ongetwijfeld gevraagd zou worden er voor te preken. En dat moest ik dan ook zeker doen!"

John Gadsby is in goede doen gekomen. Zijn zaken floreren goed, al kijkt hij er zelf weinig naar om. Hij is buitengewoon begaafd in het kiezen van de juiste medewerkers. Zijn reisbeschrijvingen en lezingen alom in het land hebben ook tot gevolg dat zijn inkomsten steeds een stijgende lijn vertonen, ondanks zijn anderzijds steeds royale houding tegenover de noodlijdenden en vooral tegenover de arbeid van de Aged Pilgrims Friend Society. Eerst woont hij in Londen dicht in de buurt van zijn drukkerij-uitgeverij. Maar in later jaren vestigt hij zich op het door hem gekochte landgoed Cowley Hall in de nabijheid van Uxbridge. Op 26 juni 1863 houdt hij daar voor ruim dertig ouden van dagen uit het rusthuis van de Aged Pilgrims Friend Society in Londen (Camberwell) een ontvangst, met daarbij tevens niet minder dan vijftien personen, behorend tot het verzorgend personeel en de bestuursleden van deze stichting. John Kershaw vertoeft in die dagen ook in Londen en de heer Gadsby heeft

hem uitgenodigd deze ontvangst bij te wonen, opdat hij na de maaltijd een stichtelijk woord zal kunnen spreken. John is zelf dan gedurende enkele dagen de gast op het landgoed Cowley Hall. In een brief aan Lydia vertelt hij iets van zijn ervaringen daar, gemakkelijk om te lezen.

"Nadat allen de zeer overvloedige middagmaaltijd hadden gebruikt en de tafels waren afgeruimd, heb ik met veel vrijmoedigheid meer dan een uur tot hen gesproken. Daarbij heb ik allen maar opgewekt om de Heere te danken voor Zijn vriendelijke voorzienigheid jegens de heer en mevrouw Gadsby, waardoor zij in staat zijn om ons allen op deze uitbundig zorgzame wijze te ontvangen. Nadat er gezongen en gebeden was, namen allen plaats op het gazon, omringd door bloemen en prachtige heesters, om daar het dessert te gebruiken. Nooit eerder in mijn leven heb ik zo veel aardbeien zien consumeren. Tenslotte was er tegen de avond nog een royale theetafel (ook een soort maaltijd) en om zeven uur kwamen de rijtuigen om de oudjes weer naar het station te brengen."

Op 21 september 1861 overlijdt Johns kleinzoon Jesse, 1 jaar en 9 maanden oud, zoon van John Kershaw Jr. Dan koopt hij op de algemene begraafplaats van Rochdale een grafkelder voor de prijs van 6.6.- pond, waarin zijn geliefd kleinkind als eerste wordt begraven. Ook het stof van zijn kleindochter Margaret, welke op 15 maart 1865 in de leeftijd van tien maanden overlijdt, vindt daar een laatste rustplaats.

Door de Amerikaanse burgeroorlog (1861-1865) ontstaat er in het industriegebied Lancashire grote katoenschaarste, en als gevolg daarvan grote werkloosheid en armoede onder de bevolking. Ook onder de leden van de Hope Chapel. Er is een diakonale kas, maar deze heeft niet "gespaard." Steeds waren er noden en steeds is er geholpen. Enige vrienden storten echter spoedig extra giften in deze kas. De trouwe William Tiptaft in Abingdon stuurt zelfs twintig pond. Tenslotte gaan alle gemeenten in het land, waar de armoede minder groot is, koliek-teren en honderden ponden komen naar Rochdale en Manchester, alsook grote pakken levensmiddelen en kleding. Hierdoor is de gemeente onder leiding van John Kershaw in staat naast de huisgenoten des geloofs nog vele anderen wel te doen in de grote nood. John heeft het er vreselijk druk mee, maar de man, die zelf weet wat nood is, is in deze niets te veel. Als daarbij bedacht wordt dat ook aan de geld zendende gemeenten een verantwoording gestuurd wordt hoe het geld is besteed, wordt het wel duidelijk welk een arbeid in die dagen in de pastorie van Rochdale is verzet.

Hoofdstuk 24

Nogmaals in het land van het Covenant

In oktober 1861 vertoeft John weer ten huize van de familie Smith op Wilford House. Als ze na de kerkdienst in de kamer gezeten zijn, zegt mevrouw Lucy Smith: "We zouden van u een gunst willen vragen, en wij hopen dat u ons deze niet zult weigeren."

John kijkt haar verwonderd aan en mevrouw Smith vervolgt: "Dit najaar hebben wij familie en vrienden in Edinburg in Schotland bezocht. We hoorden daar verschillende predikanten een evangelie van doen en laten verkondigen. Vooral was dit het geval toen wij op een zondagavond in de Great Hall aanwezig waren. Het is gebruikelijk daar iedere zondagavond bijeen te komen om een opwekkend woord tot de mensen te richten. En juist daar, toen ik één der predikanten een evangelie hoorde verkondigen, dat niet anders was dan louter verdraaiing van de Schrift, te midden van deze grote vergadering bond de Heere het op mijn hart om te trachten aldaar voor u een deur te openen om de Goddelijke waarheid er getrouw te prediken. Want deze legt de zondaar in het stof en op de mesthoop van alle zelfverootmoediging, daar deze niets en minder dan niets is, ja ijdelheid. En om daar de dierbare Verlosser uit te roepen als Alles in allen in de zaligmaking van Zijn verloren volk, alleen uit genade, "opdat de belofte vast zij al den zaden." En om pal te blijven staan bij de Persoon en het werk van God de Heilige Geest bij de aanvang, de voortzetting en de voleindiging van het goede werk der genade in de zielen van Zijn volk, gelijk Hij elk uitverkoren vat der genade veilig in de heerlijkheid brengt. Toen kwam de overlegging in ons hart om u eens onder hen te zenden om daar het Evangelie te verkondigen in de eenvoudige, onopgesmukte taal van Gods Woord, zoals dit voor uw eigen ziel waar is geworden. Moge God de Heilige Geest Zelf Zijn zalving er over geven. Want wij geloven dat er in die stad vele begenadigde zielen zijn, die verheugd zullen zijn een predikant te mogen horen, die een gezonde, bevindelijke prediking brengt en door de zalving van de Heilige Geest de waarheid in liefde verkondigt."

John luistert maar stil toe. Mevrouw Smith vervolgt: "Wij hebben de voorbereidingen reeds getroffen dat ge in de Lukaskerk en in de grote hal van het College van de Vrije Kerk van Schotland zult kunnen preken, alsook wanneer u dat gepast acht, zou u kunnen voorgaan in de kapel en op de kansel waar eens John Knox voorging. De kosten van dit alles nemen wij gaarne geheel voor onze rekening."

John antwoordt: "Ik zal niet kunnen weigeren om te gaan, want terwijl u sprak, kwamen de volgende woorden met kracht in mijn hart (Openb. 3 : 8): "Ziet, Ik heb u een geopende deur gegeven, en niemand kan die sluiten."

Ontroerd knielt de familie Smith met de pastor van Rochdale voor de Heere neer en samen smeken zij of de Heere met hem wil gaan en Zijn zegeningen wil gebieden.

Weer blijkt de gemeente van Rochdale bereid haar leraar enige weken af te staan. Te nauw leven zij met hun leraar mede, om niet te weten voor welk werk de Heere Zijn knecht menigmaal elders nodig heeft. De nodige voorzieningen voor plaatsvervangers worden getroffen en op 6 november 1861 verlaat John in de vroege morgen Rochdale en komt nog diezelfde dag in de avond in Edinburg aan. Het reizen gaat nu met de trein heel wat vlugger en aangenamer dan in zijn jonge jaren. De vrouw van de burgemeester van Edinburg, een nicht van mevrouw Lucy Smith, heeft voor zeer geriefelijke kamers gezorgd. Reeds de volgende avond preekt John dan in de St.

Lukaskerk over Hand. 27 : 23: "Want deze nacht heeft bij, mij ,gestaan een engel Gods, Wiens ik ben, Welke ik ook dien."

De eerstvolgende zondagmorgen spreekt hij in dezelfde kerk over Psalm 3 : 9: "Het heil is des Heeren; Uw zegen is over Uw volk." Na de dienst verklaren de ouderlingen hem met veel genoegen en zegen voor hun ziel te hebben beluisterd. "En daar onze eigen predikant op het ogenblik ziek is en te bed ligt, is het onze hartelijke wens dat ge niet alleen vanmiddag weer preekt, maar ook op de aanstaande donderdagavond en de volgende zondag D.V." John bewilligt hierin gaarne.

Dezelfde zondag is John 's avonds aanwezig in de samenkomst in de grote College Hall, waarvan mevrouw Lucy Smith reeds gesproken heeft. De aanblik van deze grote vergadering ontroert John, vooral als allen opstaan om te zingen. Nog steeds is het in Engeland gewoonte dat de aanwezigen bij het zingen gaan staan.

Overeengekomen is dat John deze avond de tweede spreker zal zijn. Aandachtig beluistert hij de eerste, maar dan moet hij bij zichzelf zeggen: "Ik kan mij niet herinneren ooit eerder de bazuin een meer onzeker geluid te hebben horen geven." Geen wonder dat het zijn ernstige verzuchting is dat de Heere hem zal aangorden om zonder aanzien des persoons het Woord getrouw te spreken. Hij is toch wel wat zenuwachtig als na het zingen van een psalm "de dominee uit Engeland" wordt opgeroepen om te spreken. Maar hij voelt ook dat het in de weg van Gods voorzienig bestel is, dat hij daar is geplaatst. Alle vrees ontvalt hem en met veel vrijmoedigheid en ruimte des harten mag hij zijn boodschap brengen. Daarbij voelt hij voor eigen hart duidelijk de nabijheid des Heeren. Met verwondering luistert de schare toe. John spreekt over Johannes 3, het gesprek met Nicodémus. Hij wijst op de noodzakelijkheid der wedergeboorte, de kracht en de middelen, waardoor dit grote werk tot stand komt, alsook de Schriftuurlijke blijken van deze wedergeboorte. Met bijzondere klem wijst hij op Joh. 1 : 13, waar drie negatieven worden aangewezen ten aanzien van dit werk, maar ook één positief: "Maar uit God."

John komt tijd tekort. Ook is hij niet meer de krachtige jongeman van weleer en hij raakt uitgeput. Maar er is met genoegen en gespannen aandacht geluisterd en er wordt overeengekomen dat John op de a.s. zondag weer verder zal gaan over dit onderwerp. Voordat de laatste psalm op deze avond gezongen wordt, neemt de eerste spreker nog even het woord. De man is nerveus en verslagen, want hij voelt wel dat het door John gesproken woord zijn spreken van doen en laten bij de grond heeft afgekapt. Dan zegt hij: "Ik vrees dat velen na het gehoorde zullen zeggen: Aangezien de wedergeboorte een werk van God is, en al Zijn volk op Zijn tijd moet wedergeboren worden, is het nutteloos te proberen het werk van God te doen. Ik stem toe dat de waarheden, welke wij hebben beluisterd, door het Woord Gods niet kunnen omvergeworpen worden, maar daar wij van geen dag en geen uur zeker zijn, worden wij opgeroepen tot berouw, tot bekering tot God en tot geloof in de Heere Jezus Christus, of wij kunnen niet behouden worden."

De man wil zijn standpunt niet prijsgeven, maar anderzijds maakt zijn spreken weinig indruk, want het is duidelijk dat Johns boodschap ook hem diep getroffen heeft. Zou de man opdracht kunnen geven om te doen wat het eigen werk van God de Heilige Geest is? Geeft Christus dan aan Zijn volk niet berouw, bekering en geloof?

De getrouwe prediking van het Evangelie snijdt enerzijds altijd weer alle werk van de mens af en wijst anderzijds altijd weer heen naar het eenzijdig werk Gods, opdat toch de zondaar de reinigmaking en zaligheid buiten zichzelf zal zoeken.

Na afloop van de samenkomst drukt de man, die de vergadering heeft gepresideerd, John hartelijk de hand en zegt: "Mijn vriend, aan de door u gepredikte waarheid is in deze stad groot gebrek."

Buitengekomen, stapt iemand op hem af en zegt: "De Heere was met u. Wanneer de Heere u spaart en ge a.s. zondagavond hier weer zult zijn, zult ge zien dat deze zaal, waarin vijftienhonderd mensen kunnen, overvol is."

Een zeer vermoeiende dag is ten einde.

's Maandags komt één der ouderlingen van de Lukaskerk hem op zijn kamer opzoeken. Het gesprek gaat eerst over meer algemene dingen, maar dan zegt de man tot zijn vrouw: "Jij wilde dat wij de dominee opzochten. Doe nu je boodschap maar."

De vrouw vertelt: "Mijnheer, uw prediking was voor mij tot grote zegen. Daarom wil ik u vragen of u woensdag bij ons wilt komen en met ons wilt eten. Daar zullen meerdere vrienden aanwezig zijn, die met mij een zegen onder uw prediking ontvingen en gaarne met u over deze zaken willen spreken. Bijzonder sprak tot mij dat gedeelte van uw prediking, waarin u met grote klem en ernst stand hield bij de waarheid, dat alle mond gestopt moet worden en de gehele wereld voor God verdoemelijk is. En dat de mond van allen, die hier niet gestopt is, in de dag van het grote gericht gestopt zal zijn. Toen u verklaarde wat het inhoudt, dat onze mond gestopt wordt door de wet, welke de Heere aan de consciëntie toepast, als het vonnis der vervloeking wordt gevoeld en de zondaar daar gebracht wordt dat Hij de Heerè recht verklaart al zou Hij zijn ziel naar de hel zenden, daalde dit in mijn hart met een kracht als ik niet eerder gevoelde. Ik kan mij ook niet herinneren een predikant gehoord te hebben, die dit op gelijke plechtige wijze naar voren bracht, uitgezonderd mijn vroegere dominee, vroeger in de Hooglanden. De geheel volbrachte zaligheid, welke u mocht verkondigen, van het begin tot het einde alleen uit genade, is de vreugde van mijn hart. De eeuwige verkiezende liefde van God de Vader als de fontein, door Christus aan het kruis volbracht, en aan het hart van de arme zondaar geopenbaard door de Heilige Geest, was voor mij zo gepast; de gevoelens van mijn ziel werden er door verlevendigd."

Gaarne bewilligt John in het verzoek en die woensdag mogen enkele vrienden samen met hein van hart tot hart spreken over de leidingen Gods met Zijn volk. Het gesprek is nog lang niet ten einde als om kwart over zeven een rijtuig voorrijdt. John wordt gehaald want hij zal die avond nog preken in de kapel van **John Whitefield**. Daar preekt hij over de woorden: "En die gereed waren, gingen in tot de bruiloft; en de deur werd gesloten" (Matth. 25 : 10). Er is een goede opkomst en ook daar wordt met grote aandacht en instemming geluisterd.

Niet heel ver van daar staat het oude kerkgebouw, waar eens John Knox op de kansel stond. Gaarne wil hij ook daar eens preken en de gelegenheid daartoe wordt hem wel geboden. Maar de vrienden wijzen hem er op dat dit gebouw wel "bijzonder achteraf staat. "Ge zult daar geen grote opkomst hebben en kunt beter in het centrum van de stad voorgaan." Hij is gelukkig verstandig genoeg om aan deze wenk gevolg te geven:

Als John op een morgen in de stad wandelt, komt een huurkoetsier naar hem toe en zegt: "U bent mijnheer Kershaw. Ik zal u overal heen rijden waar u maar wilt."

John is op weg naar het Kasteel van Edinburg om daar de historische bezienswaardigheden eens te bewonderen.

"Stapt u maar in, mijnheer. Ik breng u er."

Maar John zegt: "Ja, ja, maar wat kost mij dat wel?"

Het antwoord luidt: "Niets. U is een dienstknecht des Heeren en deze koets is van uw God en Meester. Ik breng u waar u maar wilt, en niet alleen vandaag, maar zo lang u in Edinburg verblijft."

Het is een hele trek tegen de hoogte waarop het kasteel gelegen is, en gaarne wil John betalen. Maar wat hij ook probeert, het gelukt hem niet.

"Ik heb u horen preken in de Lukaskerk, en mijn ziel mocht een zegen ontvangen onder dit woord. Daarom ben ik blij gelegenheid te hebben met u te spreken en u hierheen te brengen." Op de terugweg ontmoet hij nog enige personen, en uit het gesprek met hen wordt de godsdienstige situatie dier dagen in Schotland hem duidelijker dan ooit. Er is veel godsdienst, maar weinig kracht. Toch Mag hij er ook het werk Gods bespeuren. Heeft een nicht van mevrouw Lucy Smith, de vrouw van de burgemeester van Edinburg, voor zijn logies gezorgd, het gevolg is dat de burgemeester het op hoge prijs stelt dat John ook hem in de familiekring een bezoek brengt en er de maaltijd gebruikt. De burgemeester biedt hem daarna een rijtuig aan, opdat hij een rit door de stad en langs het strand zal kunnen maken. Een zuster van mevrouw zal hem met twee kinderen van de burgemeester vergezellen. Deze dame heeft hij al eerder op Wilford House ontmoet. Het gesprek over de wegen des Heeren met Zijn volk verloopt onderweg zó goed, dat aan het einde van de rit beiden nog maar weinig van de bezienswaardigheden hebben gezien. Het gevolg van deze rit is wel dat deze dame een zware kou gevat heeft en wekenlang ernstig ziek ligt. Als John haar later op Wilford House weer ontmoet, spreekt hij daar zijn spijt over uit. Maar de dame lacht en zegt: "Het gesprek in het rijtuig was voor mij ten zegen. Ik mocht de gunst en nabijheid des Heeren gedurende die rit dermate gevoelen, dat ik de gevatte koude er graag voor over heb gehad."

De burgemeester was blijkbaar vergeten dat het reeds november was.

Ook **Dr. Duncan**, één der professoren van het College van de Vrije Kerk van Schotland, komt bij John op bezoek. Een bijzonder geleerd man, niet minder dan veertien talen machtig. Nog heden ten dage wordt met grote achting van hem gesproken.

"Mijnheer Kershaw, ik heb u in de Lukaskerk driemaal horen preken, en ik ben geheel verenigd met al hetgeen ge daarin verkondigde wat betreft de leer, de bevinding en de praktijk der Godzaligheid. Echter op één punt na, namelijk de omvang van de roeping van het Evangelie."

Hier komt de gereformeerde, de Schotse calvinist aan het woord, niet gediend van het doperse standpunt van deze Engelse Baptisten. Toch, hierover ontstaat geen twistgesprek, want dan vervolgt Dr. Duncan met diepe ootmoed:

"Mijn grote geleerdheid is voor mij vele jaren een verhindering geweest om tot de zaligmakende kennis van de waarheid te komen. Ik heb de waarheid van de woorden van Paulus ervaren, dat de wereld door de wijsheid God niet heeft gekend. Wat Paulus schrijft in 1 Kor. 1 : 20-22 is de waarheid, want ik was gedurende vele jaren een wandelende ster, een schip op zee zonder kompas, in gevaar verkerend vast te lopen op de klippen van Arminianisme of socinianisme, op andere tijden op de klip van ongelooft. Ik heb mij later dikwijls geschaamd voor vele theologische boeken, die van mijn hand verschenen zijn. Maar toen het de Heere behaagde door de kracht van Zijn Geest in mijn hart te werken, heb ik gedurende lange tijd in grote benauwdheid verkeerd. Ik wist niet wat ik moest doen om vrede en troost te vinden. In Gods voorzienig bestel kwam toen één van Zijn dienaren naar Edinburg, een man, even geleerd als ik. En als deze verneemt van mijn bekommelingen en benauwdheden, komt hij naar mij toe om eens met mij te praten. Deze man vertelde mij dat hij in dezelfde omstandigheden had verkeerd en met dezelfde moeilijkheden geworsteld.

Maar nimmer had hij rust of vrede voor zijn ziel gevonden, voordat hij gedwongen werd van al zijn bekwaamheden af te zien. Want de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem een dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden. En op een andere plaats zegt de apostel: "Zo iemand onder u dunkt, dat hij wijs is in deze wereld, die worde dwaas, opdat hij wijs moge worden." En onze Heere zegt, dat wij het Koninkrijk der hemelen moeten ontvangen als een kindeke. En Petrus: "Als nieuwgeboren kinderkens zijt zeer begerig naar de redelijke en onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen."

Dr. John Duncan

Dit gesprek was voor mij een woord op zijn tijd en de Heilige Geest Zelf bracht het in mijn hart. Daar werd ik er toe gebracht als een kindeke aan de voeten van Jezus neer te zitten en van Hem onderwijs te begeren, door Zijn Woord en Geest, want ik was een arm, onwetend zondaar. En de Heere hoorde goedertieren mijn gebed, en nadat Hij mij had doen zien dat ik door mijn eigen doen nooit kon gerechtvaardigd worden, openbaarde Hij Zichzelf als mijn Zaligmaker en Verlosser. Daarom kan ik met de apostel Paulus zeggen: "Want ik heb ook hetzelfde niet van een mens ontvangen, noch geleerd, maar door de openbaring van Jezus Christus" (Gal. 1 : 12).

Het is een gezegend samenzijn en nooit heeft John deze ontmoeting vergeten. Afgesproken wordt dat hij de volgende dag Dr. Duncan wederkerig zal bezoeken. Dan is deze echter vrij ernstig ziek en niet in staat hem te ontvangen. Ze hebben elkander daarna op aarde niet meer ontmoet.

Op de donderdagavond spreekt John weer in de Lukaskerk over de woorden: "Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen." Later verneemt hij dat deze avond velen spijze voor hun zielen ontvingen. Ook voor eigen ziel ervaart hij de kracht van deze woorden.

Eén der aanwezigen in de Great Hall heeft John gevraagd aanwezig te willen zijn op een gebedssamenkomst te zijnen huize op vrijdagavond. Hij doet dit en treft een tamelijk groot gezelschap aan. Die avond wordt door de vrienden gesproken over Hand. 3 : 19: "Wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het

aangezicht des Heeren." Maar dit valt tegen en John zegt er van: "Al wat zij er van konden zeggen was allerlei opmerkingen te maken. Hoe men het moest lezen in het Grieks en in het Hebreeuws, wat de taalkundige bedoeling van de woorden was, enz. enz. Het was voor mij als werd de sleutel der kennis weggenomen. Ik was er spoedig van overtuigd, dat zij niet als weleer Petrus veel met Jezus geweest waren. Geen woord werd er gesproken over de liefde van Jezus, uitgestort in het hart, ook niet over het bloed der besprenging, toegepast aan het geweten, evenmin van de dierbare beloften, toegepast aan het hart door de hemelse vertrooster. Uit geen woord bleek dat zij enige verkwikking kenden, verkregen door gemeenschap met de Heere aan de troon der genade, of onder de bediening van Woord en sacrament in Gods huis. Het was alles als heden ten dage bijna overal het geval is met de prediking: men neemt een tekst en speelt er mede als een kind met een sinaasappel, maar dat deze niet kan openen om het sap er van te proeven."

John gevoelt grote begeerte hen dienaangaande ernstig en getrouw aan te spreken. Maar zij weten wel waar hij heen wil en geven hem nauwelijks gelegenheid enkele woorden te uiten. Is het wonder dat hij besluiten moet voor hen een barbaar te zijn? (1 Kor. 14: 11).

De tweede zondag is er veel sneeuw gevallen en de straten zijn glad. Toch is de Lukaskerk goed gevuld als John spreekt over Deut. 33 : 3: "Immers bemint Hij de volken! Al Zijn heiligen zijn in Zijn hand; zij zullen in het midden tussen Uw voeten gezet worden; een ieder zal ontvangen van Uw woorden."

's Avonds zal hij weer spreken in de Great Hall. Het heeft hem veel arbeid aan de troon der genade gegeven en zijn ziel is bijzonder verkwikt door twee Schriftgedeelten. Allereerst de woorden uit 1 Joh. 5 : 14: "En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort. En indien wij weten dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, zo weten wij dat wij de beden verkrijgen, die wij van Hem gebeden hebben." Dan mag hij onderzoeken of zijn gebeden naar de wil van God zijn, en hij ziet dat zij samen overeenstemmen. Want de wil van God is Zijn eigener en heerlijkheid in de zaligheid van Zijn volk en daar kan zijn ziel hartelijk Amen op zeggen. Ook is het Gods wil dat Zijn waarheid getrouw gepredikt zal worden tot troost van Zijn volk, en zijn smeken is dit te mogen doen. Het is eveneens de wil van God dat al de Zijnen krachtadig zullen worden geroepen uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht; ook in zijn hart is dat de Heere hem daartoe wil gebruiken en zijn prediking zal bevestigen door tekenen, die er op volgen. En is het de wil des Heeren, dat Zijn volk, vooral Zijn dienaren, zullen wandelen naar het Evangelie van Christus; dit is ook zijn begeren en bede. Daarom gevoelt hij het vertrouwen in zich gewerkt, dat zijn bede hem zal gegeven worden.

Vervolgens zijn grote behoefte gevoelend aan de zalving, leven, licht, geur en kracht van de Heilige Geest in de prediking van het Woord des levens, is gedurig het woord bij hem: "Indien gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal uw Vader, Die in de hemelen is, Zijn Heilige Geest geven degenen, die Hem daarom bidden!" Dag aan dag kan hij daarop pleiten en daarop steunen als eens het volk op het woord van Hizkia: "Maar met ons is de Heere, onze God, om ons te helpen en om onze krijgen te krijgen."

Als John het vertrek binnentreedt, waar hij de vorige maal ook voor de aanvang van de samenkomst ontvangen werd, is daar nog niemand aanwezig. Even later komt er een mijnheer binnen en deze vraagt: "Bent u de heer Kershaw uit Rochdale?"

Het blijkt dat het de tweede spreker voor deze avond is. Als zij samen in een genoeglijk gesprek gewikkeld zijn, komt ook de voorzitter binnen en deze vraagt aan deze mijnheer: "Wilt u vanavond eerst spreken?"

Maar hij weigert prompt en zegt, zich tot John richtend: "Uw onderwerp voor deze avond is van groot gewicht, en velen zijn gekomen om naar u te luisteren. Gij zult de tijd om te spreken wel nodig hebben."

Na het gebed wordt het bekende lied van Toplady gezongen: *"Rots der eeuwen, voor mij gespleten."* Het is één van Johns lievelingsliederen en in zijn inleidend woord wijst hij er op dat daarin het merg en de heerlijkheid van het Evangelie is vervat, zowel leerstellig als bevindelijk. Vervolgens spreekt hij voor een uiterst aandachtig gehoor over de Schriftuurlijke tekenen van de wedergeboorte.

Als daarna enige liederen gezongen zijn komt de tweede spreker aan het woord. Deze zegt: "Laatst was ik in Londen. Nog nooit zag ik zo veel mensen bij elkaar als daar aan de oevers van de Theems. Wat was toch het geval? Allen keken naar een man, die wandelde over een touw, dat over de rivier gespannen was. En tot aller uiterste verbazing volbracht hij dit."

Hij zwijgt even en zegt dan met grote nadruk: "Wij allen moeten de rivier des doods eenmaal oversteken. Deze man stak de Theems over op een door mensenhanden vervaardigd touw. Maar mensen noch engelen kunnen een koord of brug maken, welke ons veilig aan de overzijde in het hemelse Kanaän voeren kunnen."

De man wijst op de onmogelijkheid voor de zondaar gerechtvaardigd te worden door de werken der wet. Dan wijst hij op Jezus, Die gezegd heeft: "Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; niemand komt door de Vader dan door Mij." Met veel genoegen hoort John deze toespraak aan.

Na afloop van de samenkomst drukt deze man John hartelijk de hand ten afscheid en zegt: "Had ik geweten dat gij hier waart en ook uw eerste prediking gehoord, ik zou u gaarne bij mij thuis gehuisvest hebben. Het spijt mij geweldig dat ge zo spoedig weer vertrekt, want nu is daarvoor geen gelegenheid meer."

Anderen vertellen hem daarna nog, dat deze mijnheer een zeer welvarend iemand is, maar ook een groot liefhebber van de bevindelijke waarheid.

Op vrijdag is er een vriend van John uit Rochdale gekomen, er wonen daar nogal wat Schotten, en samen verlaten zij des maandags Edinburg om over Glasgow weer naar huis te gaan. Deze vriend is daar goed bekend en doet zijn best hem zo veel mogelijk bijzonderheden te laten zien, welke aan de tijd der Reformatie herinneren. Diep ontroerd staat John bij het mooie standbeeld van de grote Schotse reformator John Knox.

Veilig mag Rochdale weer worden bereikt. De Heere heeft hem trouw geleid en zijn gebed is, dat hoe onwaardig bij ook is in zichzelf, de Heere toch door de kracht van Zijn Heilige Geest de daar in Schotland gepredikte woorden zal willen zegenen, opdat het eenmaal blijken zal gevallen te zijn in een wel toebereide aarde, vruchten voortbrengend tot de eer van de grote God.

Hoofdstuk 25

Het jubeljaar

De jaren hebben zich aaneengeregend. De pastor van Hope Chapel is beschoren wat slechts zeer weinigen van Gods knechten ten deel valt, het gouden ambtsjubileum en nog steeds in dezelfde gemeente waar hij zijn bediening aanving. Velen heeft hij zien komen en gaan, ook medebroeders in de bediening. Uit de tijd dat hij zijn ambtelijke loopbaan aanving, is er niet één meer over. De beide andere schakels van de keten: William Gadsby (1844). en John Warburton (1857) zijn reeds lang de weg van alle vlees gegaan.

In augustus 1864 wordt John geroepen een rouwdienst te leiden in de Gower Street kapel te Londen ter gedachtenis van William Tiptaft, de pastor van Abingdon. Dan is dit ruime kerkgebouw in de hoofdstad overvol en heeft John als tekst Neh. 7 : 2: "Want hij was een man van getrouwheid en godvrezende boven velen." Het heengaan van deze onverschrokken werker in de wijngaard is een gevoelig verlies en in veler harten is diepe rouw.

In datzelfde jaar is ook Joseph Charles Philpot gedwongen vanwege zijn zwakke gezondheid de herdersstaf in de gemeenten te Stamford en Oakham neer te leggen. De Heere geeft anderen r. " in de plaats: Dangerfield, Walsh, Freeman, Taylor, Knill, Vaughan; Covell Leach en velen meer, want het werk Gods gaat door. Evenwel, degenen, met wie hij de lange jaren, die voorbij zijn, samen de last der gemeenten heeft gedragen, zijn er niet meer. Daarom is het eenzaam geworden voor de man, die bijzonder aan zijn vrienden gehecht is.

In de eigen gemeente wordt in het begin van hetzelfde jaar 1864 nog een gevoelig verlies geleden. De heer James Sharrocks, in 1824 door William Gadsby gedoopt, is

kort daarna in Middleton gaan wonen en heeft zich bij de gemeente van Hope Chapel Rochdale 1866.

De eenvoudige, ootmoedige, godvrezende man neemt in haar midden een grote plaats in, al denkt hij gering van zichzelf. Ook John is bijzonder op hem gesteld. Op zondag 14 februari wordt 's middags tussen de beide diensten een gebedssamenkomst gehouden. Ook James Sharrocks is aanwezig en doet het gebed, waarbij blijkt dat God hem in grote ruimte stelt. Hij voelt zich dicht bij huis! Direct daarop, als één der andere aanwezigen het gebed doet, wordt hij door een beroerte getroffen en geraakt buiten kennis. Zonder meer bij te komen overlijdt hij op donderdag 18 februari. John en **Alexander Taylor** van Manchester leiden samen de begrafenis, een grote plechtigheid, waarbij veel kinderen Gods aanwezig zijn. De eerstvolgende zondag spreekt John over de woorden (Hand. 8 : 2): "Godvruchtige mannen droegen hem tezamen ten grave."

In 1866 moet John de heer John Halliwell van Rossendale begraven. Deze wordt vele jaren terug stilgezet als hij een begrafenis bijwoont en daar een predatie wordt gehouden. Schuldig en onrein voor God is hij naar huis gegaan. In 1844 krijgt hij een exemplaar van de Gospel Standard in handen. Daarin leest hij een predatie en de Heere wil dit gebruiken om zijn ziel in de ruimte te stellen. Hij wordt dan lid van de gemeente van de heer Asworth te Rossendale, en na diens overlijden gaat hij zelf in deze gemeente enige malen voor, maar zijn prediking wordt daar niet aanvaard. Dan wendt hij zich tot de Hope Chapel in Rochdale en daar wordt hij spoedig als lid aangenomen. John Kershaw kan het goed met hem vinden. Meermalen neemt hij Johns plaats op de kansel in als deze elders het Woord bedienen moet. De gemeente is met zijn prediking zo ingenomen, dat hem tenslotte de lastbrief wordt uitgereikt en hij regelmatig voorgaat waar hij maar wordt uitgenodigd.

Op 1 oktober 1866 ontvalt ook hij aan Rochdales gemeente. Op de dag voor zijn sterven bezoekt John hem en vraagt hem of hij er nu nog net zo over denkt wat de waarheid betreft als in zijn gezonde dagen. Dan antwoordt de stervende: "Ja, en wanneer ik weer gezond zou zijn, zou ik gaarne dezelfde zaken weer verkondigen, waarvan ik nu de kracht tot mijn troost gevoelen mag."

Zondag 3 maart 1867 houdt John in zijn gemeente een gedachtenispredatie ter gelegenheid van zijn gouden ambtsjubileum over de woorden (Hand. 20 : 24b): "opdat ik mijn loop met blijdschap mag volbrengen."

Woensdag 6 maart 1867 zal in Rochdale niet ongemerkt voorbijgaan. Reeds lang tevoren is er een uit niet minder dan twintig personen bestaand comité gevormd, dat voor een waardige herdenking zorgen moet, opdat deze dag voor allen onvergetelijk zal zijn.

Op de middag heeft een receptie plaats en wordt thee aangeboden met verversingen voor de vele honderden, die van verre zijn gekomen. Als dan 's avonds een samenkomst in de kapel wordt gehouden, zijn meer dan achthonderd personen aanwezig. De kapel is overvol.

Eerst is er nog over gedacht aan de vele vrienden van de pastor in het gehele land een uitnodiging voor deze dag te zenden.

Hiervan heeft het comité echter moeten afzien. Het blijkt onmogelijk, er zijn er te veel. Men zal er toch velen moeten overslaan, die daardoor teleurgesteld zullen zijn. En ongetwijfeld zullen de meesten komen. Waar zullen ze allemaal moeten blijven? Daarom wordt besloten tot één algemene uitnodiging van allen in de bladen. Dan kan niemand vergeten worden of zich vergeten gevoelen. Anders moet dit zeker het geval zijn.

De leiding voor deze samenkomst berust bij de heer Tatham, één der oudste leden van de gemeente. Aan zijn rechterhand zit John Kershaw en links de heer Hastings, eveneens tot de oudste leden der gemeente behorend.

John is wel enigszins bezorgd dat mogelijk te veel aandacht aan hem geschonken zal worden. Het is 's lands wijs bij gelegenheden als deze dat de aanwezigen instemming met de woorden van de sprekers betuigen door te applaudiseren. Zijn dringend verzoek is dit toch vooral niet te doen.

Voorzitter Tatham opent de vergadering, verzoekt enige liederen te zingen, gaat voor in gebed en houdt een rede, waarin hij op het bijzonder karakter van de samenkomst wijst, en vervolgens in het kort releveert wat in deze vijftig jaren al is gebeurd. Hij herinnert ook aan de in al die jaren uitgebrachte beroepen. Naast de reeds bekende uit Londen en Manchester, kwamen ook beroepen uit Liverpool, Hull en vele, vele andere plaatsen, maar de heer Kershaw bleef voor Rochdale behouden.

"Ik hoop werkelijk dat ge nog lang voor onze gemeente gespaard moogt blijven, al zijt ge nu reeds vijf en zeventig jaren oud, en dat dezelfde almachtige hand, die u tot nu toe staande hield, nog vele zegels aan uw bediening zal willen hechten. En wanneer de tijd komt dat ge van ons zult worden weggenomen - wij hopen dat deze dag nog verre is - is ons gebed dat gij uw stem dan zult mogen paren met de hemelkoren."

Vervolgens is het woord aan William Hastings, die meer in het kort de geschiedenis van de Hope Chapel weergeeft, waarmede de levensgeschiedenis van John nauw is verweven. Hij herinnert met name aan **Thomas Niven** en John Warburton, alsook aan de grote armoede in de eerste tijd. "Hier is ook nog de heer **William Leach** aanwezig. Hij kan ons nog wel vertellen hoe koud het was, als zondagsschoolleerling zonder schoenen of kousen op de geplaveide vloer te moeten zitten. Het beviel hem eerst niet al te best."

"Mijnheer Kershaw, ge zijt nu te oud om nog van ons heen te gaan naar een andere gemeente. De vrienden hier en elders, die weten dat gij gedurende een halve eeuw voor de waarheid hebt pal gestaan, hebben besloten deze gelegenheid niet te laten voorbijgaan zonder u een teken van hun grote achting voor u te hebben gegeven. En dit getuigenis is bijeengebracht door vrienden, zelfs van de overzijde van de oceaan, niet alleen door dissenters, maar leden van de Engelse staatskerk, overheidspersonen, leden van alle kerken in Rochdale hebben er aan meegedaan."

Dan overhandigt William Hastings aan John een beurs, welke het bedrag van driehonderd vijf en twintig pond aan goudstukken bevat. En ook een gouden horloge met dito ketting. Op de achterzijde er van is gegraveerd:

"Geschonken aan de heer John Kershaw, als een teken van hoogachting, door zijn vrienden ter gelegenheid van zijn vijftigjarig jubileum als predikant van de Hope Chapel. Rochdale, 6 maart 1867."

Diaken Benjamin Tweedale (1808-1874). Zijn vader behoorde tot de stichters der gemeente.
Van 1857 tot 1872 leidde hij de gemeentezang.

Nog enkele geschenken worden overhandigd, o.a. een door een blinde dame vervaardigde beurs, alsook meerdere namens de zondagsschool.

Dan verzoekt de voorzitter aan diaken Benjamin Tweedale een door de gemeente opgestelde oorkonde voor te lezen. Deze is daartoe gaarne bereid en verklaart het een hoge eer te achten zich hiertoe namens de gemeente tot de predikant te mogen richten.

De oorkonde luidt:

"Aan de heer John Kershaw, predikant van de kerk van Christus te Rochdale, Hope Chapel.

Zeer geliefde pastor - Genade, barmhartigheid en vrede zij met u en met het ganse Israël Gods. Wij hopen, dat wij u in het overhandigen van deze oorkonde, het gouden horloge met ketting en de beurs met goudstukken, niet in het gevele komen. Wij willen daardoor aan u en aan de wereld ons aller achting tonen voor u als mens en als getrouw dienaar van de allerhoogste God, die zo lang op Sions muur hebt gestaan om in liefde aan verloren zondaren de weg der zaligheid te wijzen. Het bloed en de gerechtigheid van Christus, de eeuwige Zoon van God, Die overgeleverd is om onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardigmaking. *En dit naar de verbondsovereenkomst tussen God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest, waarin al de daarin begrepenen werden afgezonderd om op Gods tijd te worden levendgemaakt door de dierbare Geest, Die hun dode zielen doet leven, hen afscheidt van de wereld, en hen op de bestemde tijd allen thuis brengt om dan voor altijd bij de Heere te zijn.*

Deze en dergelijke waarheden hebt gij hier en elders sedert drie en vijftig jaren uitgedragen, en als onze eigen predikant gedurende precies vijftig jaren. En onze bede is dat gij nog lang gespaard moogt blijven om deze ook verder ons te verkondigen. En wanneer de Heere u thuis roept, moogt ge dan verwaardigd worden om met de oude Simeon te zeggen: "Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw Woord; want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien." Amen.

De diakenen: Benjamin Tweedale, William Jackson, Abraham Thompson."

Dan is het woord aan de voorganger van Liverpool, de heer Freeman, die gewaagt van het wondere werk Gods, in Rochdale gezien. Hij wijst er vooral op, dat John zo eenvoudig zijn weg is gegaan in al die jaren, door anderen hoog geacht, maar zichzelf geringer achtend dan al de anderen. "Hij weet niet wat jaloezie is!"

Ook de voorganger van de Independentenkapel in Rochdale, de heer Lewis, spreekt nog als vriend en collega. Hij vertelt dat ook hij, reeds vijf en twintig jaren in Rochdale staande, de grootste achting voor John Kershaw heeft. "Ik eer hem als een broeder in Christus. Moge hij nog lang onder u gespaard blijven. Wanneer ik in Londen ben, komt het maar zelden voor dat men mij niet naar onze vriend vraagt. Ik heb daar dierbare betrekkingen, die zeker vanavond gaarne hier zouden zijn geweest. Wanneer de heer Kershaw in Londen is, mogen zij hem met groot profijt voor hun ziel beluisteren. Onze vriend heeft reden om met dankbaarheid op vele weldaden terug te zien. Maar de grootste weldaad komt nog. Mijn wens en bede is, dat zijn leven verlengd moge worden om te genieten de goede dingen, hem vanavond vriendelijk geschonken, alsook dat hem gegeven zij in de late avond van zijn leven fris en groen te zijn om te getuigen: "Hij is mijn Rotssteen, en in Hem is geen onrecht."

Nog is de rij van sprekers niet ten einde. De voorzitter geeft het woord aan de heer John Gadsby, de zoon van William Gadsby, de uitgever van de "Gospel Standard."

Deze zegt onder meer:

"Mijnheer Kershaw - Wanneer ik zeg, dat gij de oudste en naast mijn gezin - de dierbaarste vriend zijt, die ik op aarde heb, dan doe ik niet meer dan herhalen wat anderen voor mij reeds gezegd hebben. Gij kent mij van kindse dagen af. Mijn geliefde vader heeft u gedoopt. En ik geloof dat wanneer iemand meer dan alle anderen mijn vader toegedaan was, gij dit zijt. Dit alleen reeds is voor mij genoeg om deze dag naar Rochdale te komen, want ik ben uiteraard vereerd wanneer iemand mij de hand drukken wil, maar tienmaal meer vereerd ben ik wanneer men mij de hand wil drukken vanwege liefde tot mijn vader. Ik weet letterlijk wat het zeggen wil dorst te lijden, alsook hoe zoet het is dan verkwikt te worden door fris water. En dit ook geestelijk. Ik heb geleerd wat het is te dorsten naar het water des levens, en ik geloof menigmaal er door te zijn verkwikt, ook als het als instrument van uw lippen vloeide. Toen ik daarom van mijn zuster vernam, dat deze samenkomst gehouden zou worden en dat u een geschenk zou worden aangeboden, heb ik getracht ook iets te doen. Ik sprak een diaken van de Gower Street kapel - waarvan ik lid ben - en hoopte dat zij zouden toestaan deze zaak in de kapel bekend te maken. Maar zij meenden dit niet te kunnen doen. Want er was juist gecollecteerd voor de kapel te Ramsgate en ook enige malen voor de armen. Daarom ben ik zelf maar aan het werk gegaan en heb aan diverse vrienden geschreven, want ze wonen te ver verspreid om ze allen persoonlijk te bezoeken.

Enige dagen later ontving ik een schrijven van uw geachte voorzitter, die mij verzocht te doen waarmede ik reeds bezig was. Maar ik moest mij praktisch beperken tot de vrienden van de Gower Street kapel, want mijn tijd is zeer bezet en ik verwachtte dat de voorzitter zich ook wel tot de anderen in Londen gewend zou hebben. Welnu ik mag u ruim zes en dertig pond overhandigen, alsmede de lijst van intekenaren. Het zal u zeker groot genoeg doen deze namen te lezen, waaronder gij velen uwer vrienden zult aantreffen. Ik schreef aan één persoon, met wie ik regelmatig correspondeer - hij kent ons beiden heel goed - niet met de bedoeling dat hij ook zou intekenen, maar alleen om hem te berichten dat als hij mij dezer dagen wilde schrijven, ik op 1 maart in Bowdon zou zijn bij mijn zuster, en op de zesde in Rochdale, in verband met deze samenkomst. Hij schreef mij direct terug: Geef ook uit mijn naam een gouden pond. De heer Kershaw is dat getuigenis waardig na zo vele jaren voor de waarheid te hebben pal gestaan, onbevlekt in leer en leven." Daarom doet het mij groot genoeg u dit goudstuk te overhandigen. En dan zal ik ook maar zeggen wie de gever is ons aller geliefde vriend Philpot! En ik ben er van overtuigd dat wanneer hij zegt dat gij dit getuigenis waardig zijt, hij meent wat hij zegt. Want hij is geen man die één ding zegt en iets anders bedoelt."

De voorzitter deelt mede dat het aangeboden bedrag totaal 362,3.6 pond bedraagt. Dan verzoekt hij mevrouw Lydia Kershaw even naar voren te willen komen. De heer John Sheard van Halifax krijgt het woord. Hem is verzocht de oorkonde voor te lezen, welke is gevoegd bij het ook aan haar te overhandigen gouden horloge met ketting.

Deze luidt:

"Aan mevrouw Kershaw, onze hartelijk geliefde zuster in de Heere, de geliefde vrouw van onze geachte pastor, de heer John Kershaw, Hope Chapel, Rochdale.

In Gods vriendelijke voorzienigheid is ons deze avond het voorrecht geschonken samen te mogen komen om aan u deze oorkonde, met een gouden horloge met ketting,

te overhandigen als een teken van onze hoogachting voor u als de hulp van uw geliefde echtgenoot en als een dienaar van Gods kerk in Hope Chapel. Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en de Heere Jezus Christus.

Het betaamt ons God te danken voor Zijn goedheid, dat Hij Zijn vreze en genade in uw hart wilde werken, u bekwamend tot de vererende en zeer belangrijke plaats, welke gij nu inneemt en welke gij tot hiertoe door Gods genade hebt mogen innemen tot groot gerief voor uw geliefde echtgenoot en tot tevredenheid van de gemeente, waaraan gij zijt verbonden.

Wij stellen vooral uw werkzaamheden in de zondagsschool op hoge prijs, alsook in alle andere zaken van de kerk van de levende God, in het voeden van de hongerigen, in het te drinken geven aan de dorstigen, het kleden van de naakten, het bezoeken van de zieken, het spreken van troostwoorden tot de bedroefden en beproefden van 's Heeren kinderen, hen wijzende op het Lam Gods, Dat de zonde verzoent. Moge de lieve Heere u ook verder nabij zijn en Zijn aangezicht u doen lichten, opdat gij zult kunnen zeggen: "Ik weet, mijn Verlosser leeft."

Ook deze oorkonde is door alle diakenen ondertekend.

John Kershaw in zijn laatste levensjaren

Het is wel niet de gewoonte, maar nu krijgt mevrouw Kershaw het woord. Zij zegt: "Naar ik meen is het niet gebruikelijk, dat vrouwen in het openbaar spreken. Maar vrienden, wilt mij verdragen wanneer ik enkele woorden zeg. Ik heb van u niet anders dan vriendelijkheid ondervonden, mijnheer Sheald, en ik waardeer bijzonder dat u namens de vrienden deze avond naar voren kwam, want ik weet dat gij niet gaarne op de voorgrond komt. Ik wil verklaren, dit is de gehele avond bij mij, wat Jakob tot de Heere sprak: "Ik ben geringer dan al deze weldadigheid en dan al deze trouw, die Gij aan Uw knecht gedaan hebt."

Mevrouw Kershaw gaat weer zitten. Het woord is aan de jubilaris.

"Mijnheer de voorzitter, geliefde en geachte vrienden - Vannacht heb ik lang wakker gelegen, denkende aan het gebeuren van deze avond, en daarbij kwam een gedeelte van Gods Woord met kracht en zoetheid in mijn hart: "Gij zult gedenken al de weg,

welke de Heere uw God u deze veertig jaren geleid heeft." Ik zei: Lieve Heere, vijftig jaren mag ik al onder dit volk arbeiden, wat vanavond zal worden herdacht - het was al morgen geworden - en lieve Heere, reeds zestig jaren zijn voorbij gegaan sinds Gij mij Uw Heilige Geest schonk. En Gij hebt mij verwaardigd in bevinding en wandel te mogen tonen: "De genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verlatende, matig en rechtvaardig leven zouden in deze tegenwoordige wereld."

Eén woord klonk steeds in mijn oren, vooral met het oog op deze samenkomst.

Mijn vriend de heer Lewis heeft het al gezegd: "Door de genade van God ben ik wat ik ben." Wanneer ik denk aan de menigvuldige weldaden, door zijn dierbare God en Meester bewezen aan een arme en bezoedelde worm, en aan de genegenheid, welke Hij in veler harten jegens ons gaf, hier zowel als elders, dan komen de woorden terug waarover wij zondagmorgen gesproken hebben: "Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uw Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil." Ik had op mijn bed zeer zoete overdenkingen, terugziende op de weg, welke de Heere mij leidde sinds Hij mij naar deze plaats bracht. Wanneer ik daarvoor de gelegenheid had, zou ik zeker in het voorbijgaan daarvan iets aanhalen, maar dan zou ik nog minstens één of wel anderhalf uur nodig hebben. Ook hebben de vrienden in hun toespraken reeds veel genoemd, daarom zal ik dit niet meer doen. Sommigen uwer zullen de trein nog willen halen en dus tijdig op het station willen zijn, daarom kan ik niet verder uitweiden. God, voor Wiens aangezicht ik sta, weet dat ik niet lieg wanneer ik zeg, dat mijn taal te arm is om woorden van lof en dank te vinden-, mijn dierbare God en Meester waardig voor Zijn grote goedheid, al de weg bewezen aan Zijn onwaardige dienstknecht, zowel in Zijn voorzienigheid als in Zijn genade. Ook dat Hij mij bijzonder de laatste twintig jaren door Zijn voorzienigheid in zo grote mate weldeed, dat ik om het goud, dat Gij mij nu gegeven hebt, echt niet verlegen was. O neen. Niet dat ik het minder op prijs stel, neen, zelfs nog meer. Mijn hart is met dankbaarheid jegens de Heere vervuld voor Zijn overvloedige voorzienigheid over mij van dag tot dag; en dan vooral omdat Hij mijn geringe, onvolmaakte werkzaamheden enigermate tot zegen doet zijn voor de huisgenoten des geloofs, hier en elders. Ik had nooit gedacht dat de oude John Kershaw nog eens een gouden horloge met dito ketting zou dragen. Ik had het niet nodig, maar de Heere gaf het in het hart van mijn vrienden het mij te schenken, en daarvoor mijn hartelijke dank. Ik dank de vrienden bijzonder, die dit alles bewerkt hebben en het zo lang mogelijk voor mij verborgen gehouden hebben. Ik vernam er maar heel weinig omtrent, en ik wilde het niet horen ook. En wanneer er mensen waren die mij wilden inlichten, zei ik: "Vertel mij maar niets."

Eén van de vrienden in de gemeente vraagt het horloge met de ketting John om de hals te hangen. Dit wordt gedaan. Dan vervolgt hij: "Vrienden, ik zal het zorgvuldig bewaren, en wanneer de oude John Kershaw is heengegaan, zal het in zijn geslacht blijven bij mijn zoon John. Wanneer de Heere hem wegneemt, zal het voor mijn kleinzoon Jonathan zijn. Ik hoop werkelijk dat het als een erfstuk zal blijven tot in het verre nageslacht van de arme, onwaardige predikant van de Hope Chapel in Rochdale. Dit horloge zal voor hen een teken zijn dat hij geen pest voor de samenleving was, dat zijn arbeid gewaardeerd werd en dat hij voorspoedig deze vele jaren mocht voortgaan."

De voorzitter geeft hem een wenk en fluistert hem in dat het wat laat dreigt te worden. "En vergeet ook **uw vrouw** niet."

Dan zegt John: "De voorzitter maakt mij er op attent dat ik mijn vrouw niet vergeten moet. Dat was ik niet van plan. Mijn vrouw en ik verschillen wel eens van mening. En

we zijn vandaag wat uit ons doen. Wanneer ik in het openbaar over mijn vrouw spreek, is het altijd in de zin van aanbeveling. En wanneer een man een goede vrouw heeft, zal hij ook goed van haar spreken.

Maar zij houdt er niet van dat er in het openbaar over haar gesproken wordt. Vandaag zei ze tegen mij: "Pas op dat je niets over mij zegt. Wanneer je dat doet, zal ik boos zijn." Maar ik denk dat als we vanavond samen bij de haard zitten, het wel mee zal vallen. Ze heeft een mooi gouden horloge met dito ketting gehad. Als ze dan haar man aan de andere kant van het haardvuur ziet zitten met eenzelfde nuttig geschenk, dan denk ik niet dat er veel reden is om boos te zijn. Ik heb mogen opmerken, dat het een grote zegen was voor mij, voor de kerk van God aan deze plaats, voor de zieken en verdrukten, alsook voor de jonge vrienden -van school en gemeente, dat God haar naar Rochdale deed komen. De armen in deze streek getuigen van haar bezoeken en weldoen, dat zij zeer op prijs stellen. Het gebeurt wel als ik de zieken bezoek, dat ze tot mij zeggen: Uw bezoek duurt maar kort. U heeft altijd haast. We hebben liever dat mevrouw Kershaw ons komt bezoeken, want zij blijft wat langer. Dan zeggen ze wel eens tegen mij: U bent de predikant en zij is de hulpprediker. Welnu, de hulpprediker heeft het zwaarste werk! Maar het is tijd, ik moet nodig eindigen. De Heere zij geloofd voor Zijn menigvuldige weldaden jegens ons allen."

De heer John Gadsby spreekt dan tot de kommissie voor deze avond woorden van dank voor al hun goede zorgen. Vervolgens wordt de samenkomst met gezang en gebed gesloten.

Thuis bij het haardvuur gezeten, praten John en Lydia nog wat na. Dan zegt hij: "Het was een grote dag, vrouw. De volgende grote dag zal zijn wanneer ik begraven word." Hé! spijt de vrienden van de Zoar kapel in de hoofdstad buitengewoon dat ze van deze bijeenkomst niet hebben geweten. Als John in mei in Londen voorgaat moet hij eveneens geschenken in ontvangst nemen, in grote liefde.

Hoofdstuk 26

God is getrouw

Welk een lange tijd is er voorbij gegaan. Wel heeft de Heere Zijn Woord waar gemaakt, dat Hij het jaar Zijner goedheid kroont, en dat Zijn voetstappen van vettigheid druipen. Als de bejaarde prediker terugziet op zijn ambtswerk in Hope Chapel, mag hij in die dagen (1866) schrijven: "Reeds honderd zeventig leden van mijn gemeente hier zijn in de Heere ontslapen. Maar eenzelfde getal is nog in leven, die ook de duidelijke tekenen van het werk Gods in hun harten vertonen."

En heeft de Heere hem daarnaast niet tot zegen doen zijn in bijna geheel Engeland? Mocht hij 's Heeren bedroefde en beproefde erfenis niet tot troost zijn als middel in de hand van God, ja als Zijn ambassadeur? Het goed gerucht van zijn Heere en Zaligmaker heeft hij allerwegen mogen verspreiden en overal hebben Gods voetstappen van vettigheid gedropen. In meer dan een halve eeuw is hij slechts twee zondagen verhinderd geweest om te preken, namelijk in 1826, als een acute reuma hem treft.

Op tal van plaatsen zijn door zijn arbeid nieuwe gemeenten ontstaan en tal van nieuwe kapellen zijn door hem in gebruik genomen. Om er maar enkele te noemen: in Bury (1836), Haslingdon (1860), Bacup (1843), Coventry (1857). Ook de bloeiende gemeente te Bradford is mede door zijn arbeid aldaar ontstaan. Samen met William Gadsby heeft hij op 28 maart 1843 deze gemeente geïnstitueerd en de kapel geopend.

Reeds de eerste maal als hij daar voorgaat gebruikt de Heere het gepredikte woord om de heer Abraham Robinson, die lange tijd onder het gezicht van zijn schuld en zonde gebogen ging, tot ruimte te brengen. Hij is in 1865 op twee en tachtigjarige leeftijd in vrede heengegaan.

Tot zijn vijf en zeventigste jaar heeft hij het volgehouden de kapel te Bradford trouw te bezoeken, al moet hij daarvoor iedere zondag ruim drie uur lopen, 's morgens heen en 's avonds terug.

De gemeente te Bradford heeft nu de heer Vaughan als voorganger. Een man, voor wie John grote achting heeft.

In december 1869 overlijdt daar ook de heer John Tidwell. De Heere zet ook hem op zes en twintigjarige leeftijd stil op zijn weg. Hij woont dan in Denholme, niet ver van Bradford gelegen.

De zware last van zonde en schuld drukt hem en bij Goddelijk licht ziet hij zijn geruïneerde staat voor God. Alles heeft hij geprobeerd om het beter te maken, maar het wordt al erger. Hij gaat van de ene kerk of kapel naar de andere, maar de bediening der letter is voor hem een huilende wildernis.

Dan hoort hij dat John Kershaw in Hebden Bridge zal voorgaan. Het is ongeveer drie uur lopen van Denholme, maar dat heeft hij er wel voor over, al is zijn verwachting niet hoog gespannen. In het kleine kapelletje gezeten - vanaf de galerij kan men de prediker op de kansel de hand reiken - luistert hij met grote aandacht als John zijn prediking aanvangt. Hij kan zijn oren niet meer geloven. Alles wat er in zijn hart is omgegaan, wordt daar van de kansel verkondigd en in het licht gebracht. Zijn eigen woorden: "Hij daalde af in alles wat er in mijn ziel omging. Mijn in- en uitgangen werden daar blootgelegd, wat mijn ziel deed hopen en wat haar neerdrukte, zodat ik tenslotte zeggen moest: Dit kan geen gewoon mens zijn, dit is een engel uit de hemel."

God Zelf breekt de banden en een vernederde, ootmoedige, maar ook verkwikte John Tidwell keert naar Denholme terug, roemend in de zaligheid door soevereine genade alleen. Later in Bradford woonachtig, sluit hij zich bij de Zoar kapel aldaar aan en wordt door John gedoopt.

Zijn laatste levensjaren verkeert hij onder de bediening van de heer Vaughan. "Twee dingen heb ik in mijn leven ervaren: God is getrouw en waarachtig; en de duivel is een leugenaar, altijd."

Op zijn sterfbed gelegen, vraagt zijn vrouw hem of hij nog iets tot zijn gezin te zeggen heeft. Hij antwoordt: "God zal voor u allen zorgen. Hij is een Vader der wezen en een man der weduwen. Nooit feilden Zijn beloften, en zij zullen nu ook niet feilen." Dan heft hij zijn handen naar de hemel en roept: "Verheft toch een dierbare Christus voor een volle en vrije zaligheid." Zijn laatste woorden zijn: „Alles is wel!"

Johns oude vriend Samuel Magson vertelt dat John in 1838 ook voor hem in Gods hand het middel is geweest om hem te brengen tot de vrijheid van het Evangelie van Jezus Christus. Als John voorgaat in Wadsworth, niet ver van Hebden Bridge gelegen, is het kleine kapelletje daar altijd overvol. Als de dienst voorbij is, hebben velen der aanwezigen nog een wandeling van uren voor de boeg eer zij thuis zijn. Evenwel, als deze kerkgangers tot diep in de nacht over de wegen gaan, gebeurt het meermalen dat zij nog een omweg maken ook, om met elkaar nog langer te kunnen spreken over de waarheden, welke zij die avond hebben beluisterd. Voorwaar, geen slechte tijden.

John heeft zijn gouden jubileum als pastor van Rochdale gevierd en hij verkeert nog in een goede gezondheid. Aller verwachting is dat de Heere hem nog vele jaren zal sparen. Maar enige maanden later, in de zomer van 1867, wordt het verval van zijn krachten duidelijk merkbaar. De gemeente ziet het en kan het ook in zijn prediking opmerken, dat haar voorganger er niet lang meer zijn zal.

Tot Lydia en het dienstmeisje Sarah Jane zegt hij meermalen: "Wij vormen samen een gelukkig gezinnetje - Sarah Jane beschouwt hij meer als zijn dochter, daar ook voor haar zijn prediking het middel tot haar bekering zijn mocht - maar ik geloof toch dat ik u spoedig verlaten zal." Als hij 's avonds de dagsluiting houdt, bemerken zij een zelfde gang in zijn gebed. Op een avond gaat hij na de dagsluiting zonder verder iets te zeggen naar boven, maar op de trap horen zijn huisgenoten hem zeggen:

*Genadige God, bereid Gij mij,
dat ik voor Uw aangezicht kan staan.
Door Uw Geest alleen kan 't werk voortgaan;
het is alleen door Uw genade vrij!*

John spreekt in deze tijd ook veel over de goedertierenheden des Heeren jegens hen. Welk een weldaden in de ouderdom. Alle huiselijk comfort, geen financiële zorgen, geen moeilijkheden in de familie, een liefhebbende gemeente, welke steeds gereed staat haar bejaarde predikant in alles te dragen en te helpen. Grote steun heeft hij ook van zijn diakenen. Geen wanklanken worden er op de vergaderingen gehoord. Toch moet hij in deze dagen nog beleven dat zijn reeds gehuwde dochter hem door de dood ontvalt.

Als hij in mei 1868 weer zijn jaarlijks bezoek aan Londen zal brengen om daar vooral de gemeenten van de Zoar kapel en de Gower Street te dienen, schrijft de heer J. Budgen van een andere Londense kapel hem een brief met het verzoek voor hun gemeente te willen voorgaan op het jaarfeest ter gedenking van de stichting van hun

kapel - een vaste traditie onder de Engelse Baptisten. Dan moet de man, die altijd gereed gestaan heeft om de gemeenten te dienen, antwoorden (31 maart 1868):

"Mijn geliefde broeder in de Heere - Uw christelijk schrijven heb ik ontvangen en het deed mij veel genoegen. Het verblijdt mij te mogen vernemen dat de Heere uw hart verruimen wilde en u de waarheid van de dingen der eeuwigheid deed ervaren. De dingen, welke tot onze vrede dienen in deze wereld, alsook in de wereld welke wij verwachten, waar wij in blijdschap en vrede altijd met Jezus zullen wonen.

Uw uitnodiging om de jaarlijkse samenkomst van uw gemeente bij te wonen als ik in mei naar Londen kom, moet ik als volgt beantwoorden. Mijn vriend, ik verzeker u dat mijn gevorderde leeftijd en toenemende zwakheid mij dwingt mijn werkzaamheden te beperken. De geest is wel gewillig als altijd, maar mijn aardse tabernakel wordt zwakker en kan niet meer doorstaan wat ik gedurende vier en vijftig jaren heb volgehouden. Vele verzoeken om voor te gaan moet ik nu afwijzen. Vandaag moest ik nog de vrienden te Tenderden teleurstellen. Ik hoop dat de Heere uw gemeente gedenkt en de drukkende schuldenlast voor u spoedig zal mogen worden verlicht.

Wat is het een voorrecht, dat de Heere eeuwig blijft. Al worden Zijn dienaren oud en zwak, al verlaten zij de strijdende kerk om in te gaan in de eeuwige rust, de belofte blijft, dat Hij herders zal geven naar Zijn eigen hart om Zijn volk te hoeden met wetenschap en met verstand. Moge Hij het ook nu voor u welmaken en u die dag een voorganger schenken, wiens arbeid voor u ten zegen zal zijn, stoffelijk zowel als geestelijk. De uwe in het eeuwig verbond."

Als hij in deze tijd leunend op Samuel Magsons arm door Halifax wandelt, zegt hij: "O Samuel, het werk der prediking wordt mij te zwaar." Maar als hij weer op de kansel staat, is het menigmaal of alle vermoeienis wijkt en geeft de bazuin het meest heldere geluid.

Gedurende de maanden maart en april 1869 wordt de kapel in Rochdale gerestaureerd. Op zondag 18 april kan John er weer in voorgaan en die morgen spreekt hij over de woorden: "Maar ik riep de Naam des Heeren aan, zeggende: Och Heere, bevrijd mijn ziel." De offervaardigheid voor de restauratie is zo groot geweest, dat er na betaling van alle kosten nog geld over is.

Weer is de reis naar Londen aanstaande. John heeft er voor gezorgd dat gedurende zijn afwezigheid anderen zijn plaats op de kansel van Hope Chapel zullen innemen. Op maandag 19 april schrijft hij nog een kort briefje naar de heer Hand van Charlesworth:

"Geliefde broeder in de Heere - Uw brief van 15 april j.l. heb ik ontvangen. Het verblijdde mij een levensteken van u te vernemen, dat ge welvaart naar lichaam en geest. Mijn vrouw en ik spreken dikwijls samen over het zware verlies dat u trof door de dood van uw vrouw. Zij was een nuttig lid van de gemeente ten uwent en zij ontviel u op een tijd dat dit juist door allen werd gezien. Waarlijk, "des Heeren weg is in wervelwind en in storm, en de wolken zijn het stof Zijner voeten. Zijn weg is in de zee en Zijn pad is in grote wateren, en Zijn voetstappen worden niet bekend." Mijn begeerte voor u is, dat de Heere u stil doet zijn, om te zien dat Hij Zijn macht zal tonen, uw hoofd omhoog heffend en u gevend dat gij gevoelen moogt dat uw voeten staan op de Rots der eeuwen. Dan behoeft ge niet te vrezen. Morgenochtend vertrek ik naar Shefford, waar ik woensdag moet voorgaan. Mijn vrouw zal blij zijn u zaterdag te zien en ik hoop dat de Heere u nabij zal zijn in de prediking van het Woord des levens op de aanstaande zondag in Rochdale. Wij zijn dankbaar goede berichten uit Charlesworth te mogen ontvangen. Excuseer mijn kort briefje. Ik heb het erg druk en ben dit de laatste tijd steeds geweest. Dat zult ge wel zien als ge hier zijt. De uwe in de band van het Evangelie."

Hope Chapel (1969) Vergeleken met voorgaande afbeeldingen is duidelijk te zien dat aan de voorgevel belangrijke wijzigingen zijn aangebracht. In Johns dagen werd alle ruimte voor zitplaatsen benut Thans is de opkomst niet groot meer (40 à 50 personen). Daardoor konden betere voorzieningen worden getroffen met het oog op de tocht (één ingang met een sluis naar beide paden in de kapel).

De arbeid in Londen verloopt de eerste drie weken aardig goed, maar als hij de laatste zondag in de Zoar kapel voorgaat, is hij uiterst vermoeid. Francis Covell van Croydon, John Gadsby en vele anderen zien wel dat het niet goed gaat met Gods dienstknecht. Hij heeft nog wel beloofd op de terugweg in de kapel te Potton voor te gaan, maar hij kan niet meer en keert 's maandags direct naar huis terug (17 mei 1869).

Lydia en zijn kleinzoon zijn bij zijn aankomst op het station aanwezig om hem met zijn bagage te helpen. Zij schrikken als ze hem zien. Thuisgekomen gaat hij direct naar bed en is uiterst zwak. Maar de rust doet hem goed en 's zondags is hij weer op zijn oude kansel, preekt 's morgens over Dan. 8 : 2 en 's avonds (D.3,9 over 1 Sam. 30 : ,6. Zijn stem is helder, maar het valt de gemeente op dat hij na de dienst met grote moeite de kansel verlaat.

Op maandag is hij zo naar, dat de dokter geroepen wordt. Deze constateert dat hij algeheel is uitgeput en ook de lever is niet in orde.

John zegt rustig: "Mijn werk hier zal gedaan zijn."

Het vooruitzicht te mogen heengaan stemt hem blijde.

In de vroege morgen van zaterdag 29 mei zegt hij tot zijn vrouw: "Lydia, we moeten nodig eens spreken over de regeling van mijn begrafenis."

Doch Lydia kan er nog maar moeilijk aan denken en probeert hem tot andere gedachten te brengen. Dan zegt hij: "Liefste, het zal toch een keer moeten gebeuren. En dan is het beter als we het doen terwijl ik nog goed kan spreken."

De volgende dag, zondag 30 mei, gevoelt hij zich weer wat beter en vertelt aan zijn vrouw dat hij veel heeft mogen smaken voor zijn ziel in de overdenking van Filipp. 1, vooral het negentiende vers: "Want ik weet dat dit mij ter zaligheid gedijen zal, door uw gebed en toebrenging des Geestes van Jezus Christus."

Sarah Jane komt de kamer in en zegt vriendelijk: "Mijnheer Kershaw, hoe is het nu met u?"

"Meisje, ik gevoel me naar het lichaam iets beter, en mijn ziel is zeer gelukkig. Paulus in Filipp. 1 is mijn metgezel. Lees het mij maar eens voor."

Sarah Jane is daartoe direct bereid. John luistert met verheugde blikken. Bij het twintigste vers merkt hij op: "Ik verlang om heen te gaan en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste. Toch, wanneer het de wil des Heeren is dat ik nog wat blijf, tot bevordering van de vreugde uws geloofs, dan is het ook goed. Mijn begeerte is dat Christus in mijn lichaam verheerlijkt zal worden, door mijn leven of door mijn sterven."

Gedurende zes weken is hij uiterst zwak en men verwacht iedere dag het einde. Het gerucht hiervan is inmiddels door het gehele land gegaan en van alle kanten komen brieven en velen ondernemen zelfs de reis naar Rochdale om hem persoonlijk nog te bezoeken.

Er is een brief bewaard gebleven van Joseph Charles Philpot, welke hij op 7 juni aan Lydia richt. Ook hij heeft vernomen dat zijn geliefde vriend uitgeput terneder ligt. Uit deze brief blijkt genoegzaam welk een nauwe band er tussen hen bestaat. Deze luidt als volgt:

"Geliefde vriendin - Het spijt mij uit een brief van de heer badsby te vernemen dat onze geliefde broeder Kershaw geleidelijk wegzinkt in de armen van de dood. Maar wat is het voor hem en voor u een weldaad en een zegen - en mag ik er niet aan toevoegen voor al zijn vrienden en voor Gods kerk? - dat zijn ziel zo bevoorrecht is en de zegen des Heeren op hem rust als de dauw op de takken. Werkelijk, het is een passende kroon op zijn lang en werkzaam leven. Het verzegelend getuigenis van God de Heilige Geest op de dierbare waarheden, welke hij gedurende lange tijd heeft verkondigd. Een krachtig bewijs, dat de Heere Jezus, Wiens Naam, bloed, gerechtigheid en stervende liefde hij steeds heeft zoeken te verheffen, nu Zijn oude dienstknecht vriendelijk toelacht voordat Hij hem tot Zich neemt.

Te midden van al uw tegenwoordige zorgen en angsten, alsook de afmattende verpleging van de dierbare zieke, kan ik u niet verzoeken mij een briefje te schrijven hoe het nu gaat. Ik zou het echter op hoge prijs stellen als Sarah Jane mij dit met enkele woorden wil berichten.

Terecht schreef ze in haar briefje aan mevrouw Gadsby, dat zijn heengaan voor u en haar een onbeschrijfelijk verlies zal zijn. Maar och, geliefde vriendin, wat is het voor u een voorrecht, wat hem betreft dit getuigenis te hebben. Wanneer de slag valt, zal het weliswaar zijn of ziel en lichaam vaneengescheurd worden, en zult ge uw verlatenheid na de vele jaren van een gelukkig huwelijk diep bewenen. Toch zal het voor uw bloedend hart een zoete balsem zijn, dat hij, met wie ge gedurende deze vele jaren verenigd waart en die ge terecht beminde, dan voor eeuwig bij zijn dierbare Heere is. Wil hem mijn christelijke groeten doen. Wij hebben gedurende vele jaren altijd in liefde en enigheid met elkaar mogen verkeren. Nooit werd onze onderlinge gemeenschap door enige tussenkomende wolk verduisterd."

Aan één van zijn vrienden schrijft Philpot op 24 juni 1869:

"De heer Kershaw ligt op zijn sterfbed, maar om zijn eigen woorden te gebruiken, "zo vol van de hemel als hij dragen kan." Een passend besluit voor zijn lang, werkzaam en Godzalig leven. Ik voeg hier enige brieven bij, welke u zullen zeggen hoe hij is of was naar lichaam en ziel. Hij heeft een sterk gestel, maar ik ben erg bang dat hij hier niet vele dagen meer zal zijn."

Met veel genoegen heeft John dikwijls de geschiedenis van de heer Hudson verteld. Deze is in de dagen van William Gadsby als komtnies in Manchester werkzaam, een godvrezende man, die ook meermalen in de kapellen voorgaat. Als hij op zijn uiterste ligt, brengt John hem een bezoek en vraagt belangstellend hoe het met hem gaat. De heer Hudson ziet hem glimlachend aan en zegt: "Och, ge weet het, alles is wel. Maar ik ben net als de kleine kinderen, die begeren dat hun moeder hun nog een koekje of wat lekkers zal geven om mee naar bed te gaan. Ik heb aan mijn hemelse Vader gevraagd mij nog een zoet schriftwoord of een psalm te geven om mee te gaan slapen."

Als Lydia op een avond, als hij uiterst zwak is en verwacht dat het einde spoedig daar zal zijn, iets tegen hem zegt, antwoordt hij: "Niet praten nu. Ik bedel bij de Heere mij nog iets goeds te geven om mee te gaan slapen. Ik ben net als mijnheer Hudson." Welnu, de Heere beschaamt hem niet. Uiterst zwak naar het lichaam, is zijn ziel verruimd en vertroost, ja vol van de hemel. Zijn beker is overvloeiende.

Schoondochter Betty is ook steeds in huis om met de verpleging te helpen. In 1851 is zij ten derden male gehuwd, en wel met de heer Michaël Howarth, maar deze is het vorig jaar (1868) ook overleden. Haar weg is niet over rozen gegaan, maar de Heere heeft alles welgemaakt. De band met haar eerste schoonvader is niet verzwakt en zij doet wat ze maar kan om hem het lijden te verlichten en ook moeder Lydia bij te staan. John zegt tot haar: "Betty, wanneer de vrienden komen om naar mij te vragen, vertel hun dan maar dat ik niet tot hen kan spreken. Maar mijn gevoelens vinden zij vertolkt in Hebr. 22 : 23-24: "Tot de algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemel opgeschreven zijn, en tot God, de Rechter over allen, en de geesten der volmaakt rechtvaardigen; en tot de Middelaar des nieuwen testaments, Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel."

Even later zegt hij: "Ik hoop dat de Heere me vandaag maar thuis haalt." Maar direct voegt hij er aan toe: "Neen, ik wil wachten op de dag en op het uur, door God bepaald."

De heer Lake, één der diakenen van de Zoar kapel, is naar Rochdale gekomen om de groeten van deze Londense gemeente over te brengen. John vraagt aan Betty: "Lees 2 Korinthe 5 : 1 eens voor." Betty leest: "Want wij weten dat zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen."

Dan zegt hij tot de heer Lake: "Mijnheer, daar staat precies omschreven waar mijn ziel leert."

Als Lydia op een andere dag ziet dat de tranen hem langs de wangen vloeien, zegt ze: "Lieve, ik kan niet geloven dat dit tranen van droefheid zijn."

John ziet haar met grote ogen aan en zegt: "Droefheid? Neen, niet van droefheid, maar van blijdschap!"

De dokter is weer geweest en John vraagt aan zijn schoondochter: "Betty, vond de dokter niet dat mijn pols minder wordt?"

"Ja vader, dat zei hij inderdaad."

"Lieve Betty, mijn ziel hijgt meer en meer naar de heerlijkheid." Hij is zo zwak, dat hij zich zelfs niet meer kan omkeren. Daarom wisselen steeds enige leden der gemeente af om 's nachts bij hem te waken. Allen moeten verklaren, dat het geen zwaar werk voor hen is, veel meer een groot genoegen, want vele dierbare woorden vloeien regelmatig van zijn lippen. En ook vraagt hij telkens weer hem voor te lezen uit Gods Woord, of wel uit de liederenbundel van William Gadsby.

Op een zondagmorgen zit Sarah Jane bij zijn bed. John wenkt haar en zij buigt zich over hem heen om te horen wat hij zeggen wil. Dan fluistert John met zwakke stem: *"O, dat dierbare verbond."*

Het meisje zegt: "Gevoelt ge de vastheid van het verbond en uw aandeel daarin?"

John zegt plechtig: "O ja, ik ben in het verbond. Ik zal de overwinning behalen. Dierbaar verbond! Daarin is al mijn heil en al mijn lust. Ik mag er zo zoet inblikken. Wil je mij de liederen van Gadsby over het verbond nog eens voorlezen?"

Sarah Jane leest deze en de tranen vloeien over Johns wangen. Als zij de woorden leest van het laatste vers van hymne 411:

*Haast zullen Gods heil'gen in heerlijkheid bij Christus, hun Koning, wonen,
en van dit welgeordineerd verbond zingen op de allerhoogste tonen,
zegt hij: "Daar zal ik spoedig zijn."*

Ook uitgever John Gadsby heeft de reis naar Rochdale weer ondernomen om de zieke te bezoeken. John Kershaw heeft het wel eens met hem aan de stok gehad. Vooral na de onverkwikkelijke affaire met de Londense voorganger James Wells. Maar John is geen man om lang boos te zijn, en ook de zoon van zijn grote vriend heeft een plaatsje in zijn hart, al blijft deze wel een wat wonderlijk figuur. Zijn komst herinnert aan de Manchester pastor en hij vraagt aan Betty hem enige liederen van zijn vader voor te lezen.

Betty leest er enige, waarin William Gadsby de heerlijkheid van de geboren Koning in Bethlehem bejubelt. Diep ontroerd, maar uiterst zwak zijnde, fluistert hij haar in het oor: "Zeg tegen de heer Gadsby, dat ik niet vergeten kan op welk een plechtige wijze zijn vader in zijn prediking dikwijls zei: "Heerlijkheid kroont voor altijd Zijn hoofd." Welk een blijdschap is er in mijn ziel als ik daaraan denk. Dan zie ik hem nog op de kansel staan."

Hij richt zich tot de uitgever van de Gospel Standard: "Ge weet, ik heb nogal wat aantekeningen over mijn levensgeschiedenis gemaakt. Ik zou graag zien dat ge ze eerst door de heer Philpot laat nazien voordat ge ze uitgeeft. Dan kan hij de zeker wel nodige correcties er in aanbrengen."

John is de opmerkingen, welke de heer Philpot eens in de Gospel Standard in een recensie aangaande zijn werk maakte, nog niet vergeten. Hij is het er geheel mee eens geweest en daarom wil hij gaarne dat de hooggeleerde redacteur van de Gospel Standard zijn werk eerst overziet. Heeft deze vele jaren geleden ook John Warburtons geschrift niet voor de pers gereed gemaakt? Joseph Charles Philpot zal echter nog een maand eerder dan John de heerlijkheid ingaan.

Op de derde zondag in juni gaat de heer Hand van Charlesworth in Derbyshire in Hope Chapel voor. Voordat de morgendienst aanvangt, bezoekt hij de zieke nog even en deze zegt: "Ik zou graag willen, wanneer gij in gebed straks de troon der genade nadert, dat gij dan aan de lieve Heere vraagt, wanneer het Zijn wil mocht zijn, mij spoedig van het lichaam te verlossen, opdat ik bij Hem moge zijn in de eeuwige rust."

Als John even later op zijn bed het gezang in de kapel hoort en dus begrijpt dat de heer Hand zijn prediking zal aanvangen, blijkt dat het herderlijke hart over zijn

gemeente nog klopt. Hij zegt plechtig: "O Heere, wees nu met Uw dienstknecht en help hem om Uw dierbaar Woord te verklaren."

De gedachte aan zijn gemeente, die herderloos zal achterblijven, vervult hem meermalen met grote zorg en zijn gebed is gedurig voor haar. Ook deze zorg kan hij tenslotte gelovig in handen van de Heere geven, verenigd met al Zijn doen, wetend dat Hij machtig is Zijn beloften te vervullen en Zijn kudde een herder te geven naar Zijn eigen hart.

Geen klacht over zijn lijden komt ooit over zijn lippen. Eens zegt hij bedroefd tot zijn schoondochter: "Betty, ik word in mijn hart gemurmureer tegen de Heere gewaar, dat mijn lijden zo lang moet duren."

Dan valt hij in slaap. Even later weer ontwakend, zegt hij: "Neen, geen gemurmureer. De woorden van Job verkwikken mijn ziel: "Zouden wij het goede van God ontvangen, en het kwade niet ontvangen?" (Job 2 : 10).

De Heere wil niet toelaten dat de vijand zijn aanvallen nog op Zijn oude dienstknecht doen zal. Toch vraagt hij op een keer aan Lydia de Schriftplaats voor hem op te zoeken, waar geschreven staat: "Ga achter mij, satanas."

Zij vraagt hem: "Maakt de vijand het u moeilijk, lieve?"

Het antwoord luidt: "Ja, hij probeert mijn trots op te wekken, dat ik mij er op verheffen zou dat zelfs vele vooraanstaande personen naar mijn gezondheidstoestand komen informeren." Ook vertelt hij eens: "De vijand heeft getracht mij fel te bestrijden. Maar ik ben er te meer door overtuigd van de werkelijkheid van de waarheden, welke ik deze vele jaren heb mogen prediken."

De dokter heeft gezegd, dat het beter voor John is dat hij niet te veel bezoek ontvangt. Want tegen alle verwachting in knapt hij weer wat op. Het alleen zijn is echter niets voor hem. De band met de vrienden is te nauw en spoedig is het weer druk in de ziekenkamer.

Lydia vertelt hem dat in de gemeente gedurig voor zijn herstel wordt gebeden. En werkelijk, op 20 juli is hij weer zo ver dat hij in zijn stoel kan zitten. Dan zegt zijn vrouw: "Lieve, ik heb hoop dat de Heere je nog voor ons wil sparen."

Maar John is terneergeslagen. De gedachte weer te herstellen is hem niet aangenaam en daarom geeft hij liever geen antwoord. Doch zich wat sterker gevoelend, zegt hij enige dagen later: "Nu gevoel ik toch begeerte nog eens te mogen preken in de Naam des Hoeren om aan Zijn lieve volk te vertellen hoe de Heere kan ondersteunen in nood en dood."

Als hij weer eens in zijn stoel gezeten is, zegt Betty: "Vader, ik zou willen dat u eens kon zien hoe netjes de hof bij de kapel nu is"

Maar het antwoord luidt: "Neen mijn Betty, ik wens mijn ogen nu voor alle aardse dingen te sluiten. Het deed mij altijd groot

genoegen wanneer deze hof netjes was en ik heb er vele uren aan besteed, maar nu heb ik er niet meer mede van doen. Ik ben wel blij dat ik alles in goede orde achter kan laten."

's Avonds zal de wekelijkse gebedssamenkomst in de kapel gehouden worden en Betty vraagt hem wat zijn begeerte is dat gebeden zal worden.

"Wel, of de Heere mij thuis wil halen wanneer mijn werk hier gedaan is; en of Hij hun gemoed daarmede wil verzoenen gelijk Hij het mijne gedaan heeft."

John knapt echter langzaam wat op en in de laatste week van juli is het mogelijk hem in een invalidewagen naar buiten te brengen.

Op zondag 1 augustus wordt de jaarlijkse dienst voor de zondagsschool gehouden en John is 's morgens in de kapel. Hij geeft zelfs nog het eerste lied op om te zingen.

Velen hebben tranen in de ogen als zij hun oude leraar daar weer zien zitten. Men had het niet meer durven verwachten.

De heer en mevrouw Knight, die een prachtig landhuis .in Brooklands bij Liverpool bewonen, nodigen John en Lydia uit enige tijd bij hen te logeren. Dit wordt aanvaard en John knapt werkelijk weer op en gevoelt zich ook sterker, maar eind augustus is het bijzonder warm weer en dit mat hem af. Als hij na enige maanden weer thuis is, is het resultaat toch niet groot. Op de laatste zondag van oktober neemt de heer Hand weer een zondagbeurt in Rochdale waar. John is 's middags in de kapel aanwezig en thuisgekomen rust hij een weinig op de sofa in de huiskamer. Even later komt de heer Hand ook de kamer binnen. John grijpt hem bij de hand en zegt: "De Heere zegene u en bekwame u om steeds de dierbare waarheden te mogen prediken, welke ik u vanmiddag heb horen brengen."

Als de heer Hand eind november weer een zondag in Hope Chapel voorgaat en John de dienst heeft bijgewoond, zegt hij thuis tegen hem: "Vriend Hand, wanneer ge het Woord Gods verkondigt, moet ge trachten de verklaring van het historisch verband van uw tekst maar zo kort mogelijk te houden. Ge moet proberen zo spoedig mogelijk door te dringen tot het merg der bevindelijke waarheid, opdat gij de levende kerk van God daarmede moogt voeden."

De heer Hand had ditmaal naar Johns smaak te lang over de historie uitgewijd. Zelf heeft de heer Hand dit gesprek later in een brief in de Gospel Standard weergegeven. Wel een bewijs dat de vriendelijke raad bij hem niet in verkeerde aarde is gevallen. Wat niemand meer heeft durven verwachten, op zondag 5 december betreedt de oude pastor van Hope Chapel zelf de kansel. Een jonge vrouw in de gemeente is vrij plotseling overleden en John spreekt in verband daarmede een kort woord. Hoewel nog zwak, heeft het geen nadelige gevolgen. Het maakt op alle aanwezigen een diepe indruk en velen zijn tot tranen toe bewogen. De Heere heeft grote wonderen gedaan.

Dan komt op donderdag 9 december uit Croydon het schokkend bericht dat de hoofdredacteur van de Gospel Standard, Joseph Charles Philpot, is overleden. Het maakt vooral op John diepe indruk. "Mijn lieve vriend Philpot is mij toch nog voorgegaan!"

Zaterdags komt er een brief van John Gadsby, waarin deze hem de bijzonderheden betreffende dit overlijden mededeelt. Dan zet de oude pastor zich achter zijn schrijftafel en schrijft zijn laatste brief:

"Geliefde vriend - Ik ontving uw schrijven, waarin u mij mededeelt dat onze geliefde broeder in de Heere en medearbeider in de wijngaard van de Zoon van God, de geliefde heer Philpot, is heengegaan om voor altijd bij de Heere te zijn.

Ik gevoel het als een diep persoonlijk verlies, maar veel meer nog is er reden tot treuren voor de kerk, wier gewillige dienaar hij gedurende vele jaren geweest is. Reeds spoedig nadat hij uit de Staatskerk getreden was, leerde ik hem kennen. Toen hij in 1837 in de kapel van wijlen uw vader in Manchester vooring, was ik daar ook en maakte met hem kennis. De toen begonnen vriendschap is nooit verbroken, veel meer toegenomen zelfs, want we hebben elkaar op vele plaatsen ontmoet en meermalen samen gepreekt, alsook veel met elkaar gecorrespondeerd over de zaken van Gods Koninkrijk. De Heere riep hem tot een groot werk en deed hem steeds voor de waarheid' pal staan, gelijk Jeremia: "Een vaste stad en een ijzeren pilaar, een koperen muur" tegen de dwalingen en ter verdediging van de waarheid.

Toen alle tekenen er op wezen dat ik aan de rand van het graf verkeerde, schreef hij een zeer meelevende brief aan mijn lieve vrouw. De Heere geve dat de zegeningen, welke hij begeerde dat op haar zouden mogen rusten, thans overvloedig zijn over zijn

geliefde vrouw en kinderen. Hoe passend zijn hier de woorden van koning David over Abner (2 Sam. 3 : 38): "Weet gij niet dat te dezen dage een vorst, ja een grote in Israël gevallen is?"

Maar ik hoef het niet uit te breiden. Zijn werkzaamheden zijn bekend en door de levende kerk op hoge prijs gesteld. Hij spreekt nog nadat hij gestorven is. Zijn pen ligt nu terzijde, het hart dat door het onderwijs van de Heilige Geest zo veel gearbeid heeft, heeft opgehouden te kloppen. Maar de onsterfelijke geest ziet nu van aangezicht tot aangezicht een drieënig God, Die hij hier naar de lust van zijn hart uitbundig hoeft geëerd. Ik heb terstond met mijn diakenen overlegd en de kansel van onze kapel zal ten teken van rouw worden omfloersd. Ik zou dit niet speciaal geschreven hebben, maar u vroeg er in uw brief naar. Door genade ben ik weer wat sterker geworden en heb j.l. zondagmiddag zelfs korte tijd op de kansel gesproken. - Uw toegenegen John Kershaw."

Op zondag 12 december betreedt John in de namiddag weer de dan met rouwfloers omhangen kansel. Hij doet een korte predicatie over de woorden: "Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin." Hij kan het niet te lang maken en behandelt slechts het eerste gedeelte van deze tekst, waarbij hij gewaagt van het zalig heengaan van de alom geliefde heer Philpot, alsook van wat hij zelf op het ziekbed zalig heeft mogen ervaren.

De volgende zondag preekt hij over het tweede gedeelte: "Het sterven is mij gewin."

Op de tweede Kerstdag, zondag 26 december, preekt hij in de middagdienst over de woorden (Gen. 49 : 10): "De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Dezelve zullen de volken gehoorzaam zijn."

Met grote kracht wijst hij op Christus als de grote Vredemaker. Het is voor de gemeente of de dagen van ouds weer zijn teruggekeerd. Zullen ze hun geliefde prediker toch nog enige tijd mogen behouden?

De heer Chandler van Stockport, die 's morgens heeft gepreekt en 's middags in de kansel heeft plaats genomen om eventueel verder te gaan als John niet meer zou kunnen, vertelt later dat zijn ziel door Johns prediking bijzonder verkwikt is.

Doch op oudejaarsdag (vrijdag) gevoelt John zich weer minder goed. Alle pogingen om hem te weerhouden zijn evenwel tevergeefs, op zondag 2 januari betreedt hij weer de kansel en preekt over de woorden (1 Petrus 1 : 12): "Die u het Evangelie verkondigd hebben door de Heilige Geest, Die van de hemel gezonden is."

Dan wordt het Heilig Avondmaal bediend en ook daarbij spreekt hij nog enkele woorden, maar spoedig is hij genoodzaakt geheel uitgeput weer te gaan zitten. Het is zijn laatste prediking geweest.

De krachten keren niet terug en op donderdagavond gaat hij naar bed om niet meer op te staan. In zijn ziel is niet de blijdschap en verkwikking, welke hij eerder op zijn ziekbed genoten heeft. Veel meer een gelovig rusten in vrede op het eeuwig verbond, in alles wel geordineerd en bewaard.

De volgende dag (vrijdag) zegt hij tot zijn vrouw: "Lydia, pak de Bijbel eens."

Zij neemt deze en als zij naast zijn bed gezeten is, zegt John: "Het is niet mijn gewoonte om tevoren te zeggen over welke tekst ik zal preken. Maar nu wil ik je toch eens zeggen waarover ik hoop te preken als ik ooit nog de kansel zal betreden. En wel over Zach. 4 : 6: "Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heerscharen." En het volgende vers moet je me maar eens voorlezen, want dat weet ik niet goed meer."

Lydia leest het: "Wie zijt gij, o grote berg? Voor het aangezicht van Zerubbabel zult gij worden tot een vlak veld; want hij zal de hoofdsteen voortbrengen met toeroepingen: Genade, genade zij dezelve."

"Ja, dat is het, dat zal ik de mensen vertellen!"

Uiterst zwak raakt hij enkele malen buiten bewustzijn. Als hij zijn ogen opslaat, zegt Lydia: "Ik geloof dat je maar moeilijk ademhaalt, lieve."

Dan antwoordt hij: "Ja, nog een weinig, en alle moeite is voorbij."

Zijn vrouw vraagt: "En ben je nu gelukkig, op de Heere vertrouwend?"

"Ja", is zijn duidelijk antwoord.

Op zondagavond is Lydia in de stille ziekenkamer bij het bed gezeten. De zieke is uiterst zwak en er wordt niet gesproken. Dan slaat hij echter de ogen op en zegt enkele versjes op uit de geliefde bundel van William Gadsby:

*Ja, spoedig zal ook ik aanlanden
op het strand der behoudenis.
Daar zullen mijn krachten toenemen,
daar zal ik wonen waar Jezus is.*

*Tot het einde toe zal ik verdragen,
Gods belofte houdt eeuwig stand.
Is in de hemel wel meer geluk,
al Zijn heiligen zijn in Zijn hand.*

Hij besluit met de regels:

*Ver van een wereld van leed en zonde,
eeuwig veilig bij de Heere ...*

Zijn laatste woorden zijn: "God is getrouw! God is getrouw!"

De heer Hand van Charlesworth heeft deze zondag weer in de kapel gepreekt. Op maandagmiddag bezoekt hij de pastorie nog even en staat met Lydia en John Kershaw Jr. bij de stervenssponde.

Dan zegt Lydia: „Mijnheer Hand, ga eens heel dicht bij hem staan en vraag eens of hij u nog kent".

De heer Hand doet dit en vraagt: „Geliefde vriend Kershaw, hoort ge mijn stem nog?"

Nauwelijks verstaanbaar fluistert de stervende: „Ja, ja, het is mijnheer Hand".

Toch is het verder niet meer mogelijk contact met hem te hebben. Het leven ebt langzaam weg en op dinsdag 11 januari 1870, 's morgens om twintig minuten over negen uur, blaast hij in volkomen vrede en rust de laatste adem uit. John heeft zijn wens verkregen. Eeuwig bij zijn Heere.

De verslagenheid in de gemeente, ja alom in het land is zeer groot. Welk een nieuwe slag, zo kort na het overlijden van de heer Philpot. Gedurende meer dan een halve eeuw is hij als een zoon der vertroosting door het land getrokken. Het is maar moeilijk in te denken dat zijn heldere stem en niet minder heldere prediking niet meer zullen worden gehoord. Veler harten zijn met diepe rouw vervuld.

De begrafenis heeft plaats op maandag 17 januari. Dan wordt de kist met het stoffelijk overschot om twintig minuten over tien uit de pastorie naar de kapel overgebracht. Het is de door John zelf bepaalde tijd, dezelfde waarop hij op zondagmorgen altijd naar de kapel ging. De kist wordt voor de kansel opgebaard en de familie neemt plaats.

Uitgebreide maatregelen zijn er genomen om alles ordelijk te doen verlopen. Er is zelfs een gedrukt programma, waarop de regeling staat vermeld, alsmede de te zingen liederen. Ook zijn er toegangsbewijzen vereist om in de kapel te worden toegelaten. De vrees is niet ongegrond dat anders de eigen gemeente en de genodigden geen plaats zullen hebben. Als de deuren geopend worden, is de kapel in enkele minuten overvol en een nog groter aantal mensen staat buiten. Om half elf uur geeft één der aanwezige predikanten het lied van Dr. Watts op:

*Mijn God, ik roem niet meer
op de plichten, die ik heb gedaan.*

Het is één der lievelingsliederen van de overledene.

Dan leest de voorganger van Bradford, de heer Vaughan, 2 Tim. 4: 1-7 en spreekt naar aanleiding daarvan een kort woord. Vervolgens wordt weer een lied van Dr. Watts gezongen, waarvan het eerste couplet luidt:

*Waarom getreurd bij het heengaan van vrienden?
Waarom verschrikt bij 't bericht van hun dood?
't Is slechts de roepstem, waarmede Jezus
al de Zijnen vergaart in Zijn schoot.*

Het plechtig gezang maakt op allen een onvergetelijke indruk. De heer Vaughan eindigt met gebed en allen maken zich gereed om naar de begraafplaats te gaan. Het is koud en mistig weer.

William Vaughan, de voorganger van Bradford.

Voor de lijkwagen gaan vier rijtuigen met de aanwezige predikanten, er, achter vijf rouwkoetsen met familie enz., daarna volgen negen en veertig rijtuigen, waarin de diakenen, een grote delegatie van de gemeente te Manchester, het stadsbestuur van Rochdale, zelfs oud-burgemeester Tatham is naar Rochdale gekomen om de

begravenis van de voorganger van de Hope Chapel bij te wonen, en vele, vele anderen meer. Ook de Zoar kapel en de Gower Street kapel uit Londen zijn vertegenwoordigd. Achter de rijtuigen volgen de zondagsschoolkinderen, de gemeenteleden en vele, vele vrienden uit het gehele land, allen te voet. De stoet is zeker anderhalve kilometer lang. Uit alles blijkt wel dat de overledene een geacht en gezien burger van Rochdale was, door allen geacht en bemind.

Duizenden personen staan langs de weg geschaard of vullen de vensters langs de route naar de begraafplaats. Praktisch geheel Rochdale is getuige van de uitvaart van Gods kind, hoewel de wegen vanwege het vochtige weer modderig zijn en moeilijk begaanbaar. Niemand kan zich herinneren ooit een begravenis als deze te hebben gezien.

In de kapel op het kerkhof spreekt de heer Hand van Charlesworth een kort woord naar aanleiding van Daniël 12 : 2 en doet een gebed. Daarna wordt het stoffelijk overschot bijgezet in een gemetselde grafkelder, tussen zijn kleinkinderen, die beiden op zeer jeugdige leeftijd hem zijn voorgedaan.

Daar spreekt de voorganger van de kapel in Manchester, **Alexander Taylor**:

"Geliefde broeders en vrienden in de Heere Jezus Christus - Wij hebben het stoffelijk overschot van onze geliefde broeder nu in het koele graf gelegd, hoewel, het is een rustplaats vol hoop. Wij zeggen nu: Aarde tot aarde, en stof tot stof. "Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren." Maar al zijn wij bedroefd, wij weten dat onze broeder weer zal opstaan, want het land zal de overledenen uitwerpen. Ja, "Uw doden zullen leven, ook mijn dood lichaam, zij zullen opstaan. Waakt op en juicht, gij die in het stof woont, want uw dauw zal zijn als een dauw van moeskruident, en het land zal de overledenen uitwerpen."

Over enige dagen is het zes en twintig jaar geleden dat ik de hoed van onze overleden broeder in de hand had, toen hij het woord richtte tot de vele honderden, die rond het open graf van onze geliefde William Gadsby stonden. Nooit heb ik met zoeter overtuiging van de zaligheid der ziel aan het graf van enig sterfelijk schepsel gestaan, dan nu hier. Dit lichaam is niet alleen het stoffelijk overschot van een heilige, maar ook van een geacht dienstknecht van de Heere Jezus, die aan vermoeide zielen de goede tijding van zaligheid heeft gebracht. Zeer vele zielen zijn als zegels aan zijn bediening gehecht.

Wanneer ik mij niet vergis, heb ik onze vriend in 1827 voor het eerst horen preken. Ik was nog wel jong, maar had toch al heel wat preken horen doen door zeer geleerde voorgangers, waaronder uitstekende mannen. Maar onze vriend Kershaw was de eerste, waarbij ik bemerkte dat hij trachtte de Goddelijke waarheid in het hart te brengen. Hij toonde aan hoe in de ziel van de gelovige in zijn zoeken van gemeenschap met God de geopenbaarde waarheid weerklank vindt. Het was er hem niet slechts om te doen de zinnen te strelen. Hij trachtte het hart te raken.

Waarlijk een ernstig man, maar ook zo ongekunsteld. En broeders, sindsdien heeft onze broeder John Kershaw het Evangelie van de Zoon van God in praktisch elke stad, dorp of gehucht in Engeland gepreikt, ja ook in Schotland heeft hij de geheimen van het kruis ontvouwd.

Nu is zijn ziel als een rijpe korenschoof ingezameld bij de verlost in de hemel, terwijl zijn vlees zal rusten in hoop tot de morgen der opstanding, die gelukkige dag, als de bazuin zal schallen en de doden in onverderfelijkeheid zullen verrijzen.

De stad Rochdale heeft onze broeder zijn gehele leven gekend, en gedurende meer dan vijftig jaren is hij de pastor geweest van de kudde der heiligen hier, waarvan velen hem zijn voorgedaan over de doodsjordaan.

Dat op het karakter van onze overleden broeder niets viel aan te merken, zullen allen gaarne erkennen, die hem hebben gekend als buurman, als vriend, als medeburger, als christen en als bedienaar van het Evangelie. In vele opzichten was onze broeder een beminnelijk mens. Hij wist wel hoe hij het leven Gods ontdekken kon in de uitziende ziel van een zondaar. Indien dit daar aanwezig was, faalde hij maar zelden om het er uit te halen. Dan wist hij de treurende ziel te troosten door de nodigheden en beloften van het Evangelie op de voorgrond te plaatsen.

Nu staan wij hier, omringd door de vele honderden van zijn stadgenoten en vrienden, die hem de laatste eer bewijzen. En ik mag wel zeggen de bloem van Rochdale, als het gaat over Goddelijke zaken. De onderwezenen door de Geest van God, velen reeds oud en gebrekkig, wachtend tot ook zij na korte tijd in het stof zullen worden gelegd. De dood is een overwonnen vijand, en de laatste vijand die vernietigd moet worden. Onze heerlijke Verlosser heeft de dood overwonnen en het leven en de onsterfelijkheid in hét licht gebracht. Vreest dan niet, broeders, deze vijand in het aangezicht te zien. Ziet achter hem over de doodsrivier heen. "De prikkel des doods is de zonde, en de kracht der zonde is de wet. Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus."

Onze Heere Jezus Christus is de weg tot God, tot de hemel en tot de heerlijkheid. Nog enkele woorden over de weg tot God, broeders. De waarheid zegt: Gij moet wedergeboren worden. In de kapel is er reeds op geweest. Inderdaad een waarheid, maar een genegeerde waarheid. Toch is het een waarheid, welke te allen tijde blijft, en een waarheid, zonder welke kracht aan de ziel geen man het Koninkrijk Gods zien kan. Onze Jezus is de Weg, de Waarheid en het Leven. Hij zegt: "Niemand komt tot de Vader dan door Mij." Er is een pad, dat de kraai niet gekend heeft, en het oog van de roofvogel heeft het niet gezien. De dwazen zullen daarop niet dwalen. Het is het pad der rechtvaardigen, een verheven baan. De verlost en zullen er op wandelen. En op dat pad gaan zij naar Sion. En al mogen zij hier veel zuchten, ze zingen ook. En omdat de Heere hen leidt: de verlost en zullen er op wandelen. Soms moge het een zeer nauw pad schijnen te zijn, toch is het in werkelijkheid een plaats van rivieren, van wijde stromen, waarheen de arme heiligen vluchten tot de goedertierenheid des Heeren, tot de plaats waar de hand des Heeren rust, waar Hij Zelf de kudde voedt, de lammeren in Zijn schoot draagt en de zogenden zachtkens leidt.

Broeders, nog iets over de opstanding der doden.

Paulus zegt in de Romeinenbrief: "Indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in ulieden woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont." Deze leer is de zuivere leer des geloofs. Ik bedoel dit: wij hebben daarvan geen bevinding zoals wij bevinding hebben van de vergeving der zonden, van genade, van de aanneming. Of wanneer wij een antwoord op ons gebed ontvangen. Dan weten wij dat God ons hoort en dat Hij een gebedverhorend God is. Het is nu nog niet de tijd de hier genoemde leer bevindelijk te kennen, maar het geloof, het door God Zelf gewerkte geloof houdt het vast en zegt met Paulus: "Maar nu, Christus is opgestaan uit de doden, en is de Eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn." En de kerk moet volgen: Wanneer wij met Christus gestorven zijn, dan geloven wij ook weer met Hem te zullen leven, door het geloof hier, en straks in eeuwige heerlijkheid boven.

Het is nu als toen: wanneer wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, dan is het christelijk leven niet meer dan een woord. Toen Paulus de opstanding der doden predikte, spotten sommigen, gelijk ook de sadduceeërs er zich aan gestoten hebben dat Jezus deze leer bekend maakte. Welnu, de heengegane zowel als de nog levenden zien uit naar déze heerlijke tijd en zeggen: "O Heere, hoe lang zal het nog duren?"

Want wij zien ook uit naar de inlossing van het gekochte bezit, tot de prijs van Zijn heerlijkheid.

Het recht Gods eist de opstanding van de goddelozen. Aangezien het dode lichaam voor de zonde niet kan boeten, moet er een hereniging zijn, opdat ziel en lichaam, welke samen zondigden, samen geoordeeld kunnen worden als één geheel. Daniël zegt er van: "Sommigen tot versmaadheden en tot eeuwig afgrijzen." Dan zal het gezien worden dat God de schuldigen geenszins onschuldig houdt.

Maar gij, heiligen van de allerhoogste God, die de toevlucht genomen hebt en de voorgestelde hoop hebt vastgehouden, uw geloof ziet het lege graf van Christus, uw de dood overwinnende Jezus, want het was onmogelijk dat Hij van de dood zou gehouden worden. En hier, o kind der smarten, kind der hoop, schuilt gij onder de bedekking van Hem, Die leeft en Hij is dood geweest, maar Hij is opgestaan en weder levend geworden. Daarom zegt uw hart: "Opdat ik Hem kenne, en de kracht van Zijn opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende."

Vervolgens vermaant de spreker de achtergebleven gemeente stand te houden bij de waarheid en zich niet te laten leiden door mensen, die hun eigen mening trachten op te leggen en zich niet willen houden aan de regels der gemeente. Hij eindigt met de woorden:

"Broeders, houdt uw kansel rein. De Heere geve u verstand om in alle dingen Zijn wil te doen. De ene ster verschilt in heerlijkheid van de andere ster, precies zo zal het opgestane lichaam verschillen van dat wat wij in verderfelijkeid gezaaid hebben. Het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht; een natuurlijk lichaam wordt gezaaid, een geestelijk lichaam wordt opgewekt. Daarom zien wij uit naar de Zaligmaker, de Heere Jezus Christus, Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat het gelijk zal zijn aan Zijn verheerlijkt lichaam, naar de werking Zijner macht, waarmede Hij alle dingen aan Zichzelf onderworpen heeft. Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen."

De heer William Leach, de voorganger van de kapel in Hollinwood (zie bladz. 251) verzoekt ten besluite nog te zingen het bekend lied van Dr. Watts:

*Als ik het wond're kruis aanschouw,
waarop de Vorst der heerlijkheid stierf,
al m'n winst is verlies, mijn trots veracht;
'k reken alleen 't geen Hij verwierf.*

*Verbied mij, Heer', dat 'k in iets roem
dan alleen in Uws lieven Zoons goed.
Mijn God, al wat m' op aard bekoort
offer ik voor dit dierbaar bloed.*

*Zijn hoofd, Zijn handen, Zijn voeten,
waar elders zag men zo veel schoon?
Liefde en leed stromen samen neer;
waar vormden doornen ooit zo'n kroon?*

De heer Leach eindigt de plechtigheid met gebed.

De begrafenis is ten einde, *de grote dag* waarvan John eens sprak.

In de kapel en de zondagsschool worden honderden personen nog van verversingen voorzien voordat zij de thuisreis aanvaarden. Voor velen nog een verre tocht.

Op zondag 30 januari houdt de heer William Vaughan in Hope Chapel een rouwpredicatie over de woorden (1 Kor. 15 : 10): "Doch door de genade Gods ben ik dat ik ben; en Zijn genade, die aan mij bewezen is, is niet ijdel geweest, maar ik heb overvloediger gearbeid dan zij allen; doch niet ik, maar de genade Gods, Die met 'mij is."

In deze predicatie maakt hij aangaande John o.a. de volgende opmerking: "Uw geliefde prediker kon niet op grote geleerdheid bogen, maar de Geest bekwaamde hem om de hoogten van satan neder te werpen en de kerk van God te bouwen. Ik herinner mij nog goed dat hij de eerste maal bij mij thuis kwam en ik hem als mijnheer Kershaw aansprak. Hij zei: Wel William, noem mij maar John Kershaw, dat is welletjes. We lezen in Gods Woord van Mattheüs, Markus, Petrus en Johannes de Evangelist, maar niet van heren."

In de kapel in Manchester houdt de heer Taylor een rouwpredicatie. Staande op de met een rouwkleed omfloerste kansel vangt hij deze predicatie over de woorden uit Joh. 11: 23: "Uw broeder zal weder opstaan", als volgt aan:

"Geliefde vrienden - Ik sta hier thans ter inlossing van de belofte, welke ik aan onze heengegane broeder John Kershaw heb gedaan. Op zijn uitdrukkelijk verzoek beloofde ik hem, wanneer ik hem zou overleven, dat ik hier te zijner nagedachtenis een rouwpredicatie zou houden. Hij vroeg mij dit de eerste maal op omstreeks 30 juni

1866 en vernieuwde dit verzoek toen wij elkander ontmoetten juist voordat hij de laatste maal ziek werd. De vervulling van een belofte aan iemand die reeds de heerlijkheid is ingegaan, is niet minder dan de uitvoering van zijn laatste wil. Daarin wordt iets gezien van het trouwe vriendschapsvuur, dat door de stormen van de tijd niet kan worden gedoofd. Deze vriendschap wordt in haar wezenlijke schoonheid alleen onder hen gevonden, die in Christus, de levende Wijnstok, zijn verenigd. Broeders, mogen uw harten dan door dit woord verkwikt worden door Hem, Die de Vriend van zondaren is en Die zwijgt in Zijn liefde."

In deze predicatie gewaagt de heer Taylor met name van de vele banden van vriendschap tussen de Manchester kapel en de heer John Kershaw. Ook daarin komt duidelijk naar voren de rouw, die veler harten vervult.

"Hij had misschien een wat eigenaardige manier van preken, maar wanneer de God der zaligheid in zijn hart scheen, was het een genot hem het heerlijk Evangelie van Christus in al zijn volheid te horen verkondigen, gepast voor de staat en toestand van verloren, geruïneerde zondaren, welke duisternis of moeite hen in hun reis door de woestijn ook overvallen mocht hebben.

Christenen, deze uw broeder heeft zijn arbeid in de strijdende kerk geëindigd, hij is nu de kerk van de eerstgeborenen in de hemel ingetreden. Hij heeft zijn kroon ontvangen en is thans in heerlijkheid gezeten aan de rechterhand van God. Hij is gekroond met de kroon, welke de Heere in de hemel voor hem had weggelegd, gelijk voor allen die Zijn heilige Naam liefhebben en vrezen. Lieve heiligen van God, hij was uw broeder in zonde en schuld; hij was uw broeder in de eeuwige verkiezende liefde van God; hij was uw broeder in het werk van de Heilige Geest in de zielen van Zijn lieve volk, van eeuwigheid bepaald; hij was ook uw broeder in ootmoed, in moeiten en in verdriet. Toen hij gezond was, besteedde hij grote aandacht aan de beproefden. Het deed hem goed wanneer God het tot hun troost en bemoediging gesproken woord aan hun zielen zegende, of wanneer het hem mogelijk was tijdelijke weldaden te verlenen aan de armen, hun lijden op het bed van ziekte en beproeving te verlichten.

Broeders, velen van Gods lieve heiligen zijn getroost doordat God zijn ambtelijke arbeid met Zijn zegen vergezelde. Onze heengegane broeder en medearbeider was een vader van kinderen. Onder zijn bediening werden vele zielen tot kennis der waarheid gebracht, zowel in Rochdale als alom in het land, en zij erkennen hem als hun geestelijke vader. Hij had vele zegels op zijn bediening en vele zielen als zijn loon. Het was zijn eten en drinken om de kerk van de allerhoogste God te dienen. Moge de Heere Zijn volk een gelijk iemand verlenen, wiens eer het zal zijn de waarheid te verkondigen zoals deze in Christus Jezus is, en moge dan de zegen des Allerhoogsten hem vergezellen."

De gedenksteen in Hope Chapel.

"Opgericht door de leden en vrienden, welke samenkomen in de Hope Chapel, ter herinnering aan hun geliefde herder en leraar John Kershaw, die op 11 januari 1870 de eeuwige rust inging, in zijn 78ste levensjaar en het 53ste jaar van zijn ambtsbediening alhier. "Een zondaar, door genade gezaligd."

"Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven", Openb. 14 : 13."

Van de vele brieven van rouwbeklag, welke de weduwe Kershaw en de gemeente bereiken, vermelden we hier alleen de brief van de weduwe Sarah Louisa Philpot, welke zij aan Lydia Kershaw richt, en waarin zij onder meer opmerkt:

"De Heere heeft in Zijn alwijze voorzienigheid van ons weggenomen waaraan wij met de nauwste liefdebanden verbonden waren. Maar hoewel wij beiden hun afwezigheid naar het vlees diep betreuren, troost ons de wetenschap, dat zij nu instemmen met het gelukkig lied van door genade gezaligde zondaren, de drieënige Jehovah aanbeddend, Die zij hier op aarde liefhadden en volgden en in Wiens dienst zij hun grootste vermaak vonden. Hun nagedachtenis zal nog lang in de harten van Gods kinderen leven, en gij en ik moeten onszelf onderscheiden achten de naaste en meest beminde metgezellen van deze bevoorrechte dienaren van God te zijn geweest."

Op het graf wordt een granieten steen geplaatst, waarop geschreven staat:

"Hier rust, in de zekere hoop van de opstanding ten eeuwigen leven, al wat sterfelijk is van John Kershaw, die gedurende bijna drie en vijftig jaren de pastor van Hope Chapel in Rochdale was. Hij overleed op 11 januari 1870 in zijn 78ste levensjaar. "Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave" (Efeze 2 : 8)."

In de Hope Chapel wordt eveneens een gedenksteen geplaatst met het volgende opschrift:

"Opgericht door de leden en vrienden, welke samenkomen in de Hope Chapel, ter herinnering aan hun geliefde herder en leraar John Kershaw, die op 11 januari 1870 de eeuwige rust inging, in zijn 78ste levensjaar en het 53ste jaar van zijn ambtsbediening alhier. "Een zondaar, door genade gezaligd."
"Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven", Openb. 14 : 13."

Ook in de zondagsschool is een gedenksteen te vinden, waarop vermeld staat: "Deze gedenksteen werd opgericht door het bestuur, de onderwijzers en de leerlingen van de Zondagsschool, in dankbare herinnering aan John Kershaw, gedurende ruim twee en vijftig jaren predikant van de Hope Chapel. Hij was één van de oprichters van deze school en heeft voor haar voorspoed veel gebeden. Hij overleed op 11 januari 1870 in zijn 78ste levensjaar en werd begraven op het kerkhof van Rochdale.
 "De rechtvaardige zal in eeuwige gedachtenis zijn", Psalm 112 : 6."

Tenslotte nog een woord van John Kershaw zelf, het meest passende slot voor zijn levensbeschrijving:

"Gedurende mijn ambtsbediening heb ik dikwijls gedacht en ook gezegd: Had de Heere mij aan de boosheid van mijn verdorven hart en mijn boze natuur overgelaten, ik zou mijn gestel door de zonde hebben verwoest. Mijn arm, gering lichaam zou reeds lang in het graf gezonken zijn en mijn ziel zou de ogen in de hel hebben opgeslagen. De vervloekte zonde, welke een heilig God haat, was in mijn natuur diep ingeworteld, groeide en bloeide daar, en een vreselijke oogst zou zeker de vrucht zijn geweest, had de Heere Zijn hand niet op mij gelegd toen ik nog zeer jong was. Ik weet de waarheid van hetgeen de Heere zegt betreffende wat er in het menselijk hart woont en wat er uit voortkomt: (Markus 7: 21-23): "Want van binnen uit het-hart der mensen komen voort kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand; al deze boze dingen komen voort van binnen, en ontreinigen de mens." Voor Gods heilig aangezicht kan ik in oprechtheid getuigen, dat mijn ziel daarom Efése 2 liefheeft, want ik was dood in zonden en misdaden en wandelde naar de eeuw dezer wereld, naar de overste van de macht der lucht, van de geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid. Ik was één van die ongehoorzame kinderen, zowel tegenover God als tegenover mijn ouders. Ik heb daaronder eertijds verkeerdt in de begeerlijkheid van mijn vlees, doende de wil des vleses en der gedachten. Ik was van nature een kind des toorns gelijk al de anderen. Maar God, Die rijk is in barmhartigheid door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft mijn dode ziel levend gemaakt. Dat is zoete genade, dierbare liefde. Het heeft mijn ziel dikwijls verootmoedigd, te denken dat de Heere gedachten van liefde en ontferming ooit heeft gehad over zo'n geringe, schuldige opstandeling als ik ben. Dat het alleen de uitwerking van deze genade is geweest om mij als een brandhout uit het vuur te rukken, mij op mijn zondige weg te doen stilstaan, en Hij met een verbroken hart en goddelijke droefheid vanwege de zonden aan Jezus' voeten te brengen. Loof de Heere, nu ik dit schrijf, gevoel ik nog de zoetheid daarvan in mijn ziel en het doet tranen van dankbaarheid over mijn wangen vloeien. Wel mocht de apostel Johannes zeggen: "Ziet, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden." En zo zeker als deze liefde in het hart van een arme zondaar wordt gevoeld, zo zeker ook zal deze

ziel de Heere liefhebben. "Wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. Zijn liefde is beter dan wijn."

Ik heb gedurende lange tijd bij de Heere gebedeld om mij deze liefde nogmaals te doen proeven door in mijn hart bij vernieuwing die liefde uit te storten door Zijn Geest, Welke ons is gegeven. En geloofd zij Zijn Naam, Hij heeft naar mijn smekingen gehoord. Hiervan ben ik ten volle verzekerd: de Heere heeft mij niet liefgehad om iets goeds, dat Hij in mij zag of dat ik gedaan had. Maar alleen omdat Hij mij liefhebben wilde, gelijk Hij tot Mozes sprak: "Ik zal genadig zijn die Ik genadig ben, en Ik zal Mij ontfermen diens Ik mij ontferm." Het is niet in ons vermogen deze liefde in onze ziel te smaken, dan alleen wanneer Hij onze harten door Zijn gezegende Geest daarin leidt. Waarlijk, ik weet wat het zeggen wil, voor mijn gemoed in een dode, koude, hulpeloze staat te verkeren, waarin ik mijzelf de zoete gevoelens van het persoonlijk aandeel in de liefde van Christus niet kon geven of ook maar één traan van dankbaarheid voor de Heere kon storten, ook al had de zaligheid van mijn ziel er van afgehangen. Welk een waarheid is het, dat al onze fonteynen van troost en verkwikking in de Heere zijn. Wanneer Hij opent, kan niemand sluiten; en wanneer Hij sluit, kan niemand openen."

Hope Street thans, genomen vanaf de ingang van de kapel.

316

Hope Street thans, genomen vanaf de ingang van de kapel.
Tegenover de kapel in Hope Street is de Kershaw Street, herinnerend aan de dagen, dat deze
dienstknecht van God daar arbeiden mocht.

POSTSCRIPTUM

De gemeente van Hope Chapel in Rochdale bestaat nog. De heer J. H. Mansden is thans haar voorganger. Evenwel, niet meer dan veertig à vijftig personen bezoeken thans de diensten.

In 1870, na het overlijden van John, worden nog negen leden grafwaarts gedragen, allen een goed getuigenis gevend van het werk van Gods genade in hun zielen. Op 8 februari 1871 gaat ook de oude diaken William Jackson in de leeftijd van 82 jaren heen. Hij was op 5 maart 1820 door John gedoopt en gedurende vele jaren een trouwe steun voor zijn beminde pastor. Tijdens Johns ziekte komt hij bijna dagelijks de pastorie opzoeken en zegt dan tot Lydia: "Mevrouw, daar ben ik maar weer om mijn oude vriend te zien."

Pastor Richard Lovesay (1875-1880).

Door het wegvallen van de trouwe pastor en zo velen van de oude garde ontstaan er in de gemeente ook moeilijkheden. Er blijkt meermalen grote onenigheid onder de broeders van hetzelfde huis, waarbij de vaderlijke en ontwapenende leiding van hun oude pastor al te zeer wordt gemist.

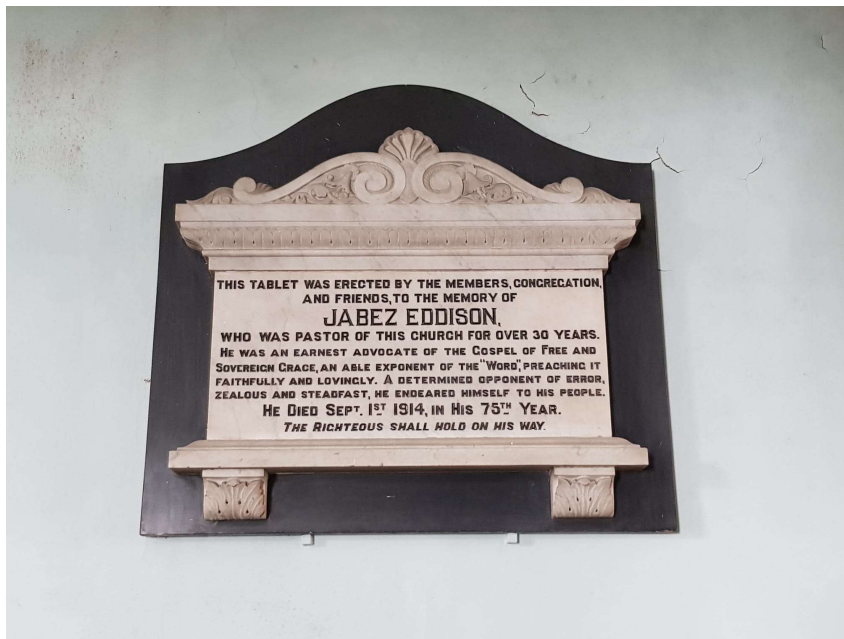
Evenwel, in 1874 neemt de heer Richard Lovesay van Cheltenham het op hem door de gemeente van Hope Chapel uitgebrachte beroep aan. Gekomen uit meer zuidelijke delen van Engeland blijkt het klimaat van Lancashire voor hem te ruw. In 1880 vertrekt hij naar Old Hill en overlijdt daar in 1882. De kronieken der gemeente vermelden dat zijn prediking geheel bij die van John aansloot en zijn arbeid in Rochdale niet zonder zegen was.

Van 1880 tot 1884 is de gemeente opnieuw vacant. In die tijd wordt de kapel grondig gerestaureerd. Dan neemt de heer Jabez Eddison de herdersstaf in haar midden op en dient haar tot 1914, dus gedurende een tijdvak van 30 jaren. Ook zijn ambtelijke arbeid is voor de gemeente profijtelijk.

In 1910 wordt onder grote belangstelling het eeuwfeest der gemeente gevierd. Gedurende meer dan een eeuw is ede door vier predikanten bediend, waarvan door twee dienaren gedurende 83 jaren. Een niet veel voorkomend

Pastor Jabez Edisson, pastor van Hope Chapel (1884-1914).

Hoewel de kapel in de New Park Street in Londen, waar Charles Haddon Spurgeon later predikant wordt, overtreft de Hope Chapel in deze nog verre. Daar is de bekende Dr. Gill gedurende 54 jaren de pastor en wordt opgevolgd door de heer Rippon, die haar 63 jaren dient. Over een tijdperk van 117 jaren wordt deze gemeente dus door slechts twee predikanten gediend. Ook Spurgeon blijft haar zijn gehele leven trouw. Voorts wordt de gemeente van Hope Chapel nog bediend door de heer J. B. Hunt (1916-1921), de heer F. H. Wright (1926-1932) en de heer F. W. Rowell (1938-1955).

De enig overgebleven zoon van John, de heer John gershaw Jr., overlijdt op 5 maart 1890 in de leeftijd van 70 jaar, diens vrouw Anne in 1899.

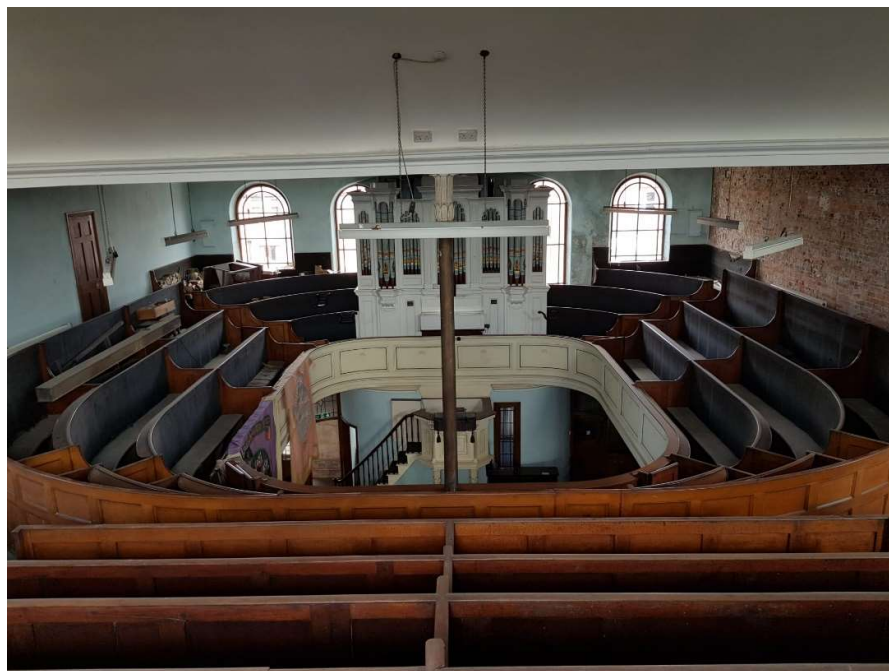
Lydia overleeft haar man bijna 29 jaren. Zij gaat op 26 november 1898 op 88-jarige leeftijd in vrede heen. Allen worden in dezelfde grafkelder op de algemene

begraafplaats van Rochdale bijgezet. Als laatste de kleinzoon Samuel op 16 april 1920.

John Kershaw Jr. (1820-1890). Gedurende 56 jaren was hij lid van het koor der gemeente en de laatste vier jaren van zijn leven leidde hij tevens de gemeentezang. Een eenvoudige stille man, vanwege zijn levensopenbaring in de gemeente zeer geacht.	

Schoondochter Betty Lord overlijdt op 7 oktober 1899 na een veelbewogen leven. In 1834 sterft haar eerste man, William. Kershaw, haar tweede man, de heer Chadwick in 1841, en ten derden male gehuwd met de heer Howarth, ontvalt deze haar in 1868. In 1890 wordt zij door een beroerte getroffen. Evenwel herstelt zij en leeft tot het einde van haar leven trouw mede met de gemeente, waarvan zij gedurende zeventig jaren en zeven maanden lid is geweest.

Tenslotte, het dienstmeisje Sarah Jane huwt korte tijd na het overlijden van haar predikant met de heer Clegg en emigreert naar Amerika. Aldaar in Philadelphia woonachtig, gaat het wat het tijdelijke betreft zeer voorspoedig, evenwel, in al haar brieven spreekt het heimwee naar de goede dagen in de pastorie van Hope Chapel. Hoewel ook in dat grote land kinderen van God wonen, vergeleken bij de grazige weiden van Hope Chapel is het daar voor haar ziel een dorre woestijn. Sarah Jane schreef het "In memoriam", dat in het februarinummer van 1870 van de Gospel Standard ter nagedachtenis van John Kershaw werd opgenomen.

Foto's 2022

LITERATUUR

J. Kershaw - Autobiography

- A protest against the doctrines, that a child of God cannot backslide, that the Lord does not chastise his children for sin, that sin in the thought of the heart is as offensive to God as sin in the outward action.

The Gospel Standard - jaargangen 1836-1882.

S. F. Paul - The Gospel Standard Churches

Dr. J. -H. Philpot en S. F. Paul: - The Seceders, I, II en III

C. H. Spurgeon - Levensbeschrijving I, II, III en IV

Memoir and Letters of J. C. Philpot

J. C. Philpot - Reviews I en II

Memoir and Sermons of W. Gadsby

J. Warburton - Mercies of a Covenant God

J. Warburton Jr. - The last days of John Warburton

Life and Letters of W. Vaughan

Th. Godwin - Autobiography and Letters

A. B. Taylor - The years past

Centenary Book of Hope Chapel Rochdale

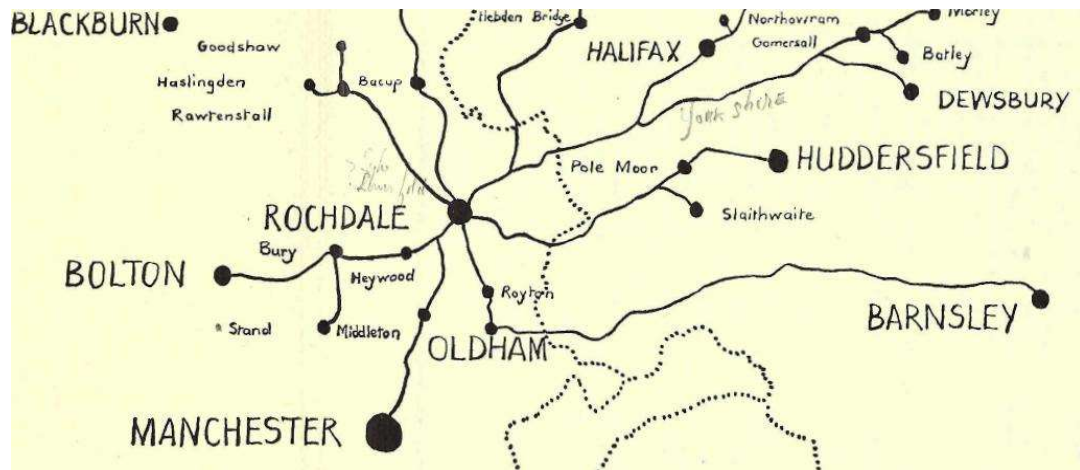
J. A. Saarberg - Der Pelgrims Metgezel

J. H. Gosden - Memoir and Letters of J. K. Popham

A. W. Light - Bunhill Fields, I en II

R. F. Chambers - Strict Baptist Churches of England

Thomas Wright - The Life of William Huntington

© Mervyn Rigg 2008